

Varangerhalvøya
nasjonalparkstyre

Møteinnkalling

Utvalg:	Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Várnjárgga álbmotmeahccestivra
Møtested:	8 season Varangerbotn, Varangerbotn
Dato:	20.02.2026
Tidspunkt:	10:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Usikkert om nye sametingsrepresentanter oppnevnes før møtet.
Derfor er også Sametings representanter fra forrige periode innkalt.

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
ST 1/26	Registrering av deltakere, beslutningsdyktighet		
ST 2/26	Godkjenning av innkalling og saksliste, valg av godkjenner protokoll		
ST 3/26	Eventuelt		
ST 4/26	Rapportering forbruk på tiltaksprosjekter og drift i 2025		2024/11432
ST 5/26	Budsjett og tiltaksplan for 2026 - Varangerhalvøya nasjonalparkstyre		2025/10735
ST 6/26	Orienteringssaker styremøte 1 2026 Varangerhalvøya nasjonalparkstyre		2026/1869
ST 7/26	Behandling av klage på dispensasjon til motorferdsel - Varangerhalvøya nasjonalpark		2025/11765
ST 8/26	Behandling av søknad om forlengelse av COAT prosjektet i Varangerhalvøya nasjonalpark 2026 - 2030 - Climate-ecological Observatory for Arctic Tundra - UIT Norges arktiske universitet -		2021/11228
ST 9/26	Arbeid med forvaltningsplaner Varangerhalvøya nasjonalpark m.fl. motorferdsel		2026/1956
RS 1/26	Svar på søknad om etablering av veiskilt - Syltefjorden landskapsvernområde - Fylkesveg 8100 - Båtsfjord kommune - Varangerhalvøya nasjonalparkstyre - diverse saker 2026		2026/566
RS 2/26	Referat fra referansemøte om Fjellrevmodulen i COAT Varanger 11.12.2025		2026/566
RS 3/26	Varangerhalvøya nasjonalpark - klargjøring av unntak i verneforskrifter for militær operativ virksomhet - Miljødirektoratet		2026/1842

ST 1/26 Registrering av deltakere, beslutningsdyktighet
ST 2/26 Godkjenning av innkalling og saksliste, valg av godkjenner protokoll
ST 3/26 Eventuelt

Arkivsaksnr: 2024/11432-21

Saksbehandler: Geir Østereng

Dato: 11.02.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Vårnårgga álbmotmeahccestivra	4/26	20.02.2026

Rapportering forbruk på tiltaksprosjekter og drift i 2025 - Varangerhalvøya nasjonalparkstyre

Forvalters innstilling

Rapport tas til orientering.

Saksopplysninger

Vi fikk tildelt 475 000 kr i tiltaksmidler i 2025 som ble vedtatt benyttet jamfør vår tiltaksplan for 2025-2026. De aller fleste tiltak ble gjennomført. Det vises til gjennomgang av tiltaksplan i styremøte. Vi fikk tildelt en ekstrabevilgning på 300 000 kr på slutten av året.

Totalt forbruk ble 808 882 kr, et lite overforbruk på 33 882 kr.

Det ble tildelt 80 000 kr til tiltak i regi av SNO. De rapporterte at de benyttet disse.

Forbruk 80 000 kr

Vi fikk tildelt 400 000 kr i driftsmidler for styret, som ble benyttet. Utgifter som ikke omfattet drift som møtekostnader, reise og godtgjørelser ble benyttet jamfør tiltaksplan, eller til innkjøp av nødvendig utstyr for fremtidige tiltak.

Vi fikk tildelt 100 000 kr i driftsmidler for nasjonalparken, hvor samtlige ble benyttet jamfør plan.

Forbruk på disse to postene ble 487 105 kr.

I tillegg kom 25 000 kr som ble tildelt for arbeid med forvaltningsplanen, dette ble ikke belastet.

Vurdering

Disponible midler ble benyttet, det ble gjort noen innkjøp i 2025 som kan settes ut i verk i 2026:

- 2 tretavler i drivved ytre syltevikka naturreservat
- Fuglekassematerialer varangerbotnmarked
- Skuterløypestikker til kommunale løyper i tre
- 5 kaffekanneholdere til bålpannene
- grus til adkomstveier til 3 ulike startpunkt
- en cortenståltavle
- 2 veiskilt persfjorden
- kloppmaterialer 15 m komagdalen
- stort trebord til Hasselneset

Arkivsaksnr: 2025/10735-9

Saksbehandler: Geir Østereng

Dato: 17.02.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Vårnjárgga álbmotmeahccestivra	5/26	20.02.2026

Budsjett og tiltaksplan for 2026 - Varangerhalvøya nasjonalparkstyre

Det vises til bevilgning 17.2.2026 fra Miljødirektoratet.

Forvalters innstilling

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre tar tildeling til etterretning :

- tiltaksmidler 700 000 kr
- driftsmidler for styret 430 000 kr
- nasjonalparkdrift 100 000 kr + 70 000 kr + 50 000 kr (elgregistrering)
- forvaltningsplanmidler 40 000 kr

Tiltaksplan for 2026 vedtas jamfør tildelingen.

Tildelinger tas til etterretning, og styret delegerer myndighet til forvalter og styreleder til å søke om supplerende tildelinger om det skulle bli behov i løpet av året jfr. tiltaksplan.

Saksopplysninger

I styremøte 1.12.2025 vedtok styret å søke om midler til tiltak etter bestillingsdialog med statens naturoppsyn.

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre søkte om **747 000 kr for tiltak** i 2026 på 14.20.31 posten.

Tilbakemelding fra Miljødirektoratet tilsier at vi får tildelt 700 000 kr.

Søknad om kartlegging av elg 50 000 kr– er avslått her men vurdert på 142021 post (drift).

Styret søkte om 500 000 kr til drift av styret (reise, honorar, møteutgifter) i 2025, og fikk tildelt 430 000 kr.

Styret søkte om 200 000 kr til driftsmidler for nasjonalparken i 2026 og fikk 100 000 kr i grunnstøtte (som i fjor), og i tillegg 70 000 kr, samt 50 000 kr til elgregistrering over denne posten.

Styret søkte om 50 000 kr til forvaltningsplanmidler i 2026 og fikk tildelt 40 000 kr.

Tildelinger tas til etterretning, og styret delegerer myndighet til forvalter og styreleder til å avgjøre søknader om supplerende tildelinger om det skulle bli behov i løpet av året jfr. tiltaksplan.

Vurdering

De fleste tiltak kan gjennomføres i tiltaksplanen, om noen tiltak har høyere kostnad enn forutsatt på det søkes om supplerende tildeling i løpet av året.

I tillegg til tiltaksgjennomføring prioriterer forvalter arbeid med forvaltningsplaner.

Vedlegg:

- 1 Saksprotokoll - søknad om tiltaksmidler og bestilling av SNO ressurs 2026 - Varangerhalvøya nasjonalparkstyre - Varangerhalvøya nasjonalpark - tiltaksplan 2026
- 2 Soknad 26S373A4.pdf
- 3 Soknad 26S57F53.pdf
- 4 Tiltaksplan VNP-styre 2026_2027 til søknad_1

Saksprotokoll i Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Várnjárgga álbmotmeahccestivra - 01.12.2025

Behandling

1. Statens naturoppsyn opplyste om at man av administrative regler ikke kan ha lokaloppsyn på kontrakt, slik styret foreslår for Persjorden - Syltefjorden landskapsvernområde.
2. Statens naturoppsyn opplyser om at de ikke kan være økonomisk ansvarlige for tiltak som foreslått for "Søppelutflyging Ytre Syltevíka naturreservat", grunnet nye retningslinjer. Nasjonalparkstyret omsøker da beløpet som forvaltningsmyndighet som økonomisk ansvarlig.
3. Styret vedtok å søke om 50 000 kr til elgtelling Syltefjorddalen og forøvrigte daler i nasjonalparken, jfr. orienteringssaker.

Vedtak

Tiltak bestilt i 2025 ble gjennomgått og styret takker Statens Naturoppsyn for et meget godt samarbeid.

Styret gikk gjennom planlagte tiltak og avklarte med Statens naturoppsyn hvilke de ville stå ansvarlig for i 2026.

Det omsøkes 602 500 kr i tiltaksmidler i 2026 fra Miljødirektoratet. Endelig prioritering vedtas etter tildeling i februar 2026.

Vedtatte tiltak omsøkt, søknad om driftsmidler til driftstiltak, bestilte tiltak av Statens naturoppsyn og oppdrag for forvalter innarbeides i en Tiltaksplan for 2026-2027.

MIDLER TIL TILTAK I VERNEOMRÅDER (KAP 1420 POST 31) - 2026

Organisasjonsnummer: 917954356

Foretaksnavn VARANGERHALVØYA NASJONALPARKSTYRE

Adresse: c/o Statsforvalteren T og Finnmar, 9801 VADSØ

E-postadresse: sftfpost@statsforvalteren.no

Kontaktperson

Navn: Geir Østereng

Telefonnummer: 41470437

E-postadresse: geir.ostereng@statsforvalteren.no

Utfyller

Navn: Geir Østereng

Mottaker: Miljødirektoratet

SØKNAD

REFERANSENr.: 26S373A4

Tiltak

Hvem søkes det på vegne av? Nasjonalpark- eller verneområdestyre

Oversikt over alle tiltak						
Pri.	Navn på tiltaket	Tiltakskategori	Tiltakstype	Verneområde	Øk. ansvarlig	Beløp
1	Oppsett nye skilt i verneområdene - Båtsfjord	Tilrettelegging og informasjon	Oppføring av skilt og/eller infotavle	Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjárgga álbmotmeahcci/Varenkinniemen kansalistaras (VV00002437)	Forvaltningsm.	130 000
2	Verneområde skilt persfjorden - syltefjorden lands	Tilrettelegging og informasjon	Oppføring av skilt og/eller infotavle	Persfjorden-Syltefjorden landskapsvernområde/Biezavuona-Oardduvuona suodjemeahcci (VV00002438)	Forvaltningsm.	25 000
3	Temaskilt fjellrev - startpunkter Varangerh NP	Tilrettelegging og informasjon	Oppføring av skilt og/eller infotavle	Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjárgga álbmotmeahcci/Varenkinniemen kansalistaras (VV00002437)	Forvaltningsm.	25 000
4	Utbedring av bruer langs stier fra startpunkter	Tilrettelegging og informasjon	Opparbeide sti/kanalisering	Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjárgga álbmotmeahcci/Varenkinniemen kansalistaras (VV00002437)	Forvaltningsm.	55 000

5	Ryddedaksjoner avfall i Varanger NP fly/bygg	Annet	Annet (utdypes i beskrivelsesfeltet)	Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjárgga álbmotmeahcci/Varenkinniemen kansalistaras (VV00002437)	Forvaltningsm.	140 000
6	Strandryddedaksjoner - strandsøppel naturreservat	Annet	Annet (utdypes i beskrivelsesfeltet)	Ytre Syltevíka naturreservat (VV00000046)	Forvaltningsm.	125 000
7	Strandrydding - voksested Finnmarkssvineblomen	Restaurering	Annet (utdypes i merknadsfeltet)	Persfjorden-Syltefjorden landskapsvernområde/ Biezavuona-Oardduvuona suodjemeahcci (VV00002438)	Forvaltningsm.	12 500
8	Strandrydding - Austereiv, Båtsfjord	Annet	Annet (utdypes i beskrivelsesfeltet)	Persfjorden-Syltefjorden landskapsvernområde/ Biezavuona-Oardduvuona suodjemeahcci (VV00002438)	Forvaltningsm.	20 000
9	Fjerning av tagging på berg	Restaurering	Annet (utdypes i merknadsfeltet)	Persfjorden-Syltefjorden landskapsvernområde/ Biezavuona-Oardduvuona suodjemeahcci (VV00002438)	Forvaltningsm.	15 000
10	Cortenståltavle - turistinfo Vardøya	Tilrettelegging og informasjon	Oppføring av skilt og/eller infotavle	Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjárgga álbmotmeahcci/Varenkinniemen kansalistaras (VV00002437)	Forvaltningsm.	40 000
11	Tilrettelegging til startpunktene	Tilrettelegging og informasjon	Opparbeide sti/kanalisering	Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjárgga álbmotmeahcci/Varenkinniemen kansalistaras (VV00002437)	Forvaltningsm.	50 000
12	Stiutbedring Nattfjelldalen etter flom	Tilrettelegging og informasjon	Opparbeide sti/kanalisering	Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjárgga álbmotmeahcci/Varenkinniemen kansalistaras (VV00002437)	Forvaltningsm.	30 000
13	Elgregistrering i vinterbeiteområde	Kartlegging	Kartlegging av flora/fauna	Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjárgga álbmotmeahcci/Varenkinniemen kansalistaras (VV00002437)	Forvaltningsm.	50 000
						717 500

Oppsett nye skilt i verneområdene - Båtsfjord

Prioritet: 1

Navn på tiltaket: Oppsett nye skilt i verneområdene - Båtsfjord

Tiltakskategori: Tilrettelegging og informasjon

Tiltakstype: Oppføring av skilt og/eller infotavle

Fylke: Finnmark

Kommune: Båtsfjord

Verneområde: Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjárgga álbmotmeahcci/ Varenkinniemen kansalistaras (VV00002437)

Beskrivelse av tiltaket:

Varangerhalvøya nasjonalpark - Infoskilt med karttavle og fundamentering - kommunalt infopunkt Båtsfjordfjellet - 30 000 kr

Syltefjorddalen naturreservat - Ny tretavle på infopunkt ny merkevare - gammel fjernes - 30 000 kr

Ytre Syltevik naturreservat - Oppsett 2 treskilt og en portal jfr. besøksstrategi - utarbeide nytt skilt - 50 000 kr

Persfjorden - Syltefjorden landskapsvernområde - fundamenterer nytt veiskilt for landskapsvernområdet - langs nasjonal turistvei - 20 000 kr

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Andre tilskuddsordninger: Ingen valgt

Beløp det søkes om: Kr 130 000

Videreføring av pågående prosjekt? Ja

Har tiltaket forankring i skjøtelses- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Nei

Har dere en besøksstrategi for verneområdet (i produksjon eller ferdig)? Ja

Verneområde skilt persfjorden - syltefjorden lands

Prioritet: 2

Navn på tiltaket: Verneområde skilt persfjorden - syltefjorden lands

Tiltakskategori: Tilrettelegging og informasjon

Tiltakstype: Oppføring av skilt og/eller infotavle

Fylke: Finnmark

Kommune: Båtsfjord

Verneområde: Persfjorden-Syltefjorden landskapsvernområde/ Biezavuona-Oardduvuona suodjemeahcci (VV00002438)

Beskrivelse av tiltaket:

En rekke brudd på vernebestemmelsene har tydeliggjort behovet for mer skilting i Persfjorden - Syltefjorden landskapsvernområde langs nasjonal turistvei.

Innkjøp verneområde skilter (20000 kr)

I tillegg

10 NP løveskilt A5 liggende

10 NP løveskilt A6 stående

8 Do not build cairns or collect rocks A6

10 Landskapsvernområde skilt A5

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Andre tilskuddsordninger: Ingen valgt

Beløp det søkes om: Kr 25 000

Videreføring av pågående prosjekt? Nei

Har tiltaket forankring i skjøtelses- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Nei

Har dere en besøksstrategi for verneområdet (i produksjon eller ferdig)? Ja

Temaskilt fjellrev - startpunkter Varangerh NP

Prioritet: 3

Navn på tiltaket: Temaskilt fjellrev - startpunkter Varangerh NP

Tiltakskategori: Tilrettelegging og informasjon

Tiltakstype: Oppføring av skilt og/eller infotavle

Fylke: Finnmark

Kommune: Vardø

Verneområde: Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjárgga álbmotmeahcci/ Varenkinniemen kansalistaras (VV00002437)

Beskrivelse av tiltaket:

Sommeren 2025 fikk vi anbefaling fra SNO om å sette opp temaskilt om fjellrev på utvalgte punkter - som startpunkter - Utarbeiding av temaskilt fjellrev - som henges på etablerte tavler på startpunkter etc.

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Andre tilskuddsordninger: Ingen valgt

Beløp det søkes om: Kr 25 000

Videreføring av pågående prosjekt? Ja

Har tiltaket forankring i skjøtelses- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Nei

Har dere en besøksstrategi for verneområdet (i produksjon eller ferdig)? Ja

Utbedring av bruer langs stier fra startpunkter

Prioritet: 4

Navn på tiltaket: Utbedring av bruer langs stier fra startpunkter

Tiltakskategori: Tilrettelegging og informasjon

Tiltakstype: Opparbeide sti/kanalisering

Fylke: Finnmark

Kommune: Båtsfjord

Verneområde: Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjárgga álbmotmeahcci/ Varenkinniemen kansalistaras (VV00002437)

Beskrivelse av tiltaket:

Bruer

Varangerhalvøya nasjonalpark – startpunkt Ordo

Oppsett og nedtaking av bru sesong ved startpunkt Ordo – tjenestekjøp Ordo hytteforening 5000

Varangerhalvøya nasjonalpark – startpunkt Komagdalen Tilsyn og vedlikehold med hengebruekspert - Hengebru Komagdalen 20 000

Varangerhalvøya nasjonalpark

Startpunkt Nattfjelldalen Rekkverk på ny bru over Storelva

Sti til Nattfjelldalen 30 000

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Andre tilskuddsordninger: Ingen valgt

Beløp det søkes om: Kr 55 000

Videreføring av pågående prosjekt? Ja

Har tiltaket forankring i skjøtelses- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Nei

Har dere en besøksstrategi for verneområdet (i produksjon eller ferdig)? Ja

Ryddeaksjoner avfall i Varanger NP fly/bygg

Prioritet: 5

Navn på tiltaket: Ryddeaksjoner avfall i Varanger NP fly/bygg

Tiltakskategori: Annet

Tiltakstype: Annet (utdypes i beskrivelsesfeltet)

Fylke: Finnmark

Kommune: Vadsø

Verneområde: Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjårgga álbmotmeahcci/ Varenkinniemen kansalistaras (VV00002437)

Beskrivelse av tiltaket:

Varangerhalvøya nasjonalpark - Falkefjellet Fjerne flyvrak fra slutten av 70-tallet – helikopterutflyging (nr.1) 80 000

Varangerhalvøya nasjonalpark - Vargelvs karet Fjerne nedrast gjeterbu –/ forvaltningsmyndighet/ SNO - helikopterutflyging (nr.1) 20 000

+evt. Fjerne reingjerderester på Gjelhaugen like utafor parken samtidig (evt. i samarbeid med reindrift)

Varangerhalvøya nasjonalpark - Sandfjorddalen Fjerne plankeburester, slederester – lokalt turlag går inn til fots, pakker i big bags først Helikopterutflyging (nr. 2) 20 000

Varangerhalvøya nasjonalpark

Plankehaug øst for Huhtircohat Helikopterutflyging (nr2) 10 000

SNO klargjør

Huhtircohat – fjerne søppel i omegn av åpen bu Helikopterutflyging (nr2)

Lokal organisasjon klargjør 10 000

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Andre tilskuddsordninger: Ingen valgt

Beløp det søkes om: Kr 140 000

Videreføring av pågående prosjekt? Nei

Har tiltaket forankring i skjøtelses- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Nei

Strandryddeaksjoner - strandsøppel naturreservat

Prioritet: 6

Navn på tiltaket: Strandryddeaksjoner - strandsøppel naturreservat

Tiltakskategori: Annet

Tiltakstype: Annet (utdypes i beskrivelsesfeltet)

Fylke: Finnmark

Kommune: Båtsfjord

Verneområde: Ytre Syltevik naturreservat (VV00000046)

Beskrivelse av tiltaket:

Ytre Syltevik naturreservat Helikopterutflyging av big bags fra strandrydding 80 000 (helikopterleie nr.2) samkoordinert med andre utflyginger av ryddeaksjoner.

Ytre Syltevik naturreservat/ Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde/Sandfjordneset tilrettelegging for plukking av søppel i regi av turgåere – Innsamling og levering mottak Bygg og Bevar 25 000

Søppelaksjon i Ytre Syltevik naturreservat - Hamningberg bygdelag

-fortsette førstegangstrydding i strandsone i naturreservatet i område med svært stort omfang av påslag av avfall fra fiskeri - sjø 20 000

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Andre tilskuddsordninger: *Ingen valgt*
Beløp det søkes om: Kr 125 000
Videreføring av pågående prosjekt? Ja
Har tiltaket forankring i skjøttelses- eller forvaltningsplan? Ja
Er tiltaket flerårig? Ja

Strandrydding - voksested Finnmarkssvineblomen

Prioritet: 7
Navn på tiltaket: Strandrydding - voksested Finnmarkssvineblomen
Tiltakskategori: Restaurering
Tiltakstype: Annet (utdypes i merknadsfeltet)
Fylke: Finnmark
Kommune: Vardø
Verneområde: Persfjorden-Syltefjorden landskapsvernområde/ Biezavuona-Oardduvuona suodjemeahcci (VV00002438)
Beskrivelse av tiltaket:
Årlig rydding av strandsone for avfall - ved Finnmarkssvineblomens voksested.
Tjenestekjøp Vardø videregående - skoleklasse

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet
Andre tilskuddsordninger: *Ingen valgt*
Beløp det søkes om: Kr 12 500
Videreføring av pågående prosjekt? Ja
Har tiltaket forankring i skjøttelses- eller forvaltningsplan? Ja
Er tiltaket flerårig? Ja

Strandrydding - Austerelv, Båtsfjord

Prioritet: 8
Navn på tiltaket: Strandrydding - Austerelv, Båtsfjord
Tiltakskategori: Annet
Tiltakstype: Annet (utdypes i beskrivelsesfeltet)
Fylke: Finnmark
Kommune: Båtsfjord
Verneområde: Persfjorden-Syltefjorden landskapsvernområde/ Biezavuona-Oardduvuona suodjemeahcci (VV00002438)
Beskrivelse av tiltaket:
Ryddedaksjon i Persfjorden - Syltefjorden landskapsvernområde - Austerelva
Pakking av marint avfall i big bags - for senere utflygning
Store nøter tas gps- koordinat av, deles opp og meldes til kystvakten

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet
Andre tilskuddsordninger: *Ingen valgt*
Beløp det søkes om: Kr 20 000
Videreføring av pågående prosjekt? Nei
Har tiltaket forankring i skjøttelses- eller forvaltningsplan? Ja
Er tiltaket flerårig? Nei

Fjerning av tagging på berg

Prioritet: 9
Navn på tiltaket: Fjerning av tagging på berg
Tiltakskategori: Restaurering
Tiltakstype: Annet (utdypes i merknadsfeltet)
Fylke: Finnmark
Kommune: Båtsfjord

Verneområde: Persfjorden-Syltefjorden landskapsvernområde/ Biezavuona-Oardduvuona suodjemeahcci (VV00002438)

Beskrivelse av tiltaket:

Tagging og inskripsjoner på steinformasjoner i Persfjorden - Syltefjorden landskapsvernområde fjernes ved sliping og kjemikaliser - 1 dagsverk SNO

Forøvrig tjenestekjøp

Fjernes for å unngå at det utarter seg

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Andre tilskuddsordninger: *Ingen valgt*

Beløp det søkes om: Kr 15 000

Videreføring av pågående prosjekt? Nei

Har tiltaket forankring i skjøtelses- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Nei

Cortenståltavle - turistinfo Vardøya

Prioritet: 10

Navn på tiltaket: Cortenståltavle - turistinfo Vardøya

Tiltakskategori: Tilrettelegging og informasjon

Tiltakstype: Oppføring av skilt og/eller infotavle

Fylke: Finnmark

Kommune: Vardø

Verneområde: Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjárgga álbmotmeahcci/ Varenkinniemen kansalistaras (VV00002437)

Beskrivelse av tiltaket:

Oppsett av en cortenståltavle med skilt ved turistinfo Vardøya

Tavle er kjøpt inn på fjorårets budsjett. Kostnad vil dekke skilt, skruer og fundamentering - tjenestekjøp.

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Andre tilskuddsordninger: *Ingen valgt*

Beløp det søkes om: Kr 40 000

Videreføring av pågående prosjekt? Ja

Har tiltaket forankring i skjøtelses- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Nei

Har dere en besøksstrategi for verneområdet (i produksjon eller ferdig)? Ja

Tilrettelegging til startpunktene

Prioritet: 11

Navn på tiltaket: Tilrettelegging til startpunktene

Tiltakskategori: Tilrettelegging og informasjon

Tiltakstype: Opparbeide sti/kanalisering

Fylke: Finnmark

Kommune: Vardø

Verneområde: Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjárgga álbmotmeahcci/ Varenkinniemen kansalistaras (VV00002437)

Beskrivelse av tiltaket:

-Utbedre veinett til startpunkter, vedlikehold grus, kostnad angår selve utleggingen av grus innkjøpt senhøsten - 2025 til 2 startpunkter

Vi fikk tildelt noe gjenværende midler fra annen Rohkunborri NP høsten 2025 – grus ble kjøpt inn og lagt på lager.

Kostnad angår selve utfrakt og utlegging, ikke massene. Av kontrakttekniske årsaker kom noe av kostnad for tiltaket i 2026. Vedlikehold av veier til startpunktene består av samarbeid av kommuner, nasjonalparkstyre og evt. hytteforening.

Vei til startpunkt bidrar til å kanalisere ferdsel til punktene. Noen veier har vært i svart dårlig stand, med dype hull, men

er løftet noe takket være noe tiltak innimellom i samarbeid med kommune, og evt. hytteforening.

-Startpunkt Ordo veigrus 90m³ , utfrakt og utlegging vei, samt fylling av utvasket sti ved gapahuk 13000 (her er det samarbeid om vedlikehold med Båtsfjord kommune, og Ordo hytteforening)

-Startpunkt Komagdalen 177 m³ , utfrakt og utlegging vei 36 500 kr (Her er det samarbeid med Vardø kommune)

=50000

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Andre tilskuddsordninger: *Ingen valgt*

Beløp det søkes om: Kr 50 000

Videreføring av pågående prosjekt? Ja

Har tiltaket forankring i skjøttelses- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Nei

Har dere en besøksstrategi for verneområdet (i produksjon eller ferdig)? Ja

Stiutbedring Nattfjelldalen etter flom

Prioritet: 12

Navn på tiltaket: Stiutbedring Nattfjelldalen etter flom

Tiltakskategori: Tilrettelegging og informasjon

Tiltakstype: Opparbeide sti/kanalisering

Fylke: Finnmark

Kommune: Vadsø

Verneområde: Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjårgga álbmotmeahcci/ Varenkinniemen kansalistaras (VV00002437)

Beskrivelse av tiltaket:

- Startpunktstien til Nattfjelldalen - pukk 24m³ – stiparti utgravd av flom i 2025 -

Flom utgravde et parti av sti til Nattfjelldalen i 2025. Det er behov for å påfylle noe masser slik at opprinnelig stiløp reetableres. Stiløpet gikk her på selve på barmarksløypa. Etter flom har sti gått ut i terreng medfølgende unødig slitasje. Senhøsten 2025 kjøpte vi inn pukk til tiltaket 24 m³, som ble lagret og vi inngikk avtale om levering og utkjøring i 2026. Utgjør kr 28987 eks. mva. I første omgang legges grov masse, for å se at det blir liggende før evt vurdering av topplag med finere masse senere.

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Andre tilskuddsordninger: *Ingen valgt*

Beløp det søkes om: Kr 30 000

Videreføring av pågående prosjekt? Ja

Har tiltaket forankring i skjøttelses- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Nei

Har dere en besøksstrategi for verneområdet (i produksjon eller ferdig)? Ja

Elgregistrering i vinterbeiteområde

Prioritet: 13

Navn på tiltaket: Elgregistrering i vinterbeiteområde

Tiltakskategori: Kartlegging

Tiltakstype: Kartlegging av flora/fauna

Fylke: Finnmark

Kommune: Båtsfjord

Verneområde: Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjårgga álbmotmeahcci/ Varenkinniemen kansalistaras (VV00002437)

Beskrivelse av tiltaket:

Naturregistreringer

Elgtelling i høst og vinterbeite - Varangerhalvøya nasjonalpark/ Syltefjorddalen naturreservat

Bestandsplangruppa for Tana - Varanger skal gjennomføre helikoptertelling høsten 2026 i høst/vinterbeiteområdene -

To av dalene i nasjonalparken i Komagdalen og Syltefjorddalen naturreservat er viktige vinterbeiteområder for elg med ansamlinger.

For en best mulig fastsettelse av bestandsplan og balansering av bestand planlegges helikopterregistrering etter jakten høsten 2026 -- av kommunene Vadsø, Tana og Nesseby.

Nasjonalparkstyret ønsker å få med Komagdalen i Vardø og Syltefjorddalen i Båtsfjord i verneområdene. Antall elg i vinterbeiteområdene vil også bli telt.

Helikoptertelling vil supplere - sett elg data - for en best mulig kunnskapsstatus før fastsettelse av nye forvaltningsmål og avskytning ved ordinær jakt.

Økonomisk ansvarlig: Forvaltningsmyndighet

Andre tilskuddsordninger: *Ingen valgt*

Beløp det søkes om: Kr 50 000

Videreføring av pågående prosjekt? Nei

Har tiltaket forankring i skjøttelses- eller forvaltningsplan? Ja

Er tiltaket flerårig? Nei

Vedlegg

 Tiltaksplan VNP-styre 2026_2027 til søknad_1.pdf (Prosjektbeskrivelse)

 Besøksstrategi 26.06.2015.pdf (Annet)

 Besøksstrategi i Ytre Syltevik naturreservat_endelig 6.12.2021.pdf (Prosjektbeskrivelse)

 Geir Østereng for **VARANGERHALVØYA NASJONALPARKSTYRE**

Levert 07.01.2026

BEHOVSINNMELDING STATSFORVALTEREN - 2026

Organisasjonsnummer: 917954356

Foretaksnavn VARANGERHALVØYA NASJONALPARKSTYRE

Adresse: c/o Statsforvalteren T og Finnmar, 9801 VADSØ

E-postadresse: sftfpost@statsforvalteren.no

Kontaktperson

Navn: Geir Østereng

Telefonnummer: 41470437

E-postadresse: geir.ostereng@statsforvalteren.no

Utfyller

Navn: Geir Østereng

Mottaker: Miljødirektoratet

SØKNAD

REFERANSENr.: 26S57F53

Om søknaden

Er søker verneområdeforvalter eller statsforvalter? Verneområdeforvalter

Hvilken statsforvalter hører du til? Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Tiltak

Oversikt over alle tiltak					
Navn	Kapittelpost	Fagområde	Kostnadsart	Ansvarlig	Beløp
Styredrift Varangerhalvøya nasjonalparkstyre 2026	142021 - 21-post Spesielle driftsutgifter Miljødirektoratet	Forvaltning verneområder	Lønn, Driftskostnader, Kjøp av tjenester	Geir Østereng	500 000
Forvaltningsplanmidler	142021 - 21-post Spesielle driftsutgifter Miljødirektoratet	Forvaltning verneområder	Lønn, Driftskostnader, Kjøp av tjenester	Geir Østereng	50 000
Driftsmidler Varangerhalvøya nasjonalpark 2026 mfl	142021 - 21-post Spesielle driftsutgifter Miljødirektoratet	Forvaltning verneområder	Driftskostnader, Kjøp av tjenester	Geir Østereng	200 000
					750 000

Styredrift Varangerhalvøya nasjonalparkstyre 2026

Navn på tildeling/prosjekt/tiltak: Styredrift Varangerhalvøya nasjonalparkstyre 2026

Beskrivelse av tildeling/prosjekt/tiltak:

Drift av Varangerhalvøya nasjonalparkstyre 2026

Honorarer 7 styremedlemmer, 7 varaer
Møteromleie styremøter, reisekostnader i 4 kommuner inkl.
en studiereise til annen nasjonalpark i 2026 med inntil 7 faste medlemmer i styret.
Årlig møteomfang -6-8 årlige styremøter, 3 arbeidsutvalgsmøter.
Tilleggsmøter vedr. forvaltningsplanarbeidet.

Referanse til tildelingsbrev/VØI:

Kapittelpost: 142021 - 21-post Spesielle driftsutgifter Miljødirektoratet

Fagområde: Forvaltning verneområder

Underområde: Drift av nasjonalpark- og verneområdestyrer

Kostnadsart:

- Lønn
- Driftskostnader
- Kjøp av tjenester

Ansvarlig saksbehandler hos statsforvalteren: Geir Østereng

Omsøkt beløp: Kr 500 000

Er tiltaket flerårig? Nei

Er tiltaket geografisk nærliggende relevante verneområder, naturtyper, leveområder for trua arter etc.: Nei / Ikke relevant

Forvaltningsplanmidler

Navn på tildeling/prosjekt/tiltak: Forvaltningsplanmidler

Beskrivelse av tildeling/prosjekt/tiltak:

4 åpne møter + møter med organisasjoner om forvaltningsplan

Referanse til tildelingsbrev/VØI:

Kapittelpost: 142021 - 21-post Spesielle driftsutgifter Miljødirektoratet

Fagområde: Forvaltning verneområder

Underområde: Forvaltningsplaner og besøksstrategier for nasjonalparker og andre store verneområder

Kostnadsart:

- Lønn
- Driftskostnader
- Kjøp av tjenester

Ansvarlig saksbehandler hos statsforvalteren: Geir Østereng

Omsøkt beløp: Kr 50 000

Er tiltaket flerårig? Nei

Er tiltaket geografisk nærliggende relevante verneområder, naturtyper, leveområder for trua arter etc.: Nei / Ikke relevant

Driftsmidler Varangerhalvøya nasjonalpark 2026 mfl

Navn på tildeling/prosjekt/tiltak: Driftsmidler Varangerhalvøya nasjonalpark 2026 mfl

Beskrivelse av tildeling/prosjekt/tiltak:

Årlige driftsutgifter Varangerhalvøya nasjonalpark + 4 andre verneområder.
To informasjonspunkter, 4 startpunktparkeringer med toalett og gapahuker.
Oversikt på driftsutgifter (vedlagt) tilsier 120 000 kr eks. mva.

Ved evt. årlig bidrag til vedlikehold av grusveier til startpunktene (7km, 3km, 4 km, 4 km) tilsier totalt behov for driftsbudsjett på ca. 200 000 kr eks.mva. (omsøkt)

Referanse til tildelingsbrev/VØI:

Kapittelpost: 142021 - 21-post Spesielle driftsutgifter Miljødirektoratet

Fagområde: Forvaltning verneområder

Underområde: Drift av nasjonalpark- og verneområdestyrer

Kostnadsart:

- Driftskostnader
- Kjøp av tjenester

Ansvarlig saksbehandler hos statsforvalteren: Geir Østereng

Omsøkt beløp: Kr 200 000

Er tiltaket flerårig? Nei

Er tiltaket geografisk nærliggende relevante verneområder, naturtyper, leveområder for trua arter etc.: Nei / Ikke relevant

Vedlegg

 Protokollutdrag Varangerhalvøya nasjonalparkstyre ST 7 2025.pdf (Annet)

 Budsjett driftsmidler 2026 vnp.pdf (Prosjektbeskrivelse)

 Geir Østereng for VARANGERHALVØYA NASJONALPARKSTYRE

Lvert 06.01.2026

Varangerhalvøya
nasjonalparkstyre

Tiltaksplan for 2026-2027 til søknad

**Varangerhalvøya Nasjonalparkstyre / Várnjárgga
álbmotmeahccestivra / Varenkinniemen Kansalistarhaan styyri**

**Varangerhalvøya nasjonalpark/ Várnjárgga álbmotmeahcci/ Varenkinniemen
Kansalistaras**

**Persfjorden – Syltefjorden Landskapsvernområde / Biezavuona-Oardduvuona
suodjemeahcci**

Syltefjorddalen Naturreservat / Oarddu luondumeahcci

Sandfjordneset Naturreservat og Ytre Syltevika Naturreservat

Nytt dekke på bru over Storelva, Vadsø – sti til Nattfjelldalen i 2025

Bakgrunn

Denne planen omfatter tiltak som Varangerhalvøya nasjonalparkstyre vil gjennomføre i 2026 -2027 som del av forvaltningen av verneområdene som Varangerhalvøya Nasjonalparkstyre forvalter

- Varangerhalvøya Nasjonalpark 1804 km²
- Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde 246 Km²
- Syltefjorddalen Naturreservat 19 km²
- Sandfjordneset Naturreservat 0,5 km²
- Ytre Syltevika Naturreservat 8,3 km²

Totalt 2078 km² (100 km x 20,78 km)

Hvert år blir forvaltningen av verneområdene tildelt midler for å styrke og ivareta verneverdiene i verneområdene. Dette er statlige investeringsmidler som skal gå til investering i informasjon, skjøtsel og tilrettelegging, samt større anskaffelser av nødvendig utstyr for å ivareta verneformålet. Hvor mye er avhengig av innmeldt behov fra nasjonalparkstyret, tilgjengelige budsjettmidler i Miljødirektoratet og prioriteringer til styret.

Tiltakene i planen baseres på å minimere dagens trusler mot verneverdier, mål om å forbedre naturtilstanden og tiltak på bakgrunn av nasjonalparkens besøksstrategi som sikrer en forutsigbar og målrettet forvaltning.

Planen synliggjør også hva vernemyndigheten gjennomfører av driftstiltak, tiltak som kjøpes av eksterne, og hva man har bestilt av tjenester hos Statens naturoppsyn.

Enkelte tiltak kan ikke forventes ferdigstilt før i 2027, og planen har således et toårig perspektiv ut 2027. I 2025 er det også igangsatt tiltak som ferdigstilles i 2026.

Mål

Målet med tiltaksplanen er at den skal gi grunnlaget for en målrettet og forutsigbar forvaltning av tiltaksmidlene til Varangerhalvøya nasjonalparkstyre 2026 -2027. Planen synliggjør planlagt skjøtsel og ressurser i disse områdene.

Strategi for bruk av tiltaksmidler i verneområder i Norge 2026-2030 sier;

"Styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene og oppfølging av handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene" prioriteres. Tiltaksmidlene fordeles på bakgrunn av dagens trusselbilde og har som formål å ivareta, samt forbedre tilstanden i verneområdene. Midlene prioriteres derfor til tiltak som virker avbøtende på negative påvirkningsfaktorer der verneverdiene er truet.

Målet med forvaltningen av verneområder er å redusere trusler mot verneverdiene slik at verneformålet ivaretas.

Strategien for å nå dette målet er å prioritere tiltak som retter seg mot en bedre tilstand i verneområdene. Tiltakene skal redusere trusler mot verneverdiene, og både restaureringstiltak, skjøtselstiltak og informasjons- og tilretteleggingstiltak er nødvendige for å ivareta verneformålet.

Forankring

Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler:

1. Tiltak som direkte bidrar til å motvirke trusler mot verneverdiene
2. Løpende skjøtselstiltak
3. Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging
4. Besøksforvaltningstiltak i verneområder med høyt besøkstrykk
5. Besøksforvaltningstiltak i øvrige verneområder
6. Besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet (slik som fugletårn mm.)

Tiltaksplanen baseres på vedtak i sak 58/25 i styremøte 01.12.2025, justering i bestillingsmøte med Statens naturoppsyn, med noe etter justeringer og endelig plan etter tildeling av midler fra Miljødirektoratet i februar 2026. Etter tildeling av midler vet vi hva som kan gjennomføres i 2026.

Tiltak som ikke ble gjennomført i 2025, prioriteres først i 2026.

Tildeling av midler fra Miljødirektoratet, kapasitet hos nasjonalparkforvalter og SNO lokalt er bestemmende for hva som blir gjennomført. Oppdragene konkretiseres i Naturoppdrag. Tildelingene gir også en rekke tjenestekjøp lokalt.

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre vedtok besøksstrategi i 2015, og tiltakslista her har vært prioritert de siste årene for gjennomføring.

Omsøkt for 2026

Omsøkte tiltaksmidler til Varangerhalvøya nasjonalpark og de 4 andre verneområdene er i **2026 er 706 000 kr.**

Det ble gitt 100 000 kroner for **dekning for driftsutgifter** for drift og vedlikehold i 2025, mens behovet er noe høyere i 2026 120 000 kr og om andel på vedlikehold på veier til startpunkt skal inngå – **200 000 kr** omsøkes.

Ordningen ved at det bestilles ressurser via SNO er ikke aktuell lenger, slik at forvaltningsmyndigheten er økonomisk ansvarlig for alle tiltakene.

SNO har tidligere gitt tilbakemelding om at driftsoppgaver ikke kan prioriteres, som føring av ved og tilsyn av innfesting av cortenståltavler. Andre transportoppgaver bistås ved kapasitet.

«Forøvrige løpende tiltak som følges opp av forvalter» er gjerne driftsaktiviteter. Gjennomføres ved tjenestekjøp eller i forbindelse med andre oppdrag/ befaringer/skjøtselstiltak.

Kartlegging av mink i Sone A i nasjonalparken forsøkes gjennomført i 2026, helst via FOU prosjekt med samarbeid med annen aktør. UIT Tromsø er mulig samarbeidsaktør via masteroppgave. 50 000 kr omsøkes til formålet i annen tilskuddsordning.

Tiltak som er prioritert i 2026

Tiltaksmidler i regi av nasjonalparkstyret som omsøkes midler

Verneområde	Tiltak	Sum
Skilt og infotavler		
Varangerhalvøya NP	Infoskilt Båtsfjordfjellet Ved Kommunal grense infopunkt Jfr. skiltplan	30 000
Ytre Syltevik naturreservat	Oppsett 2 skilt og portal jfr. besøksstrategi	50 000
Syltefjorddalen naturreservat	Oppsett skilt – ved eksisterende tretavle om NR - karttavle NP	30 000
Persfjorden - Syltefjorden	Oppsett veiskilt fra nord ved Sandfjordneset	15 000
Persfjorden - Syltefjorden	Innkjøp verneområde skilter + 10 NP løveskilt A5 liggende 10 NP løveskilt A6 stående 8 Do not build cairns or collect rocks A6 10 Landskapsvernområde skilt A5	20 000
Nye skilt jfr. merkevaren	- Fjellrev temaskilt 6 lokasjoner - Ytre Syltevik naturreservat	25 000
Bruer		
Varangerhalvøya nasjonalpark – startpunkt Ordo	Oppsett og nedtaking av bru sesong ved startpunkt Ordo – Ordo hytteforening	5000
Varangerhalvøya nasjonalpark – startpunkt Komagdalen	Tilsyn og vedlikehold med hengebrueksper Hengebru Komagdalen	20 000
Varangerhalvøya nasjonalpark Startpunkt Nattfjelldalen	Rekkverk på ny bru over Storelva Sti til Nattfjelldalen	30 000
Ryddeaksjoner		
Varangerhalvøya nasjonalpark - Falkefjellet	Fjerne flyvrak fra slutten av 70- tallet – helikopterutflyging (nr.1)	80 000
Varangerhalvøya nasjonalpark - Vargelvkaret	Fjerne nedrast gjeterbu –/ forvaltningsmyndighet/ SNO - helikopterutflyging (nr.1) +evt. Fjerne reingjerderester på Gjelhaugen like utafor parken samtidig (evt. i samarbeid med reindrift)	20 000
Varangerhalvøya nasjonalpark - Sandfjorddalen	Fjerne plankeburester, slederester – lokalt turlag går inn til fots, pakker i big bags først Helikopterutflyging (nr. 2)	20 000

Varangerhalvøya nasjonalpark Plankehaug øst for Huhtircohat	Helikopterutflyging (nr2) SNO klargjør	10 000
Huhtircohat – fjerne søppel i omegn av åpen bu	Helikopterutflyging (nr2) Lokal organisasjon klargjør	10 000
Ytre Syltevik naturreservat	Helikopterutflyging av big bags fra strandrydding (nr2)	80 000
Ytre Syltevik naturreservat/ Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde/Sandfjordneset	Plukking av søppel i regi av turgåere – Innsamling og levering mottak Bygg og Bevar	25 000
Søppelaksjon i Ytre Syltevik naturreservat-	Hamningberg bygdelag -fortsette førstegangsrydding i strandsone	20 000
Persfjorden Syltefjorden landskapsvernområde, Hasselneset	Fjerning strandsøppel fra Finnmarkssvineblommens voksested – Vardø videregående	12 500
Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde, Syltefjord, Austerelv	Ryddeaksjon, lokalbefolkning	20 000
Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde	Tagging på berg, fjernes (1 dagsverk SNO, utover dette tjenestekjøp)	15 000
Informasjonspunkter		
Turistinfo Vardø	Sett opp cortenståltavle med karttavle	40 000
Veinett til startpunkter, vedlikehold grus, kostnad angår selve utleggingen av grus innkjøpt senhøsten - 2025 Vi fikk tildelt noe gjenværende midler fra annen NP høsten 2025 – grus ble kjøpt inn og lagt på lager.	Utlegging grus på vei til Stpunkt Nattfjelldalen grus 50m3 Stpunkt sti Nattfjelldalen pukk 24m3 Stpunkt Ordo grus 90m3 sti Stpunkt Komagdalen 177m3	28 987 13 000 36 500 =78 487
Naturregistreringer Elgtelling -	Varangerhalvøya nasjonalpark Syltefjorddalen naturreservat Bestandsplan for elg Varanger – helikoptertelling høsten 2026 i høst/vinterbeiteområdene	50 000

SUM 706 000 kr eks. mva.

Forøvrige tiltak følges opp av forvalter

Kjøp inn ved og utfrakt ved startpunkt / infopunkt/gapahuker/ hytter ved årlig tilsyn eller i kombinasjon med skjøtselstiltak i området

- ✓ Startpunkt Komagdalen gapahuk
- ✓ Bjørneskarhytta om behov
- ✓ Startpunkt Nattfjelldalen P – bål plass, gapahuk Gammerabben
- ✓ Sandfjorddalen P – bål plass
- ✓ Oppsynshytta Sandfjorddalen
- ✓ Varangerbotn Informasjonspunkt, gapahuk
- ✓ Startpunkt Ordo gapahuk
- ✓ Nytt infopunkt Syltefjorddalen, Bjørkli, toetasjershytta

Bistå Båtsfjord hjelpekorps/ Vardø jff med føring av ved eller vedlikehold for å sikre godt vedlikeholdte åpne hytter, som er sikre. Ny dør Heimdal monteres. Etablere nødplakater på de åpne hyttene i samarbeid med Båtsfjord røde kors. Etablere infoplakater om å ikke fore rødreven ved åpne hytter. Tilse at brannforebyggende tiltak som brannslukker, røykvarsler, gassvarsler, rømningssikre vinduer er på plass --) Gjøres i forbindelse med andre oppdrag i området.

- ✓ Legge tracking for ruta fra Komagdalen til Ordo på nett – barmark.
- ✓ Legge posisjon på åpne hytter, med hytteregler lett tilgjengelig på nett.

Barn og ungdom

Forespørsler om arbeidsuke fra ungdomsskole for 2 ungdommer gjennomføres ved forespørsel. Ved mulighet for å tilby sommerjobber gjennomføres dette jfr. evt. avtale med Statsforvalter eller kommuner. Ved forespørsler fra skoler om informasjon om verneområdene prioriteres dette av forvalter.

Budsjett for driftsmidler for 2026 (142021)

Styret melder behov for ca. 200 000 kr, fjorårets pott var 100 000 kr jamfør brøk for fordeling av nasjonal pott. Budsjett driftsmidler 2026 – omsøkt 200 000 kr

Driftskostnad	Beskrivelse	Sum eks. mva. årlig
Lagerlokale leie Vadsø havn	Innendørs oppbevaring av bilhenger, snøskuterslede, elgtrekkbrett, infotavler og utstyr	20000 kr
Informasjonspunkt Kiberg innendørs utstilling	Infopunkt åpent juni-september, leie lokale årlig Internett	50 000 kr 6000 kr
Informasjonspunkt Varangerbotn	Tilsyn og søppeltømming gapahuk jfr. avtale	10 000 kr

	30 sekker ved	3300 kr
Startpunkt Komagdalen Gapahuk 5404-1/1/9010	Festeavgift fefo gapahuk 10 sekker ved gapahuk Dotømming hvert 3 år	702 kr 1100 kr
Startpunkt Nattfjelldalen Gapahuk 54104- 35/1/9021 Ved	Festeavgift gapahuk Dotømming 20 sekker	963 kr Vadsø kommune 2200kr
Startpunkt Ordo Gapahuk 7-1-9005	Gapahuk og do Dotømming Utsett/inntaking bru	1600 kr 5000 kr – avtale hytteforening
Infopunkt Sandfjorddalen Oppsynshytte 5443- 18/1/86	Festeavgift Ved infopunkt	1933 kr 1100 kr
Bjørneskarhytta – åpen hytte	Hytte åpen for allmennheten ½ eierskap festavgift 20 sekker ved	1004 kr 2200 kr
Informasjonspunkt Syltefjorddalen Bjørkli Toetasjerhytta 5443-9/53	20 sekker ved	2200 kr
Besøksstrategisk nettside	Vedlikehold, domene Tilgjengelighetserklæring	10 000 kr
Bildebank Imageshop		1637 kr
SUM		120 939 kr

- Søknad om midler til tilstandsvurdering, toalett og vedlikehold av toetasjershytta i Syltefjorddalen naturreservat via annen tilskuddsordning – **200 000 kr** .

Forøvrige tiltak og oppdrag som ikke behøver eksterne midler tilført

Forvaltningsmyndighet = Nasjonalparkstyret

Tittel	Verneområde	Ansvarlig	Utfører
Fremmede arter Bekjempe sandlupin lokalitet	Syltefjorddalen NR	SNO tana	SNO Tana 2 besøk
Arrangement Bistå fuglekassesnekring for barn ✓ Varangerbotnmarke det ✓ Pomordagene	Varangerhalvøya	Forvaltningsmyndigheten	Forvalter sammen med SNO Tana
Utbedre sti ved gapahuk Ordo, fyll hull med grus	Varangerhalvøya Ordo	Forvaltningsmyndigheten	Forvalter

Fjern keramikkskåldunge ved veis ende – fjern klopprester portsletta	Varangerhalvøya Komagdalen	Forvaltningsmyndigheten	Forvalter/ SNO Vadsø
Klopplegging deler av sti til Nattfjelldalen 5 m	Varangerhalvøya Nattfjelldalen	Forvaltningsmyndighet	SNO Vadsø
Besøksovervåkning Passeringstelling vei til Sandfjorddalen	Varangerhalvøya	Forvaltningsmyndigheten	Forvalter
Besøksteller snøskuterløype Flintelva	Varangerhalvøya	Forvaltningsmyndigheten	Forvalter/ SNO
-Besøksstiller sti Syltevikmoan -Tilsyn stiutvikling mht. tiltak slitasje dronefilm*	Varangerhalvøya	Forvaltningsmyndigheten	Forvalter SNO*
Besøksteller bru Ordo	Varangerhalvøya	Forvaltningsmyndigheten	Forvalter
-Besøksteller Nattfjelldalen -Fjern varde etc. Nattfjelldalen*	Varangerhalvøya	Statens naturoppsyn	SNO Vadsø SNO/forvalter*
Tilsyn og vedlikehold startpunkter (4) Ordo, Komagdalen, Nattfjelldalen, Sandfjorddalen	Varangerhalvøya	Forvaltningsmyndigheten	Forvalter
Tilsyn og vedlikehold Infopunkt Varangerbotn og Kiberg - Bytt stor karttavle gapahuk Varangerbotn	Varangerhalvøya	Forvaltningsmyndigheten	Forvalter
Tilsyn og vedlikehold Infopunkt Kiberg - lyddusj - infoskjermer oppdateres	Varangerhalvøya	Forvaltningsmyndigheten	Forvalter
Bålpanne – Syltefjorddalen naturreservat Infopunkt Toetasjershytta	Syltefjorddalen naturreservat	Forvaltningsmyndigheten	Forvalter
Kaffekanneholdere bålpanner monteres Varangerbotn, Nattfjelldalen, Ordo	Varangerhalvøya	Forvaltningsmyndigheten	Forvalter

Rive varder ved Charlottenborg	Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde	Forvaltningsmyndigheten	Forvalter
Fjerne betongklump i veikant	Persfjorden – Syltefjorden lskv, Sandfjorddalen	Statens naturoppsyn	SNO Vadsø
Vårvintertilsyn hengebru Komagdalen Sommersjekk med hengebruekspert, vedlikehold	Varangerhalvøya Komagdalen	Forvaltningsmyndighet	Forvalter, hengebruekspert
Etabler 25 m klopp over vått parti – sti/vei til Komagdalen	Varangerhalvøya Komagdalen	Statens naturoppsyn	SNO Vadsø i samarbeid med forvalter
Info Vardøya NP Oppsett skilt tretavle ved heksemonumentet slutføres og Hasselneset Utplassere bord og bålpanne, grus	Varangerhalvøya	Forvaltningsmyndighet	Forvalter
Karttavle Vardø jff hytta Sandfjord – bytt tavle komagvær jf hytta	Varangerhalvøya	Forvaltningsmyndighet	Forvalter
Trapp og klopp Komagdalen – oversees – nye skruer etc.	Varangerhalvøya	Statens naturoppsyn	SNO Vadsø

Andre tiltak med eksisterende finansiering som gjennomføres i 2026 – kartlegginger

Minkfangstprosjekt i Sone A – kartlegging av omfang ved viltkamera og fangst. Utstyr innkjøpt i 2024, 15 viltkamera, 32 minkfeller og 30 fellebokser. Behov for utgifter til drift i 2026 – 50 000 kr. Ansvar forvaltningsmyndighet – evt. i samarbeid med UIT og mastergradsstudent.

Bruk av Komagdalen som vinterbeite elg – observasjoner oppsummeres årlig observasjoner innhentes fra COAT/SNO etc. ved/ Forvaltningsmyndigheten.

Bilder

Restmaterialer fra bruprojekt i 2025 benyttes på klopp ved sti til Nattfjelldalen i 2026

Infopunkt Kiberg/ Bierge

Driftsutgift: Leie av lokale for innendørs Infopunkt Kiberg, internettabonnement for infoskjerm

- Etablere COAT infoskjerm i utstillingen
- Etablere lyddusj
- Et veiskilt i tre til etableres ved avkjørsel

Ytre Syltevik naturreservat. Gjenta innsamling av strandsøppel i samarbeid med bygdelag, innsamling av store mengder marint avfall ved førstegangsrydding av delområde. Hold Norge Rent aksjonen dekker containerfrakt og leie.

Helikopter leie benyttes samme dag til andre skjøtselsoppdrag og tilsynsoppdrag i nasjonalparken av SNO og forvaltningsmyndighet i fellesskap.

En rekke ryddeoppdrag planlagt i 2026.

Fjerne sivilt småflyvrak fra 70-tallet Falkefjellet. Fjerning av flyet krever manngard på bakken i forkant for å få med alle deler.

Fjerne rester av bu på skuterslede Sandfjorddalen.

Fjerne rester av sammenrast gjeterbu - Vargelvs-kardet.

Fjerne søppel fra Huhtircohkat/ Stormheim og en materialstabel et par km øst for bua.

Årlig utflyging av marint avfall fra Ytre Syltevik naturreservat med oppsamling i lastebilcontainer Hamningberg, som kjøres til Tana bru - ØFAS.

Flyvrak

Etabler en cortenståltavle med Karttavla for nasjonalparken ved turistinfo Vardø, ved to eksisterende.

Arkivsaksnr: 2026/1869-2

Saksbehandler: Geir Østereng

Dato: 15.02.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Várnjárgga álbmotmeahccestivra	6/26	20.02.2026

Orienteringssaker styremøte 1 2026 Varangerhalvøya nasjonalparkstyre

Forvalters innstilling

Orienteringssaker tas til orientering

- Toetasjershytta
- 20 årsmarkering

Saksopplysninger

Protokoll fra foregående styremøte

[Protokoll styremøte 8/2025](#)

Søknader om drift og tilskudd er levert for 2026 jfr. foregående styremøte, med noen endringer (suppleringer) i samråd med styreleder.

Da sakspapirer ble sendt ut var det usikkert om nye sametingsrepresentanter oppnevnes før møtet. I alle fall en representant har meldt at man ikke er en del av styret for neste periode.

Informasjon fra Miljødirektoratet – organisering av forvaltere

Miljødirektoratet har i år et oppdrag fra Klima- og miljødepartementet (KLD) om å "Gjennomgå organisasjonsmessig tilknytning og øvrig organisering av verneområdeforvalterne, og utrede ev. endret organisering med mål om å styrke forvaltningen av verneområdene". Vinteren 2025 ble verneområdestyrene gitt anledning til å gi innspill til oppdraget muntlig og skriftlig til KLD som grunnlag for oppdraget som ble oversendt til Miljødirektoratet.

Fristen for oppdraget var opprinnelig 1. mai 2026. På grunn av kapasitet internt i Miljødirektoratet er **fristen utsatt til 1. juli 2026**.

I oppdragsteksten er vi bedt om å sende forslaget til ny organisering av arbeidsgiveransvar for forvalterne på høring hos alle styrene før vi oversender vår tilråding til departementet.

Vi ønsker også å sende forslaget vårt på høring til alle statsforvalterembeter. Vi vil da be Statsforvalterne om å ivareta innspill fra verneområdeforvalterne ansatt i sitt embete når dere oversender deres høringsinnspill til oss.

Dere vil motta vårt forslag til organisering av verneområdeforvalterne på høring i månedsskiftet mars/april og det vil da være seks ukers høringsfrist.

Bruk av ferdselstellere – endring i organisering

Erfaringene med dagens opplegg for ferdselstellere viser at SNO bruker mye tid på oppfølging av disse, og det er behov for å redusere innsatsen SNO bruker på tellere for å frigjøre tid til kontroll- og skjøtselsoppgaver.

Samtidig har verneområdeforvaltningen behov for dokumentasjon på omfanget av ferdsel i det enkelte verneområdet. Lokalt brukes data fra ferdselstelling som kunnskapsgrunnlag til forvaltningsplaner/besøksforvaltning og til dokumentasjon på enkelttiltak, slik som omlegging av sti eller andre tilretteleggingstiltak.

Miljødirektoratet avslutter sentral tildeling av tellere og ressurser.

Følgende arbeidsoppgaver faller da bort fra SNO; fordeling og flytting av tellere mellom områder, tildeling av tellere til forvaltningsmyndighet, innkjøp og vedlikehold av tellere.

Ferdselstellere kan heretter kjøpes inn og eies av forvaltningsmyndighetene, med midler fra 31 posten.

Dette medfører at forvaltningsmyndighetene tar over innkjøp og lagring, og det som måtte være av vedlikehold. Tellerne som er aktuelle for innkjøp innebærer liten grad av vedlikehold.

Forvaltningsmyndigheten må også ta over arbeidet med databehandling av resultatene fra telleren. Det vil si å hente ut data fra telleren, vasking av datasettet, datalagring og eventuell registrering av data i Naturoppdrag. I forbindelse med databehandling bistår SNO forvaltningen med kunnskap om forhold i felt som kan ha påvirket resultatet.

Per nå finnes det ikke en felles løsning/nasjonal database for samling av data fra ferdselstellere. Det er mulig å legge inn tellerdata i Naturoppdrag, som et bevaringsmål, men det er ikke funksjonalitet for lagring av rådata fra tellingen.

Innkjøp av tellere

På oppdrag fra miljødirektoratet, er forvalter i Lofotodden og forvalter i Femundsmarka i ferd med et notat som sammenligner aktuelle tellere på markedet, for videre anbefaling. Notatet beskriver egenskaper ved de ulike tellerne og blir grunnlag for hvilke tellere man kan kjøpe inn med midler fra 31 posten. Det vil bli sendt ut informasjon om føringer for innkjøp i løpet av våren etter at notatet er levert.

SNO ressurs til tellinger

SNO-ressurs i forbindelse med ferdselstelling avtales mellom lokalt SNO og forvaltningsmyndighet på planleggingsmøtene. SNO bistår fortsatt forvaltningsmyndigheten med å sette ut og ta inn telleren(e) i felt og følge denne opp gjennom sesongen.

For å begrense omfanget av telleropdrag vil SNO-ressurs prioriteres til tellinger etter følgende kriterier:

1. Aktiv prosess med forvaltningsplan eller besøksstrategi (det er meldt oppstart)
2. Effektmåling av kanaliseringstiltak

3. Større endringer i ferdsel i området
4. Det er 5 år eller mer siden sist telling i verneområdet

Når alternative kilder er tilgjengelig bør disse, så langt som mulig, benyttes fremfor en ferdselsteller.

Rapportering til Miljødirektoratet av antall anmeldelser til politiet i 2025

Styret har ansvar for oppfølging av brudd på verneforskriftene. Det er sendt inn rapport.

Rapportering til Miljødirektoratet etter erfaringer av Lars Monsen serien.

Besøksstatistikk på linjehyttene viser en økning på 20-30 prosent sist sesong særlig i juli, som er nordmenns viktigste feriemåned. Serien skal nå vises på Svensk tv. Ny sesong i Norge, hvor bl.a. Seiland er med.

Fritidseiendommer uten tinglysning om at de ligger innen verneområde

To fritidseiendommer mangler tinglysning om at de ligger innen verneområde Persfjorden – syltefjorden - landskapsverneområde. Miljødirektoratet har meldt det er viktig å tilskrive eierne og få det tinglyst. Festepunkt på en av hyttene ligger utenfor verneområdet mens hytta ligger innen verneområdet.

Innlegg i Varanger årbok

Alle styremedlemmer skal ha mottatt Varanger Årbok 2025 i posten. Forvalter har bidratt med et innlegg som informerer om nasjonalparken, litt om regelverk og om linjehyttene.

Dispensasjoner på delegert myndighet

- 13.01. Dispensasjon til bruk av snøskuter for frakt av utstyr til hytte – Øvre Flintelv

Andre innkomne søknader:

- søknad om organisert hundekjøring
- søknad om bruk av drone i VNP mfl. -film
- søknad om sommerjobb, internships etc.

Nasjonale turistveier

Har utgitt en filmserie – hvor veistykket Varanger inngår

[Nasjonale turistvegar - NRK TV](#)

Styret gav i 2025 tillatelse til å filme med drone langs deler av veien i persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde.

Serien vil sannsynligvis gi ytterligere trafikk til Hamningberg da TV-serien har blitt populær.

Ekstrabevilgning tiltaksmidler senhøsten 2025

Vi fikk disponerer 300 000 kr da et annet styre ikke fikk benyttet det.

Noe ble benyttet for å etablere infopunkt i Syltefjorddalen naturreservat – ved å kjøpe ut eiendommen som toetatsjershytta står på – som har vært et turmål i reservatet i mange år. Resten ble benyttet til å kjøpe inn grus til ankomstveiene til de tre startpunktene.

Toetatsjershytta i Syltefjorddalen naturreservat

Det foreslås vi søker midler for få en tilstandsvurdering for å sette den i holdbar stand som informasjonspunkt om verneområdene i området. Også potensiale for info om historisk bruk av

Syltefjorddalen og elva. Det foreslås at det søkes midler om å etablere utedo med vedskjul, og eksisterende steinsatte bål plass utbedres noe.

Utsetting av fjellrev - Miljødirektoratet

8 fjellrever fra avlsstasjonen på Dovre ble satt ut i slutten av januar i kjernen av nasjonalparken. Hensikten er å styrke genetisk mangfold i bestanden. I Reisa nord ble 18 satt ut, hvor noen også var gps-merket. NINAs veterinær, 3 fra SNO og 2 fra COAT s feltarbeidere, samt nasjonalparkforvalter deltok.

Referansegruppemøte – fjellrevmodulen – UIT COAT

11.12.22025 Referat i referatsaker

Skilting

- Vi har søkt og fått tillatelse til å sette opp skilt med navn på Persfjorden – Syltefjorden landskapsvernområde fra vest ved Sandfjordneset.
- Det er søkt tillatelser for skilt infopunkt P - Båtsfjord kommune ved Stjernevatn

Ytre Syltevik naturreservat – Besøksstrategi - tiltaksgjennomføring

- Det er planlagt to bål plasser langs sti i naturreservatet. Det er en eksisterende bål plass ved inngang til reservatet- hvor det er søkt grunneiers tillatelse til å ta ansvar for denne. Noe vi har fått. (Brodtkorp).
- Det er søkt tillatelse hos FEFO og Båtsfjord kommune for oppsett av Infotavle – på treskilt ved inngangen til naturreservatet. (vi har ytterligere et treskilt – som vi må bestemme plasseringen av).

Varangerhalvøya nasjonalpark

- Foreslår vi lager et oppsummeringsskilt for regler i nasjonalparken til startpunktene. Dagens infotavler sier lite om hvilke regler som gjelder i nasjonalparken. Med økende besøk aktualiserer dette seg.

Bistått Anarjohka nasjonalparkstyre

Forvalter for styret i Anarjohka var inhabil i 2 saker angående søknad om uthus til reindriftshytter, og et tilfelle ved søknad om bruk av snøskuter. Varangers forvalter har saksforberedt 2 av disse, mens forvalter i Pasvik har tatt den tredje saken.

I slike tilfeller forespørres et annet nasjonalparkstyre om bistand. Forvalter for Pasvik nasjonalparkstyre har gjort tilsvarende for oss.

Varangerhalvøya nasjonalpark 20 år 08.12.2026 – markering

- Områdene har en del stedsnavn som vitner om at noe har skjedd. Potensialet for å få fler hendelser og historie er stort da Varangerhalvøya har mye historie.
- Kartene fra Forvalter foreslår vi velger ut to - tre steder i hver kommune innen nasjonalparken som har en historie ved seg, får tildelt stedsnavn (etter avklaring med navnemyndigheten) fra hendelsen. Lokalt historielag og andre relevante organisasjoner forespørres om forslag, i tillegg til styrets.

Valgt hendelse presenteres ved et arrangement i hver kommune i samarbeid med historielag etc.

Arkivsaksnr: 2025/11765-5

Saksbehandler: Geir Østereng

Dato: 15.02.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Várnjårgga álbmotmeahccestivra	7/26	20.02.2026

Behandling av klage på dispensasjon til motorferdsel - Varangerhalvøya nasjonalpark

Forvalters innstilling

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre tar klagen til følge, og endrer sitt vedtak og tilførende vilkår for tillatelsen at;
Beitelaget må kontakte Reinbeitedistrikt 6 før kjøring for å tilse at den ikke kommer i konflikt med reindrift. Om kjøring vurderes for å komme i konflikt med en viktig periode for reindriften i området i aktuell periode, eller trase er upassende for reindriften må tidspunkt for kjøring og rute utsettes og endres, jamfør nærmere avklaring med forvaltningsmyndigheten.

Bakgrunn

Det er mottatt klage fra Reinbeitedistrikt 6 - Varjjatnjarga / Varangerhalvøya på innvilget dispensasjon. Dispensasjon gjaldt for bruk av snøskuter til sjekk av et område etter sauer i manko etter siste restsanking av sau mellom Emetoivi og Jakobselva i Varangerhalvøya nasjonalpark, i regi av Klubvik beitelag. Saken angikk mistanke om at det muligens kunne befinne seg sau der, men de var ikke observert. Klagen omhandler særlig hensynet til reinflokken på ca. 11 000 dyr samt risiko for forstyrrelser i et område hvor reinen beiter og flyttes mot vinterbeitet. Det var en beiteintensiv periode for reindriften i tidsrommet gitte dispensasjon gjaldt.

Saksopplysninger

Den 20.11.2025 meldte Klubbvik beitelag at de hadde behov for å undersøke at det ikke sto sau igjen i et område etter restsankingen i Varangerhalvøya nasjonalpark – Emetoaoivi til Jakobselva, da man hadde mistanke til at noen dyr fortsatt kunne befinne seg der. Det var ikke observert sauer der. Det ble søkt om å kjøre en tur med to snøskutere i følge for å lete, da det var kommet en god del snø og det er langt å ta seg til området fra vei.

Den 21.11.2025 fikk beitelaget dispensasjon fra verneforskriften, jamfør unntaksbestemmelse i verneforskriften til å kjøre med to snøskutere i følge for å sjekke ut området med angitt trase opp langs Bergebyelva og videre østover mot Emetoaivi og

Jakobselva. Saken ble behandlet av forvalter på delegert myndighet fra nasjonalparkstyret.

Tilbakemelding fra Reinbeitedistrikt 6 den 28.11.2025 tilsa at reinflytting pågikk i samme periode, hvor flere tusen dyr ville befinne seg i området. Man er sterkt kritisk til at det er gitt dispensasjon.

Klagens hovedpunkter

- Risiko for forstyrrelse av reinflokken og fare for spredning av rein fra beiteområdene.
- Trafikksikkerhet ved at rein kunne bli skremt av motorferdselen ned mot vei og påkjørt.
- Klager anfører at grunnlaget for dispensasjonen – savnede sau – er for svakt gitt belastningen på reindriften.

Vurdering

Klageadgang da vedtak kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker, jamfør forvaltningslovens §§ 28 og 29. Klagen skal være skriftlig og begrunnet og sendes via nasjonalparkstyret, jamfør forvaltningslovens § 32.

Klagen er vurdert jamfør Verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark, og forvaltningslovens bestemmelser.

Vi gav dispensasjon fra verneforskriften jamfør 6.3 e) den 21.11.2025 og klagen innkom 28.11.2025. Klagen er innkommet innen klagefristen, som er på 3 uker.

Formålet med kjøringen er å lokalisere og hente ned 1 familiegruppe med sau som man mistenkte kunne befinne seg i dette området, men man var ikke sikker. Verneforskriften åpner for å kunne gi tillatelse til motorferdsel på snødekt mark i forbindelse med husdyrhold og nasjonalparkstyret har tidligere innvilget lignende søknader, noe tidligere i november. Saken ble behandlet av forvalter på delegert myndighet fra nasjonalparkstyret, som en kurant sak.

Forstyrrelsene som følge av omsøkte kjøring vurderes derfor til å være minimale og av kortvarig karakter på verneverdiene. Bruk av snøskuter gir støy, men gir ikke skader på marken og støyen er forbigående. I samme periode pågikk driving av rein med ATV/snøskutere. Den samlede belastning i området vurderes til ikke å øke i nevneverdig grad. Plante, fugle- og dyreliv vil ikke få varige skader, og de øvrige verneverdiene vurderes ikke får å bli påvirket nevneverdig.

Tilbakemelding fra Reinbeitedistrikt 6 etter tillatelse var gitt tilsa at reinflytting pågikk i samme periode som det ble gitt dispensasjon til beitelaget, hvor flere tusen tamrein potensielt kunne befinne seg i området.

Ved slike saker har nasjonalparkstyret en avtale med reinbeitedistriktet om at de skal kontaktes i forkant for saksbehandlingen. Det gjøres ved usikkerhet om status for reindriften i et område og det er omsøkt tillatelser. Dette for at man mer konkret kan vurdere om en dispensasjon vil komme i konflikt med reindriften, noe man ikke ønsker. Vanligvis stilles vilkår til at reindriften må kontaktes i forkant av kjøringen. I tillegg kontakter også forvaltningen reinbeitedistriktet om man er usikker på aktivitet av reindriften i et område og påvirkning en dispensasjon vil kunne ha.

Tidligere praksis

Klubvik beitelag søker om tilsvarende relativt jevnlig, men ikke årlig. Tidligere har vi mottatt søknader i slutten av oktober eller tidligere i november. I 2018 ble det gitt en tilsvarende dispensasjon den 5 november. Da saksbehandler ikke var observant nok på at søknadstidspunktet var senere enn vanlig i november, og man befant seg i en periode hvor reindriften i området var meget intensiv i omsøkt tidsrom for motorferdselen, kom man i en konflikt med reindriftens aktivitetsperiode i området, med beite og flytting mot vinterbeitet.

At frost, snø og vinter ankom sent anslås til å være årsak til at beitelaget ville gjøre det såpass sent i november. I fremtiden kan vi forvente tilsvarende inntreffer oftere grunnet klimaendringene med høyere gjennomsnittstemperaturer i fremtiden. Selv om dispensasjon ikke ble benyttet og ingen eventuell skade skjedd, bør praksis for fremtiden avklares i en klageavgjørelse.

Reindriftslovens § 65 sier om *Ferdse i område hvor rein beiter*

De som ferdes i område hvor rein beiter, plikter å vise hensyn og opptre med varsomhet slik at reinen ikke unødige uroes eller skremmes under beiting, flytting mv. Særlig hensyn skal vises i forbindelse med reinens brunsttid, kalving, merking, skilling og slakting.

I dette tilfellet hadde ikke saksforbereder, ved en feil unnlatt å innhente kunnskap fra reindriften om status for området for reindriftens bruk og eventuelle uheldige påvirkninger. Vanligvis stilles også vilkår om at ved dispensasjoner i verneområdene som kan medføre forstyrrelser eller utfordringer for reindriften må de kontakte distriktet på forhånd for veiledning om tiltaket kan gjennomføres i planlagt tidsrom eller ikke.

Ved vurderinger av søknader skal man jamfør Forvaltningslovens § 17 påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Dette skal sikre en grundig og nøytral saksbehandling.

Det legges til grunn at dagens intensjon fortsetter hvor reindriften kontaktes av nasjonalparkforvalter i forkant av vurdering av søknader om man er usikker på reindriftens aktivitet, og at tiltakshaver har krav på seg om å kontakte reindriften ved perioder og steder man kan komme i konflikt med reindriften for avklaringer ved gjennomføring av kjøring på dispensasjon.

I dette tilfellet kontakte forvalter Beitelaget, da reindriften meldte at dispensasjonen til bruk av snøskuter var til sterk ulempe for dem. Beitelaget fikk avklart at de ikke hadde benyttet dispensasjonen enda og pga. dårlig værvarsel ville de heller ikke benytte den. De fikk henstilling på tlf. fra forvalter om å kontakte Reinbeitedistriktet om nødvendige hensyn til reindrift i området før kjøring.

Forvalter innstiller på at klage tas til følge og vedtaket endres, ved at det tilføres vilkår om at tiltakshaver må kontakte reindriften før kjøring for å tilse at det ikke kommer i konflikt med reindriften. I så tilfelle må kjøringen utsettes og trase tilpasses slik at reindriften unngår unødige forstyrrelser. I nasjonalparken skal det kunne drives reindrift. Ved dispensasjoner for motorferdsel er det viktig å tilse at ikke andre parter blir skadelidende, noe vilkåret for tillatelsen vil sikre, ved tilføyelsen.

Vedlegg:

- 1 Søknad - Varangerhalvøya nasjonalpark - motorferdsel - kjøring med snøskuter mellom Emitoyve og Jakobselva - Klubvik beitelag
- 2 Innvilget dispensasjon - restsanking av sau - Varangerhalvøya nasjonalpark - motorferdsel - kjøring med snøskuter mellom Emitoyve og Jakobselva - Klubvik beitelag
- 3 Klage på innvilget dispensasjon - Varangerhalvøya nasjonalpark - motorferdsel - kjøring med snøskuter mellom Emitoyve og Jakobselva - Klubvik beitelag

Fra: Øystein Kristiansen[oeikristiansen@gmail.com]
Sendt: 20.11.2025 11:39:36
Til: Postmottak SFTF[sftfpost@statsforvalteren.no]
Tittel: saueleting

Vi trenger å kontrollere området mellom Emitoyve og Jakobselva. Fikk melding ved månedskifte om sau i dette området. For egen sikkerhet må det være 2 sneskutere Olav Dikkanen pluss en til-. Kjører opp Bergeby over Emitoyve og langs med Jakobselva og retur.

for Klubvk Beitelag Øystein Kristiansen

Øistein kristiansen

Saksbehandler Geir Østereng

Vår ref. 2025/11765-2 432.3

Deres ref.

Dato 21.11.2025

Dispensasjon til bruk av snøskuter til restsanking av sau - Bergebydalen - Emetoaivi - Vestre Jakobselva - Varangerhalvøya nasjonalpark – Klubvik beitelag

Det vises til telefonsamtale 19 november, samt søknad på e-post fra Øistein Kristiansen.

Søknaden

Det søkes om bruk av 2 snøskutere for lokalisering av sau i Varangerhalvøya nasjonalpark mellom område Bergebyelv via Emetoiavi til Vestre Jakobselva.

Søker mangler 1 voksen med 2 lam. De ble observert gående oppover, og man er usikker på om de er kommet ned. Man har tidligere erfart at sau blir stående i dette området etter snøfall og man har måttet hente ned med snøskuter.

I telefonsamtale oppgis at snøføret gjør at de antas for å stå relativt i ro, og det er vanskeligere å gjøre søk til fots. Det er 40 cm snø i området og greit snøskuterføre.

Behandling av søknaden

Saken behandles på delegert myndighet av forvalter for Varangerhalvøya nasjonalparkstyre, da styret har fastsatt praksis for denne typen saker. Styret har behandlet tilsvarende sak og forutsetningene er i dette tilfellet tilnærmet de samme. Nasjonalparkstyret delegerte myndigheten i vedtak i styresak 26/24 den 23.05.2024.

Vurdering

Saken er behandlet jamfør verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark og Naturmangfoldlovens bestemmelser.

Formålet med Varangerhalvøya nasjonalpark er å bevare et stort og i det vesentlige urørt naturområde, tilnærmet fritt for tekniske inngrep, som sikrer biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander. I dette inngår blant annet å bevare den mest arktiskpregete del av fastlands-Norge med spesielle landformer og avsetninger etter istida, et plante-og dyreliv med østlige og arktiske innslag, et kjerneområde for fjellrev og unike samiske kulturminner.

Motorferdsel i nasjonalparken er forbudt på land og vann, og i lufta under 300 meter, jamførverneforskriftens § 3 punkt 6.1. I tillegg gjelder motorferdselloven. Forskriftens § 3 punkt 6.2 gir en del direkte unntak fra dette motorferdselsforbudet. Videre åpnes det i § 3

punkt 6.3 for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til en del kjøreformål, blant annet bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med husdyrhold, jmf bokstav e.

Kunnskapsgrunnlaget i saken er hentet fra Naturbase (www.naturbase.no) og Artskart (<http://artskart.artsdatabanken.no/>). Vi anser kravet til kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 til å være tilstrekkelig for behandling av saken og naturmangfoldloven § 9, føre-var-prinsippet tillegges derfor liten vekt.

Varangerhalvøya er som kjent et svært viktig leveområde for den fåtallige og sårbare fjellreven. Fjellrev er en kritisk truet art som må tas ekstra hensyn til. Den omsøkt motorferdselen vil foregå utenom de mest sårbare periodene for fjellreven, og en begrenset motorferdsel i denne perioden vurderes til ikke å påvirke fjellreven. Det er ikke aktive fjellrevhi i området. Sauenes lokasjon er trolig i et område som ikke er mulig å nå på barmark pga. lang avstand og snø.

Bruk av motorisert kjøretøy medfører en del støy som kan virke forstyrrende på dyre- og fuglelivet. Det er imidlertid ikke registreringer i det aktuelle området som tyder på at en begrenset motorferdsel på denne årstiden vil komme i direkte konflikt med trua og sårbare arter. Bruk av beltekjøretøy på snødekket mark vil heller ikke gi nevneverdige skader på planteliv og terreng. Omfang av motorferdsel nå i området er lav. Eneste aktivitet er driving av rein med snøskuter i reindriften.

Forstyrrelsene som følge av omsøkte kjøring vurderes derfor til å være minimale og av kortvarig karakter. Den samlede belastning i området vurderes til ikke å øke i nevneverdig grad. Plante, fugle- og dyreliv vil ikke få varige skader, og de øvrige verneverdiene vil ikke bli påvirket nevneverdig. Formålet med kjøringen er å lokalisere og hente ned sauer som man antar ikke er kommet ned, og er i live.

Verneforskriften åpner for å kunne gi tillatelse til motorferdsel på snødekt mark i forbindelse med husdyrhold og nasjonalparkstyret har tidligere innvilget lignende søknader, sist for søker i oktober 2018 og 28.10.2022.

Nasjonalparkforvalter vurderer at bruk av snøskuter til henting av sau nå vinterstid vil øke sjansen for å berge dyrene, og kjøring på snøføre vil gi lite skader på vegetasjon, en tillatelse vurderes derfor til å være hensiktsmessig ut i fra en samfunnsmessig vurdering, jf. naturmangfoldloven § 12.

Vurdert opp mot at kjøringen ikke vil stride mot verneformålet eller påvirke verneverdiene nevneverdig, kommer forvalter til at tillatelse kan gis for en begrenset periode for to turer, eventuelt en tur med to snøscootere i følge med slede, som vil kunne dekke hele området på en dag med gode forhold for lokalisering. Det må tas med slede slik at sau kan fraktes ned på samme tur. Om det skulle være reelt behov for ytterligere turer må det tas kontakt med forvalter.

Det gis tillatelse til totalt 2 turer i perioden 21 november – 30 november 2025. Da korte dager og værforhold kan gjøre det vanskelig å få ned alle dyrene på samme dag, må det tas kontakt med forvalter på telefon 41470437 om det skulle være behov for ytterlige turer for å få fraktet ned lokaliserte dyr på slede. Føreforhold og fare for usikker is gjør at det innvilges tillatelse til å kjøre to snøskutere i følge.

Med bakgrunn i at tiltaket ikke vil gi nevneverdige skader på naturmangfoldet kommer ikke naturmangfoldloven § 11 til anvendelse i saken. Omfanget av kjøring og aktivitet i området er lite og Naturmangfoldlovens § 10 er lite aktuell.

Vedtak

Med hjemmel i verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark punkt 6.3 e, gis Olav Dikkanen med medhjelper tillatelse til å lokalisere sau og frakte ned sau med snøskuter i Varangerhalvøya nasjonalpark i det aktuelle området det antas sauen står mellom Vestre jakobselva, Emetoaivi og Bergebydalen. Tillatelsen gjelder 2 turer i 2025 i perioden 21 november – 30 november.

Tillatelsen gis på følgende vilkår:

Kjøring med to kjøretøy i følge regnes som to turer, og Olav Dikkanen kan ta med seg en medhjelper på snøskuter dersom det er behov for det. Det skal kun kjøres på snø- og isdekket mark.

Tillatelsen gjelder for lokalisering og henting av sau i området.

- All ferdsel skal skje hensynsfullt, og begrenses til et minimum.

- Dyrelivet, herunder rein i området skal ikke forstyrres unødig.

- Før start skal Naturoppsynet i Vadsø ved Hans Ivar Hortman og Christer Mikalsen få beskjed på sms om når kjøringen skal skje på tlf. 98041906, 95038207, inkludert navn på medhjelper.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker, jmfør forvaltningslovens §§ 28 og 29. Klagen skal være skriftlig og begrunnet og sendes via nasjonalparkstyret, jmfør forvaltningslovens § 32.

Med hilsen

Geir Østereng
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Kopi til:

Unjárgga gielda - Nesseby kommune	Rådhus	9840	VARANGERBOTN
Vadsø kommune	Postboks 614	9811	VADSØ
Statsforvalteren i Troms og Finnmark	Postboks 700	9815	VADSØ
Várjjatnjárga - reinbeitedistrikt 6 v/ Ásllat	Rasengveien	9840	VARANGERBOTN
Niillas Sara Smuk	2		
Statens naturoppsyn			
Finnmarkseiendommen	Postboks 133	9811	VADSØ

Fra: Reinbeitedistrikt D6smuk[varjjatd6@gmail.com]
Sendt: 28.11.2025 11:15:00
Til: Postmottak SFTF[sftfpost@statsforvalteren.no]
Kopi: Styret[jneshavn@gmail.com]; Trond Are Anti[trunne.anti@gmail.com];
Tittel: deres ref: 2025/11765-2 432.3

Varjjat Siida går sterkt imot denne innvilgelsen. Hele vår reinflokk skal igjennom dette området. Da kan man ikke ha skutere kjørende uvitende inn i området, pga flere forhold, blant annet jage rein bort fra beiter ned mot veien, trafikkssikkerhet.

Bonde mangler 1 sau og 2 lam. Det kan ikke være tilstrekkelig nok for at man innvilger slike disper. Vi har en reinflokk på 11 000 dyr i vårflokk, denne flokken er større nå før slakting.

Vi retter sterk kritikk mot saksbehandler i denne saken !

Leder

Asllat N Smuk

Arkivsaksnr: 2021/11228-23

Saksbehandler: Geir Østereng

Dato: 21.01.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Vårnjárgga álbmotmeahccestivra	8/26	20.02.2026

Behandling av søknad om forlengelse av COAT prosjektet i Varangerhalvøya nasjonalpark 2026 - 2029

Vedlegg:

- 1 Søknad om fornyelse av tillatelser for COAT
- 2 Vedlegg 1 COAT faktaark.pdf
- 3 Vedlegg 2 oversikt tillatelser.docx
- 4 COAT Søknad fornyelse av tillatelser VNP.pdf

Forvalters innstilling

Søknad til omsøkte overvåkningstiltak innvilges som omsøkt med noen få unntak, og på gitte vilkår.

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre forlenger tillatelsen jamfør Naturmangfoldlovens § 48 til UIT – COAT prosjektet til å videreføre infrastrukturen og aktivitetene som har blitt igangsatt og har pågått ut 2025, til og med året 2030. Det dispenseres fra Verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark 08.12.2006 jamfør naturmangfoldlovens § 48, innen Varangerhalvøya nasjonalpark. Jamfør Naturmangfoldlovens § 10 (samlet belastning) innvilges ikke all motorisert ferdsel til Hubehytta som omsøkt for å holde omfanget på samme nivå, 6 turer innvilges. Søknad om bruk av helikopter til værstasjoner avslås jamfør Naturmangfoldlovens 48, en tillatelse må være nødvendig og må konkret kunne vurderes på søknadstidspunktet. Dette må omsøkes særskilt når behov oppstår. Taksering av ryer med fuglelunder innvilges kun utenom ordinær båndtvangstid, av hensyn til føre var prinsippet jamfør Naturmangfoldlovens § 9, hensyn til prioritert art. Taksering må foregå minst en km fra hilokaliteter og foringsstasjoner.

Vilkår

-Feltaktiviteten knyttet til prosjektet skal ikke utvides utover de rammene som er gitt i tillatelse og omfang av delaktiviteter definert i konsekvensutredningen jfr. Naturmangfoldlovens § 10 (vurdering av total belastning på økosystemet).

-Prosjektet skal ikke bidra til økt belastning på verneområdet ved forskningsaktiviteter ved at det inviteres til ytterligere forskningsprosjekter i nasjonalparken eller landskapsvernområdet

med bakgrunn i at COAT allerede er etablert i verneområdet jfr. vurdering av Naturmangfoldlovens § 10 (total belastning).

-Nasjonalparkstyret gir tillatelse 4 år om gangen, og prosjektet må søke om fornyet tillatelse hvert fjerde år. Dette er en risiko COAT må akseptere ved etablering av et langsiktig overvåkningsprogram innenfor verneområdet, slik at eventuelle justeringer kan gjøres, om nødvendig innen en styreperiode.

UIT- COAT må holde Reinbeitedistrikt 6 oppdatert om prosjektet, og aktiviteter må planlegges og tilpasses for å unngå unødige forstyrrelser, og særlig den mest sårbare perioden - kalvingsperioden. Distriktsleder eller nestleder må kontaktes før eventuell helikopterflyging, og snøskuter når kalvingstiden og flyttingen nærmer seg.

Generelle vilkår for tillatelsen

Forvalter og Statens naturoppsyn skal varsles på forhånd før de ulike feltperiodene, inkludert for motorisert ferdsel slik at forvaltning og naturoppsyn kjenner til når det er aktivitet.

Motorisert ferdsel skal planlegges for et minimum. Ved bruk av helikopter skal turer samordning vurderes i samråd med nasjonalparkstyret ved forvalter og Statens naturoppsyn for vurdering om tverrfaglige aktiviteter kan gjennomføres på samme tur, for å sikre at helikoptertrafikk i nasjonalparken er minimert.

Forskningspersonell skal lese gjennom verneforskriften for nasjonalparken, slik at regler er kjent, samt forskrift om fjellrev som prioritert art og herunder krav om å holde 300 m fra fjellrev. Hekkeplasser for rovfulger, hiforekomster av fjellrev, og andre store rovdyr er unntatt offentligheten.

Observasjoner av trua og sårbare arter ved feltarbeid i nasjonalparken skal legges i www.artsobservasjoner.no, slik at forekommende plante- og dyreliv er registrert i åpne nasjonale databaser.

Ved telting, leirslaging og båling skal praksis for sporløs ferdsel vektlegges. Eksisterende bålplasser skal benyttes om mulig, slik at forskningsaktiviteten ikke gjenlegger spor.

Eventuelle observasjoner av snøugle, ynglinger av fjellrev skal meldes inn til nasjonalparkstyret ved forvalter så fort de oppdages, slik at kunnskap kan implementeres i forvaltningen av området.

Prosjektet bidrar til økt kunnskap om de økologiske sammenhengene relatert til klimaendringene og nasjonalparkstyret skal ha tilgang til resultatet av de vitenskapelige undersøkelsene, som ledd i å øke kunnskapen om området, jf. Naturmangfoldlovens § 8. Forskningsartikler publisert i regi av prosjektet skal gjøres allment tilgjengelige slik at nasjonalparkstyret har tilgang for videreformidling av innhentet kunnskap om verneområdet.

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre kan endre tillatelsen eller trekke deler av denne tilbake for enkelte tiltak i perioden dersom justeringer må gjøres av hensyn til oppnåelsen av verneformålet. Bruk av installasjoner som vegetasjonsbur skal avvikles høsten 2029 og fraktes ut senest våren 2030.

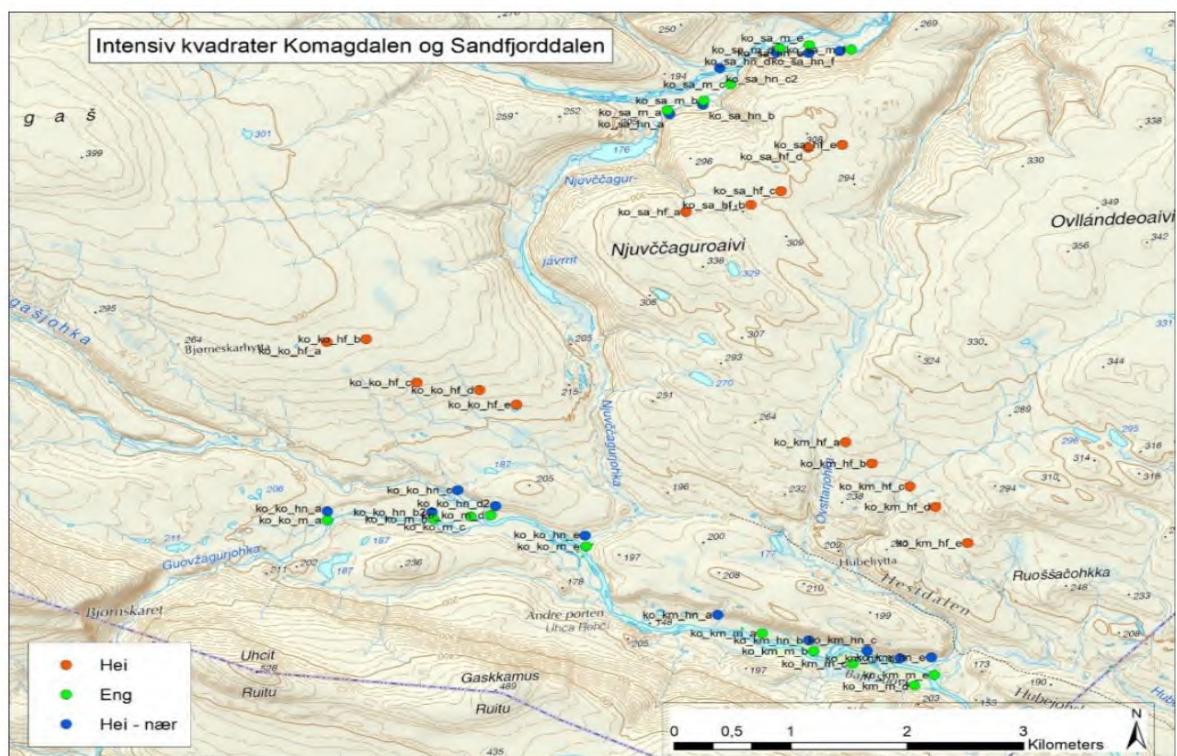
Det gis tillatelse jmfør Verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark og Naturmangfoldlovens § 48 til en rekke tiltak for å øke kunnskapen om klimaets påvirkning på vegetasjon og dyreliv;

1. Merking, overvåkning og prøvetakning av plott i eng, hei og snøleier, inkludert jordprøver, bruk av

temperaturloggere i plastrør, og skittellinger juli/august jfr. figur 1 gjengitt fra søknad under.

- merking av prøveplottene i eng, hei og snøleier markert i figur 5 med små trepinner,
- samt små RECO brikker på samme sted jf. Figur 13 i søknad (48 stk. på eng og hei og 19 på snøleier).
- montering av temperaturloggere på samme sted, som står i ett lite plastrør, som festes i bakken med streng på hvert prøveplott jfr. figur 10.
- registreringer av skitt og plantebiomasse på prøveplottene
- innsamling av planteprøver av silikatholdig gress på elveslettene (skudd fra 3-6 enkeltplanter per lokalitet)
- bladprøver av vanlige plantearter i eng, hei og snøleier (et blad pr. lokalitet/art av de vanligste gress og urter.
- Jordprøver med jordbor 2 cm i diameter – 12 prøver per intensivkvadrat for måling av næringsnivåer og næringsflyt (intensivkvadrater).

Det vil si at tillatelse i sak 2021/11228-10 til og med 2025, videreføres med eventuelle justeringer jfr. søknad.

Figur 1. intensiv kvadrater i Komagdalen og Sandfjorddalen.

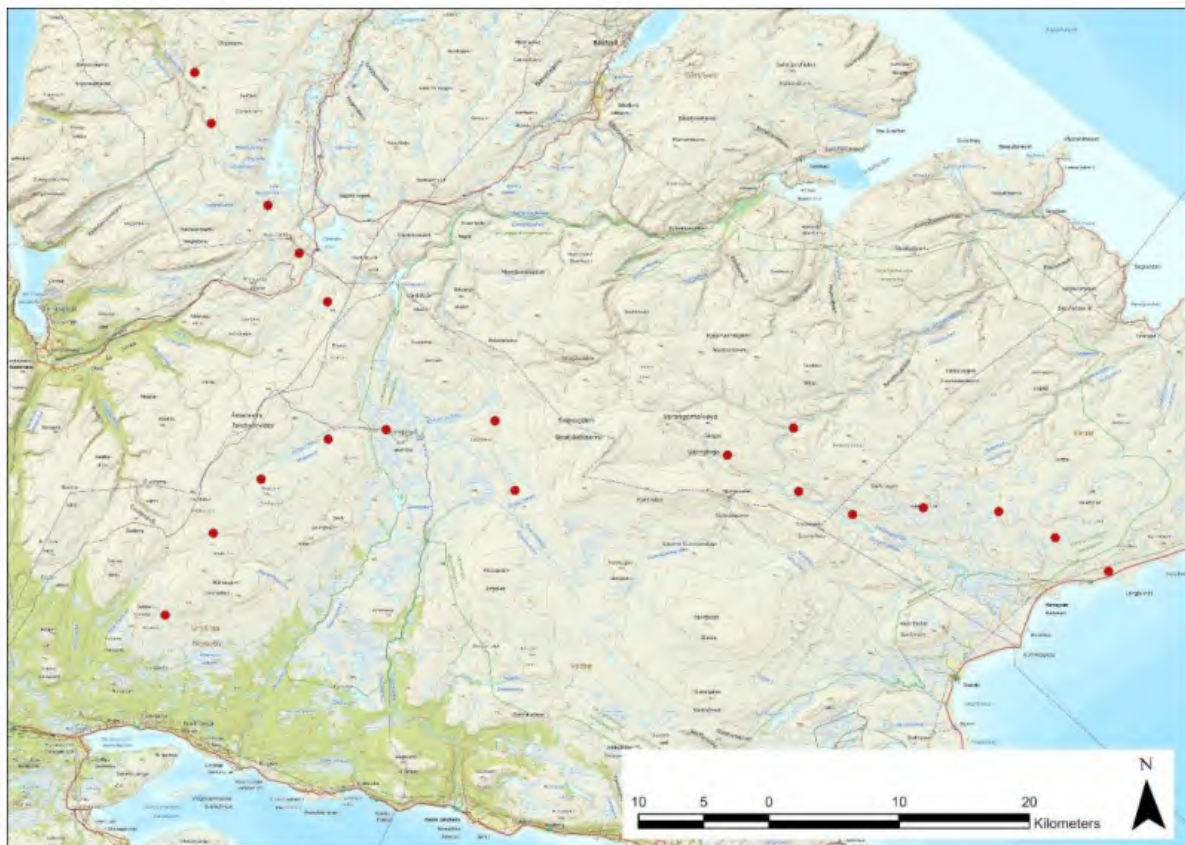
2. Fjellrev: fotobokser med åte foran 10 lokaliteter i nasjonalparken 4-6 uker mars - april jfr. Figur 4.

Overvåkning av generalistpredatorer. Tilstedværelse av fjellrev. Bildetaking hvert 5 minutt. Tillatelse til 3 kameraer nord og øst for Jakobselvkroken og 7 stykker i Komagdalen/Sandfjorddalen.

- Åteblokker og kamera kan plasseres ut jfr. søknad i fra slutten av februar det enkelte år og skal tas inn før midten av april. Åte påfylles en gang.
- Reinbeitedistrikt 6 skal kontaktes før kjøring for å få informasjon om hvilke hensyn som evt. må tas for å unngå å forstyrre rein når fotobokser tas inn.

- All kjøring i forbindelse med utplassering og henting av fotobokser og åteblokker skal skje hensynsfullt, på snø- og isdekket mark, og begrenses til et minimum.
- Rapport fra når det er kjørt skal sendes inn innen 1.12. som del av årlig oppsummering av motorisert ferdsel i COAT prosjektet.

Det vil si at tillatelse i sak 2021/11228-16 til og med 2025, videreføres med eventuelle justeringer jfr. søknad.

Figur 4. Kart som viser alle åtekamera på Varangerhalvøya.

Montering av viltkamera på jernstang.

3. Fjellrev: hi - kamera for overvåkning av fjellrevhi -

Det gis tillatelse til å utplassere viltkamera i mai på de fjellrevhiene hvor det er aktivitet av fjellrev, og hvor man kan forvente ynglinger og hvor arbeidet gjøres av SNO i forbindelse med hiovervåkingen. Kameraene kan også brukes til å dokumentere i hvilken grad fjellrevhiene besøkes av andre arter, som kan forstyrre fjellreven.

Vilkår til tiltaket:

-Nasjonalparkforvaltningen skal holdes orientert om hvilke hi det er utplassert kamera på og fortløpende hvor det registreres ynglinger. Observasjoner av mennesker og/ eller hunder på hi, skal også loggføres og oppsummeres.

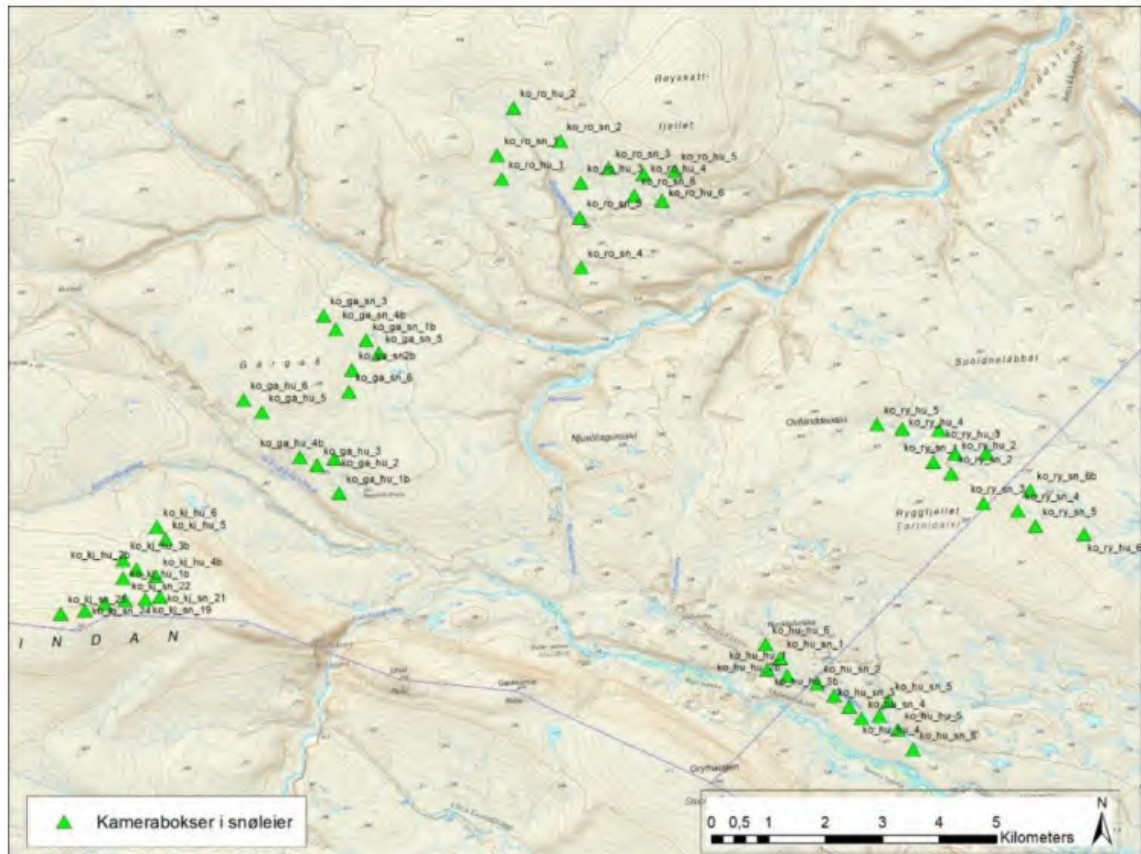
-Dersom det mistenkes at utplassering av kamera påmontert pinne på hi medfører at hiene lettere blir oppdaget av folk slik at det medfører unødige forstyrrelser skal ikke kamerapinne og kamera settes opp og helst bør kamerapinne fjernes fra hiområdet fra år til år.

-Dersom utplassert kamerapinne/ kamera vurderes for å øke sannsynligheten for økt predasjon av Kongeørn/ rødrev skal man utvikle kameraovervåkningsmetoden i nasjonalparken på hi.

Det vil si at tillatelse i sak 2021/11228-16 til og med 2025, videreføres med eventuelle justeringer jfr. søknad.

4. Overvåkning av smånagere: kamerabokser for overvåkning av smånagere, snømus og røyskatt

Videreføring av tillatelse til utplassering av smånagerkamerabokser (figur 12 b og c) i intensivkvadratene i Komagdalen og Sandfjorddalen, samt i snøleier ved Kjøltindan, Ryggfjellet, Gárgaš og Røyskattfjellet – tillatt plassering synliggjort i figur 6 (116 stk.). Det vil si at tillatelse i sak 2021/11228-10 til og med 2025, videreføres med eventuelle justeringer jfr. søknad.

Figur 5. Kart som viser alle kamerabokser i snøleier, «lementransekt».

5. Smånagermodul: overvåkning av smånagerpredatorer (fjelljo, fjellvåk og snøugle)

Videreføring av tillatelse til å registrere antall hekkende par og reproduksjonssuksess, og alder på unger ved oppsøk av potensielle hekkeplasser for fjellvåk, snøugle og fjelljo tidlig i juli i faste områder. Oppsøk av fjellvåkreir for registrering av overlevelse og ringmerking. Plukke inn gulpeboller av fjellvåk og snøugle på hekkeplasser. Registrering av hekkesuksess hos Fjelljo i utvalgte felt.

Det vil si at tillatelse i sak 2021/11228-10 til og med 2025, videreføres med eventuelle justeringer jfr. søknad.

6. Smånagermodul: Vegetasjonsbur i snøleier Kjøltindan og Ryggfjellet.

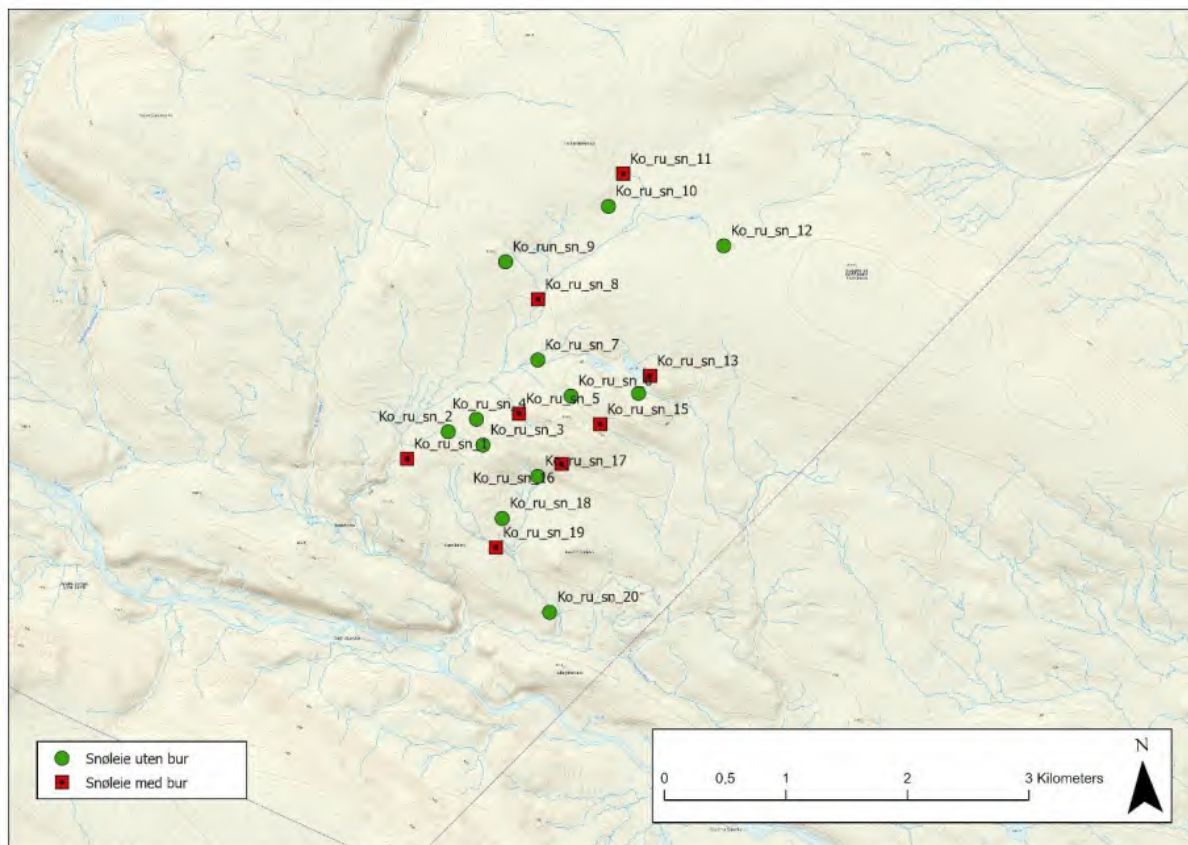
Videreføring av tillatelse til å ha 19 vegetasjonsbur 1mx1mx0,5 m fordelt på 19 snøleier, jamfør Figur 8 og 9.

- Vegetasjonsbur er lett synlig infrastruktur, plassert i et område hvor preg av fravær av infrastruktur påvirkes. Man ønsker ikke at dette skal være i nasjonalparken over lengre tid

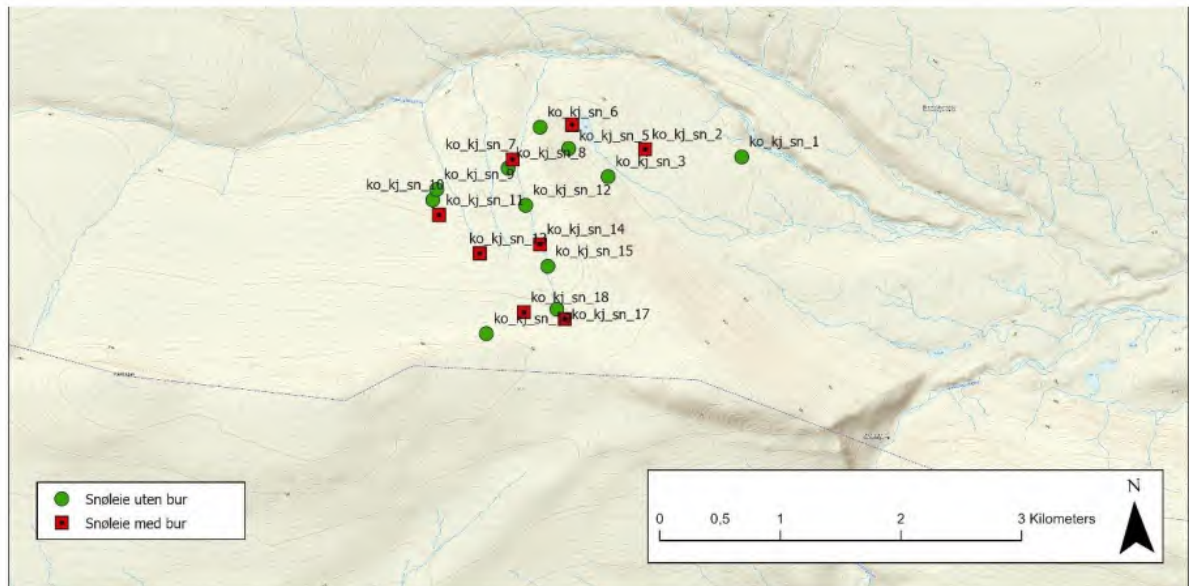
og burforsøkene skal evalueres fortløpende, og innvilges ikke som et permanent overvåkningstiltak.

- Ved avvikling skal det videre monitoreres årlig om forsøket har gitt endringer i vegetasjon som ikke normaliserer seg til opprinnelig tilstand ved forsøkets start.
- Tiltaket avvikles ved utløp av denne perioden 2026 - 2029.

Det vil si at tillatelse i sak 2019/2232 gitt til og med 2025, videreføres med eventuelle justeringer jfr. søknad.

Figur 8. Snøleier med og uten bur i området Ruoššačohkka – Ryggfjellet.

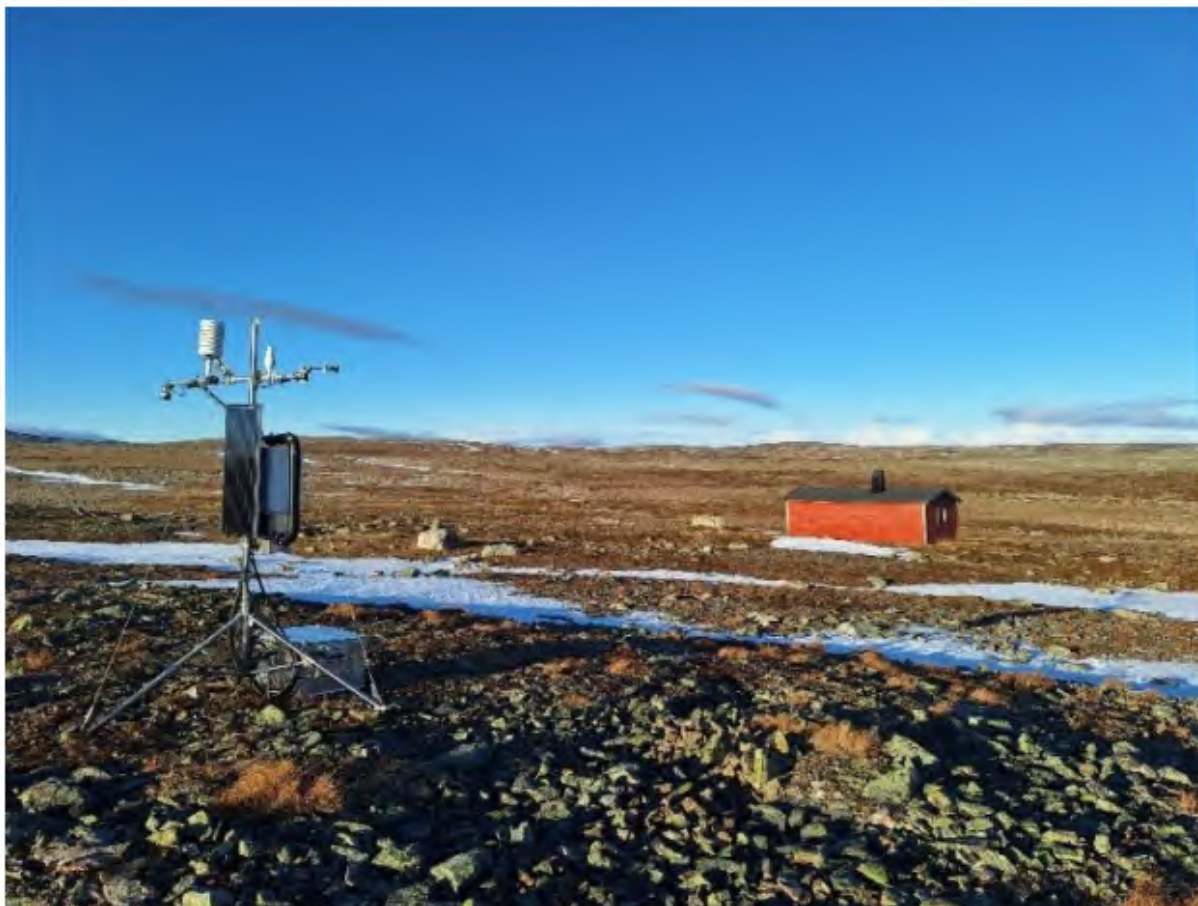

Figur 9. Snøleier med og uten bur ved Kjøltingdalen.

Klimamodul; små værstasjoner ved Hubehytta, Ragnarokk og hengebrua

Videreføring av dispensasjon til å videreføre 3 m høy værstasjon på tripod ved hengebrua i Komagdalen, Hubehytta og Ragnarokk for å overvåke hvordan klimaendringene påvirker økosystemet i området presist.

Det vil si at tillatelse i sak 2019/2232 gitt til og med 2025, videreføres med eventuelle justeringer jfr. søknad.

Figur 10. Værstasjonen ved Ragnarokk

Rypemodul: Lyttebokser for ryer og annen fugl, taksering med fuglehunder

Dispensasjon til å utplassere inntil 30 lyttebokser, med ca. 1 km mellom hver boks i ett område på 5x6 km, dvs. totalt dekkes ca. 30 km² (plassering gitt i figur under). Designet skal dekke høydegradienten fra lirypehabitater i lavereliggende områder nær kratt-tundraen i dalbunnen (ca. 150 m.o.h.) til fjellrypehabitater 300-400 m.o.h. Lytteboksene programmeres slik at de logger steggenes territorialsang og sangen til andre fuglearter i hele perioden fra slutten av april til slutten av juni.

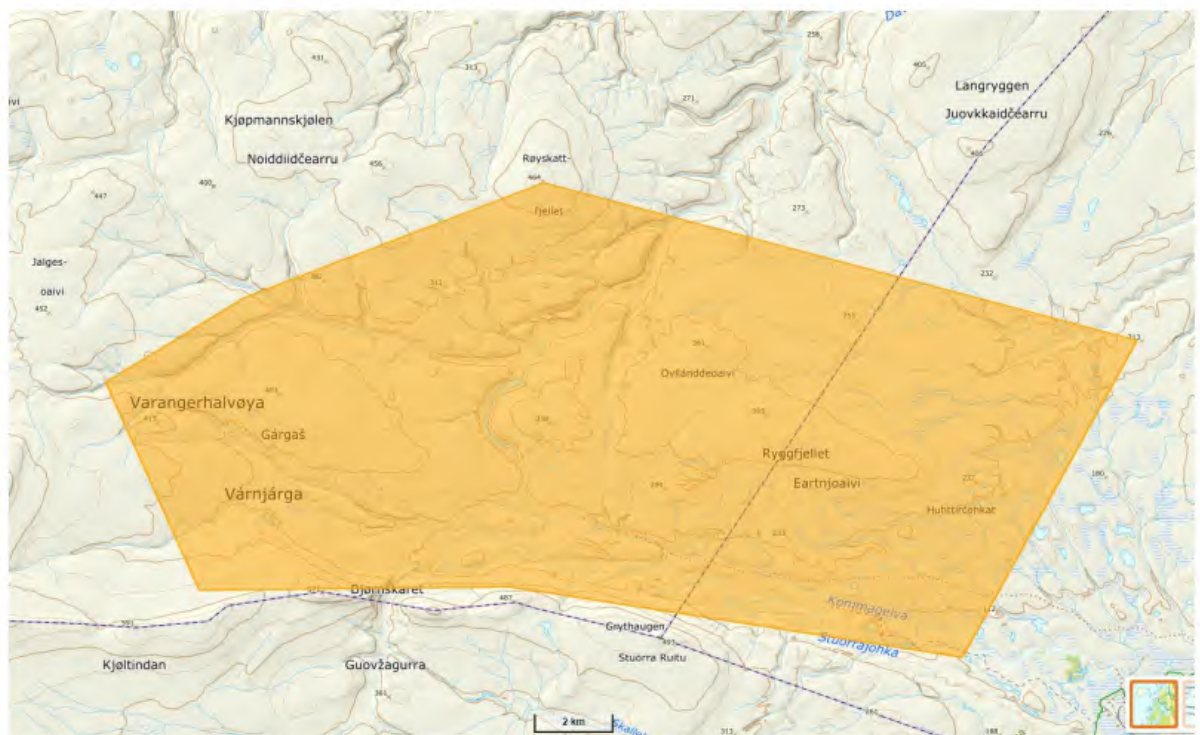
Dersom vær og smelteforhold gjør at rute må endres kan Nasjonalparkforvalter vurdere dispensasjon på delegert myndighet gitt av nasjonalparkstyret.

Vilkår – befaring av lokalitetene viser at bruk av pinner som stikkes ned i bakken på lyttebokser for ryer medfører mange spor (hull) på samme lokalitet, når tiltaket gjentas år etter år. Prosjektet bør utrede et alternativt oppsett som ikke medfører sporsetting på sikt, i et område med tynt jordsmonn i lavarktisk klima. Det viser seg at spor av pinnene forblir. Prosjektet har som mål å drive overvåkning uten sporsetting i området.

Taksering med fuglehund i båndtvangstid

Det gis tillatelse til å takserer omsøkt – utvidet område med fuglehunder, men kun utenfor ordinær båndtvangsperiode. Området er viktig for en prioritert art som er utsatt for skade eller predasjon av hunder. Dette er av føre - var hensyn jamfør Naturmangfoldlovens § 9. Aktiviteten av av arten vektlegges. Takseringslinjer må legges minst 1 km fra hilokaliteter og foringsstasjoner, aktive eller ikke aktive hi. Tracklog fra hunder og førere skal lagres. Om hund jager fjellrev, sau eller tamrein må hunden tas ut av bruk i området.

Det vil si at tillatelse i sak 2019/2232 gitt til og med 2025, videreføres med eventuelle justeringer jfr. søknad.

Figur 12. Område for rypetaksering.

Rypemodul – lokaliteter jaktfalk og ravn, Kongeørn

Årlige besøk på kjente lokaliteter for jaktfalk, kongeørn og ravn for overvåkning av territorier og hekkesuksess i samarbeid med rovfuglgruppa i vest - Finnmark. Vårvintersjekk i april med

snøskuter av to personer, og registrering fra helikopter i juni, da på de lokalitetene som var aktive på vårvintersjekken.

Ved helikopterrunde skal statens naturoppsyn og nasjonalparkforvalter tilbys å være med for naturoppsynsoppgaver, skjøtsel og tilsynsoppgaver langs utvalgt rute. Hensikten er å minimere total bruk av helikopter i nasjonalparken tverrfaglig på aktuelt tidspunkt.

Det vil si at tillatelse i sak 2019/2232-59 gitt til og med 2025, videreføres med eventuelle justeringer jfr. søknad.

Motorferdsel

Generelt

- Det skal utvises spordisiplin slik at ved bruk av snøskuter kjøres i samme trase og spor i følge, for å unngå at området blir preget av spor av motorisert ferdsel.
- Prosjektet overvåker effekten av klimaendringer på naturen. De beste miljøforsvarlige virkemidler og teknikker skal benytte mht. kjøretøy som bil og snøskutere som har lavest mulig støy og utslippsnivå, for å sikre lavest mulig påvirkning på naturen.
- Motorferdsel skal skje før 5 mai. Etter 15 april skal reinbeitedistrikt 6 kontaktes ved leder/ nestleder for å tilse at kjøringen ikke kommer i konflikt med reindriften i Komagdalen.
- Tillatelse gjelder på snødekt mark og skal gjøres med minst mulig forstyrrelser på dyreliv og friluftsliv i området.
- Det blir utsendt kjørelogg for hver konkrete formål, som skal fylles ut før kjøring
- Dersom ski/ truger kan benyttes fremfor snøskuter til deler av tiltakene ved de ulike typer feltarbeid skal dette benyttes.

a. Vinterfelt Komagdalen

a) Det gis tillatelse til å kjøre med to snøskutere via Antonjavri til Hubehytta i vinterfeltperioden i 2 ukersperiode i mars måned i Komagdalen og videre ut fra Hubehytta til de faste snømålingspunktene i Komagdalen, Sandfjorddalen, Røyskattfjellet, Ryggfjellet og Kjøltindan jamfør figur 2, vinterfeltområdet i Komagdalen.

Ved bruk av snøskuter skal et spor benyttes (spordisiplin), og motorferdsel være på et minimum, slik at sporsetting i forskningsområdet i kjernen av nasjonalparken ikke oppfattes som område preget av motorferdsel.

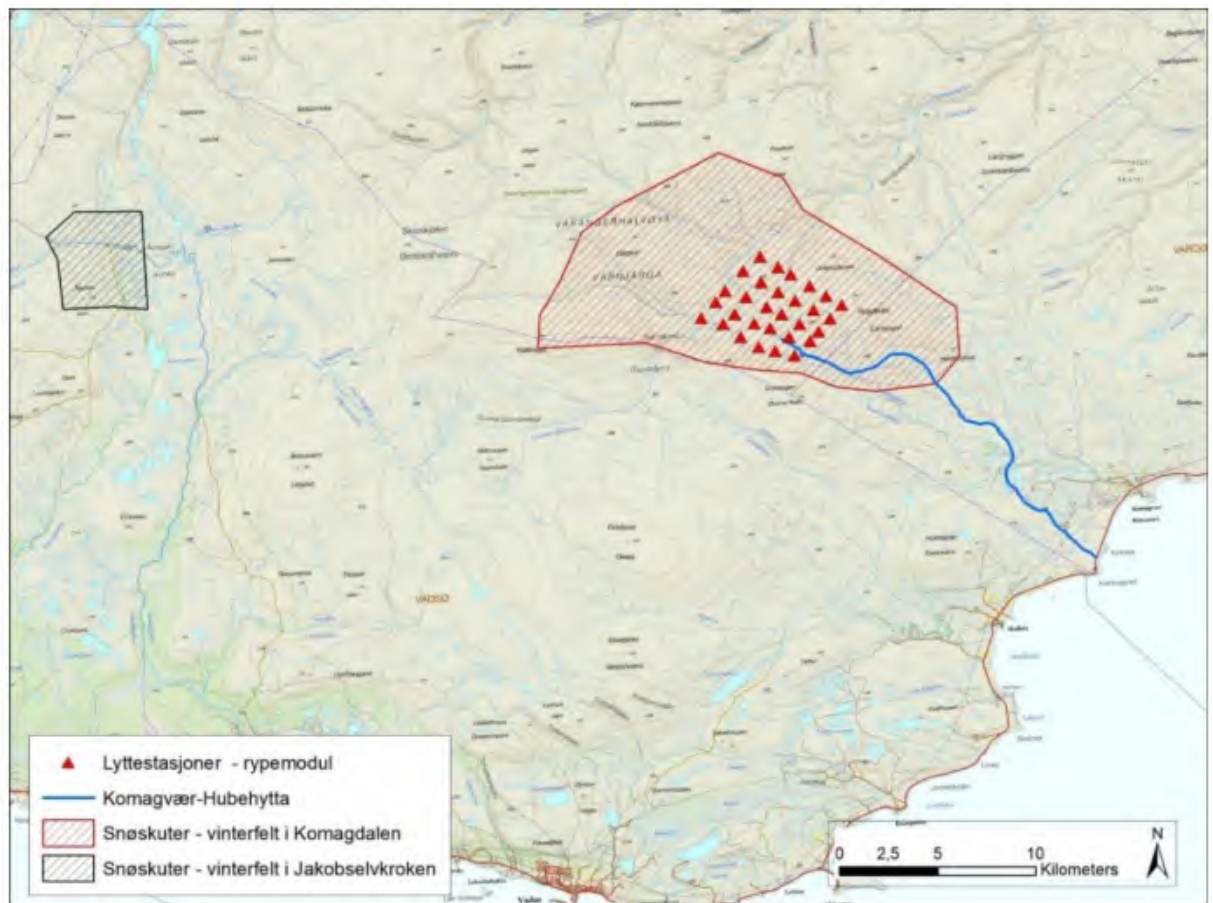
I Komagdalen kjører man opp til Hubehytta fra Komagvær, via skuterløype som går til Antonvann. Videre er det transport mellom hytta og de ulike forsøksfeltene i Komagdalen, Sandfjorddalen, Gargas, Røyskattfjellet, Ryggfjellet og Kjøltindan.

b) Det gis tillatelse til å bruke en snøskuter med utgangspunkt i Skoarrojohka til snømålingsplott i **Jakobselvkroken** som ligger innenfor vestlige deler av nasjonalparken.

b. Transport av utstyr til Hubehytta i Komagdalen 1 januar – 30 april

Det innvilges tillatelse delvis som omsøkt jamfør Naturmangfoldlovens § 48, 10. Det gis tillatelse til seks årlige turer med en snøskuter til Hubehytta på østsiden av Komagdalen, da fra åpen snøskuterløype ved Antonjavri til Hubehytta via Hestdalen. Det kan kjøres to snøskutere i lag, men da regnes det som to turer. Via de 6 turene legges til grunn at utstyret som skal opp fås med.

- Ved kjøring av åte på fotoboksløypa med to snøskutere i følge skal ledig transportkapasitet utnyttes for frakt av utstyr til Hubehytta samtidig om nødvendig. Antall turer er vurdert ut fra praksis hittil og motorferdsel skal forbli på et minimum.

Figur 13. Kart over område for motorferdsel, jf. punkt 10 a) (vinterfelt) og 10 e) (rypefelt) i søknaden.

c. Åtekamera – fjellrev

totalt 3 turer med to snøskuter (oppsummert til totalt seks turer) etter Komagløypa og 3 turer med inntil to snøskutere (oppsummert til totalt seks turer) i følge etter Nyborgløypa, for perioden 20. februar – 20. april det enkelte år.

d. Overvåkning av jaktfalk, ravn og fjellvåk -

Bruk av to snøskutere i følge i april, med utgangspunkt i Skoarrojohka - sjekk av lokaliteter for ravn, jaktfalk og fjellvåk.

- Åpne motorferdselløyper eller ruter utenfor nasjonalparken skal benyttes i den grad det er mulig ved forflytning mellom lokaliteter jamfør innarbeidet praksis.
- Kratt- og vierområder hvor elg står vinterstid skal unngås ved kjøring mellom lokalitetene. (Komagdalen, Syltefjorddalen og Øvre Flintelv)

Bruk av helikopter, lavtflyging ved lokaliteter for sjekk av lokalitetene som var aktive på vårvinteren for vellykket hekking, registrering av antall unger.

e. Rypefelt – oppsetting av lyttebokser

En tur med to snøskutere til oppsetting av lyttebokser for ryer med utgangspunkt i Antonjavri og trase til Hubehytta t.o.m. 2024 jamfør figur «skisse lyttebokser».

f. Værstasjoner – service og befarings med snøskuter – søknad om bruk av helikopter

To årlige turer med inntil to snøskutere i følge langs følgende trase fra Antonjavri via hengebrua, Hubehytta, og Ragnarokkhytta jamfør trasé til de tre værstasjonene i figur 4 inntil.

- Tiltaket gjennomføres av COAT/ Meteorologisk institutt.

- Tilsynet skal hovedsakelig skje i forbindelse med andre oppgaver som krever motorferdsel til Komagdalen innen nasjonalparken som vinterfelt, transport av utstyr til Hubehytta og kameraprojekt med åteblokker.

Tilsyn og vedlikehold på værstasjoner skal primært gjøres vinterstid. Dersom det er nødvendig på sommerstid, hvor helikopter er nødvendig, må dette avklares med nasjonalparkstyret v/ forvalter, og omsøkes særskilt.

Om behov oppstår, skal planlagte flyginger av Statens naturoppsyn, nasjonalparkstyret eller reindrift undersøkes i forkant av søknad. Det innvilges inntil en landing per værstasjon.

Tidspunkt for flyging må planlegges for å unngå forstyrrelser på reindrift eller forstyrrelse av sårbare arter ved sårbare tidspunkt, før søknad fremmes.

Figur 14. Plassering av værstasjonene i nasjonalparken, og trasé som benyttes ved befarings og vedlikehold av stasjonene.

g. Motorferdsel i forbindelse med fjellrevtiltak**

I forbindelse skjøtseltiltakene relatert til å ivareta fjellrevbestanden (forskning på resultater av tiltak utsetting og støtteforing av fjellrev i regi av Miljødirektoratet og NINA) gis tillatelse til å bruke snøskuter i følge med Statens naturoppsyn (SNO) i forbindelse med støtteforing og evt. utsetting av fjellrevvalper. Dette gjelder når bistand er nødvendig og om SNO har behov for dette.

Saksopplysninger

Det vises til søknad fra COAT prosjektet ved UIT Arktisk universitet 07.01.2026.

Fullstendig søknad med beskrivelse av prosjektets deler er vedlagt, se vedlegg. En kortfattet oversikt finnes på www.coat.no/metode, samt nettsidene knyttet til hver enkelt modul.

Historikk i saken kort oppsummert;

- ✓ Norges Arktiske universitet ved prosjektet COAT – klimaøkologisk observasjonssystem for Arktisk tundra, søkte i 2017 om etablering av intensivområde i Varangerhalvøya nasjonalpark med en rekke større installasjoner som værstasjoner, forskningshytte og større og mindre teknisk infrastruktur for å overvåke økosystemet i et klimaperspektiv. Til søknaden var det av COAT utarbeidet en Konsekvensutredning for planene relatert til nasjonalparken. Noen av tiltakene hadde pågått siden 2004.

- ✓ Varangerhalvøya nasjonalparkstyre innvilget tillatelsen kun delvis, da man kort oppsummert anså en rekke av de nye tiltakene for omfattende eller summen av infrastruktur for omfattende til at man ville innvilge etableringen av dette jamfør Naturmangfoldloven § 48. *Men man vedtok; Nasjonalparkstyret åpnet for å kunne tillate flere av de omsøkte tiltakene dersom de endres og/eller modereres, får en annen lokaliseringens eller at det foretas andre endringer som medfører at de ikke strider mot verneformålet eller påvirker verneverdiene nevneverdig.*
- ✓ UIT-COAT påklaget vedtaket da man i hovedsak ville etablere det man hadde søkt om innen Nasjonalparken
- ✓ Miljødirektoratet opprettholdt nasjonalparkstyrets vedtak, men påpekte at dialogen mellom UIT- COAT og nasjonalparkstyret om de små installasjonene og plasseringen av enkelttiltakene, kunne medføre at man fant løsninger som tilsa at man kunne tillate noe av de omsøkte tiltakene.
- ✓ I 2020 var fullskala intensivområde i Skuorrojohka i Bergeby innen COAT etablert utenfor nasjonalparken, og styret med forvalter befarte dette sammen med forskerne.
- ✓ Styret åpnet for at flere av tiltakene ble omsøkt på nytt innen nasjonalparken. Behovet for feltstasjon er løst ved at UIT – COAT har inngått langsiktig leieavtale med Varanger kraft for faste deler av året, og det ble er innvilget tillatelse og bygd på Hubehytta noe og etablert et uthus tiltenkt lagring av forskningsutstyr samt badstue. Uthuset må fjernes om prosjektet avvikles, gitt formålet Fullskala værstasjoner ble avslått innen nasjonalparken, men det er innvilget 3 små 3m høye værstasjoner nær eksisterende infrastruktur som hengebrua i Komagdalen, Hubehytta og Ragnarokkhytta. Det ble innvilget tillatelse til å ha kamerabokser for smågnagere i noen områder til, et felt med lyttestasjoner for ryer og vegetasjonsbur i utvalgte snøleier. Det ble innvilget overvåkning av hekkelokaliteter for jaktfalk, ravn og fjellvåk For de sistnevnte tiltakene gjaldt tillatelsene ut 2023 og 2024, men tillatelsen ble utvidet til og med 2025 for en helhetlig og samlet vurdering ved neste søknadsperiode for søknad om forlengelse fra 2026.

Metoden for overvåkingen er detaljert beskrevet i COATs vitenskapsplan; Science Plan for COAT: Climate-Ecological Observatory for Arctic Tundra (Rolf Ims et.al. 2013) og i COAT sin Aktivitetsbeskrivelse og konsekvensutredning for Varangerhalvøya nasjonalpark (Ims et.al. 2017). Se link ved innkalling.

Søknad om fornyelse av tillatelser for COAT 2026-2030

Vi viser til deres sak nr. 2021/11228, 2019/2232 og 2024/4707 hvor COAT – klimaøkologisk observasjonssystem for Arktisk tundra er innvilget tillatelser for forskning og overvåkning i Varangerhalvøya nasjonalpark. Felles for disse tillatelsene er at alle gjelder til og med 2025. Med bakgrunn i dette søker vi nå om fornyet tillatelse og dispensasjon fra verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark for perioden 2026 – 2030.

Bakgrunn

I nord går oppvarmingen av klima fire ganger raskere enn på kloden ellers. Her ser Norge noen av de første og største endringene på naturen som følge av klimaendringene. Observasjonssystemet COAT avdekker og dokumenterer disse endringene i norsk Arktis, i Finnmark og på Svalbard. Dette gir vitenskapelig grunnlag og prognoser for å håndtere klimakrisens konsekvenser på naturen. Les mer om COAT i vedlegg 1, *faktaark om COAT*.

Varangerhalvøya er ett område som inntil nylig har hatt lavarktisk klimasone, og hvor det lever flere truede arktiske dyrearter, og hvor nasjonalparken utgjør kjerneområdet for flere av disse artene, som f.eks. fjellrev. Derfor har det helt fra starten av overvåkingen vært viktig for COAT at denne overvåkingen også inkluderer områder i Varangerhalvøya nasjonalpark, som er vernet blant annet for å ivareta det mest arktisk pregede område av Fastlands-Norge (jf. verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark).

I 2017 søkte derfor COAT om etablering av infrastruktur og gjennomføring av overvåkning i Varangerhalvøya nasjonalpark. Den første tillatelsen gjaldt for perioden 2018 – 2021, mens den siste gjaldt for perioden 2022 - 2025. Siden 2017 har vi jobbet kontinuerlig med etablering av infrastruktur i COAT sine to såkalte intensivstudieområder på Varangerhalvøya, som vi kaller for henholdsvis «Vestre Jakobselv» og «Komagdalen». Den siste brikken i infrastrukturprosjektet ble fullført i 2023 da Hubehytta ble renoveret. En samlet oversikt over COAT sine tillatelser i nasjonalparken med tilhørende saksnummer finnes i vedlegg 2.

COAT er nå i full drift i begge disse studieområdene, samt annen overvåkning utenfor de to områdene. Eksempler på dette er smågnagere som overvåkes i flere områder i Finnmark, GPS merket rødrev, samt lauvmakk og skog i flere områder i Øst-Finnmark.

Ellers kan det nevnes at COAT deltar i flere internasjonale nettverk og har samarbeid med ulike spinn-off prosjekter som gjennomfører overvåkning ved siden av COAT i vårt studieområde i Vestre Jakobselv.

Metode

COAT skal overvåke endringer i økosystemet som følge av klimaendringer, og har derfor ett langt tidsperspektiv. *Formålet er å avdekke hvordan klimaendringene påvirker tundraens næringsnett, og bidra til rasjonell naturforvaltning (www.coat.no).* Øst-Finnmark og Varanger har ett relativt komplekst næringsnett (dvs. nettverket av alle næringskjeder mellom planter, planteetere og rovdyr) og for å dekke denne kompleksiteten har vi definert seks overvåkningsmoduler som omfatter økosystemets næringsnett. I oversikten over ulike aktiviteter fremgår det hvilken modul de ulike aktivitetene og instrumentene er knyttet til.

COAT kan naturligvis ikke overvåke alle elementer i ett såpass komplekst næringsnett, derfor har hver modul søkelys på utvalgte arter eller artsgrupper som enten har rødlistestatus eller har viktige funksjoner for økosystemet (nøkkelarter) eller samfunnet (økosystemtjenester). Om slike «modulobjekter» står det videre i COAT sin Aktivitetsbeskrivelse og konsekvensutredning for Varangerhalvøya nasjonalpark (Ims et.al. 2017):

Hvilke modulobjekter som er inkludert i hver overvåkningsmodul, er definert av «konseptmodeller». Disse modellene spesifiserer relasjonen mellom objektene/artene, de antatt viktigste klimapåvirkningene og mulige relasjoner til forvaltningstiltak. Flere av de samme objektene, klimavariabel og forvaltningstiltak kan inngå i flere moduler slik at et helhetlig/integrert økosystemperspektiv i overvåkingen blir ivarettatt.

Metoden for overvåkingen er detaljert beskrevet i COATs vitenskapsplan; Science Plan for COAT: Climate-Ecological Observatory for Arctic Tundra (Rolf Ims et.al. 2013) og i COAT sin Aktivitetsbeskrivelse og konsekvensutredning for Varangerhalvøya nasjonalpark (Ims et.al. 2017). En kortfattet oversikt finnes på www.coat.no/metode, samt nettsidene knyttet til hver enkelt modul.

COAT *Climate-ecological Observatory Arctic Tundra*

Rask dokumentasjon og håndtering av klimaendringer

I nord går oppvarminga fire ganger raskere enn på kloden ellers. Her ser Norge noen av de første og største endringene på naturen, og disse endringene vil merkes over hele verden. Observasjonssystemet COAT avdekker og dokumenterer disse endringene i Finnmark og på Svalbard. Slik gir COAT det vitenskapelige grunnlaget og prognosene som Norge og det internasjonale samfunnet kan bruke for å håndtere klimakrisens konsekvenser på naturen.

Verdensledende overvåkingssystem

- Avanserte datadrevne modeller som forutsier klimaeffekter på økosystem og biomangfold.
- Værstasjoner, temperaturmålere og andre sensorer som overvåker klima- og økosystemet i Øst-Finnmark og Vest-Spitsbergen.
- Lyd- og fotoovervåking av hele artssamfunn av pattedyr og fugler.
- Analyser av vegetasjon og vegetasjonsskader basert på fjernmålinger fra satellitt og droner.
- Årlige, systematiske registreringer i felt av bioproduksjonen i hele næringskjeder; fra planter til rovdyr.
- Tre faste og flere mobile feltstasjoner, kjøretøy og feltutstyr for sommer og vinter, kontor, lagerkapasitet og personell i Longyearbyen, Ny-Ålesund og Vadsø.
- Rutiner for samhandling med lokalsamfunn og forvaltningsmyndigheter.

Viktig kunnskapsproduksjon

- COAT har gitt data til 244 vitenskapelige publikasjoner.
- Forskere fra COAT er hovedforfattere og data fra COAT er sentrale i rapporten «Arctic Biodiversity Assessment» fra Arktisk råd.
- Etter 24. februar 2022 er det bare COAT som gir verden data om klimaendringens konsekvenser på den eurasiske delen av Arktis.

Foto: Moritz Klinghardt

2010

Som en del av regjeringens nordområdesatsing får UIT oppdraget å planlegge et verdensledende overvåkingssystem for å dokumentere effekter av klimaendringer på de arktiske landområdene.

2013

COAT leverer sin første rapport med oppsummering av forskningsresultat så langt og en plan for det videre arbeidet.

2015

COAT kommer på Forskningsrådets «Norsk veikart for forskningsinfrastruktur». Eksterne bevilgninger og interne midler fra UIT Norges arktiske universitet og partnerinstitusjoner på til sammen 247 MNOK har bygd opp infrastrukturen.

2023

Norge kan få utbytte av investeringer med 23 MNOK årlig til å drifte det avanserte overvåkingssystemet.

COAT har blant annet dokumentert at

- Finnmark og Svalbard er raskt på vei ut av klimasoen de tidligere har hørt til.
- En million hektar arktisk skog er skadet eller død fordi lauvmakken trekker nordover i et varmere klima.
- Skadet og død skog lagrer mindre karbon, gir dårligere reinbeite og svekker verdiskapinga fra skognæringa. Slik skog får også et mindre biologisk mangfold.
- Fugler som hekker på fjell og vidde som gror igjen, blir oftere utsatt for reirplyndring av økende rovdyrbestander.
- Hele artssamfunn av arktiske arter er i nedgang.

23 MNOK i driftsmidler til COAT gir Norge

- Beredskap og handlingsrom i klima- og naturkrisen.
- Internasjonal toppforskning med høy samfunnsrelevans.
- Posisjonen som internasjonalt ledende kunnskapsleverandør om klimaendringene og klimakrisens effekter i nordområdene.

Rolf Anker Ims
Leder av COAT – Professor i økologi
rolf.ims@uit.no
77 64 64 76
915 44 576

UIT Norges arktiske universitet

Vurdering

Regler og retningslinjer for saksbehandlingen

Naturmangfoldloven, verneforskrift og retningslinjer

Søknaden er behandlet etter verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark og naturmangfoldloven (NML). Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter utgitt av Miljødirektoratet 2014 er også lagt til grunn.

Verneforskriften for Varangerhalvøya Nasjonalpark sier; Verneformål

Formålet med Varangerhalvøya Nasjonalpark er å bevare et stort i det vesentlige urørt naturområde, tilnærmet fritt for tekniske inngrep, som sikrer biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander. I dette inngår blant annet å bevare den mest arktisk pregete del av fastlands-Norge med spesielle landformer og avsetninger etter istida, et plante- og dyreliv med østlige og arktiske innslag, et kjerneområde for fjellrev og unike samiske kulturminner.

I sone A er det avgrenset et særlig viktig myr- og våtmarksområde med stor vitenskapelig betydning som referanseområde og med egenart i form av mange småvann og myrdammer. Området gir leveområder for en rik og variert fauna av våtmarksfugl, også trua arter. Området er svært viktig for sædgås og dverggås.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.

- Verneforskriftens § 3, punkt 1.1 **Vern mot inngrep i landskapet**

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger, andre varige eller midlertidige innretninger, gjerder og anlegg, vegbygging, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving, utfylling, henleggelse av masse, sprenging, boring, bryting av steiner, mineraler og fossiler, fjerning av større steiner og blokker, drenering, annen form for tørrlegging, nydyrking, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

Tiltakene som omsøkes med utplassering av midlertidige og permanente installasjoner vil være strid med §3 punkt 1.1 i verneforskriften og krever tillatelse hvor en søknad om dispensasjon må vurderes etter Naturmangfoldloven § 48.

Vern av Plantelivet

2. Plantelivet

2.1 Vern av plantelivet

Vegetasjonen, også døde busker og trær, skal vernes mot all skade og ødelegging. Planting, såing og innføring av nye plantearter på land og i ferskvann er forbudt.

2.2 Bestemmelsen i punkt 2.1 er ikke til hinder for:

- a) Bruk av området til beite.*
- b) Plukking av bær og sanking av matsopp.*
- c) Skånsomt uttak av trevirke til bålbrekking.*
- d) Bruk av ris til snarefangst.*
- e) Plukking av planter som er alminnelig forekommende på stedet til privat bruk.*

2.3 Forvaltningsmyndigheten, jf. § 6, kan gi tillatelse til:

- a) Rydding av vegetasjon langs stier, rundt hytter og lignende.*
- b) Uttak av materialer til duodji (samisk husflid).*

Tiltakene som omsøkes med å ta planteprøver til forskningsformål, vil være strid med §3 punkt 2.1 i verneforskriften og en søknad om dispensasjon må vurderes etter Naturmangfoldloven § 48.

4. kulturminner

4.1. Vern av kulturminner

Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner skal ikke flyttes eller fjernes....

Generelt om ferdsel

All ferdsel skal skje varsomt slik at det ikke skjer skade på vegetasjon og kulturminner. Dyrelivet må ikke forstyrres.

6.1. MOTORFERDSEL

- Verneforskriftens § 3 punkt 6.1. gir et generelt forbud mot motorferdsel:

"Motorferdsel i nasjonalparken er forbudt på land og vann, og i lufta under 300 meter."

I § 3 punkt 6.2 a) gis det direkte unntak fra dette forbudet, herunder motorferdsel i forbindelse med eller gjennomføring av skjøtsels- eller forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten.

Motorferdselen på snødekket - og barmark, er i dette tilfellet relatert til skjøtselsoppgaver ved utsetting og overvåkning av resultat av tiltakene, som igangsettes av Miljødirektoratet og hvor oppgaven er gitt til NINA, hvor avgjørelsen om utsetting og foring er skjedd i samråd med Nasjonalparkstyret, for å styrke en fjellrevbestand i verneområdet. I tilfeller COAT personellet bistår Statens Naturoppsyn i arbeidet med utsetting og foring av fjellrev, er kjøringen sammen med SNO vurdert til å komme innunder skjøtselshjemmelen. Dog kan ikke UIT COAT kjøre i nasjonalparken på Statens naturoppsyn hjemmel, og må søke egen tillatelse.

Forvaltningsmyndigheten, jf. § 7, kan gi tillatelse til:

f) Bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer til hytter.

Dyrelivet

- Verneforskriftens §3, punkt 3.1. Vern av dyrelivet.

Dyrelivet, også hi, reir, hekke-, yngle- og gyteplasser er fredet mot skade og unødvendig forstyrrelse. Utsetting av dyr på land og i vatn er forbudt.

Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten, jf. § 7, kan iverksette tiltak for å fremme formålet med vernet.

Kulturminneloven

I området COAT har søkt om installasjoner er det flere steder unike kulturminner, både samiske og andre spredt omkring i landskapet. Omfanget og type kulturminner antyder at komplette kulturminnemiljøer fins i forskningsområdet. Hele forskningsområdet er ikke kartlagt for kulturminner.

§ 1.Lovens formål.

Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning.

Det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse ressurser som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet.

Når det etter annen lov treffes vedtak som påvirker kulturminneressursene, skal det legges vekt på denne lovs formål.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldlovens § 7 sier at prinsippene i lovens §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal bygges på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

Med hjemmel i lovens § 48 kan forvaltningsmyndigheten gjøre unntak fra vernevedtaket dersom det ikke strider mot verneformålet, og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det

nødvendig. Denne bestemmelsen er en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet.

Denne saken er ikke av en slik karakter at den angår § 48 bestemmelser om vesentlige samfunnsinteresser eller sikkerhetshensyn.

Vurdering av dispensasjon til vitenskapelige formål

Søknaden angår dispensasjon til vitenskapelig formål, og verneforskriftens unntaksbestemmelse gjelder ikke lenger, og slike saker skal da vurderes etter § 48 første alternativ som åpner for unntak dersom det *“ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig”*.

I vurderingen av om dispensasjon skal gis må nytten av et forskningsprosjekt vurderes opp mot omfanget av eventuelle inngrep eller tiltak og de ulemper forskningen ellers medfører. Det er først og fremst aktuelt å gi dispensasjon til tiltak når det er nødvendig for forskning.

Forskningsaktiviteter som ikke trenger å lokaliseres til et verneområde, bør imidlertid kanaliseres utenfor verneområdet. Det vitenskapelige motivet bak vernet vil kunne begrunne en mer liberal dispensasjonspraksis når det ikke er tale om etablering av faste anlegg (ny infrastruktur) eller terrenginngrep i verneområdene.

Som regel bør det gis dispensasjon for tiltak som bidrar til å fremme verneverdier. Det kan være aktuelt å stille vilkår om at forvaltningsmyndigheten skal få tilgang til resultatet av vitenskapelige undersøkelser, som ledd i å øke kunnskapen om området, jf. Naturmangfoldloven §8.

Vurdering av saken

Vurdering jamfør Naturmangfoldlovens § 8 – 12

§ 8.(kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

Naturgrunnlaget

Forskningsområdene ligger i Båtsfjord kommune hovedsakelig, men også i Vardø kommune imellom Komagdalen og Oksevatnet, og Vadsø samt Nesseby kommune angående fjellrevprosjektet.

Området ansees for å ligge i lav arktis klimasone og er antatt for å være i den kaldeste delen av nasjonalparken. Klimaet er under endring med økende temperaturer. Det er ikke oppdatert status.

I bunn av Komagdalen er det en anadrom lakseelv omgitt av vierkratt og gressletter. Vierkratt er vinterbeie for elg, og ryper og området er beieområde for elg sommerstid. Hare forekommer. Av sjeldne arter er dammer og vatn viktige for en rekke andearter, sangsvaner, svømmesnipen, tundrasædgås og det er spillplasser for bekkasin. Lappspurven er en art som er vanlig i vierkrattene og fjellerka er en karakterart. Fjelljo og tyvjo er vanlige i tillegg til fiskemåsen. Av rovfugl er nasjonalparken næringsområde for havørn og kongeørn, jaktfalk, fjellvåk. Enkelte år med mye lemen kan snøugla hekke på tundraen. Fjellrypa forekommer i lavlandet og fjellrypa i fjellet.

asjonalparken har en fjellrevbestand som er reetablert med skjøtseltiltak med foring med to foringsstasjoner på hvert av ti hi. Det gjøres uttak av rødrev som skjøtseltiltak. Jerv har ikke forekommet de to siste årene, men forekommer nå kun sporadisk.

Geologisk er de høstliggende områdene spesielle ved at isen var frosset fast i bakken og man finner blokkhav og v-forma daler skapt av vatn som indikerer at isen var fastfrosset i bakken med en rask nedsmelting. Komagdalen har kun spor av endemorener, de fleste for øvrig er skapt av vatn og ikke isen. For øvrig har landskapet kulturminner fra villreinfangsten med kjøttgjemmer, gjerdeanlegg for fangst av rein og fangstgroper. I Sandfjorddalen er det kulturminner fra steinalderen.

Reindriften benytter området fra slutten av april/mai til november. Det går også noen små flokker av rein igjen i området vinterstid men mesteparten flyttes til vinterbeiter på sydsiden av Varangerfjorden. Det er intensiv reindrift i oktober/ november når flokken holdes på østsiden av Komagelva før flytting inn i reingjerde på Krampenes. Det er beite av sau i Komagdalen, hvor noen få går øverst i dalen, særlig ved tørre somre, men de størst tetthet er nederst i dalen. Sau kan forekomme nederst ved veis ende i Sandfjorddalen. Tetthet av sau øker fra fjellet ned mot vei og sjøen.

Aktiviteten langs elva preges av laksefiske fra st.hans til ut august, noe fiske i fjellvatn og småviltjakt fra 10. september. For øvrig er det økning i turgåere som går til hengebrua eller langs linjehyttene.

Om prosjektet hittil

Kunnskapen i saken vurderes som god da de fleste tiltakene har vært etablert siden 2018, og noen også før dette. Styret har ikke mottatt negative tilbakemeldinger utenifra om prosjektet eller installasjoner utplassert hittil frem til 2022 eller i siste 4 års periode ut 2025. Alle typer installasjoner er befart av nasjonalparkstyre eller forvalter opp igjennom årene, dog ikke alle lokaliteter. Eneste unntaket er vegetasjonsbur som kun er befart i Skuorrojohka utenfor nasjonalparken.

Tiltakene som behandles i denne saken er stort sett lite synlige i nasjonalparken, er utplassert i deler av året eller nær annen infrastruktur og preger ikke i dag verneområdet på noe vis i sitt omfang, og aktivitetene knyttet til oppfølging av utstyret pågår i intensitetsperioder i noen bolker gjennom året. Unntaket er vegetasjonsbur hvor man ved forrige behandling har signalisert at disse kun kan stå i en periode. Ved Miljødirektoratets klageavgjørelse på nasjonalparkstyrets delvis innvilgede tillatelse til å etablere deler av prosjektet, omtales vegetasjonsbur. Her påpekes at antall og synlighet av noen installasjoner, spredt i utplassering samt tidsperspektiver slik det var omsøkt, stred mot verneformålet – å ivareta et område vesentlig uten infrastruktur.

Vegetasjonsburene er nok de mest synlige installasjonene i tillegg til værstasjonene og et plassert frittliggende langt borte fra annen infrastruktur. Dette er installasjoner man ikke ønsker skal være over lengre tid, da det er frittliggende infrastruktur som kan påvirke områdets grad av urørthet. Det vurderes til at et en dispensasjons periode ytterligere på 4 år kan aksepteres, hvor dette avvikes.

Den motoriserte ferdselen pågår kun på snøføre og i faste traseer som er kortest mulig og omfanget skal være minst mulig. Det legges til grunn at man holder motorisert ferdsel på samme nivå som tidligere innvilgede perioder.

Kunnskapen om prosjektet

Da tiltakene er godt kjent av forvalter og styret ved diverse befaringer og vurderingene har vært grundige mht. hva man ville tillate fra 2018 og frem til i dag, vurderes naturmangfoldlovens § 9 (før – var hensyn) som lite relevant.

Siden 2018, er sjekk av ravn, jaktfalk og fjellvåklokaliteter med snøskuter i april, samt sjekk av aktive hekkeplasser med helikopter etterpå kommet til som tiltak som omsøkes samlet. Forvalter har deltatt på flere av disse rundene og bidrar til økt kunnskap om verneområdet. At Statens naturoppsyn kan være med gjør også at flygingen fyller flere formål samtidig med oppsyn og skjøtselstiltak underveis langs planlagt rute.

Det er innvilget utplassering av vegetasjonsbur. Tiltaket er evaluert og søker vil forlenge dette da vegetasjonsveksten i burene går såpass sakte. For tiden har en mastergradstudent en oppgave under produksjon. Burene holder smågnagere og beitedyr ute. Styret har påpekt at dette er et midlertidig tiltak hvor man maks gir tillatelse i to 5-årsperioder. Forvalter innstiller på at de videreføres midlertidig ut nevnte periode som et tidsavgrenset tiltak, men at deretter så må avvikles da slike spredte installasjoner i terrenget i nasjonalparken, vil stride mot verneformålet.

Naturmangfoldlovens § 10 – samlet påvirkning av prosjektet vurderes som akseptabel jamfør denne bestemmelsen. De ulike overvåkningsaktivitetene pågår i korte perioder. Aktiviteten gir innsikt i sammenhengene i naturen og bidrar til kunnskap om naturmangfoldet. Antallet personer som oppsøker de ulike områdene på de ulike overvåkningsstedene er konstant per år. Fordelen av å innhente dataene og økt kunnskap av dette vurderes som større enn ulempene.

Omfanget av overvåkningstiltak tilser at hele økosystemet overvåkes i deler av nasjonalparken og med et slikt perspektiv kan det virke noe omfattende. Ser man aktiviteten i et helårsperspektiv er installasjonene små og lite synlige spredt i landskapet med liten påvirkning på verneverdiene helhetlig og den nødvendige innsatsen for å følge opp utstyret er begrenset til et minimum hvor forstyrrelsene er forbigående i korte perioder av året, noe som også i hovedsak gjelder den omsøkte motoriserte ferdselen. Vegetasjonsbur vurderes som midlertidige tiltak som skal avvikles, som om de blir stående over lengre tid vil stride mot verneformålet.

Nivå på motorferdsel og antall turer med forstyrrelser har økt, men vurderes til å kunne aksepteres på dagens nivå, forutsatt at det ikke øker. Motorferdsel reguleres strengt.

Naturmangfoldlovens § 11 vurderes som lite relevant.

Naturmangfoldlovens § 12 om beste miljøforsvarlige teknikk vurderes som ivaretatt jamfør de vurderinger som er gjort i konsekvensutredningen, og dialogen med prosjektet frem til i dag. Prosjektet forsker på klimaendringene, krever en del transport og det forutsettes at de beste miljøtilpassa kjøretøy som snøskutere og biler benyttes for minst påvirkning på naturen og klimaet.

Dog legges til grunn at prosjektet med litt mer planlegging vil kunne få bringt det nødvendige utstyret opp til Hubehytta innenfor 6 snøskuter turer jamfør Naturmangfoldlovens § 12 og §10 (samlet belastning). Det er omsøkt inntil 12 turer.

Naturmangfoldlovens § 48 hjemler ikke bruk av følgeskuter, og man bør vurdere om man heller skal kjøre to skutere i lag med større sleder for å få opp nødvendig utstyr, om det er HMS – hensyn som gjør at det søkes om å kjøre to snøskutere i lag på hele 12 turer. Summen av motorferdsel på snøføre opp Komagdalen er merkbar, og skal begrenses til strengt tatt nødvendig. Man ønsker ikke at området preges av hyppig motorisert ferdsel og må sees i sammenheng med annen ferdsel.

Ved vurdering av søknader om bruk av helikopter for service på værstasjoner, bør disse omsøkes særskilt om nødvendig. Tidspunkt for flygning, alternativ transport og eventuelt samarbeid med andre etater ved flyging i samme periode må i så fall vurderes som et kompensierende tiltak. To av værstasjonene kan nås til fots om man tar tiden til hjelp. Basert på dette bør disse vurderes særskilt mht.- egnet metode når behovet eventuelt oppstår.

Presedens

Når vedtak etter naturmangfoldlovens § 48 skal fattes, er det særlig viktig å tenke på eventuelle presedensvirkninger av vedtaket. Angående nivået som prosjektet er på i dag av infrastruktur hvor det gis tillatelser 4 år av gangen og prosjektet er klar over at forvaltningsmyndighetens syn på omfang av vitenskapelig infrastruktur i området som kan tillates i sum kan endre seg, ansees prosjektet for å ha lite presedens for andre nasjonalparker. Varangerhalvøya nasjonalpark har en svært spesiell og unik beliggenhet. Nasjonalparken ligger på det arktiske fastlandet i lavarktis/ subarktisk grense som kan forvente stor påvirkning av klimaendringene. Per i dag er det ikke gitt tillatelse til større infrastrukturtiltak som heller ikke har presedens for andre områder. Tilbakemelding til prosjektet er at spredte installasjoner av noe størrelse som ligger ute hele året kun er innvilget for begrenset tidsperiode.

Hver enkelt nasjonalparkstyre har selv myndighet for å bestemme i hvilket omfang av forskning og overvåkning man kan ha i sitt område av verneverdiene, så lenge det kommer innen Naturmangfoldlovens § 48. Retningslinjene tilsier at man kan gjøre unntak fra vernevedtaket dersom det ikke strider mot verneformålet, og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Selv om det er hjemmel til å gi tillatelse til et tiltak, kan nasjonalparkstyret bestemme at man ikke ønsker å videreføre en tillatelse.

Flere tilsvarende prosjekter innen samme verneområde ansees for lite sannsynlig. Det kan tenkes at tilsvarende prosjekt ønskes etablert andre verneområder og vil kunne ha presedens. I og med at man har lyktes godt med å balansere behov og plassering, samt type infrastruktur er presedensfaren avdempet.

For øvrig er studieområde av UIT-COAT valgt da det inneholder arter knyttet til arktis med arktisk preget klima på fastlandet, hvor forventede klimaendringene vil gi mest merkbar endring i temperatur på landsbasis. Det er hovedgrunnen til at man har tillatt prosjektaktivitetene i nasjonalparken, samt en restbestand av fjellrev. En del av forskningstiltakene har pågått siden 2004. Å ha kunnskap for å kunne møte klimaendringene med eventuelle forvaltningstiltak, knyttet til ivaretagelsen av de forskjellige artene i området som har sitt leveområde i en nasjonalpark, vil være en fordel på sikt for forvaltningen. Dette så lenge forskningsinstrumentene eller aktiviteten ikke ansees for å true verneverdiene, eller omfanget av infrastruktur blir så stor, synlig eller markant at graden av urørthet reduseres i nasjonalparken.

Vurdering av hvert enkelt tiltak

Generelt - merking av plott, Klima – temperaturlogger,

Både merking av intensivplott for planteprøver, omfanget av prøvetaking på hvert sted og temperaturloggerne er beskjedne og vurderes ikke for å stride mot verneformålet, og påvirker ikke verneverdiene nevneverdig. Jordprøver med 2 cm bor ansees som et lite inngrep som fort leges ved gjengroing. Man har gått bort fra RECO brikkemerking av lokaliteter.

Fjellrev – overvåkning av hi, hikamera,

Disse pågående aktivitetene har vært ansett for å være nyttige for å overvåke ynglesuksess hos fjellreven på Varangerhalvøya på en presis måte, da det er mange aktive hi og metoden forteller i hvilken grad rødrev og andre arter som kongeørn og jerv oppsøker fjellrevhi. Besøk av mennesker bør også inngå i overvåkningen for å overvåke menneskelig påvirkning på hi. En rekke ynglinger er oppdaget takket være kamera.

Forvalter vurderer tiltaket som nødvendig og ønsket av prosjektet og SNO lokalt, til gunst for presise forsknings og overvåkningsresultater. Verneformålet for nasjonalparken sier at den skal bevare et kjerneområde for fjellrev. Det er stilt spørsmål om bruk av kamera påmontert pinner ved hi gjør hiet lettere å oppdage for Kongeørn og rødrev, for slik å øke predasjonsrisiko noe de siste års resultater ikke gir noen klare indikasjoner på. Noen dyr er skeptiske til lyd og

bevegelse i viltkamera, men dette har ikke vært tema ovenfor fjellrev. Tiltaket vurderes som nyttig for forvaltningen uten påviste negative effekter.

Prosjektet kan også bidra til å belyse i hvilken grad fjellreven oppsøker kadaver av rein, for eksempel drept av jerv som alternativ matressurs i tidsperioder annen mat er lite tilgjengelig. Dette er noe forvaltningen ønsker mer kunnskap om, da jervebestandene er under press på nordkalotten idag.

Smågnager – kamerabokser, Smågnager – overvåkning av snøleier,
Klappfellefangsten har noe bifangst av småfugl og har etiske aspekter ved seg ved avlivning som tilsier at bruk av kamerabokser er en mye bedre miljøforsvarlig metode, selv om smågnagerkameraboksene vil stå ute hele året gir de både smågnager, lemen og smårovdyrsdata (Røyskatt og snømus). Disse tiltakene er en videreføring av tidligere tiltak. Kamerabokser har vært befart i felt av nasjonalparkstyret. Overvåkingen bidrar til en god kunnskapsstatus om smågnagerne for hele verneområdet og sees i sammenheng med resten av overvåkningsmodulene som kompletterer hverandre. Tiltaket kommer ikke i strid med verneformålet eller påvirker verneverdiene nevneverdig. Kameraboksene er bygd inn i stein hentet fra terrenget, men dette vurderes som akseptabel teknikk så lenge ikke kulturminner berøres, og kun deler overvåkes som referanse for resten av nasjonalparken.

Smågnager – måling av plantebiomasse i hei, Smågnager – overvåkning av smågnagerpredatorer.

Målinger av plantebiomasse og registrering av smågnagerskit har liten påvirkning på verneverdiene foruten ferdselen av forskerne i området. Lokalitetene er diskret merket.

Besøk av hekkeplasser for fjelljo og andre rovfugler.

Overvåkning av fjelljo og fjellvåk. Gulpeboller og mytefjær fra reir av snøugler og fjellvåk.
Oppfølging av et område i nasjonalparken hvor man overvåker fuglelivet gir en generell kunnskapsstatus om hekkesuksess og utvikling hos en rekke arter i fjelløkosystemet og vurderes positivt for verneområdet og har liten betydning for artene som overvåkes foruten ferdselen. Ringmerking av fjelljo og fjellvåk er gått ut som tiltak siden sist. Sjekk av hekkeplasser av fjelljo skal gjøres bare en gang i sesongen, mens det i forrige periode var 3 besøk.

Rype - skittregistreringer i intensivlokaliteter, Kratt-tundra - 1. biomassemålinger i intensivkvadrater, Kratt-tundra - 2. innsamling av planteprøver av silikatholdige gress.

Undersøkelsene har liten betydning for verneverdiene da de gjøres i noen få områder og undersøkelsene skjer på en slik måte at det ikke medfører en vesentlig forstyrrelse i nasjonalparken, og har lite å si for vegetasjonen. Forstyrrelsen er forbigående og kortvarig.

Rype

Tretti lyttebokser settes opp med 1 km avstand imellom i et utvalgt område i Komagdalen. Dette gir unik kunnskap om forekomst av fjellrype og andre arter. Tiltaket har vært innvilget til og med 2024, med utvidelse i 2025. I og med at lytteboksene står i en liten periode og har liten påvirkning på landskapet og vil gi mye data om fjellrypa, som det er lite kunnskap om, innstilles på at dette fortsetter som fast tiltak i prosjektet.

Taksering i august med løse fuglehunder

Det er omsøkt tillatelse til å takserer 10. – 21. august i båndtvangstiden. Omsøkt område er noe større enn det var i fjor. Gjennomføres i løpet av 3-5 dager. Da det er vanskelig å få hundeeiere til å delta etter at båndtvangstiden er over, og det oppgis at det er viktig for prosjektet i den perioden. Det er også i den perioden taksering foregår for øvrig på Finnmarkseiendommen. Da området er et aktivt fjellrevområde, er det grunn til å være føre-var. Det risikeres at hunder kommer i kontakt med unge fjellrever som er på utforskning av områdene fra hi. I 2025 ble det innvilget tillatelse etter at båndtvangen var over. Forvalter innstiller på at denne praksisen fortsetter for å unngå eventuelle uhell, av føre – var hensyn jamfør Naturmangfoldlovens § 9.

Fjellreven er prioritert art hvor det i naturforvaltningssammenheng, ressursmessig benyttes store ressurser fra knappe helhetlige budsjetter for å ivareta bestanden. Taksering er mulig utenom båndtvangsperioden. Vilkår om at takseringslinje minst 1 km fra hi og foringsstasjoner vurderes som tilstrekkelig. Det må tilsees at rein, sau, fjellrev eller andre sårbare eller trua arter ikke blir skadelidende.

Motorferdsel – vinterfelt, fotobokser og utstyr til Hubehytta.

Vurdering av omfang av motorferdsel knyttet til deltiltakene.

Vinterfelt

To personer kjører på to snøskutere opp til Komagdalen med Hubehytta som base, da via åpen snøskuterløype til Antonvann. Videre er det transport mellom Hubehytta og de ulike forsøksfeltene i Komagdalen, Sandfjorddalen, Gargas, Røyskattfjellet, Ryggfjellet og Kjøltingan. Noen felt oppsøkes på ski fra Hubehytta. To personer kjører med en snøskuter til noen få forskningsfelt innen nasjonalparken i Jakobselvkroken.

Vinterfeltarbeidet gjøres av 6 personer fordelt på to lokasjoner og er også dimensjonert slik at omfanget av motorisert ferdsel vurderes som nødvendig for arbeidet og nytten undersøkelsene gir for prosjektet (totalt 3 turer fordelt på to områder) og i det vesentlige en tur ut til hvert område hvor snøprofiler undersøkes og hvor arbeidet pågår over to uker. Denne delen har pågått siden 2005.

Hubehytta

Nasjonalparkstyret har hatt praksis for å gi tillatelse til å kjøre utstyr til Hubehytta. Antallet turer har vært begrenset til 6 turer (som til fritidshytter lenger ned i dalen). Nå er det imidlertid omsøkt 12 turer, dvs. 6 turer med to snøskutere i følge.

Omfanget av bruk av snøskuter i Komagdalen har økt noe i prosjektperioden ettersom flere aktiviteter er kommet til siden 2018, som sjekk av værstasjoner med snøskuter ved tre lokasjoner, sjekk av rovfuglokaliteter med snøskuter og oppsett av lyttebokser for rypen.

Det legges til grunn at man også kan ta med nødvendig utstyr for øvrig til Hubehytta når man skal til vinterfelt eller skal forbi Hubehytta i forbindelse med fotoboksrunden i februar- mars. Dette vil komplettere de 6 turene som det er gitt tillatelse til hittil.

Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter M106 sier at sikkerhetshensyn generelt ikke kan vektlegges som hensyn for kjøring med følgeskuter jamfør Naturmangfoldlovens § 48. Behovet for transport av utstyr må da vektlegges og man forutsetter at nødvendig, ved, mat, gass og forskningsutstyr kan fraktes opp av to snøskutere med sleder i følge i løpet av tre turer. Eller med en snøskuter 6 turer. Dagens snøskutere har god kapasitet til å trekke både større sleder og flere sleder ved behov langs dispensasjonstraseen som har vært gitt.

Ved etablering av nasjonalparken ble motorferdsel nevnt som en av truslene mot verneverdiene og prosjektet oppgir man vil begrense motorferdselen mest mulig. For mye motorisert ferdsel kan også påvirke dyrebestandenes naturlige atferd og områdebruk, som igjen være en feilkilde for resultatene av forskningen. Derav tillates 6 turer for transport til hytta.

Fotoboksprosjekt med utlegg av åteblokker

Det søkes om å kjøre to snøskutere i følge, 2 turer dvs. totalt 4 turer. Rute krysser et par daler hvor det er reell risiko for å sette seg fast. Her har det vært praksis for å kjøre to snøskutere i lag, hvor SNO også har deltatt. Ruta passerer Hubehytta og det forutsettes at evt. nødvendig utstyr kan tas med opp.

Motorferdsel ved rypefelt

Det er søkt om å kjøre to turer med snøskuter (2 snøskutere i følge) til å sette opp lyttebokser på pinner øst for Hubehytta. Nasjonalparkstyret var kjent med dette da man innvilget prosjektet

for 2021 – 2024, og 2025. Hele 30 lyttestasjoner skal settes opp, med 1 km mellom hver og bruk av to snøskutere gjør det mer effektivt. Kameraene plukkes inn til fots i juli.

Tilsyn med værstasjoner

Det omsøkes å kjøre med to snøskutere til planlagte værstasjoner ved hengebrua i Komagdalen, Hubehytta og Ragnarokkhytta. Minst en tur og muligens to. Kjøringen vil skje om det er behov. Her vurderes at det er behov for å være to skutere i følge gitt avstand og terreng.

Overvåkning av jaktfalk

Tiltaket omfatter sjekk av ravn, og jaktfalklokaliteter med to snøskutere i mai. Aktive lokaliteter oppsøkes med helikopter i juni. Tiltaket gir oversikt og utvikling på hekkesuksess for truede arter som kongeørn og jaktfalk, som er nyttig for forvaltningen av området. Som bieffekt får man også indikasjon på hvor mange fjellvåker som går til hekking langs ruta.

Vurdering av Naturmangfoldloven § 10 samlet belastning og motorferdsel

Samlet belastning av prosjektet utgjør effekt av forskningsutstyr, ferdsel av forskningspersonell og motorisert ferdsel med snøskuter og helikopter. Dette må belyses i sum at annen eksisterende aktivitet i området nå samlet belastning vurderes.

Ferdsel

Prosjektet har tidligere levert skisse til omfang av ferdsel av forskningspersonell. Det legges til grunn at dette vil være på samme nivå som i 2025.

Motorferdsel på snødekt mark

I Komagdalen hvor Hubehytta ligger er det en god del motorisert ferdsel i sum oppsummert til:

I regi av Statens naturoppsyn

- oppfølging av fjellrevhi, dna-innsamling bestandsovervåkning i mai
- jervesporing
- påfyll av før på foringsstasjoner ved fjellrevhi - månedlig
- avskyting av rødrev som skjøtselstiltak i nasjonalparken – løpende vintertiltak ved gode spor- og værforhold

Andre

For øvrig innvilges kun 4 turer til den åpne hytta Bjørneskarhytta av Komagvær jff for tilførsel av ved, gass, tømning av do og vedlikehold.

Frakt av utstyr til Ragnarokkhytta m.fl. ved Båtsfjord røde kors – 6 turer

I regi av COAT prosjektet i 2025

2 turer Vinterfelt – 2 turer til Hubehytta, og ut til forskningsfeltene fra Hubehytta (pågått siden 2005)

4 turer -Transekter for kameraovervåkning ved utlagte åteblokker i regi av COAT (2 utlegg av åte) 4 turer (pågått siden 2005).

6 turer (omsøkt 12 fra 2026) – frakt av utstyr til Hubehytta

2 turer - Rypeovervåkning, utsett lyttebokser – 2 snøskutere 1 tur (påbegynt 2021)

4 turer – vedlikehold på 3 værstasjoner om behov

2 turer – rovfugl overvåkning hekkeplasser

Forvalter vurderer at omfanget av motorferdsel med snøskuter må holdes på et lavest mulig nivå videre, og prosjektet vil med 6 turer til Hubehytta klare å frakte opp nødvendig utstyr, i kombinasjon med for øvrig trafikk forbi.

For øvrig innstilles på at omsøkt aktivitet ikke medfører for høy belastning på området jamfør Naturmangfoldlovens § 10.

Helikopter

1 landing ved hver værstasjon om behov for reparasjonsarbeid eller service er omsøkt.

Det legges til grunn at det vil bli gitt opplæring innad blant prosjektets feltpersonell slik at tilsynet med værstasjonene til hovedsakelig kan gjøres samtidig med annet feltarbeid i dalen vinterstid – hovedsakelig for å begrense antall dager i året prosjektet medfører motorferdsel og aktivitet i Komagdalen. Skulle det bli bruk for helikopter vil særskilt søknad til nasjonalparkstyret medføre at det ikke gis tillatelse til å fly i de mest sårbare perioder for dyreliv eller reindrift. Avklaring om andre etater skal fly til andre formål, hvor flyging kan samordnes vil være beste løsning for å minimere helikopterflygingen i området.

I området flys det med helikopter i juni av COAT, for øvrig flyr Statens naturoppsyn (SNO) 2-3 ganger ved oppsyn eller skjøtselstiltak for fjellrev, og nasjonalparkforvaltningen, har 1-2 turer ofte samkoordinert med SNO. Reindriften benytter helikopter ved samling av rein noen dager i september og utover høsten ved behov for samling ved merking og slakt på Krampenes.

Omsøkt helikoptertrafikk vurderes ikke til å stride være en trussel for verneformålet, vil være forbigående og kun vil skje de år det er nødvendig. Erfaring viser at det ikke er årlige behov.

Det er ikke omsøkt motorferdsel på barmark. Aktiviteter om sommeren skjer til fots.

Prosjektet har en adaptiv tilnærming og omfanget av prosjektet ved å overvåke hele økosystemet gir mer kunnskap ut av hvert enkelt tema det forskes på, når det kan relateres til andre arter i økosystemet, samt klimautvikling. Nyten av dataene på dette nivået av prosjektet vurderes som større enn ulempene.

Motorferdsel er fordelt på ulke perioder og vil være kortvarig og forbigående.

Forvalter innstiller på at det gis tillatelse jamfør Naturmangfoldlovens § 48 til de nevnte omsøkte tiltakene overfor med noen unntak, vilkår og tilpasninger. Det vektlegges at fordelene med kunnskapen som innhentes på sikt antas for å oppveie eventuelle ulemper. Det forutsettes at prosjektet formidler data og funn når det er naturlige relatert til relevant kunnskapstilfang for nasjonalparkforvaltningen.

Tiltakene vurderes i hovedsak ikke for å stride mot verneformålet, og påvirker ikke verneverdiene nevneverdig slik de er beskrevet med unntak av utplasserte vegetasjonsbur som bør avvikles i slutten av denne perioden. Taksering av ryper må gjøres utenom båndtvangstiden av føre – var hensyn. Motorferdsel og aktivitet forutsettes holdt på samme nivå.

Fra: Jan Erik Knutsen[jan.e.knutsen@uit.no]
Sendt: 07.01.2026 13:52:13
Til: Postmottak SFTF[sftfpost@statsforvalteren.no]
Kopi: Østereng, Geir[geir.ostereng@statsforvalteren.no]; Rolf Anker Ims[rolf.ims@uit.no];
Tittel: Søknad om fornyelse av tillatelser for COAT

Til Varangerhalvøya nasjonalparkstyre

Vedlagt følger søknad om fornyelse av tillatelser for COAT - klimaøkologisk observasjonssystem for arktisk tundra.

Kartene til søknaden kan om ønskelig oversendes som egne filer.

Med vennlig hilsen / Dearvuodát

*Jan Erik Knutsen
Rådgiver / ráððeaddi
UiT Norges arktiske universitet
COAT Varanger
Tlf. 45 21 04 56/78450434
E-post: jan.e.knutsen@uit.no*

www.coat.no

COAT

Climate-ecological Observatory Arctic Tundra

Rask dokumentasjon og håndtering av klimaendringer

I nord går oppvarminga fire ganger raskere enn på kloden ellers. Her ser Norge noen av de første og største endringene på naturen, og disse endringene vil merkes over hele verden. Observasjonssystemet COAT avdekker og dokumenterer disse endringene i Finnmark og på Svalbard. Slik gir COAT det vitenskapelige grunnlaget og prognosene som Norge og det internasjonale samfunnet kan bruke for å håndtere klimakrisens konsekvenser på naturen.

Verdensledende overvåkingssystem

- Avanserte datadrevne modeller som forutsier klimaeffekter på økosystem og biomangfold.
- Værstasjoner, temperaturmålere og andre sensorer som overvåker klima- og økosystemet i Øst-Finnmark og Vest-Spitsbergen.
- Lyd- og fotoovervåking av hele artssamfunn av pattedyr og fugler.
- Analyser av vegetasjon og vegetasjonsskader basert på fjernmålinger fra satellitt og droner.
- Årlige, systematiske registreringer i felt av bioproduksjonen i hele næringskjeder; fra planter til rovdyr.
- Tre faste og flere mobile feltstasjoner, kjøretøy og feltutstyr for sommer og vinter, kontor, lagerkapasitet og personell i Longyearbyen, Ny-Ålesund og Vadsø.
- Rutiner for samhandling med lokalsamfunn og forvaltningsmyndigheter.

Viktig kunnskapsproduksjon

- COAT har gitt data til 244 vitenskapelige publikasjoner.
- Forskere fra COAT er hovedforfattere og data fra COAT er sentrale i rapporten «Arctic Biodiversity Assessment» fra Arktisk råd.
- Etter 24. februar 2022 er det bare COAT som gir verden data om klimaendringens konsekvenser på den eurasiske delen av Arktis.

Foto: Moritz Klinghardt

2010	2013	2015	2023
Som en del av regjeringens nordområdesatsing får UiT oppdraget å planlegge et verdensledende overvåkings-system for å dokumentere effekter av klimaendringer på de arktiske landområdene.	COAT leverer sin første rapport med oppsummering av forskningsresultat så langt og en plan for det videre arbeidet.	COAT kommer på Forskningsrådets «Norsk veikart for forskningsinfrastruktur». Eksterne bevilgninger og interne midler fra UiT Norges arktiske universitet og partnerinstitusjoner på til sammen 247 MNOK har bygd opp infrastrukturen.	Norge kan få utbytte av investeringer med 23 MNOK årlig til å drifte det avanserte overvåkingsystemet.

COAT har blant annet dokumentert at

- Finnmark og Svalbard er raskt på vei ut av klimasonen de tidligere har hørt til.
- En million hektar arktisk skog er skadet eller død fordi lauvmakken trekker nordover i et varmere klima.
- Skadet og død skog lagrer mindre karbon, gir dårligere reinbeite og svekker verdiskapinga fra skognæringa. Slik skog får også et mindre biologisk mangfold.
- Fugler som hekker på fjell og vidde som gror igjen, blir oftere utsatt for reirplyndring av økende rovdyrbestander.
- Hele artssamfunn av arktiske arter er i nedgang.

23 MNOK i driftsmidler til COAT gir Norge

- Beredskap og handlingsrom i klima- og naturkrisen.
- Internasjonal toppforskning med høy samfunnsrelevans.
- Posisjonen som internasjonalt ledende kunnskapsleverandør om klimaendringene og klimakrisens effekter i nordområdene.

Rolf Anker Ims
Leder av COAT – Professor i økologi
rolf.ims@uit.no
77 64 64 76
915 44 576

Oversikt over COAT sine tillatelser i Varangerhalvøya nasjonalpark pr. oktober 2025

Type aktivitet/instrument/installasjon	Gyldig til og med	Saksnr.	Merknad
Generelt - merking av plott	2025	2021/11228-10	
Generelt - Recco	2025	2021/11228-10	
Klima - temperaturloggere	2025	2021/11228-10	
Kratt-tundra - 1. biomassemålinger i intensivkvadrater	2025	2021/11228-10	
Kratt-tundra - 2. innsamling av plantep prøver av silikatholdige gress	2025	2021/11228-10	
Smågnager – måling av plantebiomasse i hei	2025	2021/11228-10	
Rype - skittregistreringer i intensivlokaliteter	2025	2021/11228-10	
Klima – værstasjoner Hubehytta	2025	2019/2232-0	
Fjellrev – fotobokser - åte	2025	2021/11228-16	
Fjellreviltak – føring etc.	2025	2021/11228-10	
Fjellrev – overvåkning av hi, hikamera	2025	2021/11228-10	
Smågnager – kamerabokser	2025	2021/11228-10	
Smågnager – overvåkning av smågnagerpredatorer. Besøk av hekkeplasser for fjelljo og andre rovfugler. Ringmerking av fjelljo og fjellvåk. Gulpeboller og mytefjær fra reir av snøugler og fjellvåk.	2025	2021/11228-10	
Smågnager - vegetasjonsbur i snøleier	2025	2019/2232-0	
Rype - hekkesuksess hos spesialistpredatorer som jaktfalk og kongeørn, inkl. motorferdsel i den forbindelse	2023 Ny til 2025	2021/1928-3 2019/2232-59	19.3.24
Rype - lyttestasjoner	2025	2019/2232-0	
Rypetaksering	2023 Ny til 2025	2023/6439-2 2024/4707-4	
Motorferdsel – værstasjoner	2025	2021/11228-10	
Motorferdsel – vinterfelt, fotobokser og utstyr til Hubehytta	2025	2021/11228-10	

Bunndyr	2023	2023/7933-6	
---------	------	-------------	--

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre

Statens hus

9815 Vadsø

Søknad om fornyelse av tillatelser for COAT 2026-2030

Vi viser til deres sak nr. 2021/11228, 2019/2232 og 2024/4707 hvor COAT – klimaøkologisk observasjonssystem for Arktisk tundra er innvilget tillatelser for forskning og overvåkning i Varangerhalvøya nasjonalpark. Felles for disse tillatelsene er at alle gjelder til og med 2025. Med bakgrunn i dette søker vi nå om fornyet tillatelse og dispensasjon fra verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark for perioden 2026 – 2030.

Bakgrunn

I nord går oppvarmingen av klima fire ganger raskere enn på kloden ellers. Her ser Norge noen av de første og største endringene på naturen som følge av klimaendringene. Observasjonssystemet COAT avdekker og dokumenterer disse endringene i norsk Arktis, i Finnmark og på Svalbard. Dette gir vitenskapelig grunnlag og prognoser for å håndtere klimakrisens konsekvenser på naturen. Les mer om COAT i vedlegg 1, *faktaark om COAT*.

Varangerhalvøya er ett område som inntil nylig har hatt lavarktisk klimasone, og hvor det lever flere truede arktiske dyrearter, og hvor nasjonalparken utgjør kjerneområdet for flere av disse artene, som f.eks. fjellrev. Derfor har det helt fra starten av overvåkingen vært viktig for COAT at denne overvåkingen også inkluderer områder i Varangerhalvøya nasjonalpark, som er vernet blant annet for å ivareta det mest arktisk pregede område av Fastlands-Norge (jf. verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark).

I 2017 søkte derfor COAT om etablering av infrastruktur og gjennomføring av overvåkning i Varangerhalvøya nasjonalpark. Den første tillatelsen gjaldt for perioden 2018 – 2021, mens den siste gjaldt for perioden 2022 - 2025. Siden 2017 har vi jobbet kontinuerlig med etablering av infrastruktur i COAT sine to såkalte intensivstudieområder på Varangerhalvøya, som vi kaller for henholdsvis «Vestre Jakobselv» og «Komagdalen». Den siste brikken i infrastrukturprosjektet ble fullført i 2023 da Hubehytta ble renoveret. En samlet oversikt over COAT sine tillatelser i nasjonalparken med tilhørende saksnummer finnes i vedlegg 2.

COAT er nå i full drift i begge disse studieområdene, samt annen overvåkning utenfor de to områdene. Eksempler på dette er smågnagere som overvåkes i flere områder i Finnmark, GPS merket rødre, samt lauvmakk og skog i flere områder i Øst-Finnmark.

Ellers kan det nevnes at COAT deltar i flere internasjonale nettverk og har samarbeid med ulike spinn-off prosjekter som gjennomfører overvåkning ved siden av COAT i vårt studieområde i Vestre Jakobselv.

Metode

COAT skal overvåke endringer i økosystemet som følge av klimaendringer, og har derfor ett langt tidsperspektiv. *Formålet er å avdekke hvordan klimaendringene påvirker tundraens næringsnett, og bidra til rasjonell naturforvaltning (www.coat.no).* Øst-Finnmark og Varanger har ett relativt komplekst næringsnett (dvs. nettverket av alle næringskjeder mellom planter, planteetere og rovdyr) og for å dekke denne kompleksiteten har vi definert seks overvåkningsmoduler som omfatter økosystemets næringsnett. I oversikten over ulike aktiviteter fremgår det hvilken modul de ulike aktivitetene og instrumentene er knyttet til.

COAT kan naturligvis ikke overvåke alle elementer i ett såpass komplekst næringsnett, derfor har hver modul søkelys på utvalgte arter eller artsgrupper som enten har rødlistestatus eller har viktige funksjoner for økosystemet (nøkkelarter) eller samfunnet (økosystemtjenester). Om slike «modulobjekter» står det videre i COAT sin Aktivitetsbeskrivelse og konsekvensutredning for Varangerhalvøya nasjonalpark (Ims et.al. 2017):

Hvilke modulobjekter som er inkludert i hver overvåkningsmodul, er definert av «konseptmodeller». Disse modellene spesifiserer relasjonen mellom objektene/artene, de antatt viktigste klimapåvirkningene og mulige relasjoner til forvaltningstiltak. Flere av de samme objektene, klimavariabel og forvaltningstiltak kan inngå i flere moduler slik at et helhetlig/integrert økosystemperspektiv i overvåkingen blir ivarettatt.

Metoden for overvåkingen er detaljert beskrevet i COATs vitenskapsplan; Science Plan for COAT: Climate-Ecological Observatory for Arctic Tundra (Rolf Ims et.al. 2013) og i COAT sin Aktivitetsbeskrivelse og konsekvensutredning for Varangerhalvøya nasjonalpark (Ims et.al. 2017). En kortfattet oversikt finnes på www.coat.no/metode, samt nettsidene knyttet til hver enkelt modul.

Gjennomgang av ulike infrastruktur og aktiviteter knyttet til vår overvåking:

I denne gjennomgangen har vi gitt en kortfattet beskrivelse av de ulike instrumentene, installasjonene og aktiviteter knyttet til overvåkingen. For mer grundig gjennomgang viser vi til vår opprinnelige søknad med konsekvensvurdering av COAT fra 2017 (deres sak nr. 2017/3536).

1. Generelt: Merking, overvåking og prøvetakning av plott i eng, hei og snøleier, inkludert bruk av temperaturloggere.

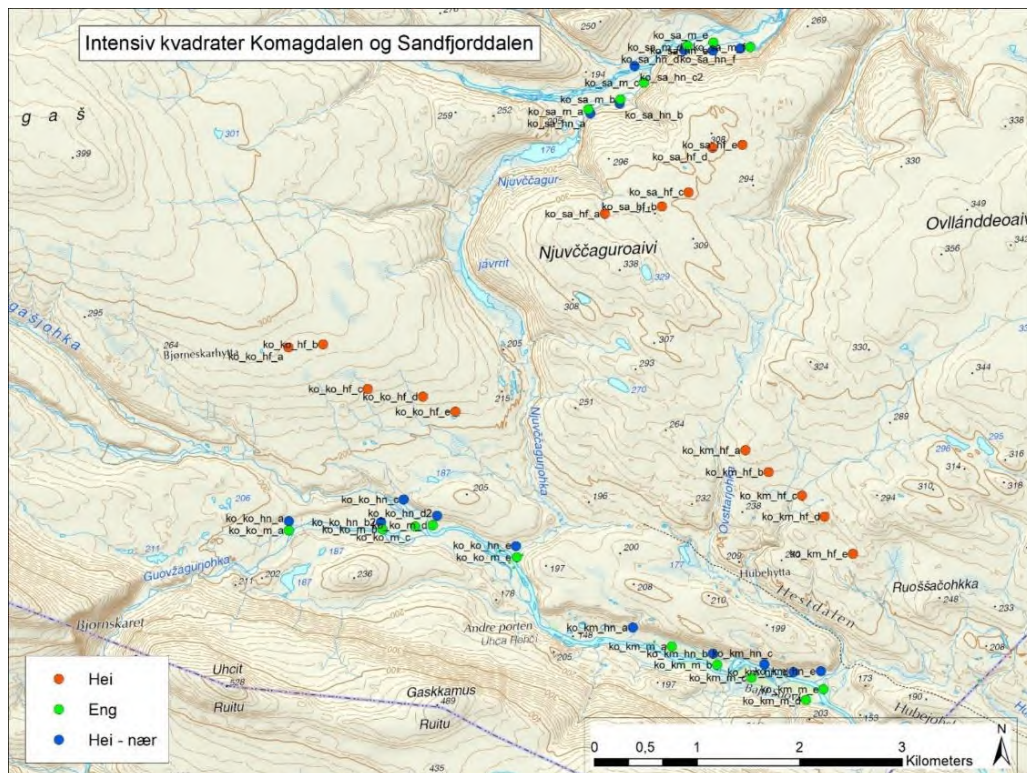
På de forskjellige prøveflatene gjøres det til faste tider hvert år ulike målinger av blant annet vegetasjon og såkalte skitt-tellinger. For at dette skal bli korrekt og likt hver gang må prøveflatene være så nøyaktig merket som mulig.

Derfor er vi avhengige av å merke samtlige plott i eng, hei og snøleier jf. kart (figur 1). Disse er merket med små trepinner i hjørnene. På alle plott settes det også ned en temperaturlogger i plastrør som festes i bakken med en streng (figur 2). All merking er svært diskret og er ikke synlig på avstand.

På disse plottene gjennomføres det registreringer av skit fra beitedyr som for eksempel rype, hare, rein og elg, for å dokumentere deres tilstedeværelse i de samme områdene som vi gjøre registreringer av planter.

Registrering av plantebiomasse skjer ved punktfrekvensmetoden, da registreres plantesamfunn og de krattdannende artene i intensivkvadratene i de merkede plottene i eng, hei og snøleier. Disse biomassmålingene gjøres i midten av vegetasjonssesongen (juli/august)

hvert år. En endring siden forrige periode er at vi har fjernet alle Recco brikker, som vi hadde merket områdene med for å finne punktene vinterstid. Dette fungerte dårlig og vi søker derfor ikke forlenget tillatelse for merking med Recco brikker.

Figur 1. intensiv kvadrater i Komagdalen og Sandfjorddalen.

I tillegg til plantebiomasse, registrerer vi plantenes næringsverdi som mat til beitedyr. Dette krever små bladprøver av vanlige plantearter i eng, hei og snøleier (et blad pr. lokalitet/art av de vanligste gress og urter). Små planteprøver er tilstrekkelig fordi vi har utviklet en metodikk ved hjelp av NIRS, nær infrarød reflektans spektroskopi, som brukes til analyse av næring- og forsvarsstoff i bladene.

Prøvetaking omfatter:

- Innsamling av planteprøver av silikatholdig gress på elveslettene (det samles inn skudd fra 3-6 enkeltplanter pr. lokalitet).
- Små bladprøver av vanlige plantearter i eng, hei og snøleier (et blad pr. lokalitet/art av de vanligste gress og urter).
- Jordprøver for måling av næringsnivåer og næringsflyt (intensivkvadrater). Jordprøver tas med ett jordbor, 2 cm i diameter. 12 prøver pr. intensivkvadrat.

Figur 2. Temperaturlogger på bakken.

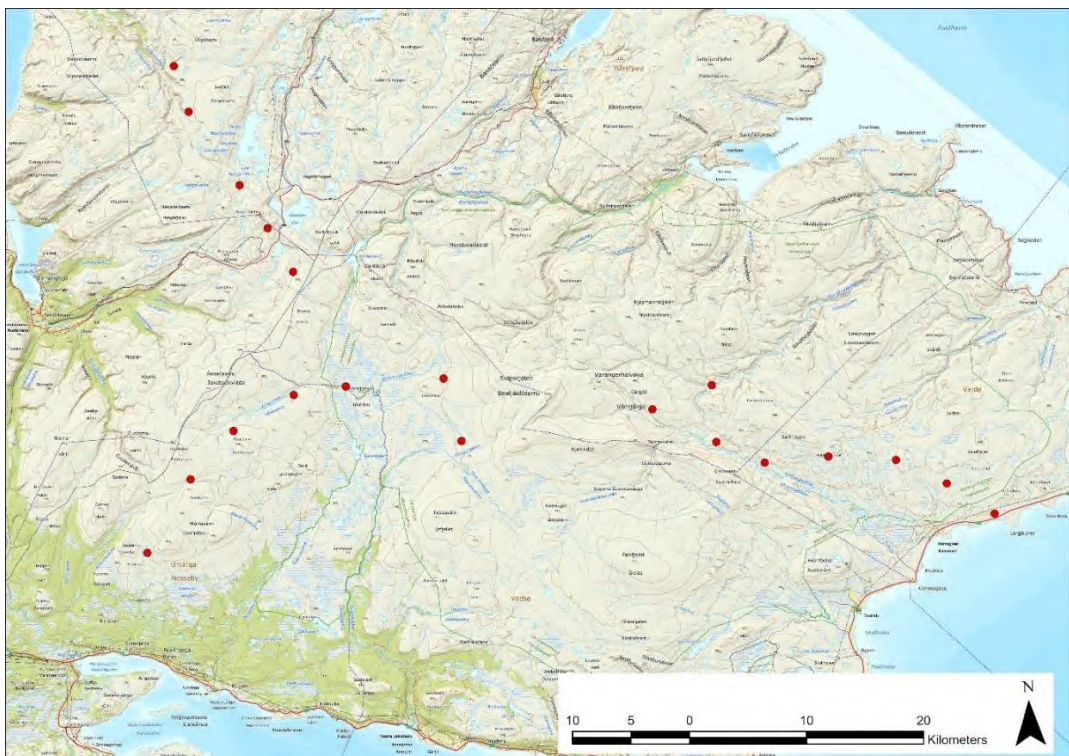
2. Fjellrevmodul: fotobokser med åte foran (åtekamera)

Overvåkning av generalistpredatorer med viltkamera på åte i mars-april har pågått siden 2005. Overvåkningsmetoden dokumenterer tilstedeværelse av fjellrev utenom de kjente hi-områdene, tilstedeværelse/frekvensen av generalistpredatorer som konkurrerer med fjellreven om åtselressurser og effekten av konkurranse og fjellrevens områdebruk.

Figur 3. Åtekamera.

Viltkamera blir montert på jernstang foran et frossent åte (ca. 20kg) som består av innmat av rein. Åtet er fra godkjent slakteri og godkjent av mattilsynet. Bilde av oppsettet vises i figur 3. Kamera logger tilstedeværelse av alle dyr som opptre på åtet ved at det tas bilde hvert 5. minutt. Kameraene er aktive i ca. 4-6 uker. I nasjonalparken er det 3 kameraer nord og øst for Jakobselvkroken og 7 stykker i Komagdalen/Sandfjorddalen (figur 4).

Figur 4. Kart som viser alle åtekamera på Varangerhalvøya.

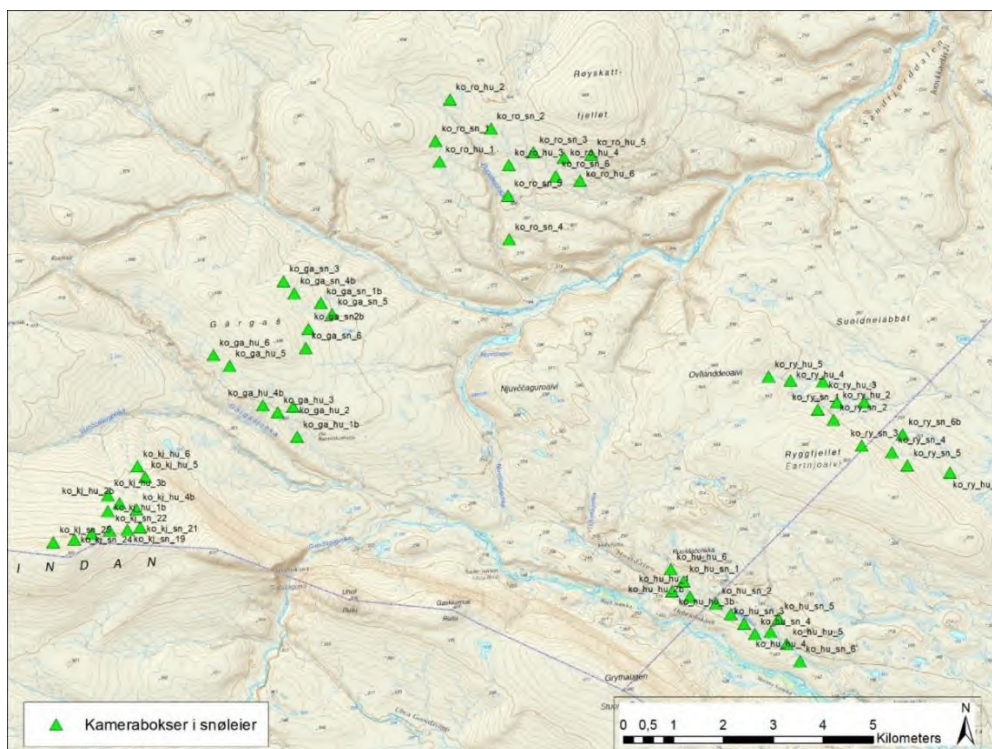
3. Fjellrevmodul: hi-kamera for overvåking av fjellrevhi

Fjellrevens sterke tilknytning til tradisjonelle hi gjør det mulig å overvåke den ynglende delen av bestanden med stor presisjon. Overvåking av fjellrevhi har vist seg å være svært viktig for å få mest mulig presis registrering av antall ynglinger og antall valper. I Varangerhalvøya nasjonalpark har slik overvåking ført til registrering av fjellrevyngling som ellers ikke hadde blitt registrert. Overvåkningen følger en protokoll som er vel utprøvd både i Norge og internasjonalt.

Arbeidet med utsetting av kameraer og oppfølging av disse gjøres av SNO, koordinert med det nasjonale overvåkningsprogrammet for fjellrev. Metoden går ut på at SNO registrerer hvilke hi som er aktiv i løpet av vinteren, og at det settes ut kamera i mai på de hiene hvor det er aktivitet. I tillegg til å registrere yngling fra fjellrev har også kameraene dokumentert i hvilken grad fjellrevhiene besøkes av andre arter, som kan forstyrre fjellreven. Kameraovervåking har blant annet dokumentert yngling av rødvov på fjellrevhi.

4. Smågnagermodul: kamerabokser

Smågnagere er nøkkelarter i tundraøkosystemer og er derfor en svært sentral del av COAT sin overvåkning. Tradisjonelt har overvåkning av smågnagere skjedd ved klappfellefangst-metoden, som innebar mange hundre klappfeller i hvert studieområde. UiT har siden før oppstarten av COAT jobbet med utvikling av en ny metode, og siden 2014 har kamerabokser gradvis overtatt overvåkningen av smågnagere.

Figur 5. Kart som viser alle kamerabokser i snøleier, «lementransekt».

2021 var et merkeår i smågangerovervåkningen for COAT. All klappfellefangsten i såkalte intensivområder ble i tråd med planen, faset ut og er erstattet av kamerabokser med viltkamera (se figur 6 b og c). Dette oppsettet gjør at man får overvåket smågnagerne hele

året, også under snøen på vinteren. Metoden fungerer også bedre på lemen, enn den tradisjonelle klappfellefangsten og i tillegg fanger man opp aktivitet av snømus og røyskatt med denne metoden. COATs kamerafelle-oppsett har vist seg å fungere veldig bra, og Miljødirektoratet har tatt samme metode i bruk for nasjonal overvåkning for smågnagere.

Figur 6. Eksisterende infrastruktur knyttet til smågnagermodul. A) merkepinne i snøleie, B) kamerafelle, C) Kamerafelle plassert i felt.

Kameraboksene er plassert i terrenget der det er naturlig at smågnagere lever og beveger seg. Den er skjult i terrenget med steiner. Gjennom boksen går det en kanal som blir en naturlig del av stien til smågnagerne, og når de passerer kameraet tas det bilder.

Kameraboksene er utplassert i intensivkvadrater i Komagdalen og Sandfjorddalen, samt i snøleier og tuemyr ved Kjølindan, Ryggfjellet/Ruoššačohkka, Gárgaš og Røyskattfjellet (figur 5). På denne måten dekker vi de viktigste leveområdene for gråsidemus (hei, intensivkvadrater), fjellrotte (eng, intensivkvadrater) og lemen (snøleie og tuemyr).

Den eneste klappfellefangsten som gjøres i COAT er nå i noen få såkalte ekstensivområder, som er spredd over ett større geografisk område i Øst-Finnmark. Men også her er vi godt i gang med å fase ut klappfellefangsten. Ett av de områdene ligger nede i Komagdalen, hvor 4 av plottene med klappfeller har vært innenfor nasjonalparken. Her er ble det i løpet av høsten 2025 satt ut kamerabokser som erstatter klappfellefangst i dette området. Alle disse kameraboksene er plassert utenfor nasjonalparken.

5. Smågnagermodul: overvåkning av smågnagerpredatorer (fjelljo, fjellvåk og snøugle)

Rovfugler som snøugle, fjellvåk og fjelljo er spesialister på smågnagere og hekkesuksessen deres er derfor avhengig av gode smågnagerår. Denne overvåkningen krever besøk på hekkeplassene for å registrere antall hekkende par og reproduksjonssuksess. Dette har vært overvåket i områdene rundt Sandfjorddalen og Komagdalen siden 2005, da i regi av «Fjellrev i Finnmark».

Overvåkingen av snøugle og fjellvåk skjer ved at en person besøker mulige hekkeplasser tidlig i juli. Ved hekking registreres kullstørrelse og det tas bilde av ungene for aldersbestemmelse. Fjellvåkneir med unger besøkes på nytt i slutten av juli for å registrere ungeoverlevelse. Alle fjellvåkunger på reirplasser som ikke innebærer fjellklating har vært ringmerket siden 2015 etter tillatelse fra Miljødirektoratet og nasjonalparkstyret.

I år med hekkende snøugle (så langt kun skjedd i 2011), besøkes alle reirplasser for snøugle og fjellvåk i september (dvs. etter at fuglene har forlatt hekkeplassen) for å samle inn gulpeboller og mytefjær for diettundersøkelse.

Tettheten av hekkende fjelljo par registreres i to 2x2km kvadrater i hei/tuemyr mosaikker i Komagdalen. Disse kvadratene gjennomgås en gang i løpet av sesongen (mot 3 tidligere). Siden 2014 har unger og voksne fjelljoer ved bruk av nettfangst blitt ringmerket for å overvåke bestandens demografi. Dette er noe vi nå har sluttet med, og vi trenger derfor ikke forlenget tillatelse til fangst og ringmerking. Området som takseres overlapper med området for lyttestasjoner for rype.

6. Smågnagermodul: vegetasjonsbur i snøleie

Snøleier er regnet som svært viktige habitater for blant annet lemen, og beiting av lemen er viktig for å opprettholde snøleeivegetasjonen. Snøleeivegetasjon er midlertid forventet å være spesielt sensitiv for klimaendringer både ved at snødekkets varighet forkortes og fordi færre og svakere lementopper gir mindre beitepåvirkning. Overvåking av snøleier er derfor påpekt som prioritet av nordisk ministerråd (Nordic Council of Ministers 2009).

Vegetasjonen i snøleier har vært overvåket i nasjonalparken siden før COAT sin tid, og siden 2021 har vi overvåket vegetasjonen i snøleier ved hjelp av såkalte vegetasjonsbur, som skal hindre beiting, slik at det er mulig å skille effekter av beiting fra andre faktorer som påvirker vegetasjonen (inkludert klima).

Størrelsen på burene er 1m*1m*0.5m (b*I*h) og de består av en stållamme med netting (se figur 7). Burene ligger i 19 (tidligere 20) utvalgte snøleier der tilstedeværelse av lemen overvåkes med kamerabokser. I hvert av disse snøleiene er det etablert to bur, en som skal holde smågnagere og mellomstore beitedyr ute og en som skal holde reinsdyr ute. Plasseringen av burene i overvåkingsområdet er vist i figur 8 og 9.

Burene hindrer beitedyrs adgang til planter og vil kunne fremme endringer i plantesamfunnene i forhold til omgivelsene. Innhegningene i snøleiene er imidlertid svært små slik at det totale arealer som påvirkes er 38 m², noe som ikke vil ha nevneverdige økologiske effekter for hverken beitedyr eller vegetasjonen.

Vi har tidligere skrevet at hvor lenge vi trenger burene avhenger av plantesamfunnenes utvikling, og vi holder nå på med første studie av data fra snøleiebur (masteroppgave).

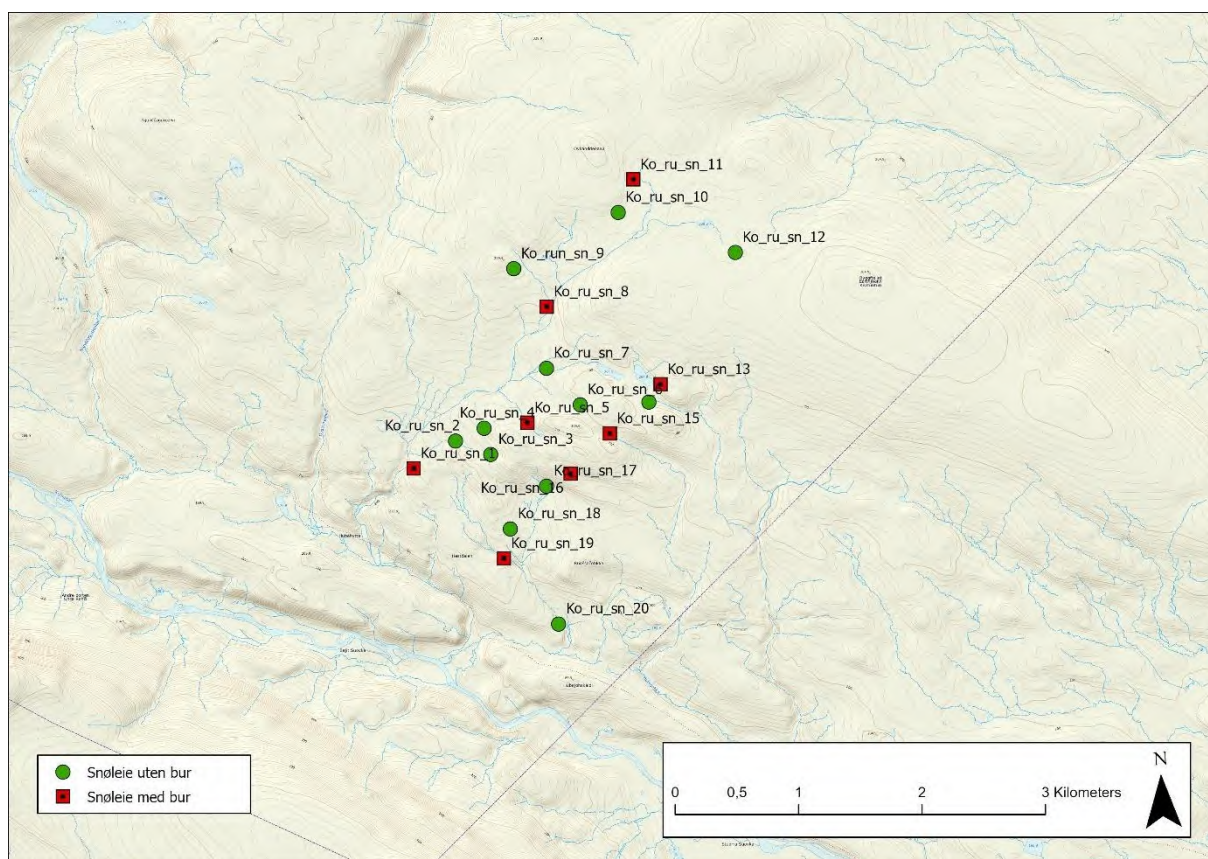
De foreløpige resultatene viser tydelig effekt av bur vs. ikke bur, med økt biomasse i bur sammenlignet med kontrollplott utenfor bur. Dette tyder på at vegetasjonen er formet av interaksjon mellom beitedyr og klima.

Samtidig går utviklingen av vegetasjon i disse snøleiene svært langsomt, så det er på ingen måte slik at plantene er i ferd med å vokse ut av burene. For at vi skal kunne forstå hva klimaendringer gjør med plantene over tid, er det derfor helt nødvendig å fortsette med burene også i årene fremover.

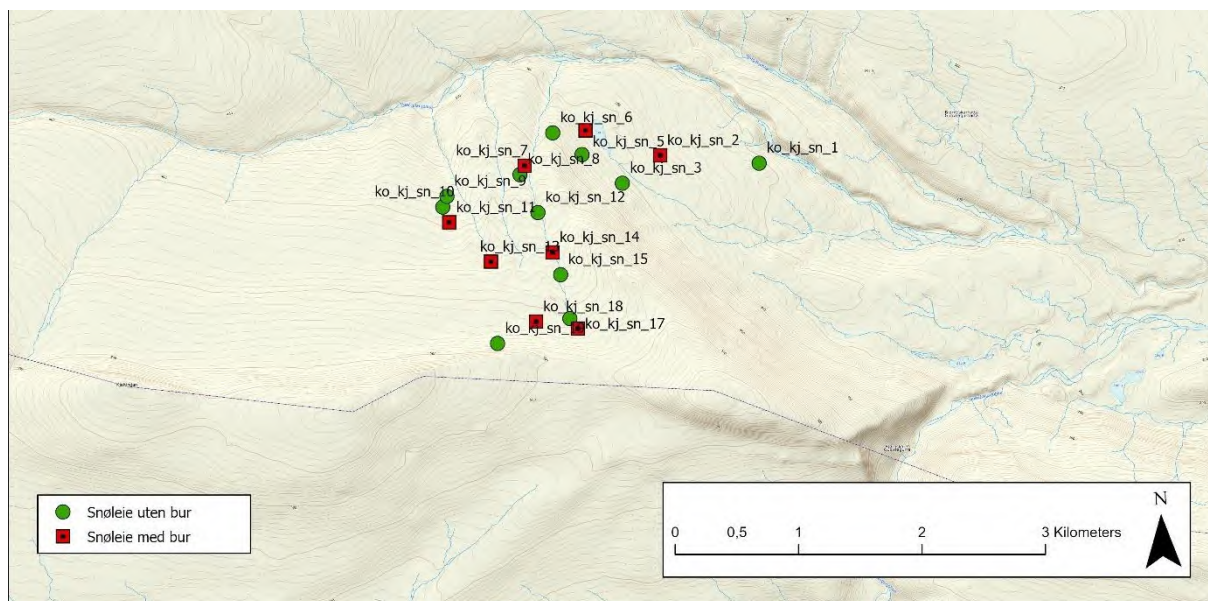

Figur 7. Bur i snøleie

Foruten værstasjoner er burene en av de mest synlige objektene vi har i nasjonalparken. Synligheten er imidlertid svært begrenset, da lokalitetene ligger utenom de vanligste vandringsrutene i nasjonalparken, og snøleiene ligger også i groper i terrenget slik at burene som er 0,5 meter i høyde, svært sjelden er synlig på lang avstand.

Figur 8. Snøleier med og uten bur i området Ruoššačohkka – Ryggfjellet.

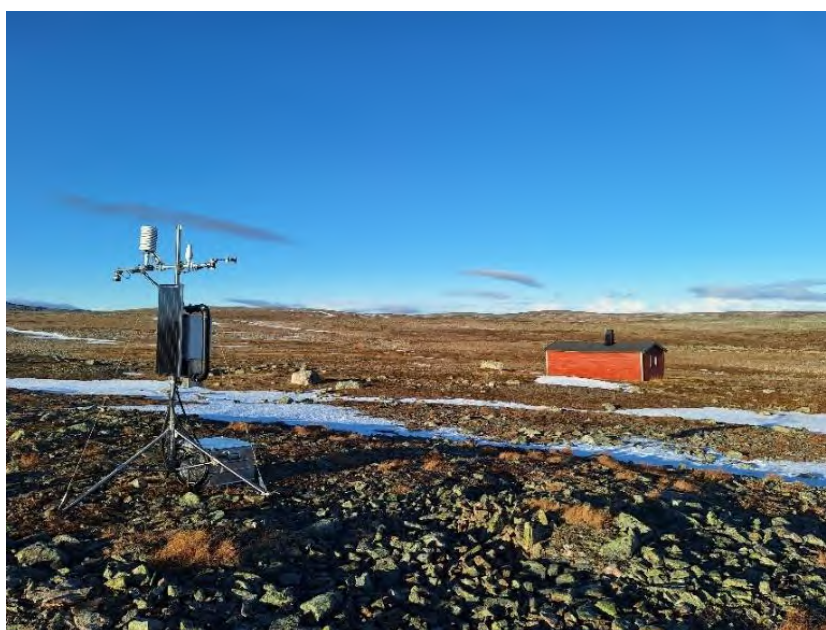

Figur 9. Snøleier med og uten bur ved Kjøltindan.

7. Klimamodul: Værstasjoner ved Hubehytta, Ragnarokk og hengebrua

COAT har tre værstasjoner i nasjonalparken. Disse er lokalisert i tilknytning til eksisterende infrastruktur ved hengebrua, Hubehytta og Ragnarokk (se figur 14). Alle disse stasjonen består av en 3 meter høy mast montert på en tripod, i motsetning til fullskala værstasjon som er en 10 meters mast, lik den som er lokalisert rett øst for nasjonalparken ved Finnesvatnet/Lutzi.

Værstasjonene er de meste synlige installasjonene vi har i nasjonalparken, men de er også helt nødvendige for ett klimaobservasjonssystem. COATs hovedformål er som kjent å overvåke hvordan klimaendringene påvirker økosystemet i nordområdene. Til dette kreves det observasjoner som er representative for det klimaet som planter og dyr opplever, og som dekker relevante geografiske og topografiske gradienter.

Figur 10. Værstasjonen ved Ragnarokk

De tre stasjonene måler i all hovedsak det samme som en fullskala værstasjon, med unntak av vind og nedbør. Ellers måler værstasjonene lufttemperatur, lufttrykk, snødybde, stråling, jordtemperatur og jordfuktighet. Data for temperatur, nedbør, vind og snødybde oppdateres en gang i timen på www.yr.no. I tillegg til at disse stasjonene gir COAT helt nødvendig informasjon om hvilket klima planter og dyr opplever, hvordan klimaet endres over tid, samt variasjon som følge av topografi og høydegradienter, så kommer disse dataene også til nytte for værvarslinga.

8. Rypemodul: Lyttebokser og taksering

Ryper er de eneste planteetende fuglene som oppholder seg i Arktis gjennom hele året. De er av spesiell interesse for samfunnet og forvaltninga som populære høstbare arter og de to rypeartene utgjør også avgjørende bytte for rødlistede rovfugl som jaktfalk, samt viktig bytte for flere andre predatorer i nordlige økosystemer (f.eks. kongeørn og snøugle).

Gjennom det siste århundre har rypebestanden hatt en kraftig nedgang. Klimaendringer og økende antall generalist-rovdyr, som for eksempel rødrev og kråkefugl, er regnet som de viktigste årsakene til nedgangen. COAT bidrar gjennom overvåkingen av rype med viktig kunnskap som benyttes i forvaltningen av rypebestanden, blant annet gjennom estimerer på tetthet for både li- og fjellrypa.

Dette er bakgrunnen for overvåking som nå har pågått den siste 4 årsperioden, med lyttebokser, taksering og overvåking av predatorer, med spesielt fokus på jaktfalk.

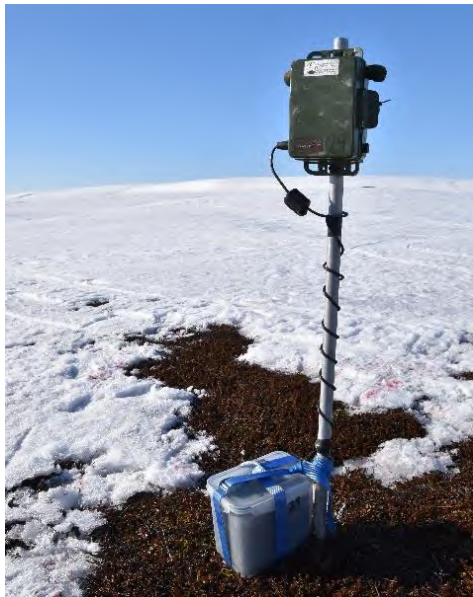
Lyttebokser

Som ett ledd i overvåkingen av rype startet vi i 2017 (2021 i nasjonalparken) med lyttebokser av typen Wildlife Acoustics Song Meter SM4. Dette er en avansert lydopptaker som registrerer fuglesang. Lyttebokser ligner i utseende og størrelse et viltkamera (se figur 11). Denne metoden brukes for å registrere rypenes fenologi og tetthet på våren (antall stegg pr km²) og er i dag den eneste overvåkingsmetoden som gir informasjon om fjellrypebestanden i Finnmark.

Overvåkingsdesignet består av 30 lyttebokser, med ca. 1 km mellom hver boks i ett område på 5x6km, dvs. totalt dekkes ca. 30km² (plassering gitt i figur 13). Designet skal dekke høydegradienten fra lirypehabitater i lavereliggende områder nær kratt-tundraen i dalbunnen (ca. 150 m.o.h.) til fjellrypehabitater 300-400 m.o.h. Lytteboksene programmeres slik at de logger steggenes territorialsang og sangen til andre fuglearter i hele perioden fra slutten av april til slutten av juni. Metoden er derfor ikke sårbar for år-til-år variasjoner i tidspunktet for vårens ankomst.

Et fjellrevhi er lokalisert innen dette området, men den nærmeste lyttestasjonen er lokalisert over 600 meter unna dette hiet, og vi tar så klart hensyn til dette ved kjøring i området i forbindelse med oppsett, som ved alt annet feltarbeid.

Lyttestasjonene settes ut i april ved bruk av snøskuter (eget punkt under motorferdsel) og tas inn i forbindelse med annet feltarbeid i begynnelsen av juli, altså står de ute i terrenget i ett tidsrom på året hvor det er forholdsvis lite ferdsel i nasjonalparken. I tillegg står de spredt i terrenget og i stor grad utenfor de mest populære vandringsrutene.

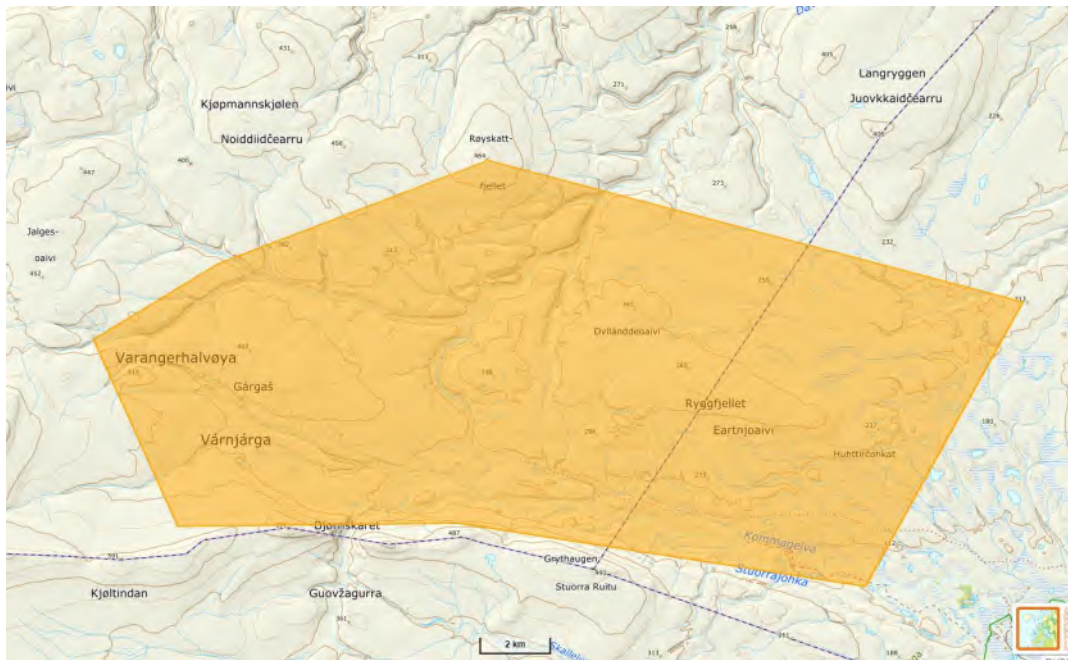
Figur 11. Lytteboks med batteri.

Produksjonstaksering

Ryper har stort formeringspotensiale og legger vanligvis 10-12 egg hvert år. Altså vil antallet kyllinger som overlever til høsten ha stor betydning for bestanden når høstingen skjer. Derfor har vi de siste årene supplert vårtakseringene med undersøkelser av kullstørrelse på høsten, kort tid før jaktseasonen. Noen tall på kullstørrelse hos lirype får vi gjennom FeFo's årlig takseringslinjer. Men for å øke sikkerheten på disse estimatene og få bedre sammenfall i rom mellom vår- og høsttakseringene har vi supplert med noe ekstra høsttaksering i områdene hvor vårtakseringene gjennomføres med lyttebokser. For fjellryper finnes ingen andre mål på kullstørrelse da de ikke er en del av FeFo's årlig overvåking, vi har derfor gjennomført egne produksjonstakseringer av fjellrype.

Det aktuelle området i nasjonalparken ligger i Båtsfjord- og Vardø kommune (figur 12). Området deles inn i mindre «soner», som hver blir taksert én gang slik at viltet i området ikke forstyrres gjentatte ganger. For å få robuste estimat på kullstørrelse ønsker vi å oppnå et visst antall unike observasjoner. I Komagdalen er det i hovedsak Ryggfjellet som er fokusområde for taksering av fjellryper, men ved lavere rypetettheter ønsker vi også å ha mulighet til å taksere områder ved Gárgaš og søndre del av Røyskattfjellet for å innfri minsteantall observasjoner.

Takseringen foregår med stående fuglehund. Taksørene noterer lokasjon og kullstørrelsen når fuglene påtreffes. De lokale taksørene som bidrar i arbeidet har trening i å taksere ryper for FeFo, og vi vil utelukkende benytte godt dresserte hunder for å sikre at ingen fugler blir skadet. Det har tidligere vist seg krevende å skaffe lokale taksører etter båndtvangen er ferdig, da dette også sammenfaller med starten av jaktprøve seasonen og jaktstart i Sverige. Det er derfor avgjørende for oss å få taksere i perioden 10. – 21. august. Taksering med hund tar normalt 3-5 dager. Dette vil også gjøre at takseringen sammenfaller i tid med takseringen i alle andre områder i Finnmark slik at dataene blir mer sammenliknbare. Vi vil søke relevant kommune om dispensasjon fra båndtvangsbestemmelsene.

Figur 12. Område for rypetaksering.

9. Rypemodul: Overvåkning av jaktfalk

Fra og med 2021 etablerte COAT et fast overvåkningsdesign, med årlige besøk på kjente lokaliteter for jaktfalk, kongeørn og ravn. Målet med denne overvåkningen er å få årlige tall for okkupasjon av territorier og hekkesuksess hos disse artene, for analyser av deres rolle i økosystemet.

Overvåkningen utføres innen to områder som representerer nedslagsfeltet til disse fuglepredatorene innen intensivområdene i COAT. For mer nøyaktig oversikt over lokaliteter henvises det til de årlige rapportene fra overvåkningen.

Overvåkningen skjer ved å besøke kjente territorier og lokaliteter innen disse polygonene i slutten av april, ved hjelp av snøskuter. Arbeidet utføres av to personer fra COAT på hver sin snøskuter med base på COAT sin feltstasjon ved Skoarrojohka. Det observeres da med kikkert/teleskop i god avstand til reir. Vi vil da få oversikt over hvilke territorier og reirhyller innen territoriene som har etablerte par og/eller tydelig ny aktivitet.

De lokalitetene som det er registrert aktivitet på i april vil utgjøre utvalget av lokaliteter som deretter sjekkes ved bruk av helikopter i begynnelsen til midten av juni for å bekrefte hekkeforsøk og eventuell vellykket reproduksjon (antall unger etc.). Arbeidet vil utføres av to personer fra COAT og eventuelt representanter for SNO. Dette for å kunne samkjøre arbeid fra flere interesser.

Eksakte datoer for overvåkningen vil avhenge av fenologi (vinterforhold i april, samt tid for vår og snøsmelting). Feltpersonellet fra COAT, som blant annet består av innleid ekspertise fra Rovfuglegruppa i Vest-Finnmark, har lang erfaring med kartlegging av rovfugl, og vil selvsagt ta alle nødvendige hensyn med tanke på å forstyrre fuglene minst mulig, både ved tidlig inventering med snøskuter og registreringen fra helikopter.

b. Transport av utstyr til Hubehytta

Det søkes om å transportere forsyninger til feltarbeid opp til Hubehytta med snøskuter. Det meste av forsyninger for sommersesongen må kjøres opp på vinteren. Dette innebærer at hytta utstyres med ved, gass, proviant, forbruksmateriell og forskningsutstyr for hele sesongen. Samtidig fraktes søppel mv. ned fra hytta.

Det søkes om totalt 6 turer årlig for frakt av utstyr i perioden 1. januar til og med 30. april. Normalt blir det kjørt med to skutere ifølge. Kjøretrasé er fra Komagvær, via skuterløypa til Antonvann og opp til Hubehytta, jf. kart i figur 13.

Oppdraget vil normalt bli utført av Jan Erik Knutsen/Berit Gaski Tønsberg, ev. med annen medhjelper.

c. Åtekamera – fjellrev

Viser til punkt 2 i søknaden, angående viltkamera med åte foran. Det søkes om bruk av snøskuter for gjennomføring av dette feltarbeidet, som gjelder 7 kameraer på det som vi kaller «Komagløypa» og 3 kameraer på «Nyborgløypa» fra Jakobselvkroken og østover. Hver løype besøkes 3 ganger i løpet av vinteren. Viltkameraene og åte settes ut i månedsskiftet februar/mars, og etter ca. to uker settes det ut nytt åte og man bytter minnekort. Kameraene hentes inn i starten av april.

Av sikkerhetshensyn er det behov for å benytte to snøskutere, det søkes derfor totalt 6 turer etter Komagløypa og 6 turer etter Nyborgløypa, for perioden 20. februar – 20. april det enkelte år. Oppdraget vil normalt bli utført av Jan Erik Knutsen/Berit Gaski Tønsberg og ev. annen medhjelper (av og til i samarbeid med SNO). Figur 4 viser plassering av fotoboksene.

d. Overvåkning av jaktfalk

Overvåkningen av jaktfalk, ravn og kongeørn skjer ved bruk av snøskutere og helikopter. Første del av overvåkningen skjer med snøskutere i andre halvdel av april, hvor vi sjekker kjente reirlokalteter for aktivitet fra hekkende fugler. Til dette arbeidet brukes feltstasjonen ved Skoarrojohka, vest for nasjonalparken som base. To snøskutere benyttes for å ta seg rundt til de ulike lokalitetene som er spredt rundt Varangerhalvøya.

I midten av juni besøkes reirlokaltetene hvor det ble registrert hekkeaktivitet i april, på nytt med helikopter for å dokumentere eventuell vellykket hekking, antall unger mv.

Se flere detaljer under punkt 9.

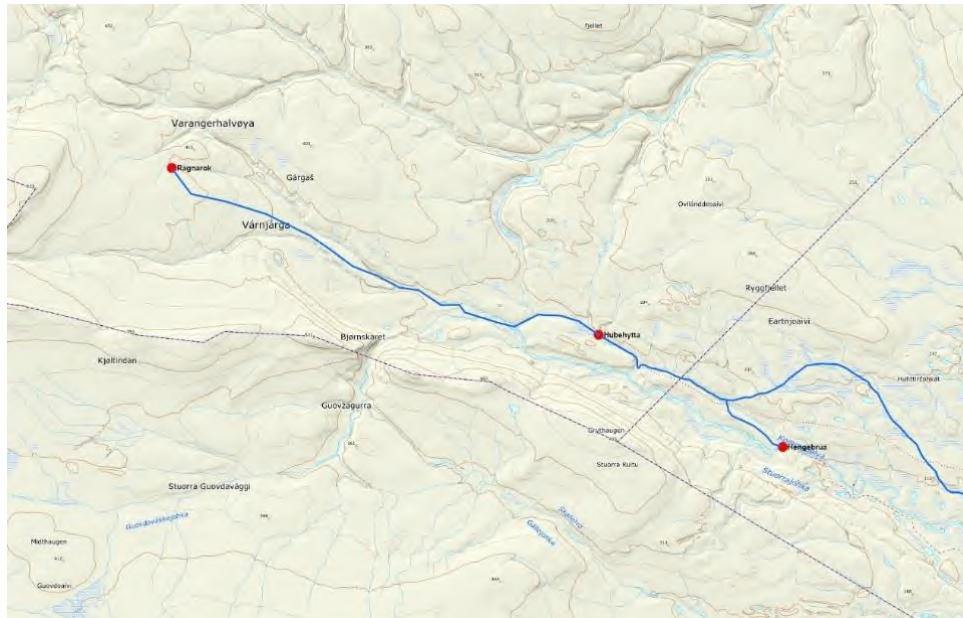
e. Rypefelt – oppsetting av lyttebokser

Feltarbeidet vil normalt bli gjort i siste halvdel av april, hvor to - fire personer med base på Hubehytta setter disse opp i løpet av et par dager. Til dette trenges det to snøskutere for transport fra Komagvær og opp til Hubehytta (via Antonvann), og transport fra Hubehytta og ut i området hvor lytteboksens skal settes opp. (figur 13). Dette arbeidet blir gjort av feltpersonell fra COAT.

f. Værstasjoner – service og befaring

Normalt sett krever værstasjonene svært lite vedlikehold og tilsyn, 1 eller 2 turer i året vil normalt være nok.

Til dette kreves det 2 skutere ifølge, altså totalt inntil 4 turer, og arbeidet vil bli gjort av Jan Erik Knutsen/Berit Tønsberg Gaski eller en person fra Meteorologisk institutt. Trasé for disse turene kommer frem av kart i figur 14.

Figur 14. Plassering av værstasjonene i nasjonalparken, og trasé som benyttes ved befaring og vedlikehold av stasjonene.

I enkelte tilfeller kan det være aktuelt (og helt nødvendig) å gjøre tilsyn og vedlikehold på barmark. Vi søker derfor om tillatelse til landing med helikopter, en landing pr. stasjon pr. år. Dette vil nok ikke bli benyttet hvert år, men i tilfelle akutte behov for reparasjon, vil det være hensiktsmessig å ha en landingstillatelse. SNO og nasjonalparkforvalter vil uansett bli kontaktet før tillatelsen eventuelt benyttes.

g. Motorferdsel i forbindelse med fjellrevtiltak

Det er Statens naturoppsyn (SNO) som har ansvaret for oppfølging av tiltakene for fjellrev, som f.eks. utsetting og støttestøring, mens COAT overvåker og forsker på effektene av tiltakene, overvåkning av bestanden mv. I enkelte tilfeller har imidlertid SNO behov for bistand i forbindelse med tiltakene og da har COAT bidratt der vi kan. I den forbindelse har vi en tillatelse til å kjøre sammen med SNO og denne ønsker vi videreført. Deler av dette arbeidet gjøres ofte i kombinasjon med annet arbeid, som for eksempel oppsetting av fotobokser.

Generelt om motorferdsel:

For all motorferdsel forsøker COAT å minimere all kjøring og forstyrrelser som følge av dette. Så lenge det er mulig koordineres derfor motorferdsel sammen med SNO, og i tillegg kombineres ulike kjøreformål. For eksempel er det ganske ofte at man tar med en slede med utstyr når man likevel skal kjøre forbi Hubehytta på annet oppdrag. I de

periodene det er fare for at vi kan forstyrre rein, har vi også etablert rutiner for å holde kontakt med aktuelle reinbeitedistrikt, for å avklare når og hvor man kan kjøre.

COAT - prosjektet ved UIT - Norges Arktiske Universitet

Saksbehandler Geir Østereng

Vår ref. 2021/11228-10 432.3

Deres ref.

Dato 28.03.2022

Svar til deler av søknad - Dispensasjon til forlengelse av tiltak i COAT prosjektet 2022 - 2025 inkludert motorferdsel - Norges arktiske universitet

Det vises til søknad 17.12.2021 om fornyelse av tillatelser for COAT prosjektet i Varangerhalvøya nasjonalpark – Norges arktiske universitet. For øvrig vises til tilleggssøknad om motorisert ferdsel knyttet til lytteboks rype - feltarbeid.

Deler av søknaden ble behandlet i styremøte for Varangerhalvøya nasjonalparkstyre 21 mars 2022 som sak 18/22. Hva som er behandlet nå og hva som behandles senere fremkommer av saksfremlegget. Saksfremlegg med protokoll er vedlagt.

Melding om Vedtak

Vedtak 1

Tillatelser som utgikk i 2021 tas opp til behandling, mens søknader hvor tillatelsen utgår senere vises til eksisterende tillatelser inntil videre. Tiltak som styret allerede har gitt tillatelse til som gjelder til og med 2023 og 2024 behandles før disse utløper, med eventuelle videreføring til og med 2025.

Dette er;

7. Tillatelse for de aktiviteter, installasjoner og instrumenter som det relativt nylig er gitt tillatelse for, og som gjelder til og med 2023 og 2024 ønskes forlenget til 2025. Dette gjelder:
- a. Klimamodul: enkle Værstasjoner ved Hubehytta, Ragnarokk og hengebrua
 - b. Smågnager-modul: Vegetasjonsbur i snøleie
 - c. Rype-modul: Overvåkning av jaktfalk
 - d. Rype-modul: Lyttebokser for rype

Vedtak 2

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre forlenger tillatelsen jamfør Naturmangfoldlovens § 48 til UIT – COAT prosjektet til å videreføre infrastrukturen og aktivitetene som ble innvilget i vår sak 2017/3536 01.03.2018 for 2018 – 2021, og utvides for perioden 2022 – 2025 jamfør naturmangfoldlovens § 48 innen Varangerhalvøya nasjonalpark.

- Feltaktiviteten knyttet til prosjektet skal ikke utvides utover de rammene som er gitt i tillatelse og omfang av delaktiviteter definert i konsekvensutredningen.
- Prosjektet skal ikke bidra til økt press på verneområdet ved forskningsaktiviteter ved at det inviteres til ytterligere forskningsprosjekter i nasjonalparken eller landskapsvernområdet med bakgrunn i at COAT allerede er etablert i verneområdet.
- Nasjonalparkstyret gir tillatelse 4 år om gangen, og prosjektet må søke om fornyet tillatelse hvert fjerde år. Dette er en risiko COAT må akseptere ved etablering av et langsiktig overvåkningsprogram innenfor verneområdet.

UIT-COAT skal holde Reinbeitedistrikt 6 oppdatert om prosjektet.

Generelle vilkår for tillatelsen

Forvalter og Statens naturoppsyn skal varsles på forhånd før de ulike feltperiodene, inkludert for motorisert ferdsel slik at forvaltning og naturoppsyn er informert om aktiviteten i nasjonalparken fortløpende i prosjektet.

Prosjektet bidrar til økt kunnskap om de økologiske sammenhengene relatert til klimaendringene og nasjonalparkstyret skal få tilgang til resultatet av de vitenskapelige undersøkelsene, som ledd i å øke kunnskapen om området, jf. Naturmangfoldlovens § 8. Forskningsartikler publisert i regi av prosjektet sendes verneområdestyret for å bidra til å videreformidle økt kunnskap om verneområdet.

Tillatelsen gjelder fornyelse av følgende for 2022-2025, som var innvilget fra 2018 - 2021 herunder;

Det gis tillatelse jamfør Verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark og Naturmangfoldlovens § 48 til

1. Merking, overvåkning og prøvetakning av plott i eng, hei og snøleier, inkludert bruk av temperaturloggere og Recco-brikker.

- merking av prøveplottene i eng, hei og snøleier markert i figur 5 med små trepinner,
- samt små RECO brikker på samme sted jf. Figur 13 i søknad (48 stk. på eng og hei og 19 på snøleier).
- montering av temperaturloggere på samme sted, som står i ett lite plastrør, som festes i bakken med streng på hvert prøveplott jfr. figur 10.
- registreringer av skitt og plantebiomasse på prøveplottene
- innsamling av planteprøver av silikatholdig gress på elveslettene (skudd fra 3-6 enkeltplanter per lokalitet)
- bladprøver av vanlige plantearter i eng, hei og snøleier (et blad pr. lokalitet/art av de vanligste gress og urter.
- Jordprøver med jordbor 2 cm i diameter – 12 prøver per intensivkvadrat for måling av næringsnivåer og næringsflyt (intensivkvadrater).

2. Fjellrev: fotobokser med åtte foran – tillatelse på delegert vedtak for 2022 foreligger, **utettes og besvares senere i 2022 for 2023 – 2025**

3. Fjellrev: hi - kamera for overvåkning av fjellrevhi - yngling –

Det gis tillatelse til å utplassere viltkamera i mai på de fjellrevhiene hvor det er aktivitet av fjellrev, og hvor man kan forvente ynglinger og hvor arbeidet gjøres av SNO i forbindelse med hiovervåkingen. Kameraene kan også brukes til å dokumentere i hvilken grad fjellrevhiene besøkes av andre arter, som kan forstyrre fjellreven.

Vilkår til tiltaket:

- Nasjonalparkforvaltningen skal holdes orientert om hvilke hi det er utplassert kamera på og fortløpende hvor det registreres ynglinger.
- Dersom det mistenkes at utplassering av kamera påmontert pinne på hi medfører at hiene lettere blir oppdaget av folk slik at det medfører unødige forstyrrelser skal ikke kamerapinne og kamera settes opp og helst bør kamerapinne fjernes fra hiområdet fra år til år. Dersom utplassert kamerapinne/ kamera vurderes for å øke sannsynligheten for økt predasjon av Kongeørn/ rødrev ved at de lettere finner fjellrevhiene, skal man utvikle kameraovervåkningsmetoden i nasjonalparken på hi.

4. Overvåkning av smågnagere: kamerabokser for overvåkning av smågnagere, snømus og røyskatt

Det gis tillatelse til videreføring av utplassering av smågnagerkamerabokser (figur 12 b og c) i intensivkvadratene i Komagdalen og Sandfjorddalen, samt i snøleier ved Kjøltindan, Ryggfjellet, Gárgaš og Røyskattfjellet – tillatt plassering synliggjort i figur 6 (116 stk.). Det gis tillatelse til å ha 60 små RECO brikker på lokalitetene for kameraboksene.

Bruk av klappfeller på 4 ekstensivområder nede i Komagdalen – 4 plott med 12 feller på hvert plott jamfør figur 9.

5. Smågnager: overvåkning av smågnagerpredatorer (fjelljo, fjellvåk og snøugle)

Det gis tillatelse til å registrere antall hekkende par og reproduksjonssuksess, og alder på unger ved oppsøk av potensielle hekkelasser for fjellvåk og snøugle tidlig i juli i faste områder. Oppsøk av fjellvåkreir for registrering av overlevelse og ringmerking. Plukke inn gulpeboller av fjellvåk og snøugle på hekkelasser. Registrering av hekkesuksess hos Fjelljo i utvalgte felt med ringmerking av unger ved nettfangst samt samtidig registrering av rypeforekomst.

Motorferdsel

- Det utvises spordisiplin slik at man kjører i samme trase og spor i følge for å unngå at området blir preget av spor av motorisert ferdsel.
- Snøskutere med lavest mulig støynivå skal benyttes.
- Motorferdsel skal skje før 5 mai, og etter 15 april skal reinbeitedistrikt 6 kontaktes ved leder/ nestleder for å tilse at kjøringen ikke kommer i konflikt med reindriften.
- Tillatelse gjelder på snødekt mark og skal gjøres med minst mulig forstyrrelser på dyreliv og friluftsliv i området.
- Dersom ski/ truger er praktisk å benytte fremfor snøskuter til deler av tiltakene ved feltarbeidet skal dette benyttes.

a. Vinterfelt

Det gis tillatelse til å kjøre med to snøskutere via Antonjavri til Hubehytta i vinterfeltperioden i 1-2 ukersperiode i mars måned i Komagdalen og videre ut til de faste snømålingspunktene i Komagdalen, Sandfjorddalen, Røyskattfjellet, Ryggfjellet og Kjølindan jamfør figur 2, vinterfeltområdet i Komagdalen.

Det gis tillatelse til å bruke en snøskuter med utgangspunkt i Skoarrojohka til snømålingsplott i Jakobselvkroken som ligger innenfor nasjonalparken.

b. Transport av utstyr til Hubehytta

Det gis tillatelse til seks årlige turer med snøskuter til Hubehytta på østsiden av Komagdalen fra Antonjavri til Hubehytta via Hestdalen med utstyr og proviant 2022 - 2025.

c. Fotobokser – fjellrev – **utsettes og besvares senere i 2022**

d. Overvåkning av jaktfalk rettet - **Utsettes og besvares senere**

e. Rypefelt – oppsetting av lyttebokser

En tur med to snøskutere til oppsetting av lyttebokser for ryper med utgangspunkt i Antonjavri og trase til Hubehytta t.o.m. 2024 jamfør figur 4.

f. Værstasjoner – service og befarung

To årlige turer med inntil to snøskutere i følge langs følgende trase fra Antonjavri via hengebrua, Hubehytta, og Ragnarokkhytta jamfør trasé til de tre værstasjonene i figur 4.

- Tiltaket gjennomføres av COAT/ Meteorologisk institutt.

- Tilsynet skal hovedsakelig skje i forbindelse med andre oppgaver som krever motorferdsel til Komagdalen innen nasjonalparken som vinterfelt, transport av utstyr til Hubehytta og kameraprojekt med åteblokker.

g. Motorferdsel i forbindelse med fjellrevtiltak**

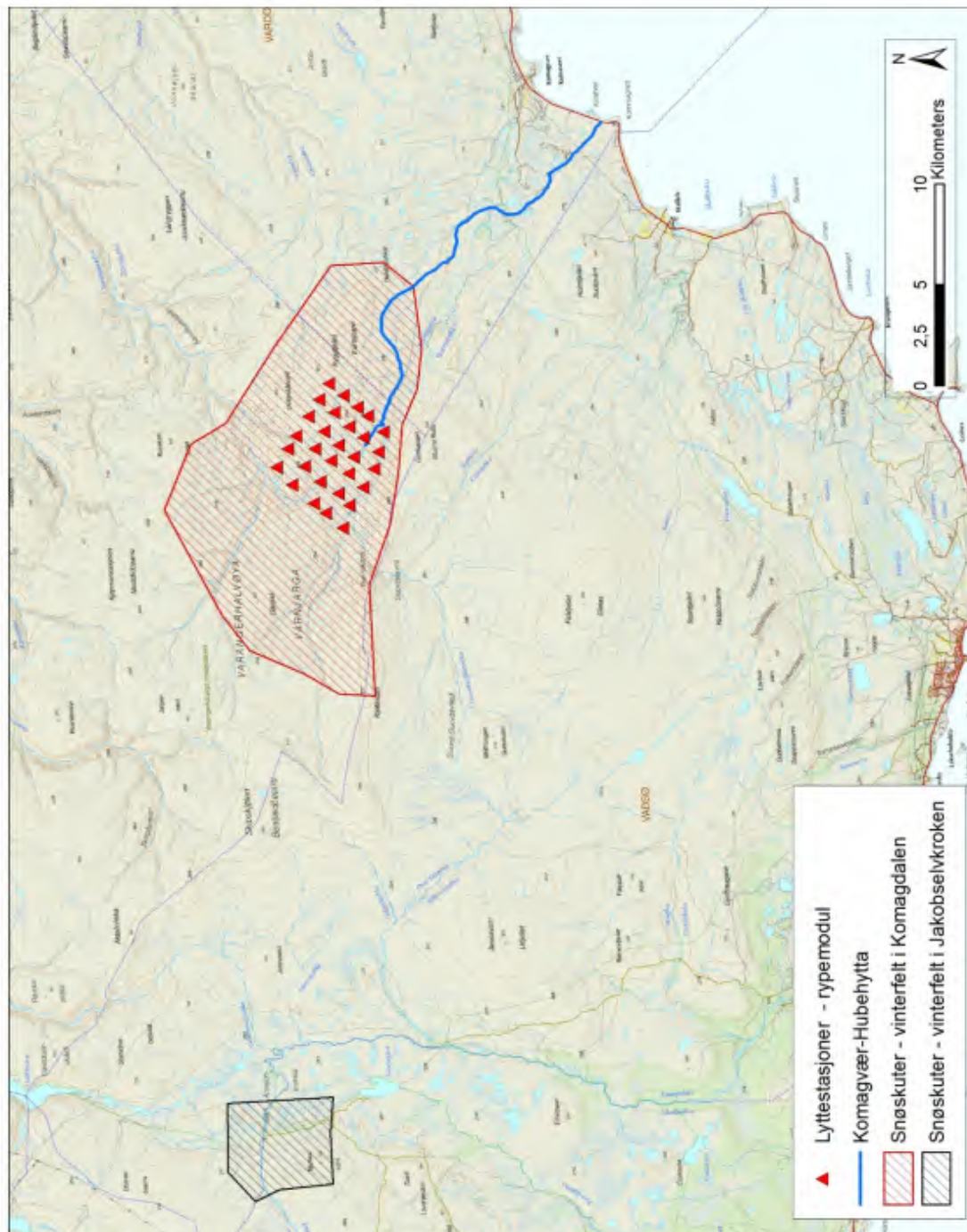
I forbindelse skjøtselstiltakene relatert til å ivareta fjellrevbestanden (oppfølging av utsetting og støtteforing) gis tillatelse til å bruke snøskuter i følge med Statens naturoppsyn i forbindelse med støtteforing og evt. utsetting av fjellrevvalper.

Tilleggssøknad til e) rype – utsett av lyttestasjoner – motorferdsel ved feltarbeid.

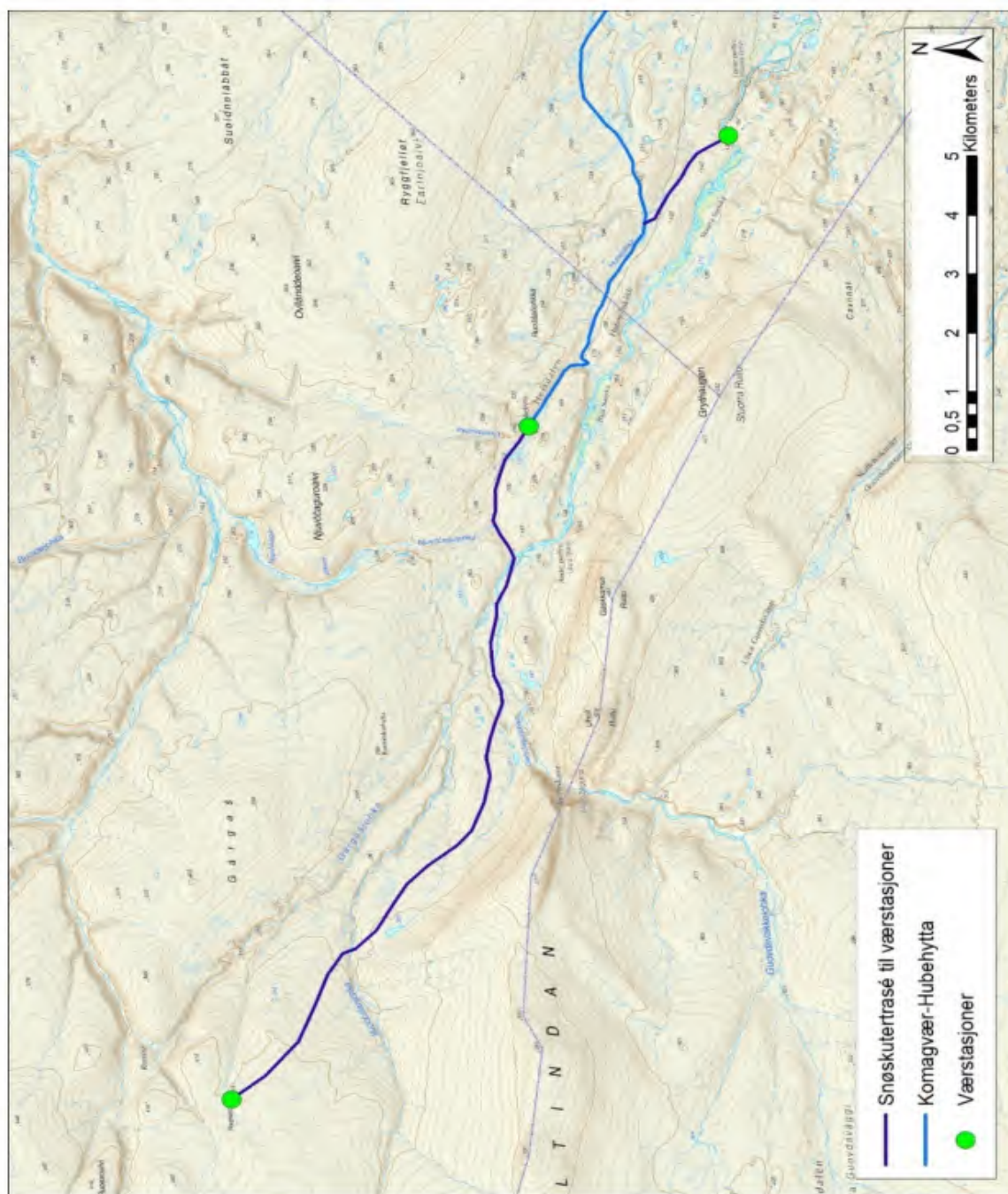
Jamfør verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark og Naturmangfoldlovens § 48 avslås søknad om å kjøre snøskuter gjennom nasjonalparken mellom område for oppsett av lyttestasjoner for rype ved Hubehytta i Komagdalen og forsøksfelt i Skuorrojohka i Nesseby.

En tillatelse vurderes for å ha uheldig presedens for fremtiden, med økt motorferdsel i nasjonalparken. Man kan kjøre til forsøksfeltet i Skuorrojohka uavhengig av nasjonalparken og en tillatelse vurderes ikke for nødvendig.

Figurer knyttet til tillatelse og avslag som er behandlet i denne saken:

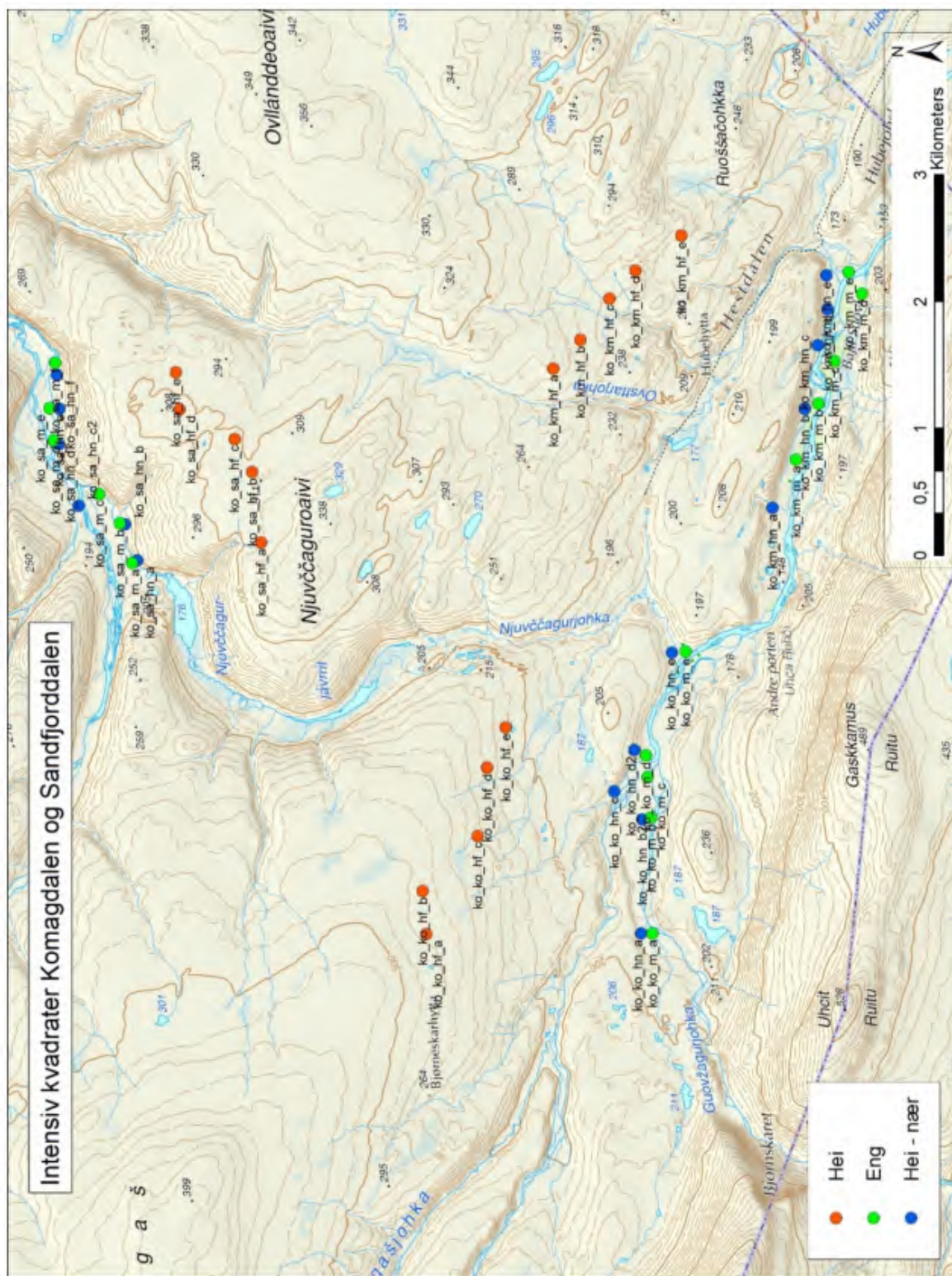

Figur 2. Kart over område for motorferdsel, jf. punkt 6 a) (vinterfelt) og 6 e) (rypefelt) i søknaden.

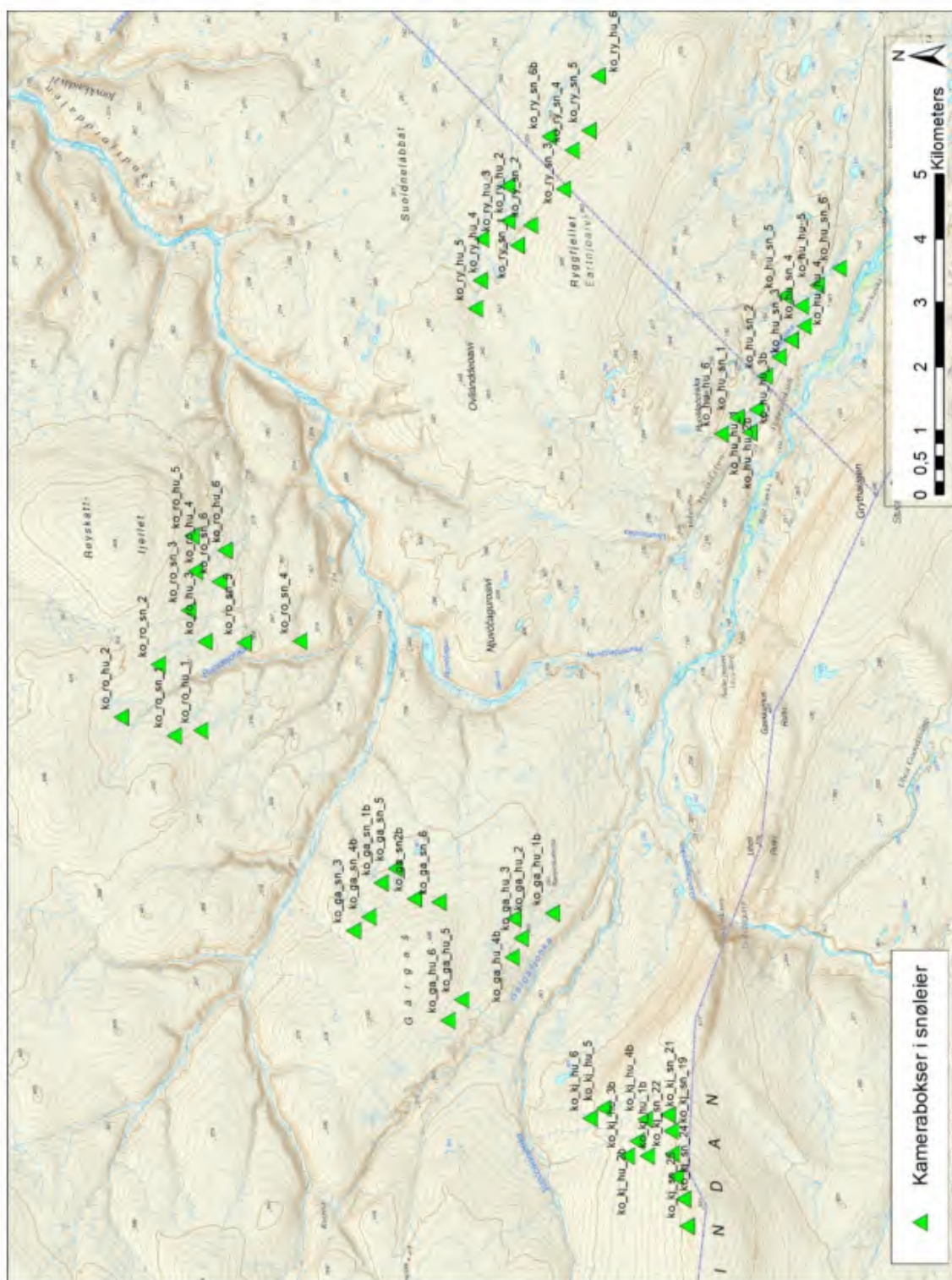

Figur 4. Viser trasé til de planlagte værstasjonene, jf. punkt 6 f) i søknaden.

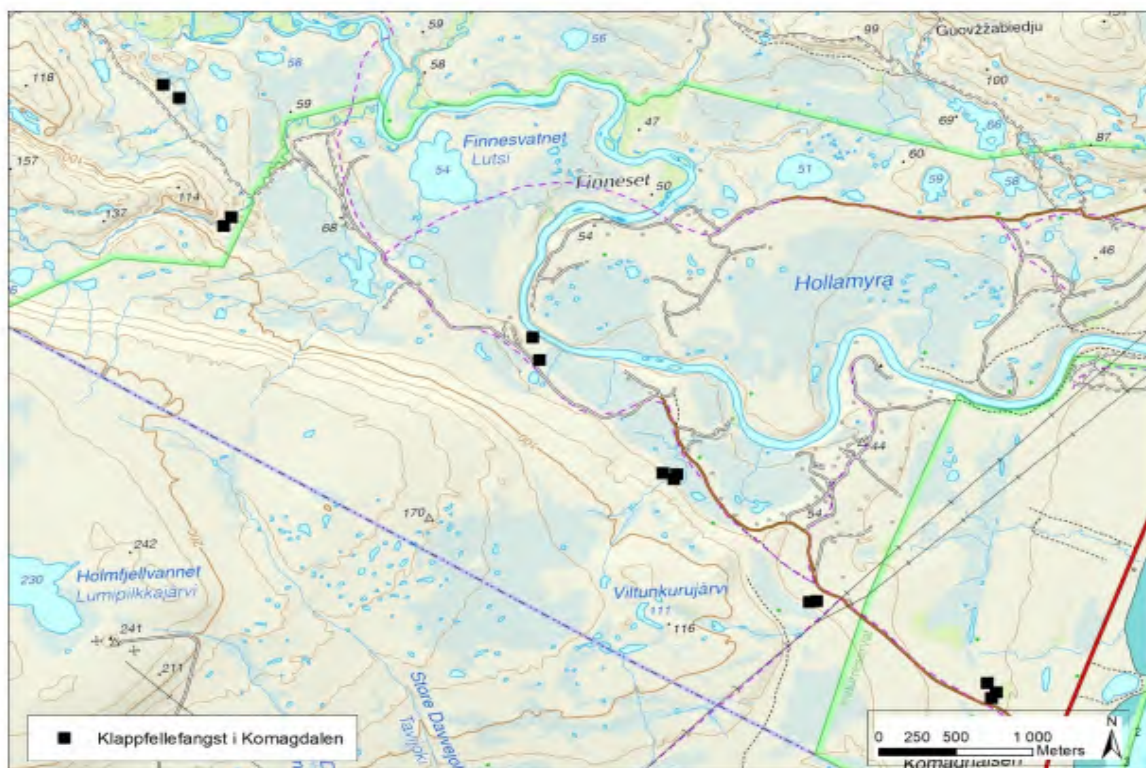
Punkter hvor det tidligere er innvilget 3 stk. værstasjoner a 3 m høy plassert ved eksisterende infrastruktur. Innvilget motorferdsel på snøfør to turer med to snøskutere per år.

Figur 5. Oversiktskart som viser alle såkalte intensivkvadrater i området Komagdalen og Sandfjorddalen, jf. punkt 1 i søknaden, og punkt 4 om kamerabokser.

Figur 6. Viser en oversikt over kamerabokser i snøleier eller såkalte lemen-transekt, jf. søknadens punkt 4.

Figur 9. Viser plottene hvor det gjennomføres klappfellefangst i Komagdalen. 4 av disse ligger innenfor nasjonalparken.

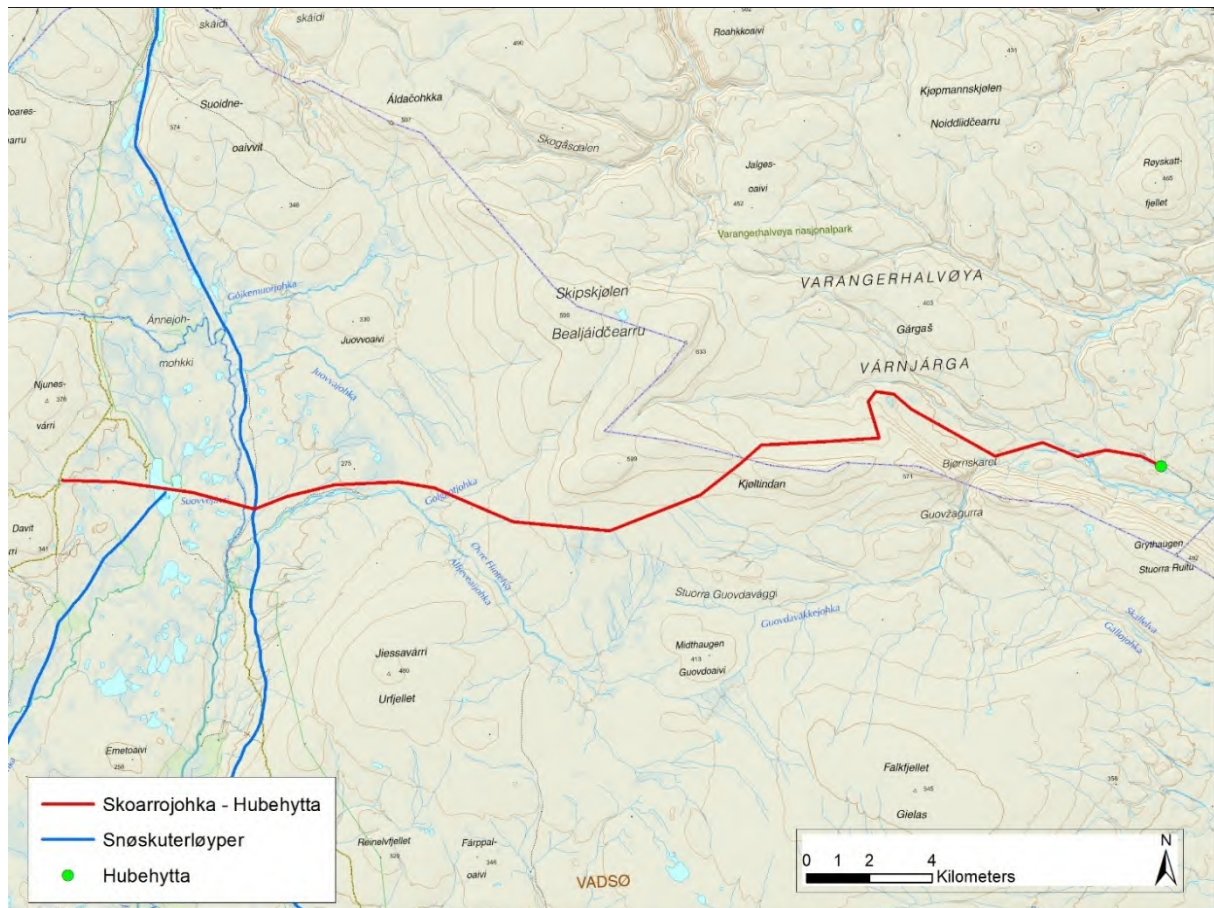
Figur 13. Recco brikk festet med to trepinner.

Figur 10. Eksisterende infrastruktur i klimaobservasjonssystem; en modulstasjon i form av en temperaturlogger montert på bakken.

Figur 12 Eksisterende infrastruktur knyttet til smånagermodul. A) merkepinner i snøleie, B) kamerafelle, C) Kamerafelle plassert i felt.

Avslått Søknad - kjøring med snøskuter mellom intensivområde Komagdalen og Skuorjohka i forbindelse med oppsett av tidligere gitt tillatelse til utplassering av lyttestasjoner for ryer.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker, jmfør forvaltningslovens §§ 28 og 29. Klagen skal være skriftlig og begrunnet, sendes via nasjonalparkstyret jmfør forvaltningslovens § 32.

Med hilsen

Geir Østereng
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Vedlegg:

- 1 Saksframlegg med vedtak sak 18/22

Kopi til:

Unjárgga gjelda / Nesseby kommune	Rådhus	9840	VARANGERBOTN
Statsforvalteren i Troms og Finnmark			
Vadsø kommune	Postboks 614	9811	VADSØ
Statens naturoppsyn Vadsø 2			
Båtsfjord kommune	Hildberggt. 18	9990	BÅTSFJORD
Finnmarkseiendommen	Postboks 133	9811	VADSØ
Vardø kommune	Postboks 292	9951	VARDØ
Reinbeitedistrikt 6	v/Åsllat Niillas Sara Smuk, Rasengveien 2	9840	VARANGERBOTN
Statens Naturoppsyn Vadsø 1			

**Klimøkologisk Observasjonssystem for Arktisk Tundra (COAT) i
Varangerhalvøya nasjonalpark:**

Aktivitetsbeskrivelse og konsekvensvurdering

Forord

COAT er et langsiktig overvåkningsprogram i *Fram – Nordområdesenter for klima og miljø*. Det er ledet av UiT - Norges Arktiske Universitetet med professor Rolf Anker Ims som faglig ansvarlig. Programmets formål er å dokumentere effektene av klimaendringene på tundraøkosystem i den norske sektoren av Arktisk, slik at myndigheter og næringer kan – i den grad det er mulig – møte disse endringene med rasjonelle forvaltningstiltak. COAT skal etableres på egnede lokaliteter på Svalbard i høy-Arktis (COAT Svalbard) og på Varangerhalvøya (COAT Varanger) i lav-Arktis og sub-Arktis.

Både på Svalbard og på Varangerhalvøya er flere av COAT-lokalitetene i nasjonalparker. Gjennom forutgående prosjekter har disse lokalitetene allerede vært gjenstand for omfattende forskning og overvåkning over en periode på over 10 år. COAT vil bygge på og videreutvikle disse overvåkningsseriene. Denne videreutviklingen involverer etablering av ny infrastruktur som vil forutsette dispensasjon fra verneforskriftene for nasjonalparkene.

Dette dokumentet gir en begrunnelse for og en beskrivelse av COATs planlagte aktiviteter i Varangerhalvøya nasjonalpark. Det starter med å gi en bakgrunn for hvorfor og hvordan *COAT Varanger* har blitt til, og hva som er overvåkningsprogrammets formål. Deretter gis et sammendrag av programmets overordnede vitenskapelige tilnærming, med særlig fokus på hvorfor COAT inkluderer lokaliteter i Varangerhalvøya nasjonalpark. Deretter gis - for hver av COAT Varangers 7 overvåkningsmoduler - en detaljert beskrivelse av aktiviteter og infrastruktur som COAT har behov for innenfor nasjonalparken. Det fokuseres særlig på aktiviteter som innebærer etablering av ny infrastruktur og dermed dispensasjon fra verneforskriftene (naturmangfoldloven § 48). For hver av de dispensasjonsavhengige aktivitetene/infrastrukturene gis det en begrunnelse for hvorfor de er vurdert som nødvendige i nasjonalparken, hvilke konsekvenser (både positive og negative) de kan ha for verneverdiene i nasjonalparken og om det finnes alternativer. Slike vurderinger gjøres også for helheten (den samlede miljøpåvirkningen og nytteverdien) av COATs aktiviteter i nasjonalparken. Dette dokumentet er således en konsekvensutredning utført av den ansvarlige institusjonen (UiT) i samarbeid med de andre Framsenter-institusjonene som deltar i *COAT Varanger* (Norsk Institutt for Naturforskning og Meteorologisk institutt).

I løpet av arbeidet med denne utredningen har det vært en dialog mellom Nasjonalparkforvalteren og COAT-ledelsen, samt en del befaringer i felt, som har medført en utdyping og noen endringer i forhold til en tidligere versjon av utredningen.

Tromsø 6. november 2017

Rolf A. Ims

Leder av COAT

60	INNHOOLD	
61	1. Bakgrunn	4
62	2. Overordnede beskrivelse av COAT	6
63	2.1 Formål.....	6
64	2.2 Prosjektdesign: COATs aktiviteter i rom og tid.....	6
65	2.3 Miljøpåvirkning.....	7
66	3. Detaljert beskrivelse av COAT-modulene.....	8
67	3.1 Modul <i>Skog-tundra-økotonen</i>	8
68	3.2 Modul Kratt-tundraen («Tall shrubs»)	9
69	3.3 Modul <i>Smågnagere</i>	13
70	3.5 Modul <i>Hjortedyr</i> («Ungulates»)	18
71	3.6 Modul <i>Ryper</i>	19
72	3.7 Modul <i>Fjellrev</i>	22
73	3.8 Modul <i>Klimaobservasjonssystem</i>	27
74	4. Feltstasjon	33
75	4.1 Formål og begrunnelse.....	33
76	4.2 Beskrivelse av feltstasjonen (Hubestasjonen).....	33
77	4.3 Vurdering av miljøkonsekvenser	34
78	5. Helhetsvurdering av COAT i Varangerhalvøya nasjonalpark.....	35
79	5.1 Begrunnelse og formål	35
80	5.2 Miljøkonsekvenser	36
81	5.3 Gevinster for forvaltning, samfunn og allmennhet.....	38
82	5.4 Konklusjon	39
83	Tabellene	40
84	Figurene.....	44
85	Referanser	60
86		
87		

1. BAKGRUNN

Framsenteret (Fram - Nordområdesenter for klima og miljøforskning) i Tromsø ble etablert i 2010. Senteret har som formål og styrke Norges posisjon som en fremragende aktør innen forvaltning og forskning på miljøet i nordområdene – med spesiell fokus på klimaendringenes effekter på økosystem og samfunn. I sammenheng med etableringen i Framsenteret fikk Universitetet i Tromsø (UiT) i oppdrag fra regjeringen å planlegge et langsiktig, forsknings- & overvåkningsprogram som skulle fokusere på effektene av klimaendringene i den norske delen av «landsjordarktisk»; henholdsvis på Svalbard og på Varangerhalvøya. Dette programmet fikk navnet «*Klimaøkologisk observasjonssystem for Arktisk Tundra*» (COAT -Climate-ecological Observatory for Arctic Tundra). COAT skal bygge på og videreutvikle tidligere og eksisterende forskning og overvåkning på Svalbard og Varangerhalvøya.

COAT Varanger har sine røtter i 5 forskningsprosjekter ledet av UiT - hvorav de 2 mest omfattende ble initiert før etableringen av Varangerhalvøya nasjonalpark (VNP).

«*Fjellrev i Finnmark*» som startet i 2004, og som pågår fortsatt, er et integrert forsknings -, overvåknings – og forvaltningsprosjekt. Det gjennomføres på oppdrag fra Miljødirektoratet og forvaltningsdelen skjer i samarbeid med Statens naturoppsyn (SNO). Forskningsdelen av prosjektet har som formål å belyse hvilke forhold i økosystemet som har resultert i en kritisk liten fjellrevbestand i Fennoskandia generelt og i Finnmark spesielt. Således har «*Fjellrev i Finnmark*» forskning på fjellrevens næringsressurser (smågnagere; Killengreen m. fl. 2007, Ims m. fl. 2011, småvilt; Henden m. fl. 2011a og rein; Killengreen m. fl. 2007, Henden m. fl. 2014), samt forskning på rovdyr som kan være fjellrevens konkurrenter/fiender (spesielt rødrev og ørn; Killengreen m. fl. 2011, 2012) eller som har tilsvarende nisjer som fjellrev (fjelljo, fjellvåk og snøugle; Ims m. fl. 2017). Forskningen/overvåkning har også vært rettet mot effekten av prosjektets forvaltningstiltak – dvs. reduksjon av rødrevbestanden (Hamel m. fl. 2013, Ims m. fl. 2017). Prosjektet har fra starten av hatt mesteparten av sin aktivitet på Varangerhalvøya – og spesielt i VNP, fordi fjellreven kun har ynglet innenfor nasjonalparkens grenser.

«*Økosystem Finnmark*» som ble startet opp i 2003, inkluderte forskning i VNP fra og med 2005. Prosjektet fokuserte spesielt på reinens og reindriftas rolle i økosystemet. Det ble lagt opp til en forskningsdesign som komplementerte «*Fjellrev i Finnmark*» - særlig ved å fokusere på økosystemrelasjoner som inkluderte viktige beiteplanter for rein, smågnager, rype og hare (Ims m. fl. 2007, Bråthen m. fl. 2007, Ravolainen m. fl. 2010, 2011, 2013, 2014). Noen av disse studiene inkluderte eksperimentelle studier av beitedyrpåvirkninger i form av innhegninger i VNP.

«*Økosystem Finnmark*» fikk en fortsettelse gjennom prosjektet «*EcoFinn*» i 2007 som fokuserte på reinens interaksjoner (både direkte og indirekte) med andre dyrearter i næringskjedene (predatorsamfunn; Henden m. fl. 2014, smågnagere; Henden et al. 2011b, rype; Henden m. fl. 2011, fuglesamfunn; Ims & Henden 2012, Henden m. fl. 2013). Mange av måleseriene som ble startet opp i «*Økosystem Finnmark*» og «*EcoFinn*» har blitt videreført fram til i dag i regi av COAT.

«*Arctic Predators*» som startet i 2007 var en del av Norges forskningsråds satsning innen det Internasjonale Polaråret. Som den eneste lokalitet på det norske fastlandet inngikk forskningsdata fra VNP («*Fjellrev i Finnmark*», «*Økosystem Finnmark*» og «*EcoFinn*») i sirkumpolare analyser av bl.a. vierkrattenes betydning for småvilt (rype og hare; Ehrich m. fl. 2012) og fjellrevens potensielle funksjon som indikator for næringskjedenes tilstand i Arktis (Ehrich m. fl. 2014).

«*ClimMoth*» som startet i 2008, fokuserte på årsaker og effekter til det eksepsjonelt intensive og langvarige utbruddet av bjørkeskogsmålere («lauvmakk») i Varangerregionen i perioden 2002-2008. Prosjektet involverte en kombinasjon av fjernmålingsstudier (Jepsen m. fl. 2009, 2010) og bakkemålinger (Karlsen m. fl. 2013, Jepsen m. fl. 2013) vesentlig i bjørkeskogssonen utenfor VNP, men det ble også dokumentert at utbruddene også rammet dvergbuskvegetasjonen ovenfor tregrensa på Varangerhalvøya (Karlsen m. fl. 2013). Prosjektet har avdekket et stort behov for videre langsiktig forskning/overvåkning for å kunne følge den videre utviklingen i de mest påvirkede arealene. Et nytt

135 prosjekt «*After-the-Pest*» (2015-2017) initierer en slik langsiktig overvåkning som skal overtas av
136 COATs «skog-tundra-økoton modul».

137 Arbeidet med å lage en fagplan for COAT, som skulle bygge på og utvide disse forskningsprosjektene
138 til et langsiktig, økosystembasert overvåkningsprogram, startet i 2011. Under ledelsen av professor
139 Rolf A. Ims ble det satt sammen en planleggingsgruppe av 23 forskere fra 5 av Framsenterets
140 forskningsinstitusjoner (Universitetet i Tromsø, Norsk Institutt for Naturforvaltning, Meteorologisk
141 institutt, Norsk Polarinstitutt og Universitetssenteret på Svalbard). Et utkast til en fagplanen ble ferdig
142 i 2012. Norges Forskningsråd som fikk i oppgave å kvalitetssikre planutkastet, og opprettet et
143 internasjonalt ekspertpanel til denne oppgaven. Ekspertpanelet skulle vurdere blant annet
144 programmets vitenskapelig kvalitet, forvaltningsmessige relevans og etiske standard, hvorav det
145 sistnevnte angikk programmets miljøpåvirkning. Panelet gav COATs fagplan den høyeste karakteren
146 («Exellent») på forskningsrådets skala. Den endelige planen ble publisert i 2013 (Ims m. fl. 2013).

147 Foruten en fagplan som er i tråd med den internasjonale forskningsfronten og forvaltningens behov
148 for relevant kunnskap, krever et moderne klimaovervåkningsprogram midler til avansert
149 forskningsinfrastruktur og langsiktig drift. I 2014 utlyste Norges forskningsråd en konkurranse om
150 midler til «nasjonalt viktig» forskningsinfrastruktur. UiT leverte søknad om infrastrukturmidler til COAT
151 («*COAT Infrastructure*») og fikk tilslag for dette i 2015. COAT-søknaden fikk topp karakter av to nye
152 evalueringspaneler – også i denne evalueringen var miljøpåvirkningsaspektet et punkt som ble
153 evaluert. Tilslaget fra forskningsrådets infrastrukturprogram innebærer at COAT er plassert på
154 «*Veikartet for nasjonal forskningsinfrastruktur*» som åpner muligheten for at det kan sendes inn nye
155 søknader for å oppgradere og videreutvikle infrastrukturen. Det er allerede sendt inn en ny søknad
156 («*COAT Infrastructure+*» i oktober 2016) – først og fremst for finansiere «COAT Svalbard» som ikke var
157 inkludert i den første søknaden. Etableringen av «*COAT Infrastructure*» skal skje innen utgangen av
158 2020; slik at overvåkningsprogrammet kan være i full drift fra og med 2021. «*COAT Infrastructure*»
159 består av tre hovedkomponenter: 1) *Logistikk/Instrumenteringssystem for COAT Varanger*, 2)
160 *Logistikk/Instrumenteringssystem for COAT Svalbard* og 3) *Database-system for hele COAT*. Dette
161 dokumentet omhandler utelukkende *Logistikk og instrumenteringssystem for COAT Varanger* og med
162 fokus på de modulene av dette systemet som overlapper med VNP.

163 Parallelt med «*COAT Infrastruktur*» gjennomføres tre andre prosjekter som vil underbygge COAT på
164 ulike måter. *Tundra Schoolnet* (startet i 2014) er formidlingsprosjektet rettet mot grunnskolen i
165 Varangerregionen. «*COAT Tools*» (2017-2020) er interdisiplinært prosjekt ved UiT med 4 nye
166 stipendiatstillinger, hvor økologer skal samarbeide med fysikere, statistikere, informatikere og
167 pedagoger om å utvikle ny teknologi for å effektivisere innsamling, behandling og analyse av data, samt
168 formidling og undervisning knyttet til COAT. Vi forventer at ny teknologi vil resultere i at det samlede
169 miljøpåvirkningen fra COAT vil bli redusert. I det nasjonalt koordinerte prosjektet «*SUSTAIN*» (2016-
170 2018) samarbeider COAT-forskere med to forskningssentra i Oslo og Trondheim for finne gode
171 rutiner/modeller for samhandling mellom forskning, forvaltning og rettighetshavere for arter som
172 høstes eller som er gjenstand for bevaringstiltak. I «*SUSTAIN*» er det følgende fem arter relevante for
173 COAT: fjellrev, rødrev, elg, rein, fjellrype, lirype og dverggås.

174 Planleggingen av COAT har også vært inspirert av to parallelle prosesser i regi av Arktisk Råds
175 arbeidsgruppe «*Conservation of Arctic Fauna and Flora (CAFF)*», der COAT-forskere har deltatt aktivt
176 etter oppnevning av Miljødirektoratet. Den ene er utviklingen av «*Circumpolar Biodiversity Monitoring
177 Program (CBMP)*» (Christensen m. fl. 2013). Den andre er den omfattende utredningen «*Arctic
178 Biodiversity Assessment (ABA)*» (CAFF 2013), hvor Varangerhalvøya og Svalbard var de eneste «case-
179 studiene» fra Norge. Særlig ABA er tydelig på den stadig viktigere rollen arktiske nasjonalparker vil ha
180 som referanseområder for overvåkning av effekten av de raske klimaendringer i nordområdene. ABA
181 understreket også nasjonalparkenes betydning som fokusområder for aktive tiltak for å bevare arktisk
182 biomangfold.

2. OVERORDNEDE BESKRIVELSE AV COAT

2.1 Formål

COAT er et *langsiktig, økosystembasert overvåkningsprogram* for norsk landjords-Arktis som skal:

- Dokumentere *effektene av klimaendringene på økosystemene* ved å formulere modeller, gjøre målinger og analyser etter en adaptiv protokoll som er i den internasjonale kunnskapsfronten på dette feltet.
- Være *forvaltningsrelevant* ved å fokusere på *sårbart biologisk mangfold*, samt viktige *funksjoner og tjenester i økosystemene* som forventes å være følsomme for klimaendringer.
- Være i *dialog med forvaltningsmyndigheter og rettighetshavere* om tiltak som kan iverksettes for å avbøte uønskede effekter av klimaendringene (inkludert bevaringstiltak og tilpasningsstrategier) og gjøre forskning som evaluerer effekten av slike tiltak og strategier.
- Øke *kompetansen i samfunnet* om effekten av klimaendringene gjennom *aktiv formidling* av kvalitetssikret kunnskap.

2.2 Prosjektdesign: COATs aktiviteter i rom og tid

COAT inkluderer to regioner; Svalbard i høy-Arktis («*COAT Svalbard*») og Varangerhalvøya i lav-Arktis og grensesonen mot sub-Arktis («*COAT Varanger*»). Disse regionene har både særegne problemstillinger og viktige fellesnevner (komparative aspekter) som COAT vil belyse. Varangerhalvøya har relative komplekse næringskjeder, mange arter og prosesser med stor klimasensitivitet; blant annet på grunn av grensesonen mot sub-arktisk skog. For å dekke denne kompleksiteten har «*COAT Varanger*» definert 6 overvåkningsmoduler som omfatter økosystemets næringsnett. Hver modul er sentrert om «*modulobjekter*», som er arter eller artsgrupper som enten har rødlistestatus eller viktige funksjoner for økosystemet (nøkkelarter) eller samfunnet (økosystemtjenester). Hvilke modulobjekter som er inkludert i hver overvåkningsmodul, er definert av «*konseptmodeller*». Disse modellene spesifiserer relasjonen mellom objektene/artene, de antatt viktigste klimapåvirkningene og mulige relasjoner til forvaltningstiltak. Flere av de samme objektene, klimavariabel og forvaltningstiltak kan inngå i flere moduler slik at et *helhetlig/integrert økosystemperspektiv* i overvåkingen blir ivaretatt. I tillegg til de 6 overvåkningsmodulene som dekker økosystemets næringsnett, inkluderer «*COAT Varanger*» også en modul for et klimaobservasjonssystem og en modul for studier av menneskers bruk av økosystemet. Den sistnevnte inkluderer ikke feltinfrastruktur eller aktiviteter som er relevant for denne konsekvensvurderingen. Hver av de andre modulene vil beskrives detaljert i kapittel 3 med vurderinger av behov og mulige konsekvenser for miljøet og verneverdiene i Varangerhalvøya nasjonalpark.

COATs «*integreerte økosystemtilnærming*» legger viktige føringer for *hvor* og *når* datainnsamlingen skal skje på Varangerhalvøya. Modulobjekter og klimavariabel, som ifølge konseptmodellene forventes å være relatert, skal overvåkes på samme tid og sted. Et viktig aspekt i COATs geografiske overvåkningsdesign er å spenne over geografiske klimagradienter; dvs. høydegradienter og oseanitetsgradienter (kyst – innland, vest – øst), samt de viktigste habitatene og landskapselementene på Varangerhalvøya. Nasjonalparken har noen av de kaldeste områdene på halvøya – som samtidig har de lengste distansene fra skog og hav – og dermed liten innflytelse fra disse økosystemene. Komagdalen/Sandfjorddalen har også halvøyas største utstrekning av krattenger som dekker viktige gradienter i klima og beitetrykk. For de statistiske analysene av overvåkningsdata er det også nødvendig å ha romlige replika (gjentak) av disse gradientene/habitatene.

Noen av modulobjektene i COAT har sine kjerneutbredelse innenfor VNPs grenser. Derfor er det nødvendig for COAT å ha overvåkning av disse og relaterte objekter/klimavariabel med tilhørende infrastruktur i nasjonalparken. Dette gjelder for eksempel fjellrev og modulobjektene som er knyttet

til denne arten. VNP er også viktig for COAT fordi den inneholder viktige deler av klimagradientene og noen habitater som enten ikke finnes eller finnes i begrenset grad utenfor nasjonalparken. Dette skyldes at parken er opprettet for «å bevare den mest arktisk pregede del av fastlands-Norge».

Når det gjelder de tidsmessige aspektene i overvåkningsdesignen - dvs. når og hvor ofte de feltbaserte målinger/datainnsamlinger skal skje - definerer COATs fagplan to typer overvåkningslokaliteter. På *intensivlokaliteter* skjer målingene hvert år, og i noen tilfeller i flere årstider, for å få data på objekter og tilstandsvariable med rask dynamikk og forventet høy endringshastighet. På *ekstensivlokaliteter* skal de feltbaserte målingene bare skje hvert 5. år av objekter/variabler som forventes å ha en relativt langsom dynamikk og lav endringshastighet. Det er planlagt at COAT skal ha 3 intensivlokaliteter hvorav en er i VNP; *Komagdalen/Sandfjorddalen*. Ingen av COAT ekstensivområder er i VNP. Hvert av intensivområdene har behov for en forskningsstasjon med fasiliteter for innlosjering og innendørs arbeids- og lagerplass som vil bli beskrevet i kapittel 4 nedenfor. I tillegg innebærer noen av overvåkingsobjektene eller teknologiene som skal brukes at datainnsamlingen skjer på en annen geografisk eller tidsmessig skala enn det som skjer på intensiv- og ekstensivlokalitetene. For eksempel, gjelder dette overvåkning av fjellrev og jaktfalk som i stor grad er bestemt av fordelingen av kjente ynglehi/reirplasser, overvåkning av rein og elg som delvis skjer med hjelp av telemetri på frittgående dyr eller vegetasjonsfenologi og snødekke som delvis kan basere seg på satellittsensorer i kombinasjon med det bakkebaserte klimaobservasjonssystemet.

2.3 Miljøpåvirkning

Allerede i utviklingen COATs fagplan ble det lagt til grunn at overvåkningsaktivitetene og relatert infrastruktur skal gi så lite fotavtrykk på miljøet som mulig (jmf. «*minimizing footprint principle*»; side 24 i Ims m. fl. 2013). COATs ambisjon er å være verdensledende også på dette miljøaspektet. Særlig har den senere tids utvikling av ny teknologi bidratt til mindre trafikk av personell i felt, og ytterligere bidrag forventes fra prosjektet «*COAT Tools*». COATs integrerte økosystemtilnærming gir også gevinster ved at ulike feltaktivitetene kan koordineres, kombineres og rasjonaliseres – noe som i sum reduserer mengden infrastruktur og personell i felt. All testing og utvikling av ny infrastruktur skal skje utenfor nasjonalparken.

Evalueringsfagplanen og søknaden til «*COAT Infrastructure*» i regi av Norges forskningsråd har gitt COAT toppkarakterer på miljøpåvirkningsaspektet. I denne sammenhengen er det verdt merke seg at COAT ikke må gi nevneverdige påvirkninger på arter og økosystem av rent vitenskapelige grunner; dette fordi COAT skal måle klimaeffekter uten påvirkning av andre forstyrrelser. Denne problemstillingen er nært knyttet til begrepet «*referanseområde*» som ofte vektlegges i forbindelse med områdevern og opprettelsen av nasjonalparker (jmf. Formålsbeskrivelsen for VNP). Implisitt er referanseområder definert ut fra slike områders «komparative verdi» for forskning/overvåkning. Dette aspektet er i seg selv en grunn for å henlegge forskning/overvåkning til nasjonalparker (jmf. CAFF 2013), uten at dette har vært avgjørende for COATs ønske om å inkludere VNP i sin overvåkningsdesign.

I forhold til miljøpåvirkningen er det et poeng å skille mellom aktivitetene i forbindelse med etableringen av ny infrastruktur i årene 2016-2020 (dvs. prosjektperioden for «*COAT Infrastructure*») og aktiviteter knyttet til driften av infrastrukturen som skal være i full gang fra og med 2021. I planleggingen av «*COAT Infrastructure*» har prosjektledelsen hatt tre dialogmøter med reindriftsdistriktene i Varanger og to møter med nasjonalparkstyret for at planene i minst mulig grad skal stride mot regelverk og næringsinteresser. Dette dokumentet beskriver COATs planlagte aktiviteter både i etableringsfasen og driftsfasen. Driftsfasen har et langsiktig perspektiv ut fra forventningen at menneskedrevne klimaendringer vil fortsette i overskuelig framtid. Fagplanen for COAT legger opp til at overvåkningsprogrammet i driftsfasen skal evalueres hvert 5. år. Svarer ikke programmet til forventningene når det gjelder vitenskapelig verdi, forvaltningsrelevans eller

miljøpåvirkning, må det justeres eller i ytterste konsekvens termineres. Det kan være hensiktsmessig at en representant fra VNP-styret eller nasjonalparkforvalteren inngår som medlem i COAT Varangers referansegruppe for å delta i denne løpende evalueringen av overvåkningsprogrammet.

3. DETALJERT BESKRIVELSE AV COAT-MODULENE

I dette kapitlet gis det en detaljert gjennomgang av overvåkningsmodulene i COAT, med fokus på de deler av modulene som involverer aktivitet og faglig infrastruktur innenfor VNPs grenser. Noen moduler vil ikke ha direkte aktivitet eller infrastruktur innenfor VNP («Tundra-skog økoton» og «Hjortedyr»), men de er inkludert i vår beskrivelse her i og med at de er nært knyttet til aktivitetene i de andre modulene. For en dypere gjennomgang av faglige begrunnelser for hver modul henviser vi til COATs fagplan (lms m. fl. 2013).

Mesteparten av COATs aktivitet er knyttet til intensivområdet i Komagdalen/Sandfjorddalen og den forskningsstasjonen som ønskes etablert der (heretter kalt «Hubestasjonen»; se kapittel 4). Aktiviteten i dette området har sine røtter i forskningsprosjekter som startet før VNP ble etablert (se kap. 1). Figur 3 kartfester alle eksisterende og planlagte aktiviteter/infrastrukturer som vil bli beskrevet i delkapitlene nedenfor. I gjennomgangen av overvåkningsmodulene gis det først en summarisk angivelse av modulens overordnede begrunnelse og formål, inkludert hva som er nytteaspektene for forskning, forvaltning og samfunn. Deretter gis en detaljert beskrivelse av eksisterende og planlagte (dvs. nye) aktiviteter og infrastrukturer knyttet til de ulike modulobjektene i VNP. Til slutt gis det en vurderingen av miljøpåvirkningen av de ulike aktivitetene/infrastrukturene enkeltvis og totalt. Der det finnes alternative metoder og løsninger - er også dette diskutert. Alle aktiviteter/infrastruktur (for samtlige moduler) blir tabulert i slutten av dette kapittelet (Tabell 1A-C) med tidsangivelser for aktivitetene i både etablerings og driftsfasen av COAT.

3.1 Modul *Skog-tundra-økotonen*

3.1.1 Begrunnelse og formål

Grensesonen (økotonen) mellom skog og tundra er den mest arealekstensive økotonen mellom ulike biomer (natursystemer) på jorda. Den har stor betydning for klimasystemet fordi den utgjør skillelinjen for ulike energi - og klimagassfluksregimer som kan gi mer eller mindre forsterkende effekter på klimaendringene. De biologiske prosessene i denne økotonen er i seg selv svært klimafølsomme og kan bli gjenstand for raske endringer. I Øst-Finnmark, hvor fjellbjørk utgjør skogkomponenten i denne økotonen, har raske klimadrevne endringer i løpet av de 10-15 siste årene kommet som et resultat av svært omfattende angrep av invaderende bjørkeskogsmålere («lauvmakk») (Jepsen m. fl. 2009b). Store arealer består i dag av død skog og totalt endret markvegetasjon. Utover disse vegetasjonsendringene er effektene på økosystemet vidtrekkende, inkludert effekter på viktige herbivorer som smågnagere og rein (Jepsen m. fl. 2013), og artssamfunn av fugl og insekter (Vindstad m. fl. 2014, 2015). COAT vil overvåke den videre utviklingen i skog-tundra-økotonen i Varangerregionen under ulike forvaltningsregimer (hogst og beitedyrforvaltning) og et forventet betydelig varmere klima. COAT har allerede samarbeid med forvaltere (skogforvaltningen) og næringer (reindrift) om forvaltningsaspektene knyttet til denne modulen.

3.1.2 Modulobjekter

- *Funksjonelle plantegrupper* i alle vegetasjonssjikt i skog-tundra-økotonen

- Bjørkeskogsmålere (lauvmakk)

320 - Samfunn av *fugl* og *insekter*

321 Modulen er tett knyttet til modulene for hjortedyr, ryper og smågnagere.

322

323 3.1.3 Beskrivelse av eksisterende aktiviteter og infrastruktur

324 Det er for tiden ingen infrastruktur eller aktiviteter knyttet til denne moduler i VNP.

325

326 3.1.4 Beskrivelse av nye aktiviteter og infrastruktur

327 Det er for tiden ikke planlagt noen infrastruktur eller aktiviteter for denne modulen i VNP.

328

329 3.1.5 Modulens miljøpåvirkning

330 Modulen vil ikke ha noen miljøpåvirkning i VNP.

331

332 3.2 Modul Kratt-tundraen («Tall shrubs»)

333 3.2.1 Begrunnelse og formål

334 Vekst av busker og krattdannelse på tundraen er en av de mest omfattende og raske endringer i polare
 335 og alpine strøk forårsaket av klimaendringene. Denne prosessen benevnes internasjonalt «*The*
 336 *Greening of the Arctic*» og den har tilbakevirkning på klimaet lokalt, regionalt og globalt. Størst endring
 337 i tilfang av busker skjer i landskapselementer der det er gode naturgitte vilkår for vekst av vier, som på
 338 elvesletter i dalførene. Her er det oftest et rikt biologisk mangfold, der spesielt mangfoldet av
 339 karplanter representerer en stor verdi for tundraens næringskjeder. Omfanget av krattdannelse på
 340 elveslettene viser imidlertid stor geografisk variasjon, og innhegningsstudiene i prosjektet «*EcoFinn*»
 341 har vist at dannelsen av vierkratt inntil nå har vært sterkt begrenset av både smågnagere og hjortedyr
 342 (Ravolainen m. fl. 2014). Der både smågnagere og hjortedyr spiller en viktig rolle i å begrense vekst av
 343 vier, er det grunn til å tro at hjortedyr, og spesielt rein, også forårsaker endring i engvegetasjonen der
 344 silikatholdige gress (dvs. gress med antatt redusert beiteverdi; Soininen m. fl. 2013) vinner fram
 345 (Ravolainen m. fl. 2011). Vierkrattenes utbredelse er også av stor betydning for resten av økosystemet.
 346 Variasjonen i forekomst av vierkratt er relatert til ulik sammensetning av plante-, beitedyr- og
 347 fuglesamfunnet (Ravolainen m. fl. 2013, Bråthen & Ravolainen 2015, Henden m. fl. 2011b, Ims &
 348 Henden 2012, Henden m. fl. 2013), og en endring i forekomst av vierkratt vil derfor kunne forårsake
 349 en kaskade av endringer på tundraen (Wookey m. fl. 2009). Flere av artene knyttet til vierkrattene på
 350 Varangerhalvøya er nå plassert på den norske rødlista; bl.a. hare og fuglearter.

351 COAT har siden 2005 – med utgangspunkt i prosjektet «*EcoFinn*» – overvåket endringer i vekst av vier
 352 og relaterte endringer i plante-, beitedyr- og fuglesamfunn i Komagdalen og siden 2009 i Sandfjordalen.
 353 Disse dalførene har spesielt store og frodige elvesletter og representerer derfor sentrale komponenter
 354 i Varangerhalvøyas økosystem. Gjennom den tidligere forskningen i VNP er det derfor allerede etablert
 355 verdifull kunnskap om dynamikk og endringstrender i dette spesielt klimasensitive og næringsmessige
 356 sentrale segmentet av tundraen.

357

358 3.2.2 Modulobjekter

359 - *Enkeltarter og funksjonelle grupper* i plantesamfunn knyttet til eng og vierkratt i elvedalene

360 - *Fuglesamfunn* knyttet til eng og vierkratt i elvedalene

361 Modulen er tett knyttet til modulene for hjortedyr, ryper, smågnagere og skog-tundra-økotonen.

362

3.2.3 Beskrivelse av eksisterende aktiviteter og infrastruktur

1) Biomassemålinger av planter

Det foretas årlige registreringer av plantesamfunnene og de krattdannende artene i 10 og 6 15mx15m intensivkvadrater i henholdsvis Komagdalen (etablert i 2005) og Sandfjordalen (etablert i 2009). Metoden som benyttes er punktfrekvens (Bråthen & Hagberg 2004) som er en ikke-destruktiv metode for biomassemålinger av planter. Disse biomassemålingen skjer på starten og slutten av vegetasjonssesongen hvert år; dvs. tidlig juli og i begynnelsen av september og samtidig med smågnagerfangsten i de samme intensivkvadratene (se kap. 3.3). Intensivkvadratene er merket med små trepinner i hjørnene som er synlige bare på kort avstand.

2) Innsamling av planteprøver

På elveslettene er de silikatholdige gressene *Deschampsia cespitosa* (sølvbunke), *Anthoxanthum nipponicum* (fjellgulaks) og *Calamagrostis phragmitoides* (skogrørkvein), samt *Avenella flexuosa* (smyle) som er mindre silikatholdig, svært utbredt. Disse gressene utgjør således en viktig del av økosystemet, og det har blitt foretatt innsamling av disse gressartene i alle intensivkvadratene samtidig med biomassemålingene hver høst. Et sentralt forskningsspørsmål er hvilken kvalitet disse gressene har og hvordan denne kvaliteten varierer mellom år, både med tanke på mat for herbivorer og for nedbrytningsprosesser, da dette gir viktig informasjon om økosystemets prosessrater. Det samles inn skudd fra 3 rameter (enkeltplanter) pr. silikatholdig gressart og 6 rameter av *Avenella* per kvadrat pr. år, slik at det kan bygges opp tidsserier for å analysere dynamikk og trender.

3) Fugletakseringer

Det har blitt foretatt årlige takseringer av fuglesamfunn etter punkttransektmetoden i intensivkvadratene i Komagdalen (Henden m. fl. 2013). Punkttakseringene skjer ved at en observatør besøker hvert kvadrat 3 ganger i løpet av 3-5 dager i begynnelsen av juli og registrer frekvensen av de forekommende fugleartene på basis av lyd (sangaktivitet). Denne metodikken er sårbar for dårlig vær som gir liten sangaktivitet og dermed dårlige estimater. Dessuten har tidlige vårer de siste årene gjort at takseringene kommer for sent i forhold til toppunktet for sangaktiviteten for de aktuelle fugleartene. Derfor planlegges det at de manuelle takseringene erstattes med automatiske akustiske sensorer («lyttestasjoner») i løpet av infrastrukturprosjektet (innen 2021). Disse vil bli satt ut i april samtidig med utsetting av lyttestasjonene i rypemodulen (se kap. 3.5).

3.2.4 Beskrivelse av nye aktiviteter og infrastruktur

1) Nye intensivkvadrater

Det planlegges nye intensivkvadrater for å overvåke de klimatiske randsonene til kratt-tundraen. Den klimatiske sonen for kratt-tundraen (også kalt vierbeltet) grenser oppad mot den mellom-alpine sonen, og nedad mot den sub-alpine vegetasjonssonen. For å dekke disse økotonene planlegges det å etablere to nye intensivkvadrater i henholdsvis de øvre og nedre delene av Komagdalen og Sandfjordalen; dvs. til sammen 8 nye intensivkvadrater. Det skal vurderes om de fire intensivkvadratene som grenser mot sub-alpin vegetasjonssone kan etableres utenfor nasjonalparkens grenser.

2) Innsamling av prøver planter og jord

I intensivkvadratene vil det bli foretatt en utvidet innsamling små plante- og jordprøver for måling av næringsnivåer og næringsflyt. Planteprøvene vil bestå av et blad per intensivkvadrat/art av de vanligste gress og urter. Små planteprøver er nok fordi vi har utviklet metodikk ved hjelp av NIRS (nær infrarød reflektans spektroskopi) som gjør at vi trenger svært små mengder med blad (bladareal: 1 cm²), for analyse av både nærings- og forsvarsstoffnivå i bladene. Denne metoden bidrar til at det kan jobbes svært skånsomt i felt. Jordprøvene blir tatt med et jordbor (2 cm diameter og 15 cm langt) og det vil

408 bli tatt 12 prøver per intensivkvadrat. Planteprøvene skal samles årvisst opptil tre ganger hver sommer,
 409 mens jordprøvene skal samles kun én gang per sesong.

410 *3) Innhegninger*

411 Innhegninger er den mest utbredte vitenskapelige metoden for å skille effekter av beiting fra andre
 412 faktorer (inkludert klima) som påvirker vegetasjonen. Innhegninger er planlagt satt opp i tett
 413 tilknytning til intensivkvadratene. Innhegningene skal hindre dels hjortedyr, dels smågnagere og dels
 414 mellomstore beitedyr (rype og hare) fra å beite på vegetasjonen. Målet med innhegningene er å
 415 overvåke i hvilken grad beitedyr kan hindre forbusking av tundraen i et endret klima, samt i hvilken
 416 grad beitedyrene driver fram eller modifiserer endringer i plantesamfunnene. Innhegningene vil
 417 bestå av grovmasket og finmasket netting som er brukt i tidligere studier i Komagdalen/Sandfjorddalen
 418 (Ravolainen m. fl. 2011; se figur 3.2.4), men istedenfor 6 små innhegninger per kvadrat planlegges det
 419 én 5m x 5m x 2m grovmasket innhegning (samme materiale som reingjerder) som skal holde hjortedyr
 420 ute, og to 1m x 1m x 1m finmaskete innhegninger (med lokk) som skal holde smågnagere og
 421 mellomstore beitedyr ute. Hare og rype forventes å ha såpass liten innvirkning at vi ikke planlegger
 422 egne innhegninger for dem. Vi ønsker å etablere større innhegninger fordi erfaringene fra tidligere
 423 eksperimenter i Komagdalen/Sandfjorddalen med de små innhegningene (Ravolainen m. fl. 2014) viste
 424 at de etter kort tid blir for små til plantenes vekstpotensial.

425 *4) Eksperimenter*

426 I innhegningene (pkt. 3) planlegges det også eksperimenter for å kunne belyse hvilken betydning
 427 egenskaper ved plantene selv har for endringene i vegetasjonen. Det planlegges eksperimenter med
 428 stedegne frø og plantemateriale, dels for å studere betydningen av tilgang på frø og dels for å studere
 429 betydningen av plantenes nedbrytningsrate, innen små 50 cm x 50 cm kvadrater i innhegningene. Frø
 430 vil plukkes fra tilgrensende områder til VNP og fordeles over kvadratene, mens bladmateriale vil samles
 431 i tilknytning til intensivkvadratene, legges i små teposer, graves ned i kvadratene og hentes opp innen
 432 et år.

433 *5) Lyttestasjoner*

434 De pågående punkttakseringene av fugl skal innen 2021 erstattes med automatiske akustiske sensorer
 435 («lyttestasjoner») som dekker alle intensivkvadratene i Komagdalen og vil inngå også som en del av
 436 designet for overvåkningen av vårtetthet av liryne. Hver lyttestasjon er montert på en kort metallstang
 437 (se nærmere beskrivelse i rypemodulen; kap. 3.6). Disse vil bli satt ut i april samtidig med utsetting av
 438 lyttestasjonene i rypemodulen og tas inn i forbindelse med annet feltarbeid i begynnelsen av juli.
 439 Lyttestasjonene blir lagret i Hubestasjonen.

440 *6) Frittstående viltkamera uten åte*

441 For å dokumentere hjortedyrs ferdsel og beiteaktivitet i tilknytning til intensivkvadratene ønsker vi å
 442 sette opp viltkameraer som kan fange opp aktivitet i tilknytning til intensivkvadratene. Planen er at
 443 disse kameraene kan kombineres med viltkameraene som skal brukes i rypemodulen (se kap. 3.6).

444

445 3.2.5 Vurderinger av miljøpåvirkning knyttet til hvert modulobjekt/aktivitet

446 *1) Punktfrekvensmålinger*

447 Dette er en metode som krever bare to besøk per sesong og vil bli koordinert med de øvrige
 448 aktivitetene som skjer i intensivkvadratene i regi av smågnager-, rype- og hjortedyrmodulene.

449 *2) Plante- og jordprøver*

450 Planteprøvene medfører minimale uttak av biomasse som hverken vil være av økologisk betydning
 451 eller bli synlige. Det samme gjelder jordprøvene.

3) Innhegninger

Innhegningene hindrer beitedyrs adgang til planter og vil kunne fremme endringer i plantesamfunnene i forhold til omgivelsene. Innhegningene omfatter imidlertid såpass små arealer at de ikke vil gi nevneverdige økologiske effekter for hverken beitedyr eller vegetasjonen i VNP. Innhegningene vil imidlertid være synlige installasjoner for forbipasserende mennesker. I likhet med hva som ble gjort i forbindelse med vår tidligere bruk av innhegninger i VNP (Komagdalen, Sandfjorddalen og Jakobselvkroken), vil innhegningene vil bli merket med små skilt som forteller om hensikten med innhegningene.

4) Eksperimenter

For eksperimentene vil det benyttes stedegne frø og lokalt biologisk materiale, noe som innebærer at miljøpåvirkningen kun dreier seg om en lokal forflytning av materiale. Fordi det dreier seg om små kvadrater vil miljøpåvirkningen også her være minimal.

5) Lyttestasjoner

Dette vil være synlige installasjoner for personer som passerer tett på disse i den perioden de står ute (april-juli). De vil imidlertid gi mindre trafikk av COAT-personell enn det de manuelle takseringene (punktakseringene) som blitt gjennomført siden 2005 i VNP.

6) Frittstående viltkamera uten åte

Se beskrivelse og vurderinger i rypemodulen (kap. 3.5).

3.2.1 Totalvurderinger av modulens miljøpåvirkning

Kratt-tundra modulen er tett koordinert med tre andre overvåkningsmoduler (smågnagere, rype og hjortedyr) og krever lite ekstra besøk av personell. Målingene av plantebiomasse (punktfrekvensmålinger) medfører ikke inngrep. Prøvetaking for å overvåke næringsnivå i jord og planter og eksperimentene med frø og nedbrytning er så små inngrep at de ikke kan innebære økologiske effekter. Etableringen av innhegninger, kameraer og lyttestasjoner representerer visuelt synlige installasjoner i nasjonalparken, hvorav innhegningene representerer det største inngrepet. Alternativet å utelukke denne infrastrukturen i VNP vil ha uheldige konsekvenser for COAT av flere grunner. Det er viktig at alle tre intensivområder i COAT dekker alle modulobjektene i overvåkningsprogrammet slik at økosystemperspektivet blir realisert. Kratt-tundraen er et svært viktig landskapselement for flere av de andre modulene - spesielt for arter som lirype, rein, elg og spurvefugl. Tilstedeværelse av vierkratt er også viktig for biodiversiteten i landskapet generelt (Ims & Henden 2012). Kratt-tundraen i Komagdalen har en særpreget vegetasjon som er ellers lite utbredt på Varangerhalvøya. Likeledes utgjør elveslettene i Sandfjorddalen en viktig kontrast til Komagdalen fordi de mangler krattdannende vier. Mye tyder på at denne kontrasten skyldes forskjellig påvirkning/effekt av beitende dyr – spesielt smågnagere og rein – noe som gjør at de planlagte innhegninger kan gi viktig kunnskap om årsakene bak framtidig endringer i vegetasjonen. Samtidig er det påfallende ulik utforming av engvegetasjonen i disse dalførene, og de planlagte eksperimentene med plantefrø kan belyse i hvilken grad ulike planter selv er med på å styre vegetasjonsendringer. Gjengroing av fjell og tundra er regnet som en av de viktigste truslene for biologisk mangfold i alpine og arktiske områder i et varmere klima (CAFF 2013). En komplett kratt-tundra modul i VNP vil kunne gi en svært god overvåking av denne prosessen og gi viktig kunnskap til forvaltningen av nasjonalparken.

3.3 Modul *Smågnagere*

3.3.1 Begrunnelse og formål

Smågnagere (lemen og mus) er nøkkelarter i tundraøkosystemer. Deres sykliske populasjonssvingninger har store direkte konsekvenser for plantesamfunnet, rovdyrssamfunnet og indirekte innflytelse på andre beitedyr/byttedyr (f. eks. rype og andre bakkehekkende fugl). Forskning har indikert at denne dynamikken/innflytelsen nå er i endring – sannsynligvis knyttet til klimaoppvarmingen i nordområdene. Formålene med smågnagermodulen i COAT er å dokumentere om det skjer ytterligere endringer i smågnagerens populasjonsdynamikk og evaluere hvorvidt klimaoppvarmingen er den viktigste driveren bak endringene. Modulen skal overvåke (1) hele artssamfunnet av smågnagere, (2) de viktigste vegetasjonstypene for dette samfunnet, og (3) smågnagerpredatorer som både er avhengig av smågnagertopper for å opprettholde sine bestander og som potensielt kan gi opphav til syklisiteten i smågnagerdynamikken. Spesiell fokus retter modulen mot lemen fordi denne arten forventes å ha størst klimasensitivitet, størst effekt på vegetasjonen og størst viktighet for arktiske rovdyr som fjellrev, snøugle og polarjo. På grunn av smågnagernes nøkkelrolle i økosystemet gir data fra denne modulen essensiell input til de andre modulene i COAT. Det er derfor viktig at overvåkningsdesignen inkluderer alle klimagradiene i COAT og alle de viktigste habitat/landskapselementer for andre moduler. Viktigheten av lemen for fjellrev og snøugle betinger at smågnagermodulen dekker kjerneområdet for disse artene i VNP.

3.3.2 Modulobjekter:

-Smågnagersamfunn: *Lemen, gråsidemus & fjellrotte*.

-Plantesamfunn/landskapselementer: *snøleier, enger, heier, gress/halvgressrik tuemark/myr*

-Rovdyrsamfunn: *snøugle, polarjo, fjelljo, fjellvåk, røyskatt og snømus*.

Modulen er knyttet til objekter i alle de andre modulene i COAT.

3.3.3 Beskrivelse av eksisterende aktiviteter og infrastruktur

1) Klappfellefangst

Siden 2005 har det pågått *klappfellefangst* smågnagere med tillatelse fra Miljødirektoratet og VNP-styret. Fangsten skjer etter småkvadratmetoden (Myllymäki m. fl. 1971); dvs. i de samme 15mx15m «intensiv-kvadratene» på elveslettene som inngår kratt-tundramodulen samt i et tilsvarende antall kvadrater i tilgrensende heihabitat (se figur 3). Engvegetasjonen på elveslettene er et primærhabitat for fjellrotte, mens heiene er et viktig habitat for gråsidemus. Til sammen omfatter klappfellefangsten 20 kvadrater og 240 feller i Komagdalen og 12 kvadrater og 144 feller i Sandfjorddalen. Fangsten gjøres i begynnelsen av juli og september og i begge disse fangstperiodene i løpet av to døgn. Klappfellene har vært lagret i Hubehytta. Klappfellefangsten har gitt verdifull informasjon om dynamikken til fjellrotte og gråsidemus, og delvis lemen i toppårene. Disse data har blitt brukt til å evaluere effekter av reinbeiting (Henden m. fl. 2011a), og for å forklare hvordan smågnagerne direkte påvirker sammensetningen av vegetasjon (Ravolainen m. fl. 2011), forekomst av vierkratt (Ravolainen m. fl. 2014) og beitekvalitet av plantene (Soininen m. fl. 2013). I et helt nytt arbeid belyses vegetasjonens effekt på smågnagertoppenes størrelse (Soininen m. fl. *innsendt*). Overvåkning av vegetasjonen med punktfrekvensmålinger i heikvadratene tilhører smågnagermodulen (se nedenfor), men samordnes med kratt-tundra modulen (se kap. 3.2). Også indirekte effekter av smågnagere på økosystemet er dokumentert ved hjelp av disse data; sammensetning av smågnagersamfunn påvirker aktiviteten til rovdyr og dermed predasjon av fuglereir (Ims m. fl. 2013). Predasjonsstudiene samordnes med rypemodulen (se kap. 3.6). Infrastruktur knyttet til klappfellefangsten, samt den tilhørende

vegetasjonsovervåkning, er korte merkepiner som har vært tilstede siden 2005. Vi ønsker at smågnagerovervåkingen og tilhørende vegetasjonsovervåkning i intensivkvadratene fortsettes i COAT, men at klappfellefangsten erstattet av en ny type viltkamera-bokser (se nedenfor).

2) Viltkamera-bokser

Vintersesongen er kritisk viktig for smågnagernes dynamikk – ikke minst for lemen hvor vintrene enten kan innebære sterk vekst (reproduksjon) eller «crash» (katastrofal dødelighet) i bestanden. Vi har derfor i samarbeid med viltkameraprodusenten Reconyx (USA) utviklet en ny viltkamera-oppsett som gir bedre overvåkning av hva som skjer om vinteren (Soininen m. fl. 2015). Oppsettet består av en aluminiumsboks (50cm*17cm*23cm: H*B*D) som har kamera med bevegelsessensor festet på innsiden av lokket (figur 3.3.3). Boksen representerer noe likt et naturlig hulrom (f. eks. under/mellom steiner i en ur) med mulighet for passasje for småpattedyr. Når et dyr passerer igjennom boksen, blir det tatt bilder. Åte blir ikke brukt. Omfattende testing av kamera i lab og felt i Tromsø viste at de hadde god funksjonalitet gjennom vinteren med varierende temperatur og snøforhold. Alle arter av småpattedyr (spissmus, smågnagere og små mårdyr) som beveger seg under snøen frekventerte boksene. Som et neste steg mot et operasjonelt overvåkningssystem for småpattedyr ble 44 viltkamera-bokser satt i lemenhabitater (snøleier og tuemark/myr) i Komagdalen høsten 2014 etter tillatelse fra VNP-styret. Det har gitt svært verdifulle erfaringer. Blant annet har det vist seg nødvendig å finne plasseringer av bokser i terrenget som gjør at dem ikke pakkes fulle av snø (hvis de blir eksponert for snøfokk) eller oversvømmes i vårløsningen (hvis de står i groper i terrenget). Eksponering av boksene for fokksnø unngås ved å dekke boksene til med stein. Denne tildekking har også to gunstige bieffekter. For det første blir boksene lite synlige (se figur 3.3.3). For det andre blir boksene en del av en nær naturlig steinlabyrint (steinur) som småpattedyr ofte beveger seg i. Det har vist seg at kameraene bare trenger en sjekk per år fordi både batterier og minnebrikkene har tilstrekkelig kapasitet til å logge >10 000 passeringer av dyr. I tillegg til aktivitet av dyr logger kameraene temperatur og snødekkets varighet. Viltkamera-boksene i Komagdalen (høst 2014-vår 2016) har vist at de er stand til dokumenterer tilstedeværelse av lemen på flere lokaliteter, samtidig som flere tusen klappfelledøgn (inkludert ekstensivfangsten i «Fjellrev i Finnmark» utenfor nasjonalparken) ikke fanget et eneste lemen. Viltkamera-boksene logger også aktivitet av gråsidemus og fjellrotte med stor effektivitet, og likeledes hyppig tilstedeværelse av snømus og røyskatt gjennom vintre vi ikke har kunnet registrere disse artene gjennom snøsporingen i mars (se 3.3.2). Kameraene kan derfor gi et stort framsteg for overvåkingen av småpattedyr både vitenskapelig, etisk og miljømessig (se vurderingen av miljøpåvirkning nedenfor). Viltkamera-overvåkingen krever lagring av batterier, verktøy og ekstra kameraer på Hubestasjonen.

3) Snøleier

Snøleier er svært viktige habitater for både lemen og andre planteetere (Ims m. fl. 2007), og beiting av lemen om vinteren er samtidig viktig for å opprettholde denne snøleievegetasjonens egenart (Virtanen 2000). Snøleievegetasjon er forventet å være spesielt sensitiv for klimaendringer både ved at snødekkets varighet forkortes og fordi færre og svakere lementopper gir mindre beitepåvirkning. Overvåking av snøleier er derfor påpekt som prioritet av nordisk ministerråd (Nordic Council of Ministers 2009). Siden 2009 har forekomst av lemen og lemenbeiting i 40 forholdsvis ekstreme snøleier med lite vegetasjon av karplanter blitt overvåket i to høydegrader i Komagdalen (se figur 3) ved hjelp av årlig *skittelling* og foto av vegetasjonen. Dette skjer ved at to personer besøker hvert snøleie tidlig i juli. Disse tidsserier har gitt informasjon om lemens bruk av snøleier i forskjellige faser av syklusen. Analyse av data for å se på kombinerte effekter av snødekkets varighet, sommertemperatur og lemenbeiting på vegetasjonsendringer pågår (Soininen m. fl. *upublisert*). Infrastruktur knyttet til vår aktivitet i snøleiene er 2 korte merkepiner per registeringsrute (det er fire 0.5mx0.5 m ruter per snøleie) som har stått siden 2009 (figur 3.3.3). Overvåkingen av snøleier skal fortsettes og utvides i COAT. Den skal komplementeres med data fra de nye viltkamera-boksene som vil dekke mer moderate

snøleier med rikere karplantevegetasjon hvor vi forventer at lemen har større tilgang på beiteplanter. Dels skal denne snøleieovervåkingen komplementeres ved at det skal brukes små innhegninger i et utvalg av snøleiene (se nedenfor).

4) Hei-vegetasjon

Heier dominert av dvergbusker utgjør det meste av arealet med sammenhengende vegetasjon på Varangerhalvøya. Heiene er et viktig habitat for gråsidemus, men også lemen oversvømmer denne vegetasjonstypen i lemenårene. Effektene av smågnagere på dvergbuskvegetasjonen kan være betydelige, men vegetasjonstypen påvirkes også direkte av temperaturøkning (Olofsson m fl. 2012). Siden 2015 har det blitt gjort årlige målinger av plantebiomasse i hei i 10 og 6 intensivkvadrater i henholdsvis Komagdalen og Sandfjorddalen. Registreringene gjøres med punktfrekvensmetoden og koordineres med tilsvarende målinger i kratt-tundramodulen (beskrevet i kap. 3.2). Disse intensivkvadratene som er en arv fra prosjektet «EcoFinn», og har en relativt snever geografisk dekning ved at de er plassert i de lavereliggende delene av terrenget. Derfor planlegges denne overvåkingen utvidet med flere kvadrater i høyereliggende områder.

5) Snøsporing

Forekomst av spor av smågnagere, hare, røyskatt, snømus har vært overvåket ved hjelp av snøsporing i løpet av en opptil 14 dagers periode i slutten av mars i Komagdalen siden 2005 og i Sandfjorddalen siden 2009. Sporregistreringene har særlig gitt informasjon om aktivitet av smågnagere og små mårdyr på vinteren. Disse sporingsregistreringene ble avsluttet i 2016 vil i fortsettelsen erstattes med data fra viltkamera-boksene.

6) Smågnagerpredatorer

Viltkamera-boksene vil gi en helt ny, mer effektiv og forstyrrelsesfri overvåking av små mårdyr (snømus og røyskatt). Overvåkingen av fuglepredatorene snøugle, fjellvåk og fjelljo krever besøk på hekkeplassene for å få mål på ynglefrekvens (antall hekkende par) og reproduksjonssuksess. Dette har vært overvåket siden 2005 i et større område rundt Komagdalen og Sandfjorddalen i regi av «Fjellrev i Finnmark». Overvåkingen av fuglepredatorene fases nå inn i COATs smågnagermodul, mens alle aktiviteter/infrastruktur knyttet fjellrev (som også er en spesialisert lemenpredator) går under «Fjellrevmodulen; se kap 3.7). Overvåkingen av fjellvåk og snøugle skjer ved at en person besøker potensielle hekkeplasser tidlig i juli. Ved hekking registreres kullstørrelse og bilde tas av ungene for aldersbestemmelse. Fjellvåkneir med unger besøkes igjen i slutten av juli for å registrere ungeoverlevelse. Alle fjellvåkunger på reirplasser som ikke innebærer fjellklatring med sikringsutstyr, har vært ringmerket siden 2015 etter tillatelse fra Miljødirektoratet og VNP-styret. I år med hekkende snøugle (så langt bare i 2011) besøkes alle reirplasser for snøugle og fjellvåk i september (dvs. etter at fuglene har forlatt hekkeplassene) for å samle inn gulpeboller og mytefjær for diettundersøkelser. Tettheten av hekkende par av fjelljo registreres i to 2kmx2km kvadrater i hei/tuemyr-mosaikker i Komagdalen. Disse kvadratene gjennomgås tre ganger i løpet av sesonger, bl.a. for å få et mål på ungeoverlevelse. Siden 2014 har unger og vokse fjelljoer (nettfangst) blitt ringmerket for å overvåke bestandens demografi. Ringmerkingen skjer med tillatelse fra Miljødirektoratet og VNP-styret. Utstyr til merking lagres i Hubestasjonen. Polarjo har kun hekket på Varangerhalvøya i to år (2011 og 2015) og da ikke i vårt intensivområde i VNP. Det blir derfor kun aktuelt å registrere denne arten (antall hekkende par) hvis den skulle hekke i det området som omfattes av COATs aktiviteter. Det er ingen etablert infrastruktur knyttet til overvåkingen av disse fuglepredatorene. Denne overvåkingen er planlagt fortsatt i regi av COAT.

3.3.4 Beskrivelse av nye aktiviteter og infrastruktur

1) Viltkamera-bokser

Kamerane er planlagt brukt i to designer som medfører en utvidet bruk av denne metodikken:

- a) Et overvåkingsdesign som erstatter klappfellefangsten av gråsidemus og fjellrotte i sine respektive primærhabitater; dvs. eng og hei. Denne overvåkningen skal ha 1 viltkamera-boks i totalt 56 kvadrater i Komagdalen/Sandfjordalen (se kap. 3.2. ovenfor og figur 3). Dette inkluderer de 32 eksisterende intensivkvadratene hvor det nå pågår klappfellefangst, pluss de 8 nye kvadratene i enghabitatene som beskrevet i kap. 3.3, samt 16 nye hei-kvadrater (se under).
- b) Et overvåkingsdesign for lemen i både sommer (gress/halvgressrik tuemark/myr) og vinterhabitater (moderate snøleier). Dette vil representere en utvidelse av den pågående kamera-overvåkningen som nå har 44 viltkamera-bokser etablert i Komagdalen i 2014. Lemenovervåkningen vil bli replikert i 5 områder (4 av områdene har allerede kamera) som dekker en høydegradient fra 150 til 500 m.o.h. og kjerneområder for snøugle og fjellrev VNP. Hvert område skal ha 12 kamera (4 av områdene har allerede 11 kamera) og dermed totalt 60 kamera.

2) Innhegninger

Innhegninger er den mest utbredte vitenskapelige metoden for å skille effekter av beiting fra andre faktorer (inkludert klima) som påvirker vegetasjonen. Derfor planlegges det også etablering av innhegninger i heivegetasjon og snøleivevegetasjon, i tillegg til de innhegningene som er planlagt for engvegetasjon som en del av kratt-tundramoduelen (se kap. 3.2). I heivegetasjon skal innhegningene være av samme type som innhegningene i engvegetasjon (se detaljert beskrivelse i kap. 3.2.4) og skal legges i tilknytning til 20 av intensivkvadratene i hei. I snøleiene skal mindre innhegninger brukes; størrelsen skal være maksimalt 1m*1m*1m. Innhegningene skal legges i tilknytning av maksimalt 30 utvalgte snøleier der tilstedeværelse av lemen overvåkes. I hvert av disse snøleier skal det etableres to innhegninger (en som skal holde smågnagere og mellomstore beitedyr ute og en som skal holde reinsdyr ute) samt en kontrollplot merket med vedpinner.

3) Nye intensivkvadrater i heivegetasjon

Det planlegges nye intensivkvadrater for overvåkning knyttet til høytliggende og lite produktive områdene av heivegetasjon. Siden dette er den mest utbredte vegetasjonstypen på Varangerhalvøya ønskes overvåkingen utvidet med 16 intensivkvadrater i høytliggende hei. Lokalitetene skal overlappe mest mulig med områder der rypesamfunnet overvåkes med lyttestasjoner (se kap. 3.5.4).

3.3.5 Vurderinger av miljøpåvirkning knyttet til hvert modulobjekt/aktivitet

1) Klappfellefangst

Klappfellefangst innebærer ferdsel i forbindelse med aktivering og sjekk av fellene; 3 besøk i løpet av henholdsvis i juli og september av en person per intensivkvadrat, samt infrastruktur i form av merkepinner (en i hvert hjørne av kvadratet). Denne ferdselen skjer ikke i sårbare eller sjeldne vegetasjonstyper, og merkepinnende medfører lite synlige inngrep. Klappfellefangst betyr avliving av smågnagere, i denne målestokk uten forventede effekter på bestandene (Christensen & Hörnfeldt 2003). Dog har denne fangsten beheftet med negative etiske aspekter: Metoden innebærer avliving, en andel av dyrene dør ikke momentant og det er en liten bifangst av småfugl. Av denne grunn tillater noen vitenskapelige tidsskrifter ikke artikler basert på klappfellefangst. Klappfellefangst er ennå den vanligste metodikken for overvåking av smågnagere i Fennoskandia, inkludert overvåkingsprogrammer som finansieres av Miljødirektoratet (bl.a. TOV; Ims m. fl. 2010). En grunn til dette er at lemen ikke fanges effektivt nok i levendefeller (Stenseth & Ims 1993). I og med at de nye viltkamera-boksene registrerer lemen og alle andre småpattedyr effektivt, ønsker vi å fase ut klappfellefangsten i COAT – både av etiske og vitenskapelige grunner. Dette vil skje i løpet av perioden

for «COAT Infrastructure» (dvs. innen 2021). Vi ønsker å gjøre denne utfasingen overlappende med installasjonen av de nye viltkamera-boksene i 2018, slik at ny metodikk kan kalibreres mot den gamle.

2) Viltkamera-boks

Hver viltkamera-boks er en liten installasjon. De 116 boksene erstatter imidlertid 384 klappfeller, samtidig som de er godt skjult (se figur 3.3.3) og står ikke i sårbar eller sjelden vegetasjon. Når boksene er etablert skal de besøkes en gang per år til fots i juli (5 arbeidsdøgn). 44 viltkamera-bokser er allerede installert og de 72 nye boksene skal etter planen settes ut sommeren 2018. Utsettelsen av de nye viltkamera-bokser vil kreve arbeid/ferdsel tilvarende utplasseringen av 44 bokser høsten 2014; dvs. to helikopterdrops (en til Sandfjorddalen og en ved Hubestasjon). Boksene veier lite, men har større volum enn det som er mulig å bære i ryggsekk. Utsettingen innebærer ca. 20 persondøgn (to personer, base 5 dager i Bjørnskardhytta og 5 dager i Hubestasjon). Boksene tildekkes med stein som forankring/støtte for å forhindre at boksene påvirkes av vind og snø. Videre blir boksene mindre synlige og vil fungere som naturlige steinlabyrinter som småpattedyr gjerne beveger seg i. Steinene som blir brukt til dette formålet blir hentet fra terrenget som omgir boksene. Det legges stor vekt på at stein som er en del av naturminner ikke berøres. Dette unngås ved å bruke stein som er en del av naturlige formasjoner, slik som urer/ras/blokk/morenemark og bekke/elveleier.

3) Snøleier

Miljøpåvirkningen består av to korte pinner per 0.5m x 0.5m vegetasjonsrute og ferdsl av to personer til fots i de to gradientene i juli. Dette medfører ingen nevneverdig slitasje på en vegetasjonstype som er svært vanlig i VNP.

4) Smågnagerpredatorer

Besøkene på reirplassene til snøugle, fjellvåk og fjelljo, medfører kortvarig forstyrrelse av disse artene i hekkeperioden. For den sjeldneste arten – snøugle - vil overvåkingen begrense seg til registrering av kullstørrelse og foto av ungene for å bestemme tidspunkt for egglegging. For de to andre artene er besøket av noe lengre varighet i forbindelse med ringmerkingen og oppfølgingen av reproduksjonssuksess. Både fjellvåk og fjelljo er vanlige arter i VNP.

5) Innhegninger

Innhegningene hindrer beitedyrs adgang til planter og vil kunne fremme endringer i plantesamfunnene i forhold til omgivelsene. Innhegningene omfatter imidlertid såpass små arealer at de ikke vil ha nevneverdige økologiske effekter for hverken beitedyr eller vegetasjonen i VNP. Innhegningene vil imidlertid være synlige installasjoner for forbigående mennesker. Vi vil minimalisere dette effekt ved å velge plasseringer i terrenget som gjør liten synlige fra de viktigste vandringsrutene i VNP. Innhegningene besøkes en gang per år for å måle plantebiomasse samtidig som tilvarende målinger gjøres i intensivkvadratene eller i snøleieplottene. Hvor lenge innhegninger skal være etablert i VNP vil avhengig av plantesamfunnenes utvikling, og vil vurderes hvert 5. år.

6) Punktfrekvensmålinger

Dette er en metode som krever bare et besøk per sesong og vil bli koordinert med de øvrige aktivitetene som skjer i intensivkvadratene i regi av smågnager-, rype- og hjortedyrmodulene.

3.3.5 Totalvurderinger av modulens miljøavtrykk

Majoriteten av aktiviteten knyttet til smågangermodulen i VNP har røtter knyttet til prosjekter som startet før etableringen av VNP, og har dermed en tradisjon på over 10 år. Mesteparten av modulobjekter overvåkes med metodikk som medfører ingen infrastruktur (punktfrekvensmålinger av heivegetasjon, overvåking av rovfugler som er smågnagerpredatorer) eller små og lite synlige enheter som er vidt spredt i terrenget på lite sårbare eller sjeldne habitater (merkepinner, temperaturloggere og feller). Ny infrastruktur som er planlagt, er innhegninger og flere viltkamera-bokser.

Vegetasjonstypene disse plasseres på er dominert av vanlige og for det meste klonale plantearter, og disse installasjonene vil ikke ha effekter av bevaringsmessig (sårbare dyr/planter eller kulturminner) eller økologisk betydning. Viltkamera-bokser skal etter planen erstatte den delen av modulens metodikk/aktivitet som har størst miljøavtrykk; dvs. klappfellefangsten. I sum vil det bli mindre ferdsel i forbindelse med smågnagermodulen etter etableringen av viltkamera-bokser i «intensivkvadratene» i Komagdalen/Sandfjordddalen. Forstyrrelsen av fuglepredatorene på hekkeplassene er begrenset, og den største forstyrrelsen er knyttet til ringmerkingen av vanlige arter i samsvar med miljødirektoratets retningslinjer. Ferdsele knyttet til modulen i COAT driftsfase vil for det meste være begrenset til juli måned, dvs. når viltkamera-boksene røktes og overvåking av vegetasjon og rovfugler skjer. Lokaltetene i de forskjellige overvåkningsdesignene i smågnagermodulen vil ha kortvarige besøk og for det meste ett enkelt besøk per år. Ferdsel av COAT-personell i modulen skjer ikke i kritiske tidsperioder for reindrifta; dvs. ikke nært tidspunkt for kalvingen eller flytting.

3.5 Modul *Hjortedyr* («Ungulates»)

3.5.1 Begrunnelse og formål

På tundraen er reinsdyret en nøkkelart med sin sirkumpolare utbredelse og store bestander. Reinen har en rekke effekter på økosystemet. Den påvirker vegetasjonen direkte gjennom beiting (Bråthen & Oksanen 2001, Bråthen m. fl. 2007, Ravolainen m. fl. 2011), er viktige byttedyr for større rovdyr (Mattisson m. fl. 2011, Walton m. fl. 2016) og bidrar med åtsler som understøtter bestander av åtseletere og mellomstore predatorer (Henden m. fl. 2014). I tillegg har elgen over de siste 100 år økt sin utbredelse og bestandsstørrelse i skog-tundra økotonen i det nordligste Norge. Det er derfor grunn til å tro at elgens betydning i nordlige økosystemer er økende, også på Varangerhalvøya. Rein og elg er forvaltes gjennom henholdsvis slakteuttak og jakt og representerer derigjennom noen av de viktigste økosystemtjenestene fra tundraøkosystemet og skog-tundra økotonen. Reinen er videre en helt sentral pilar i den samiske kulturen og ressursutnyttelse i Varangerregionen. Hjortedyrmodulen vil fokusere på hvordan forvaltningstiltak og klima påvirker hjortedyrbestandene direkte og indirekte gjennom sin påvirkning på vegetasjonen og andre dyrearter i økosystemet (Tveraa m. fl. 2013, 2014). Modulen vil derfor gi viktig vitenskapelig dokumentasjon av reindrifas vilkår i et stadig varmere klima. I tillegg vil forskningen bidra med grunnlagsdata for å forstå hvordan resten av økosystemet påvirkes av endringer i hjortedyrbestandene. Hjortedyrmodulen er derfor tett knyttet opp mot de andre modulene i COAT - særlig modulene for skog-tundra, kratt-tundra, smågnagere og fjellrev.

Forskningen i hjortedyrmodulen baserer seg i stor grad på samarbeid med reindrifutøverne på Varangerhalvøya. I tillegg til offisiell statistikk fra reinbeitedistriktene, benyttes GPS-klaver med radiosendere som festes på rein for å studere deres bruk av plantesamfunnene på Varangerhalvøya. COAT-personell deltar under reinsamlinger der de individmerka dyr veies og følges med hensyn på reproduksjon og tap. For elgen benyttes også GPS-klaver på enkeltindivider. I tillegg benyttes det data som fremkommer fra jakta («sett-elg» og jaktstatistikk).

3.5.2 Modulobjekter

- *Tamrein*

- *Elg*

Modulen er tett koplet til modulobjekter i modulene for kratt-tundra, skog-tundra-økotonen, smågnagere og fjellrev.

767 3.5.3 Beskrivelse av eksisterende aktiviteter og infrastruktur

768 I samarbeid med reindriftsutøverne radiomerkes det tamrein i Varnjatjarga reinbeitedistrikt. Disse
769 benytter VNP i deler av året. Det radiomerkes elg i randsonen til nasjonalparken (Tana og Nesseby) og
770 disse kan i perioder oppholde seg innenfor nasjonalparkens grenser.

771

772 3.5.4 Beskrivelse av nye aktiviteter og infrastruktur

773 Det er for tiden ikke planlagt noen infrastruktur eller aktiviteter av denne moduler innenfor VNP. Også
774 fremtidig GPS merking av elg med helikopter vil foregå utenfor nasjonalparkens grenser.

775

776 3.5.5 Vurderinger av miljøavtrykk

777 Modulen vil ikke ha noen miljøpåvirkning i VNP.

778

779 3.6 Modul *Ryper*

780 3.6.1 Begrunnelse og formål

781 Fjell- og lirype er de mest populære småviltartene Norge, hvor opptil 100.000 jegere jakter opp mot
782 500.000 ryper hvert år. De to rypeartene utgjør også avgjørende bytte for rødlistede rovfugl som
783 jaktfalk, samt viktig bytte for flere andre predatorer i nordlige økosystemer (f.eks. kongeørn og
784 snøugle). Over de siste tiårene har rypebestander opplevd kraftig nedgang over store geografiske
785 områder, inkludert Varangerhalvøya (Henden m. fl. 2011, Ehrich m. fl. 2011). Dette har ført til at både
786 lirype og fjellrype i 2015 ble satt på den norske rødlisten over truede arter. Klimaendringer har vært
787 trukket frem som en av hovedårsakene til de siste tiårs endringer (Henden m. fl. 2017), men de
788 underliggende mekanismene og hvordan forvaltningstiltak kan settes inn for å snu denne trenden er
789 ikke tilstrekkelig belyst. I COATs fagplan og i Henden m. fl. (2017) er det gjort en grundig gjennomgang
790 av kunnskapsstatus for de to rypeartene. Spesielt har det blitt fokusert på mulige klimasensitive
791 aspekter ved rypenes biologi; dvs. hvordan klima kan virke direkte inn på rypenes demografi, samt
792 indirekte på de interaksjoner rypene har med andre arter i de næringskjedene. Begge artene synes å
793 være særlig sårbare for endringer predatorsamfunnet og COAT rypemodul vil derfor ha særlig fokus
794 på dette aspektet.

795 All rasjonell viltforvaltning krever robuste metoder for å estimere de jaktede bestandenes størrelse,
796 samt å etablere kunnskap om hvilke faktorer som virker sterkt begrensende på produksjonen i
797 bestanden. Hovedfokus i rypemodulen blir derfor først og fremst å fremskaffe robuste estimater på de
798 to rypeartenes bestandsstørrelse i rom og tid, samt gode estimat på tilstedeværelse og frekvensen av
799 potensielle predatorer på forskjellige stadier, dvs. egg, unger og voksenfugl.

800

801 3.6.2 Modulobjekter

802 - *Lirype og fjellrype*

803 - Andre *bakkehekkende fugl* (tundra - og høyfjellsarter) som en del av overvåkning av rype.

804 - Samfunn av generalistpredatorer; *kråkefugl* og *rødrev*.

805 - Spesialistpredatorer avhengige av rype; *jaktfalk* og *kongeørn*.

806 Modulen er knyttet tett til modulobjekter i modulene for kratt-tundra, skog-tundra-økotonen,
807 smågnagere og hjortedyr.

808

809 3.6.3 Beskrivelse av eksisterende aktiviteter og infrastruktur

810 1) Skittregisteringer

811 Siden 2005 har det i regi av COATs forløperprosjekter «EcoFinn» og «Fjellrev i Finnmark» blitt
 812 overvåket tilstedeværelse og habitatbruk hos rype gjennom registrering av rypeskitt i permanent
 813 merkede 0.5mx0.5m ruter, to ganger per år (sommer og høst). Disse «skittrutene» er plassert i
 814 «intensivkvadratene» for kratt-tundra - og smågnagermodulen i Komagdalen/Sandfjorddalen, som
 815 dekker habitat for lirype i dette området. Dette arbeidet tar ca. 2 dager for 2 personer. Dette gir mål
 816 for lirypas tilstedeværelse og habitatbruk i vintersesong og sommersesong. Disse skittrutene blir også
 817 brukt til overvåking av tilstedeværelse og habitatbruk av andre planteetere som rein, hare og
 818 smågnagere. Rutene blir renset for skitt etter hver telling, slik at bare ny aktivitet blir registrert. De er
 819 merket med en spiker i hvert hjørne. Det er 8 skittruter i hvert 15m x 15m intensivkvadrat.

820 2) Linjetransekter

821 FEFO organiserer taksering av lirype etter distanse/linjetransektmetoden i Komagdalen i august hvert
 822 år. Data fra disse transektene, som gir grunnlag for estimerer av tetthet av lirype (antall individer per
 823 km²) samt kullproduksjon (antall kyllinger per voksenfugl), går inn i COATs database og er et viktig
 824 tilskudd til rypemodulen. I og med at dette er en FEFO-drevet aktivitet gis det her ingen vurdering av
 825 miljøkonsekvenser.

826 3) Reirpredasjon

827 Siden 2005 har risiko for reirpredasjon av bakkehekkende fugl blitt overvåket gjennom registrering av
 828 predasjon på kunstige reir med vaktelegg. Dette er en anerkjent metode som blir brukt i
 829 overvåkningsøyemed sirkumpolart (McKinnon m. fl. 2010). En kunstig reirskål (en liten grop i
 830 bakkevegetasjonen) med to vaktelegg lages for alle intensivkvadratene i kratt-tundra og hei i
 831 Komagdalen/Sandfjorddalen. Disse blir plassert ut/laget 2. juli hvert år og sjekkes 17. juli for mulig
 832 predasjon. Fra og med 2018 ønsker vi endre denne designen for å få en bedre kopling til overvåkningen
 833 av rype. Dette gjøres ved å plassere de kunstige reirene i tilknytning til lyttestasjonene.

834 4) Spesialistpredatorer

835 Fram til 2017 har 2reirplasser for jaktfalk vært kjent innen COATs intensivområde i VNP. Disse har vært
 836 besøkt for å registrere om det er hekking og eventuelt hekkesuksess (antall flyvedyktige unger) en gang
 837 i begynnelsen av juli hvert år. Reirplassene besøkes til fots og observeres med kikkert/teleskop fra
 838 avstand (50-200m). I løpet av sommer og høst i 2017 har COAT med støtte fra Miljødirektoratet fått
 839 gjennomført en omfattende kartlegging av reirplasser for jaktfalk og kongeørn på Varangerhalvøya.
 840 Dette har gitt en betydelig økning i antall kjente reirplasser som kan inngå i overvåkning av jaktfalk og
 841 kongeørn.

842

843 3.6.4 Beskrivelse av nye aktiviteter og infrastruktur

844 1) Lyttestasjoner

845 Bortsett fra jaktstatistikk, som er beheftet med en rekke metodiske problemer, finnes det ingen data
 846 for bestandsutvikling til fjellrype i Nord-Norge. For «COAT Svalbard» skjer takseringer av fjellrype med
 847 punkttransektmetodikk i april-mai som har gitt gode estimerer på tetthet av territorielle stegger
 848 (Pedersen m. fl. 2012). Denne metodikken ble prøvd ut på Varangerhalvøya for både fjellrype og lirype
 849 våren 2015 (Delaye and Strømeng 2016). Dette forsøket viste at denne metoden ikke er egnet på
 850 Varangerhalvøya for noen av artene. Dette skyldes at steggene synes å være territorielle i en kortere
 851 tidsperiode og senere på våren enn for rypene på Svalbard, og fordi aktivitetstoppen for rypene på
 852 Varangerhalvøya sammenfaller med snøsmelting («førefall») som gjør takseringen svært vanskelig å
 853 gjennomføre. Videre er tettheten av fjellrype såpass lav at punktakseringen gir for få observasjoner for
 854 robust estimering av tetthet. En annen uheldig side ved manuell rypetaksering på våren er at den

forutsetter trafikk på fjellet (snøskuterkjøring eller observatører på ski) på et tidspunkt (mai) når reinen kalver. På dette grunnlaget vil COAT i stedet bruke akustiske sensorer («lyttestasjoner») for å overvåke vårtettheter av både lirype og fjellrype i Komagdalen/Sandfjorddalen i VNP, samt i de to andre intensivområdene på Varangerhalvøya utenfor nasjonalparken. Lyttestasjonene er små instrumenter som i utseende og størrelse ligner et viltkamera (se figur 3.6.4.). Tekniske tester av slike lyttestasjoner skjer nå i Tromsøområdet, og utprøving av overvåkningsdesign for begge rypeartene skal skje utenfor VNP i COATs intensivområde i Vestre Jakobselv våren 2017. Ambisjonen er finne et nettverksdesign som skal kunne gi tetthetsestimater (antall stegg per km²) for begge artene.

Selv om designet enda ikke er helt ferdig utviklet vil det i grove trekk ut som følger: Det består av 30 lyttestasjoner i et nettverksdesign med ~1km avstand mellom hver boks som dekker ca. 30 km² i Komagdalen/Sandfjorddalen. Designet skal dekke høydegradienten fra og med lirypehabitater i lavereliggende områder nær kratt-tundraen i dalbunnen (ca. 150 m.o.h.) til og med fjellrypehabitater på platåene i 300-400 m.o.h. Lyttestasjonene programmeres slik at de logger steggenes territorialsang på den tid på døgnet og tidsperioden på våren hvor artene er mest aktive (bestemmes ut fra felttestingen våren 2017). Denne designen vil også kombineres med en design for å overvåke småfuglsamfunnet i kratt-tundra-modulen i Komagdalen (se kap. 3.2). Lyttestasjonene som står i høytliggende fjellrypehabitater vil også registrere territorialsang (og dermed bestandstetthet) av rødlistede spurvefuglarter som fjellerke og snøspurv. Lyttestasjonene settes ut i forbindelse med annet feltarbeid i begynnelsen av april og vil kunne skje koordinert med utsetting/røkting av viltkamera i fjellrevmodulen. Lyttestasjonene tas inn i forbindelse med annet feltarbeid i begynnelsen av juli (smågnagermodulen).

2) Viltkameraer for overvåkning av reirpredatorer

Dette er en ny aktivitet som skal overvåke tilstedeværelse av potensielle rypepredatorer i sommersesongen. Dette skal supplere overvåkningen av det kunstige reirene med identitet på potensielle predatorer som er tilstede i perioden hvor rypene er mest utsatt for egg og kyllingtap. Denne overvåkningen skal ha 1 viltkamera i et utvalg av intensivkvadratene i kratt-tundra og hei (til sammen 40 kamera) i Komagdalen og Sandfjorddalen (se kap. 3.2 og 3.3. ovenfor og figur 3). Viltkameraene vil bli satt opp i tilknytning til naturlige sitteplasser for rovfugl eller sittepinner. Disse kameraene skal settes opp i april og tas inn i september, koordinert med annet feltarbeid.

3) Utvidet overvåkning av jaktfalk

For å få en bedre overvåkning av jaktfalk i VNP vil vi utvide antallet overvåkede reirplasser på bakgrunn av kartleggingsarbeidet som ble gjennomført i 2017. Hvor mange vil kan overvåkes vil avhenge av ressursituasjonen i COATs driftsfase.

3.6.5 Vurderinger av miljøavtrykk knyttet til hvert modulobjekt/aktivitet

1) Lyttestasjoner

I drift vil de 30 lyttestasjonene stå ute ca 3 mnd. per år. Lyttestasjonene er små installasjoner (figur 3.6.4) som står spredt i terrenget. Drift av lyttestasjonene vil kreve to besøk pr. år, én gang for installasjon og én gang for innhenting. Installasjonen vil gjøres av to personer på en snøskuter med slede i ca. 3 dager i april og dette arbeidet vil kombineres med utsettelse av viltkamera og/eller snømålingene (se kap. 3.8) og før innsiget av rein på vår/sommerbeitene. Plasseringen i terrenget velges slik synligheten minimeres for forbipasserende, spesielt ved at de ikke plasseres i nærhet til de mest brukte vandringsruter av turister i VNP. Innhenting vil foregå til fots koordinert med annet feltarbeid i begynnelsen av juli. Lyttestasjonene vil bli lagret på Hubestasjonen hvert år.

2) Viltkamera

Viltkamera er små installasjoner som står ute maksimalt 5 mnd. per år. I likhet med lyttestasjonene vil plasseringen i terrenget gjøres slik synligheten minimeres, spesielt ved at de ikke plasseres i nærhet til de mest brukte vandringsrutene i VNP. Arbeidet med utsetting (snøskuter) og innhenting (til fots) skjer koordinert med annet aktivitet. Viltkamera vil bli lagret på Hubestasjonen hvert år.

3) Feltarbeid i intensivkvadratene: Skittellinger og kunstige reir

Denne aktiviteten skjer til fots i juli/september i intensivkvadratene på samme måte som siden 2005, og kombineres med feltarbeid i kratt-tundra og smågnagermodulene som beskrevet ovenfor.

4) Overvåkning av jaktfalk

Forstyrrelsen av jaktfalk minimeres ved at det gjøres kun et kort besøk ved reirene på et tidspunkt hvor ungene er minst sårbare for slike forstyrrelser; dvs. når de er nært flyvedyktige i begynnelsen av juli.

3.6.6 Totalvurderinger av modulens miljøavtrykk

Mye av aktiviteten i rypemodulen i VNP har røtter knyttet til prosjekter som startet før etableringen av VNP, og har dermed en tradisjon på over 10 år (siden 2005). Det er lite infrastruktur knyttet til den nåværende overvåkingen. Infrastrukturen (merkepinne, kortvarige «reir» med vaktelegg) består av små og lite synlige enheter som er vidt spredt i terrenget på lite sårbare eller sjeldne habitater. Modulen planlegges utvidet fram mot 2021 med lyttestasjoner og viltkamera. Dette er små ikke-permanente instrumenter montert på korte metallstenger som vil være tilstede i terrenget 3 mnd. per år. De kan ikke forventes å ha noen bevaringsmessige eller økologiske effekter. Dog kan de være synlige for forbipasserende mennesker. Plasseringen av kamera/lyttestasjoner i terrenget vil imidlertid gjøres for i størst mulig grad minimere synlighet, ved at de settes relativt lavt i terrenget og ikke i profil mot horisonter. De vil heller ikke plasseres i nærhet til de mest brukte vandringsruter av turister som bruker VNP. Alle kamera og lyttestasjoner vil være merket med en tekstlapp som gir informasjon om hvilken funksjon installasjonen har. Den utvidede overvåkingen i rypemodulen vil ikke medføre noen vesentlig større ferdsel av COAT-personell i og med at utsetting/inntaking i stor grad kombineres med annet feltarbeid. Vårtakseringene av begge rypeartene ved hjelp av lyttestasjonene vil være til nytte for forvaltningen av rypebestandene, f. eks. i forbindelse med fastsettelse av jaktkvoter og eventuelle forvaltningstiltak som kan bli aktuelt hvis disse artene etter hvert plasseres mer kritiske kategori på den nasjonale rødlista. Lyttestasjonene gir en betydelig mindre ferdsel og tilstedeværelse enn standard rypetakseringsmetodikk; spesielt sammenlignet med den type manuelle punktransekt-takseringer som har vært utført i nasjonalparker på Svalbard, særlig fordi ferdsel unngås i kalvingsperioden for rein.

3.7 Modul *Fjellrev*

3.7.1 Begrunnelse og formål

Gjennom det siste århundret har sørgrensa for fjellrevens sirkumpolare utbredelse trukket nordover. Dette har blitt relatert til klimaoppvarmingen av nordområdene, og den internasjonale naturvernunionen IUCN har derfor valgt fjellreven som en av dine 10 «flaggskipsarter for klimaendringer». I Norge er arten rødlistet som «kritisk truet», og den er svært nær utryddet i våre to nordligste fylker. Varangerhalvøya synes nå være det eneste stedet i Finnmark med regelmessig tilstedeværelse av arten. Fjellreven er da også et tydelig uttalt verneaspekt knyttet til opprettelsen VNP. Fjellrevbestanden på Varangerhalvøya har siden 2004 vært fokusert i prosjektet «Fjellrev i Finnmark». Dette prosjektet har etter hvert dannet grunnlaget for fjellrevmodulen i «COAT Varanger». Modulen gjennomfører et forvaltningstiltak (reduksjon av rødrevbestanden) og forskning på/overvåkning av fjellrevbestanden og samfunnet av konkurrerende rovdyr. Modulens resultater så langt har nettopp blitt oppsummert og vurdert av lms m. fl. (2017) som finner at fjellreven på

Varangerhalvøya er truet av tre faktorer: (1) En stor/stabil rødrevbestand som presser fjellreven bort fra de mest produktive delene av økosystemet (Killengreen m.fl. 2007, 2012, Hamel m. fl. 2013). 2) Svakere/mer uregelmessige lemensykler (Ims m. fl. 2011, Kleiven m. fl. 2017) som gir dårligere vekstpotensial i fjellrevbestanden (Henden m.fl. 2009). 3) En kritisk liten bestandsstørrelse som gjør at fjellreven er sårbar for demografiske og miljømessige tilfeldigheter. Modulen har også belyst at den bakenforliggende driveren av rødrevbestandens økede størrelse og utbredelse er tilgang på reinkadavre (Killengreen m. fl. 2011, Henden m. fl. 2014). Forvaltningstiltaket i modulen, som har vært et intensivt uttak av rødrev på Varangerhalvøya, har ikke vært tilstrekkelig til at fjellrevbestanden har økt, og dette til tross for at uttaket har ført til at rødreven har en redusert utbredelse sammenlignet med modulens referanseområde på Laksefjordvidda (Ims m. fl. 2017).

Det nyeste estimatet av fjellrevens bestandsstørrelse på Varangerhalvøya (fra våren 2016) viser at det nå er bare 5-6 individer tilstede. Siden det ikke har blitt dokumentert yngling siden 2014, og neste toppår for smågnagere ikke kan forventes før i 2019 eller 2020, er det sannsynlig at fjellreven vil dø ut på Varangerhalvøya, hvis ikke andre tiltak iverksettes. På dette grunnlag vil COAT i samarbeid med NINAs avlsprosjekt og Miljødirektoratet styrke bestanden gjennom utsetting av individer fra avlsstasjonen i Oppdal. Selve utsettingen vil skje på tilsvarende måte som i høyfjellet lenger sør i Norge (Landa m. fl. 2017); inkludert nasjonalparkparkene Hardangervidda, Hallingskarvet og Dovrefjell. Dette nye tiltaket vil bli tett koplet til «adaptiv overvåkning» (Lindenmayer & Likens 2010) av fjellrevbestandens utvikling og relasjoner til andre arter i økosystemet, etter de samme prinsipper som «Fjellrev i Finnmark» (Ims m. fl. 2017). Der er også viktig at tiltakene gjøres på tilsvarende måte som ellers i Fennoskandia slik at de kan gi grunnlag for sammenlignende studier som kan belyse under hvilke forhold tiltakene virker best (Angerbjörn m. fl. 2013). Fjellrevmodulen er spesielt avhengig av input fra modulene for smågnagere og hjortedyr.

3.7.2 Modulobjekter

- Fjellrev

- Samfunnet av generalistpredatorer – spesielt *rødrev*, men også *ørner*, *jerv* og *kråkefugl*.

Modulen er særlig tett koplet til modulobjekter i modulene for smågnagere og hjortedyr.

3.7.3 Forvaltningstiltak

- Reduksjon av rødrevbestanden; SNOs uttak av rødrev fra snøskuter og intensivt jakt.

- Utsetting av fjellrev fra avlsstasjon.

- Støtteføring av fjellrev.

3.7.4 Beskrivelse av eksisterende aktiviteter og infrastruktur

1) Overvåkning av fjellrevhi

Fjellrevens sterke tilknytning til tradisjonelle hi gjør det mulig å overvåke den ynglende delen bestanden med stor presisjon. Det er utarbeidet velutprøvde protokoller for denne type overvåkning både nasjonalt og internasjonalt (Berteaux m. fl. 2017), og modulen vil følge disse protokollene. Det meste av hiovervåkingen i VNP (startet i 2001) har blitt gjennomført av SNO, koordinert med det nasjonale overvåkningsprogrammet på fjellrev (Ulvund m. fl. 2016). SNO besøker de fleste hiene ved hjelp av snøskuter løpet av april-mai for å registrere aktivitet (spor, åpne hi-innganger og skitt). På aktive hi blir det samlet inn skitt for DNA-analyse som gir grunnlag for identifikasjon av individer og estimering av bestandsstørrelse. Denne overvåkningsmetodikken er imidlertid følsom for dårlig vær;

bl.a. sterk vind og snø som gjør at alle aktivitetsspor viskes ut, og dette har gitt opphav til variabel kvalitet på data mellom år. Hiene (for det meste de hi som har hatt aktivitet på våren) blir besøkt sent i juli for registrering av aktivitet og eventuell yngling, samt innsamling av skitt for DNA-analyse og rester av vinterpels for isotopanalyser (Ehrich m. fl. 2015). Dette sommerbesøket gjøres for det meste av SNO ved hjelp av helikopter, men COAT-personell har i de senere årene stått for deler av denne sommerregistreringen i Komagdalen – noe som reduserer antallet landinger med helikopter. Hi med yngling blir som regel besøkt på ny senere på sommeren for å få et bedre estimat på kullstørrelse (som krever en lengre observasjonsperiode). I slike tilfeller bruker SNO som regel ATV-transport. Fra og med 2011 har SNO brukt viltkamera på en del av hiene som har hatt aktivitet eller yngling. Dette er en metode som nå brukes de fleste andre steder verden der det pågår overvåkning av fjellrev (Berteaux m. fl. 2017), blant annet i nasjonalparkene i S-Norge og på Svalbard. Kameraovervåkning på hi gir grunnlag for mer presise registreringer av aktivitet og estimater på kullstørrelse. I VNP har kameraovervåkning på hi ført til registrering av fjellrevyngling som ellers ikke hadde blitt registrert (Killengreen & Ims 2015). Fra og med 2014 har kameraovervåkingen skjedd på et større utvalg av hiene for å dokumentere i hvilken grad de er utsatt for besøk av andre arter som kan påvirke fjellrevens reproduksjonssuksess, først og fremst rødv, men også ørn, ravn og jerv. Blant annet har det blitt dokumentert at graden av rødvforstyrrelse er større på Laksefjordvidda enn på Varangerhalvøya og at den varierer mye mellom år og hi (Killengreen & Ims 2015). Videre har kameraovervåkingen vist seg å være en effektiv måte å dokumentere yngling av rødv (Ehrich & Ims 2017). Derfor planlegges det å utvide denne overvåkingen i sammenheng med den nye tiltakspakken (se nedenfor).

2) Leting etter nye fjellrevhi

Modulen er avhengig av mest mulig presis overvåkning av fjellrevenbestandens bestandsdynamikk på Varangerhalvøya; inkludert reproduksjonssuksess og bestandsstørrelse. Dette forutsetter at flest mulig hi blir overvåket ifølge protokollen som er beskrevet ovenfor. Siden 2004 har antall kjente hi blitt doblet ved at både SNO og COAT-personell har aktivt leitet etter nye hi til fots på sommeren eller med snøskuter i forbindelse med annet feltarbeid (snøsporing; jmf. kap. 3.3, måling av snøparametere; jmf. kap. 3.8) i mars/april. Det planlegges at det fortsatt gjøres en innsats på leiting etter nye hi – spesielt i den nordre delen VNP. Dette arbeidet vil skje på barmark uten bruk motorisert ferdsel fra COAT-personell.

3) Overvåkning av generalistpredatorer med viltkamera på åte

Siden 2005 har transekter med viltkamera med åte i mars-april vært overvåkningsmetoden for å dokumentere tilstedeværelse av fjellrev utenom de kjente hiområdene, tilstedeværelse/frekvens av generalistpredatorer som konkurrerer med fjellreven om åtselressurser (Killengreen m. fl. 2012, Henden m. fl. 2014) og effekten av konkurranse på fjellrevens områdebruk (Killengreen m. fl. 2012, Hamel m. fl. 2013). Denne overvåkingen gjennomføres av SNO ved hjelp av snøskuter. Viltkamera blir montert på en jernstang (figur 3.7.4) foran et frossent åte som består av innmat av rein. Åtet er fra godkjent slakteri og godkjent av mattilsynet. Kamera logger tilstedeværelse av alle dyr som opptre på åte ved at det tas et bilde hvert 10 minutt. Kameraene er som regel aktive i 2-4 uker. Det er til sammen 11 åtestasjoner i VNP (3 nord for Jakobselvkroken og 8 i Komagdalen). Denne overvåkingen planlegges videreført.

4) Uttak av rødv

Siden 2005 har SNO gjort uttak av rødv i VNP som et forvaltningstiltak i modulen. Hoveddelen av uttaket skjer i februar-april ved hjelp av skuter. Det har i forvaltningsperioden blitt tatt ut mellom 21-141 rødrever av SNO per år (disse tallene inkludere også rødrever felt utenfor VNP). Bare unntaksvis (2 tilfeller) har det vært tatt ut rødv på sommeren i VNP, og i begge tilfeller rødvvisper med kull i fjellrevhi. Alle rødrevene som skytes av SNO sendes til UiT for obduksjon hvor det tas data på alder, kjønn, vekt, kroppslengde, kondisjon, parasitter, genetikk og diett (mageinnhold og stabile isotoper). Disse data har gitt verdifull informasjon om rødvrens ernæring, bl.a. at reinkadavre er den viktigste

1037 næringen for rødreven i de indre delene av VNP mellom smågnagerårene (Killengreen m. fl. 2011). Død
 1038 rein bidrar både til å *øke og stabilisere* rødrevbestanden (Henden m.fl. 2014, Ims m. fl. 2017). Begge
 1039 deler forventes å gi negative effekter på fjellrevbestanden (Henden m. fl. 2010). Uttaket av rødrev ser
 1040 ut til å gi mindre tilstedeværelsen av rødrev, særlig mellom smågnagertoppene - i de indre delene VNP
 1041 (Ims m. fl. 2017). Det pågår nå analyser av data på rødrevens demografi og genetikk basert på det
 1042 innsamlede materialet fra uttaket (Bellier, Ehrich m. fl. *upublisert*) for gi en bedre dokumentasjon av
 1043 effektene av tiltaket. Denne kunnskapen kan bidra til å effektivisere tiltaket i framtida (Henden m. fl.
 1044 2009). Det er planlagt at uttaket av rødrev fortsettes som en del av den «nye tiltakspakken».

1045

1046 3.7.5 Beskrivelse av nye aktiviteter og infrastruktur

1047 1) *Overvåkning av fjellrevhi med viltkamera*

1048 I forbindelse med den nye tiltakspakken som er iverksatt 2017-2018 for en periode for 4-8 år
 1049 planlegges det øket bruk at kamera på et utvalg av hiene. En grunn til dette er at det er behov for presis
 1050 informasjon om hvilke fjellrevhi som er bebodd på vinteren når det skal settes ut fjellrev fra
 1051 avlstasjonen. Mer detaljert beskrivelse av hvilke hi dette gjelder er gjort i en separat
 1052 prosjektbeskrivelse/søknade til VNP-styret, bl.a. fordi dette innebærer angivelse av hilokaliteter som
 1053 må unntas offentligheten.

1054 2) *Ny tiltakspakke: Utsetting og støttefôring av fjellrev*

1055 Prokollen for utsetting av fjellrev fra avlsstasjonen på Oppdal vil tilsvare den som blitt brukt i
 1056 nasjonalparker lengre sør i landet. En detaljert beskrivelse av utsettingsprosedyrene er gitt i seprat
 1057 søknad og kun en prinsippbeskrivelse gjengis her. Grupper av fjellrev (søsken) vil settes ut på kjente hi
 1058 som ikke er bebodd av fjellrev. De utsatte revene vil være chipmerket. I utsettingsfasen har revene
 1059 tilgang på et kunstig glassfiberhi som fjernes etter noen måneder. To fôringsstasjoner vil lokaliseres i
 1060 nærheten av hiet. Antall rev som settes ut per år vil avhenge av produksjonen i av fjellrevvalper i
 1061 avlsstasjonen; men det legges opp til at det settes ut grupper på 4-5 valpekull per år.
 1062 Utsettingsprosjektets varighet er stipulert til perioden 2018-2026.

1063

1064 3.7.6 Vurderinger av miljøavtrykk knyttet til hvert modulobjekt/aktivitet

1065 1) *Overvåkning av fjellrevhi med viltkamera*

1066 Viltkamera på hi er en synlig installasjon. Bruken av slike kamera på fjellrevhi i forsknings- og
 1067 overvåkingsøyemed er nå utstrakt, og det finnes et omfattende erfaringsgrunnlag som tilsier at det
 1068 ikke har noen direkte negative effekter på fjellrevens tilstedeværelse eller reproduksjonssuksess.
 1069 Rødreven er ansett å være mer sensitiv/skeptisk til menneskelig installasjoner enn fjellrev, men
 1070 tilstedeværelse av viltkamera synes ikke å forhindre at rødrev etablerer seg på fjellrevhi (jmf. erfaringer
 1071 fra modulens referanseområde på Laksefjordvidda). Det er lite sannsynlig at viltkamera tiltrekker seg
 1072 ville dyr. Det har vært gjort en rekke forsøk på dette i forbindelse med bruk av viltkamera for overvåke
 1073 reirpredasjon (f. eks. Richardson m. fl. 2009 , Stien & Ims 2016). Viltkamera er imidlertid en synlig
 1074 installasjon for mennesker, og kan føre til at flere hi blir oppdaget. Sannsynligheten for dette vil
 1075 minimeres ved at kamera blir montert lavt i terrenget på eller rundt hiene. Det skal vurderes om
 1076 kameraene kan kamufleres ved hjelp av tekstiler (kamuflesjeduc). Det er midlertid en stor
 1077 sannsynlighet for at slike materialer vil revet i filler på hi som er bebodd av rev. Bruk av viltkamera på
 1078 hi vil normalt krever færre besøk på hiene i overvåkingsøyemed for både å fastslå reproduksjon og
 1079 telle antallet valper. Kameraovervåkning gir mer presise data om aktivitet og reproduksjon på hiene
 1080 enn manuelle observasjoner.

1081 *2) Overvåkning av generalistpredatorer med viltkamera på åte*

1082 Åtet konsumeres av åtseletere og kan derfor potensielt subsidiere bestander av åtseletere. Dette har
 1083 vært en problemstilling som allerede har blitt fagfellevurdert flere ganger i forbindelse med de
 1084 vitenskapelige publikasjonene som har basert seg på denne overvåkningen (Killengreen m. fl. 2012,
 1085 Hamel m. fl. 2013, Henden m. fl. 2014). Konklusjonen er at tilgangen på åte er såpass kortvarig og
 1086 ressursmengden såpass liten (særlig i forhold til den øvrige biomassen av døde hjortedyr) at det ikke
 1087 er grunn til forvente bestandseffekter av åte på arter som rødv, jerv, ørn og kråkefugl.

1088 *3) Utsetting av fjellrev*

1089 Utsettingstiltaket innebærer ferdsl i forbindelse med selve utsettingen; dvs. transport av utstyr, rev
 1090 fra avlsstasjonen og personell med skuter eller helikopter. Infrastrukturen i tiltaket – de kunstige hiene
 1091 og føringstasjoner – vil være synlige for mennesker. Spesielt føringstasjonene, som vil kunne stå ute
 1092 i en periode på flere år, må etterfylles/sjekkes månedlig og vil være blant de synligste infrastrukturene
 1093 i COAT. Andre aspekter med utsettingstiltaket er endringer i genetikk og atferd i den lokale
 1094 fjellrevbestanden. Begge aspekter vurderes forløpende av avlsprosjektets referansegruppe – der COAT
 1095 er representert. Når det gjelder genetikk atskiller ikke fjellreven på Varangerhalvøya seg nevneverdig
 1096 fra andre delbestander av fjellrev i Skandinavia (Flagstad m. fl. *upubliserte data*). Det har vært
 1097 dokumentert flere tilfeller av vandring av fjellrev mellom Varangerhalvøya og andre områder i Nord-
 1098 Skandinavia, senest i 2016 (Ehrich & Ims 2016). Det er derfor lite sannsynlig at fjellreven på
 1099 Varangerhalvøya har hatt spesielle genetiske varianter eller tilpasninger. Uansett er det pr. dags dato
 1100 så få fjellrever igjen på Varangerhalvøya at de ikke representerer en egen bestand, hverken i genetiske
 1101 eller demografisk forstand.

1102 *4) Støttefôring av fjellrev*

1103 Føringstasjonene er designet slik at de ikke skal gi tilgang på fôr for andre arter enn fjellrev og
 1104 erfaringene fra utsettingsforsøkene i andre nasjonalparker har vist at føringstasjonene fungerer ifølge
 1105 denne forutsetningen. Langvarig bruk av føring kan på sikt potensielt føre til uønskede genetiske
 1106 tilpasninger, og dette er en grunn for å ikke gjennomføre denne type tiltak over mange
 1107 fjellrevgenerasjoner (dvs. mange smånagersykler).

1108

1109 *3.7.7 Totalvurderinger av modulens miljøavtrykk*

1110 Fjellrevmodulen og relaterte forvaltningstiltak innebærer mer aktivitet, infrastruktur og ulike typer
 1111 inngrep i VNP enn de andre modulene i COAT. Flere av de «tunge» aktivitetene har allerede vært
 1112 gjennomført i en periode på over 10 år, slik som uttaket av rødv, fra snøskuter, overvåkning av
 1113 rovdyrsamfunnet med kamera på åte og overvåkning av fjellrevhi med utstrakt bruk av snøskuter og
 1114 helikopter. Disse aktivitetene har vært ansett for å være nødvendige for å opprettholde og overvåke
 1115 fjellrevens tilstedeværelse på Varangerhalvøya. Disse aktivitetene gjennomføres på en mest mulig
 1116 skånsom måte av kompetent personell fra SNO. SNO som står for all snøskuterkjøring i forbindelse
 1117 med overvåkningen og tiltakene gjør dette i samråd med reindrifta – slik at denne aktiviteten ikke
 1118 kommer i konflikt med flytting eller kalving. Den nye tiltakspakken (utsetting av fjellrev fra avlsstasjon
 1119 og føring, kombinert med fortsatt rødvuttak) som gjennomføres fra og med 2017/2018, ønskes
 1120 iverksatt fordi disse tiltakene har gitt gode resultater i nasjonalparkene i sør- og Midt-Norge. Fjellreven
 1121 på Varangerhalvøya er nå direkte utrydningstruet og trenger ytterligere tiltak for å nå en
 1122 bestandsstørrelse som kan være levedyktig. De nye tiltakene medfører at også overvåkningsdelen av
 1123 modulen trappes opp med chiplesere som en integrert del av føringstasjonene og viltkamera på flere
 1124 hi. Særlig føringstasjoner kan være synlige for folk som beveger seg i hiområdene. Føringstasjoner
 1125 vil imidlertid plasseres et stykke fra hiet (500-1000m), males i kamuflasjefarge og i størst mulig grad
 1126 innpasses i terrenget slik at synligheten minimeres. Tilsynet med føringstasjonene som vil medføre
 1127 mer motorisert trafikk enn før, skal utføres av SNO og med samme hensyn til reindrift som tidligere.

1128 Utover dette er det ikke grunner til å forvente at den tiltakspakken vil ha nevneverdige uheldige
 1129 effekter på andre verneverdier (sårbare arter eller økosystemer). Det er verdt å merke seg at disse
 1130 inngrepene har vært vurdert av Miljødirektoratet, andre nasjonalparkstyrer og forskere i
 1131 avlsprosjektets referansegruppe siden disse tiltakene startet i 2006.

1132

1133 3.8 Modul *Klimaobservasjonssystem*

1134 3.8.1 Begrunnelse og formål

1135 Representative og presise observasjoner av klimavariabel er en nødvendighet for
 1136 overvåkningsprogrammer som skal dokumentere klimaeffekter på samfunn og økosystem. COAT har
 1137 ett mer omfattende formål enn å påvise endringer av nedbør, vind og temperatur i og med at
 1138 hovedformålet er å overvåke hvordan klimaendringene påvirker økosystemet. Til dette kreves det
 1139 observasjoner som er representative for det klimaet som planter og dyr opplever. Klimaet påvirker
 1140 økosystemet på mange måter og et observasjonssystem som skal knyttes til økosystemresponser må
 1141 derfor dekke et bredt spekter av klimavariabel i relevante geografiske og topografiske gradienter i
 1142 økosystemet. Det eksisterende nettverket av værstasjoner på Varangerhalvøya består av stasjoner
 1143 som ligger på kysten, og er derfor utilstrekkelige for COATs formål. COAT har et behov for å etablere
 1144 et klimaobservasjonssystem som dekker de viktigste klimagradiene på Varangerhalvøya og som
 1145 overlapper med de biologiske modulobjektene i COAT. Den viktigste geografiske klimagradien i
 1146 Komagdalen-området er fra midten fra halvøya (område ved høydedraget Gárgaš) til Komagvær. Den
 1147 andre klimagradien som har vesentlig betydning for utforming av vegetasjonstyper og dermed
 1148 tilknyttede dyreliv er høydegradient; fra lavlandet med høyreiste kratt til fjellplatåene uten et
 1149 sammenhengende vegetasjonsdekke.

1150 COAT har også behov for målinger av andre klimavariabel enn de som ligger til grunn for værvarsler.
 1151 Dette gjelder bl.a. snø som er en essensiell faktor for tilstanden til arktiske økosystem (Ims m. fl. 2011,
 1152 Stien m. fl. 2012, Hanssen m. fl. 2013). COATs klimaobservasjonssystem har derfor som formål å dekke
 1153 alle klimavariabel som kreves for å kople klima til COATs biologiske overvåkningsmoduler. Den
 1154 geografiske skjevheten i plassering av værstasjoner på Varangerhalvøya er også utfordrende for
 1155 værvarslingen, så et utvidet nettverk av værstasjoner som også dekker de indre områdene vil også
 1156 komme værvarslingen til gode.

1157

1158 3.8.2 Modulobjekter

1159 - Referansestasjoner

1160 - Basestasjoner

1161 - Modulstasjoner

1162

1163 3.8.3 Beskrivelse av eksisterende aktiviteter og infrastruktur

1164 Eksisterende klimamålinger i VNP er svært begrenset og er av typen modulstasjoner. Modulstasjonene
 1165 består som regel av enkle, små sensorer og/eller manuelle målinger som er direkte knyttet til lokale
 1166 målepunkter for de ulike overvåkningsmodulene. Eksisterende modulstasjoner er knyttet til modulene
 1167 for kratt-tundra - og smågnagere og er lokalisert i intensivkvadratene og snøleiegradientene. På disse
 1168 modulstasjonene gjøres det manuelle snømålinger og automatiske målinger av temperatur på
 1169 bakkenivå. På hver stasjon er det en liten temperaturlogger av typen iButton. Denne loggeren er
 1170 plassert i en 5 cm lang plasthylse som er festet med ståltråd på bakken (figur 3.8.3). Disse gir lokal
 1171 informasjon om bakketemperatur gjennom hele året, samt når snøen kommer og går. På hver av disse
 1172 modulstasjonene har det blitt gjort snømålinger i mars/april (siden 2005 i intensivkvadratene og siden

1173 2009 i snøleiene), samtidig med snøsporingen av dyr (se kap. 3.3). Det gjøres snødybdemålinger med
 1174 peilestang i snøleiene, og det graves en snøprofil i intensivkvadratene. Dette arbeidet tar ca 1. uke.
 1175 Viltkamera-bokser for småpattedyr (se smånagermodulen) er utstyrt med termometere, slik at disse
 1176 fungerer som små modulstasjon som logger bakketemperatur gjennom hele året. Viltkamera-boksene
 1177 gir også data om snødekkets varighet ved at bildene dokumenterer om dagslys trenger inn gjennom
 1178 felleåpningene.

1179

1180 3.8.4 Beskrivelse ny infrastruktur og aktiviteter i VNP

1181 Fullt utbygd klimaobservasjonsmodulen skal COAT består av tre komponenter; referanse-, base- og
 1182 modulstasjoner, hvorav referanse - og basestasjonene er nye installasjoner som gjør automatiske
 1183 målinger av ulike vær- og miljøvariabler. Med en god geografisk/topografisk fordeling av disse
 1184 stasjonene vil de meteorologiske målingene kunne knyttes direkte til målingene til nærliggende
 1185 økologiske modulobjekter i COAT, samt at de vil danne grunnlag for å modellere klima for lokaliteter
 1186 hvor de ikke gjøres målinger.

1187 Referansestasjonene blir selve bærebjelken i COAT sitt klimaobservasjonssystem med det mest
 1188 omfattende måleprogrammet. Dette er stasjoner som skal observere alle elementer som inngår i
 1189 energibalansen og som derved kan brukes til å knytte sammenheng mellom klima, vannbalanse og
 1190 biologiske variabler. Referansestasjonen skal gi klimareferansen for området, og må plasseres sentralt
 1191 i COAT overvåkningsområder. Basestasjonene er noe enklere stasjoner, som observerer de viktigste
 1192 værvariablene. Disse stasjonene skal gi utfyllende informasjon til referansestasjonene, og er viktig for
 1193 å beskrive vær- og klimagradienter i området. De vil derfor bli satt opp i ulike høydenivåer og tilhørende
 1194 vegetasjonssoner.

1195 Storskalamønstre av klimavariasjon langs gradienten fra indre halvøya til ytre deler av Komagdalen
 1196 dekkes med tre stasjoner (innerst på midten av halvøya (B1), en plass langs dalføret i vierbelte (R1 eller
 1197 R2), og en ytre værstasjon (B4) utenfor nasjonalparken. Dette anser vi som minimums-oppsett av
 1198 værstasjoner som trengs for å kunne overvåke hvordan klimaendringene påvirker økosystemet.
 1199 Klimaet varierer betydelig på relativt liten skala (bl.a. langs geografiske/topografiske gradienter) og
 1200 lokalklimaet er svært kontrastfylt og komplekst på Varangerhalvøya. COATs observasjonssystem for
 1201 klima er designet (i form av lokaliseringer av værstasjoner) for å kople disse kontrastene til målinger
 1202 av økosystemet. For å dekke lokalskala klimavariasjon mellom Komagdalen og Sandfjorddalen, er i
 1203 tillegg stasjon B3 i Sandfjorddalen vesentlig.

1204 Referanse- og basestasjonene vil være konstruksjonsmessig like. Eneste forskjellen vil være antall
 1205 sensorer som vil bli montert. Følerne for de ulike værelementene monteres på en 10 meter høy
 1206 gittermast. Høyden på mastene følger en meteorologisk standard som vil sikre at bl.a. vindmålinger
 1207 ikke er påvirket av småskala turbulens som skyldes den lokale topografien på lokalitetene. Lokale
 1208 vindforhold påvirker strekt hvor representative vindmålingene er for større områder. Værstasjoner
 1209 skal etter internasjonale retningslinjer plasseres så fritt eksponert som mulig. Dette gjøres for å sikre
 1210 at observasjonene er representative for et større område samt at de ikke i for stor grad påvirkes av
 1211 lokale forhold som kanalisering av vind, fallvinder og kaldluftdrenasje fra høyereliggende terreng,
 1212 skyggeeffekter osv.

1213 På egnede lokaliteter hvor det ikke forventes å være særlig turbulens går det an å senke høyden på
 1214 masten til 5 meter. Vindsensorene monteres i toppen av masta mens følerne for temperatur, fuktighet
 1215 og stråling monteres på tverrgående stag i 2 meters høyde. Selve følerne er montert inne i små
 1216 kabinetter for å beskytte de mot solstråling. Snødybdemåler er også montert på et tverrstag i en høyde
 1217 som er egnet i forhold til snøforholdene på stedet. Figur 3.8.4 A viser hvordan en værstasjon av denne
 1218 typen kan fremstå bardunert for å hindre vibrasjoner og skader. For å hindre skader forårsaket av
 1219 reinsdyr som kan finne på å klø seg mot masta og/eller bardunene må disse dimensjoneres kraftigere

1220 for å tåle denne påkjenningen. Stasjonen må også kunne motstå den sterke vinden som forventes i
 1221 området. Nedbørmåleren settes opp for seg selv rett ved siden av gittermasten. Måleren som skal
 1222 brukes i COAT er automatiske nedbørmålere av typen Geonor. Disse er ca. 2 meter høye (avhenger av
 1223 snøforholdene). Rundt måleren er det montert en vindskjerm. Figur 3.8.4 B viser en slik stasjon.
 1224 Datalogger og kommunikasjonsutstyr plasseres i et skap montert nær bakken på gittermasta.

1225 Stasjonene er avhengige av strøm til observasjonene, og til satellittkommunikasjon for dataoverføring
 1226 og fortløpende kvalitetssikring/overvåking av stasjonene. Energikilden vil være solenergi der
 1227 solcellepanelene er montert på masta, mens batteripakken og styringsenheten er montert i
 1228 loggerskapet. Dersom energibehovet ikke kan dekkes av solenergi alene må det monteres en
 1229 brenselcelle som ekstra energikilde. Da vil kabinett for denne og brenselstank komme i tillegg.
 1230 Drivstoffet for brenselcella vil være metanol.

1231 Ved installering av stasjonene er det nødvendig med mindre naturinngrep for å fundamentere og
 1232 montere stasjonene. Minst inngrep er nødvendig hvis stasjonen kan forankres på fast fjell eller en
 1233 større steinblokk (ca. 800-1000 kg). Dersom det ikke er fast fjell eller større blokker i området må det
 1234 benyttes preprodusert fundament i betong som krever graving av grop til fundamentet. Derfor ble det
 1235 gjort befaringer på alternative lokaliteter i 2017 for finne slike egnede forankringspunkter som ikke
 1236 krever slike inngrep.

1237 Selve utstyret må fraktes inn med helikopter eller med snøscooter. Det er planlagt at stasjonene skal
 1238 settes opp sommeren 2018. Utstyret som transporteres til lokalitet om vinteren er tungt (opptil flere
 1239 titalls kilo) og må lagres i nærheten av tiltenkte lokaliteter for værstasjoner. Hubehytta og
 1240 Bjørnskardhytta vil være på bæreavstand fra de fleste lokalitetene (R1, B1, B2, figur 3. B), mens
 1241 eventuell stasjon i Sandfjorddalen (B3, figur 3. B) krever deponering av utstyr i zargeskasse på denne
 1242 lokaliteten.

1243 Stasjonene har behov for jevnlig tilsyn og vedlikehold. Oppgaver ved tilsyn vil være å rense sensorer
 1244 og tømme nedbørmåler (se også pkt. 3.8.5). Utover normalt tilsyn gjennomføres normalt en større
 1245 inspeksjon og ved stasjonene årlig. Tilsyn av stasjonene vil utføres av COATs regionalansvarlig
 1246 (arbeidsplass i Vadsø), samtidig med andre oppgaver i området. Årlig inspeksjon og større vedlikehold
 1247 vil utføres av personell fra Meteorologisk institutt. Dette vil så langt det er mulig legges til et besøk i
 1248 vintersesongen når transport kan skje med snøscooter. Ved utskifting av større komponenter vil det
 1249 være behov for å bruke motorisert transport (snøscooter/helikopter).

1250 1) Referansestasjon

1251 I Varangerhalvøya Nasjonalpark er det planlagt én referansestasjon. Stasjonen vil observere følgende:

- 1252 • Lufttemperatur i 2 meters høyde.
- 1253 • Luftfuktighet
- 1254 • Lufttrykk
- 1255 • Vindstyrke og vindretning i 10 meters (eller 5 meters) høyde
- 1256 • Stråling
- 1257 • Snødybde
- 1258 • Nedbør
- 1259 • Jordtemperatur

1260

1261 Det er viktig at referansestasjonen har en plassering som er sentral i forhold til de økologiske målingene
 1262 som gjøres i intensivkvadratene i Komagdalen. En optimal plassering av referansestasjonen er på
 1263 elvesletta like ovenfor sammenløpet mellom Komagelva og Njuvččagurjohka. Lokasjonen er merket R1
 1264 i kartet i figur 3. B. En *alternativ* plassering (R2) er i Hubedalen like øst for Hubehytta. Lokasjonen R1 i
 1265 Komagdalen var tidligere prioritert fordi den ligger litt lavere i terrenget og regnes med å være mer

representativ for vær og klima i Komagdalen enn lokasjonen i Hubedalen. Dog vurderes begge lokasjonene vurderes til å representere vær og klimaforholdene i Komagdalsystemet tilfredsstillende.

Etter befaringen sommer 2017, ble det konkludert at lokaliteter der det kreves at man må krysse elvene for å komme til stasjonene fra feltstasjonen i Hubedalen frarådes. Værstasjonene vil ved en slik plassering ha være vanskelig tilgjengelige i perioder, samtidig som at kryssing av elvene når vannføringen er stor er forbundet med en viss risiko. Dette vil kunne redusere regulariteten til stasjonene i for stor grad. Det betyr at referansestasjon R1 i Komagdalen oppgis. Her er det heller ikke egnede lokale masser for forankring av stasjonen. Dermed foreslås **R2**, på et punkt beliggende ca. 950m vest for Hubehytta. (30.039997E, 70.324516N) som lokalitet for referansestasjon i VNP. Her er det gode steiner for god fundamentering og bardunering av en 10 meters mast. Det er også mulighet for fundamentering av en Geonor nedbørmåler like ved. Det har blitt vurdert en plassering nærmere Hubehytta. Dalføret der Hubehytta ligger er imidlertid forholdsvis trangt, og vil påvirke vindmålingene på en slik måte at de ikke vil være representative for hele området de er ment å dekke, men kun representere Hubedalen. Den foreslåtte plasseringen R2 oppfyller kravene til eksponering og representativitet (se linjer 1195-1203). Her er det også gode fundamenteringsforhold i stedegne masser, noe som ikke er registrert nær Hubehytta.

2) Basestasjoner

Innenfor VNP er det planlagt inntil 3 basestasjoner, pluss to stasjoner like utenfor nasjonalparken. De foreslåtte lokalitetene er avmerket i kartet i figur 3. B. Til sammen vil disse stasjonene dekke de viktigste gradientene i COAT intensivområde i Komagdalen/Sandfjorddalen, og vil sammen med stasjonene på utsiden av nasjonalparken gi et klimaobservasjonssystem som dekker de viktigste klimagradientene på Varangerhalvøya.

Basestasjon 1 (B1) er foreslått plassert på høydedraget Gárgaš, ca 400 m.o.h. Denne sentralt plassert lokaliteten på Varangerhalvøya representerer de høyest liggende områdene i Komagdalen/Sandfjorddalen hvor COAT gjør målinger av økologiske modulobjekter. Denne basestasjonen vil gi representative observasjoner for dette området, og derved gi et betydelig bidrag til kunnskapen om vær og klima i de indre og høyereliggende delene av Varangerhalvøyas østre del. Stasjonen vil observere vind, temperatur, luftfuktighet, (trykk) og jordtemperatur. Lokaliteten anses som vindutsatt, det planlegges derfor ikke i utgangspunktet å utføre nedbørsobservasjoner på denne stasjonen. Basestasjon **B1** på Gárgaš foreslås fundamentert på en stor steinblokk (29.892004E, 70.362295N) som vil gi god forankring for en 10 meter høy mast (figur 2). Denne stasjonen vil i tillegg til å dekke COAT sin behov ha stor nasjonal verdi for værvarslingsformål. Plassering på Gárgaš er valgt noe ved siden av toppen, for å minimalisere synlighet i landskapet, men fortsatt tilfredsstillende kvalitetskriterier på værmålinger (se linjer 1195-1203). Ved å forskyve stasjonen lengre ned langs fjellsiden skulle den bli mer påvirket av lokale vindforhold.

Alternativ plassering ved Bjørnskardhytta har blitt vurdert. En slik plassering vil ligge relativt langt nede i terrenget, og vil dermed ikke være en god lokalitet å overvåke klima på høytliggende områder. I tillegg ligger den i skrånende terrenget, og vil ikke tilfredsstillende kvalitetskriterier for vindmålinger. Alternativ plassering ved Ragnarokkhytta skulle ligge relativt langt unna mesteparten av studieområdet og vil dermed ikke produsere representative data. Den vil også være mer vanskelig tilgjengelig for tilsyn og vedlikehold, noe som vil kunne påvirke regulariteten og kvaliteten av stasjonen negativt.

Basestasjon 2 (B2a eller B2b) vil i utførelse være lik basestasjon 1 på Gárgaš. Denne basestasjonen er «optional», og om denne vil ønskes satt opp vil bli avgjort når man har analysert dataene fra de øvrige stasjonene i nettverket. Den er tenkt plassert lenger øst, på den vestlige delen av høydedraget Ryggfjellet. Det er to mulige lokaliteter som er vurdert, B2a i en liten forsenkning mellom Ryggfjellet og Ovlánddeoaiivi. B2b er lokalisert nær Njuvččaguroaivi. Begge alternativene ligger fritt eksponert ca.

1313 330-340 m.o.h. Hvilken lokalitet som vil bli prioritert avgjøres etter befaring sommeren 2017. Befaring
 1314 sommer 2017 konkluderte at basestasjon **B2b** kan plasseres på en solid steinblokk (30.029579E,
 1315 70.352561N) som vil gi god fundamentering for en 10 meters mast. Lokalitet **B2a** ble ikke befart denne
 1316 gangen.

1317 Basestasjon 3 (B3) er foreslått plassert i Sandfjorddalen og var opprinnelig tiltenkt en plassering ved
 1318 sammenløpet mellom Sandfjordelva og Buoidejohka, ca 200 m.o.h. Stasjonen vil i utførelse være lik de
 1319 andre stasjonene, men vil i tillegg observere nedbør. Stasjonen anses som representativ for
 1320 Sandfjorddalføret.

1321 Etter befaring sommer 2017 foreslås basestasjon **B3** å flyttes til høydedraget rett nord for det nordre
 1322 vannet i Njuvčagutjávrrit. Dette er basert på av drifts- og sikkerhetsmessige årsaker (i.e. elvekryssing).
 1323 Den foreslåtte lokaliteten (30.022366E, 70.361184N) er en stor steinblokk som vil gi god
 1324 fundamentering. Den vil være godt synlig fra fiskevannet og ved ferdsel i gjennom området. Vi foreslår
 1325 en mastehøyde på 5 meter på denne lokaliteten da vindobservasjonene kun vil ha lokal
 1326 representativitet.

1327 Basestasjon 4 (B4) er foreslått plassert ved Komagelva, like utenfor nasjonalparken.

1328 Basestasjon 5 er foreslått plassert ved Sandfjorddelva, like utenfor nasjonalparken.

1329 Lokalteter med eksisterende infrastruktur i nedre Komagdalen telegrafhytta («Førstehytta») eller
 1330 hengebrua har ikke vært vurdert som gode alternative plasseringer for stasjoner innenfor VNP.
 1331 Basestasjon B4 som ligger utenfor nasjonalparken beskriver klimagradiene (både kyst- innland og
 1332 høyde) bedre enn disse lokalitetene. Vi ser det som lite hensiktsmessig å ha stasjonen lengre inn i
 1333 dalen, i og med at den da skulle både beskrive klimagradiene dårligere samt at den da blir plassert
 1334 inne i nasjonalparken.

1335 Naturinngrep og ferdsel ved installering av basestasjonene vil være de samme som for
 1336 referansestasjonen. Stasjonene vil også ha det samme rutiner for tilsyn og vedlikehold. Behovet for
 1337 tilsyn vil variere med observasjonsprogram, og basestasjoner som ikke observerer nedbør og/eller
 1338 stråling vil ha mindre behov for tilsyn enn stasjoner som observerer dette.

1339 Installering av stasjonene i nasjonalparken er planlagt sommeren 2018, med unntak av basestasjon 2
 1340 som installeres i 2019 eller 2020.

1341

1342 3.8.5 Vurderinger av miljøavtrykk knyttet til hvert modulobjekt/aktivitet

1343 1) Referanse- og basestasjoner

1344 Meteorologisk institutt har omfattende erfaring med etablering og drift av værstasjoner av den type
 1345 som planlegges i regi av COAT. Installering av værstasjoner har liten påvist miljøeffekt.
 1346 Naturinngrepene er svært små, og begrenset til noen få kvadratmeter rundt selve monteringspunktet.
 1347 Ved installering vil det være nødvendig med motorisert ferdsel med snøscooter og helikopter, noe som
 1348 i en begrenset periode kan være forstyrrende for dyreliv og på rekreasjonsaktivitet i området.
 1349 Tidspunkt for installering vil velges slik at denne forstyrrelseseffekten minimeres. Værstasjonene anses
 1350 å ha liten eller ingen varig effekt på økosystemet.

1351 Nedbørmålerne som skal benyttes samler opp nedbør i en bøtte som må tømmes med jevne
 1352 mellomrom. For å hindre frost i og fordampning fra bøtta blir denne tilsatt kjemikalier. Innholdet i
 1353 bøtta skal behandles som spesialavfall. Ved tømning vil derfor innholdet samles i egnet beholder for
 1354 trygg transport ut av nasjonalparken for å innleveres til miljøstasjon for destruksjon. Vi anser det som
 1355 mest miljøvennlig å lagre dette i egnede beholdere på stedet og frakte de ut med snøscooter vinterstid.
 1356 Nedbørmengdene i dette området (midlere årsnedbør 800-1200 mm) tilsier at bøtta må tømmes 2-3
 1357 ganger pr. år.

1358 For mennesker vil værstasjonene utgjøre en visuell forstyrrelse i landskapet. En mast på 10 meter med
 1359 påmontert utstyr vil være synlig for de som ferdes i området. Reduseres masthøyden til 5 meter, slik
 1360 det kan være mulig på egnede lokaliteter uten turbulens, vil synligheten minkes. Så langt det er mulig
 1361 vil stasjonene plasseres slik i terrenget at den visuelle forstyrrelsen vil bli minst mulig fra de mest
 1362 brukte ferdselsveiene i området.

1363 Basestasjonene på høydedragene (B1 og B2a/B2b) vil bli trukket inn på platåene, og vil bli lite synlige
 1364 ved ferdsel i dalene. Stasjonen i Sandfjordalen (B3) vil også gli fint inn landskapet.

1365 En mastehøyde på 10 meter en standard for observasjon av vind. For vindutsatte lokaliteter med stor
 1366 risiko for nedising har Meteorologisk institutt noen steder valgt å redusere denne til 5 meter av
 1367 driftsmessige hensyn. Dersom det anses at en mast på 10 meter gir for stor visuell forstyrrelse kan en
 1368 mastehøyde på 5 meter vurderes for stasjonene B1 og B2b. På disse to punktene antar vi at
 1369 vindobservasjonene kan være representative i 5 meters høyde. For de andre lokalitetene vil en mast
 1370 lavere enn 10 meter medføre at vindobservasjonene mister betydelig verdi. Med tanke på værvarsling
 1371 vil vindobservasjonene fra COAT være av størst verdi. Representativiteten til vindmålingene er det
 1372 derfor av stor betydning å beholde for å oppnå den ønskede effekten av å gi mer presis informasjon
 1373 for å sikre trygg ferdsel i området.

1374 *2) Modulstasjoner*

1375 Modulstasjonene har små temperaturloggere montert i vegetasjonen på bakken, som ikke vil ha
 1376 miljøkonsekvenser og som er knapt synlige for andre enn personer som vil passerer rett over disse. De
 1377 manuelle målinger av snødybder og snøprofiler innebærer ferdsel med 1-2 snøskuter og 1-2 personer
 1378 tilsvarende 1 gang per stasjon/pr. år og skjer i koordinert med annet feltarbeid i mars og april, før innsig
 1379 av rein til vår - og sommerbeiter.

1380

1381 3.8.6 Totalvurderinger av modulens miljøavtrykk

1382 Referanse - og basestasjonen er blant de mest synlige installasjonen i COATs infrastruktur. Det vil ikke
 1383 være til å unngå at personer som passerer disse innen synsrekkevidde vil registrere at de er tilstede. I
 1384 og med at synsinntrykket av stasjonene vil gi det største miljøavtrykket, har COAT lagt seg på en
 1385 «minsteløsning» i antall stasjoner som er nødvendig for å dekke de viktigste klimagradiene i
 1386 Komagdalen og Sandfjorddalen. I forslaget til lokaliseringen av stasjonene har det også blitt lagt vekt
 1387 på å balansere dette sentrale overvåkningsbehovet mot ønsket om å minimering av synligheten av
 1388 stasjonene innen VNP. Klimaobservasjonssystemet vil som helhet også medføre ferdsel i VNP av COAT-
 1389 personell som skal drifte stasjonen. Så langt det er mulig vil driften av systemet kombineres med
 1390 aktiviteter innen de andre COAT-modulene.

1391 Det er viktig å poengtere at uten et godt klimaobservasjonssystem vil COAT ikke være et fullverdig
 1392 klimaøkologisk observasjonssystem. Presise målinger av meteorologiske tilstandsvariable med høy
 1393 oppløsning i rom og tid er helt avgjørende for å knytte tilstanden i økosystemet til klimaendringene.
 1394 Det planlagte nettverket av værstasjoner (inkludert de som vil plasseres i COAT intensivområder
 1395 utenfor nasjonalparken) vil gi grunnlag for lage detaljerte klimakart for VNP og Varangerhalvøya for
 1396 øvrig. For å utvikle klimaobservasjonssystemet på Varangerhalvøya, bl.a. for å få bedre målinger av snø
 1397 og is, vil det også bli behov for noe eksperimentell aktivitet (høyere frekvens av manuelle målinger,
 1398 utprøving av nye instrumenter, osv). Slike eksperimenter vil skje utenfor nasjonalparken.

1399

1400 4. FELTSTASJON

1401 4.1 Formål og begrunnelse

1402 Økosystembasert overvåkning forutsetter feltarbeid i forskjellige sesonger i løpet av året. Personell
 1403 som utfører dette feltarbeidet over flere dager i strekk må ha en innendørs base som dekker personlige
 1404 og arbeidsmessige behov. Slike baser kalles *feltstasjoner*. COAT har behov for feltstasjoner som kan
 1405 fungere som baser for den feltbaserte overvåkning innen COATs 2 eksisterende intensivlokaliteter på
 1406 Varangerhalvøya; Komagdalen/Sandfjorddalen i VNP og nedbørfeltene til (2) Bergebyelva/Jakobselva.
 1407 Det er planer om å søke finansiering til en tredje intensivområde ved Risfjordelva vest for VNP.
 1408 Innbyrdes avstand mellom intensivområdene (>30 km) er for stor til at de kan ha felles
 1409 baser/feltstasjoner.

1410 Overvåkningssystemet i Komagdalen/Sandfjorddalen ligger opptil 25 km innenfor nasjonalparkgrensa.
 1411 Denne avstanden er for lang til at en feltstasjon utenfor nasjonalparkgrensa vil være hensiktsmessig
 1412 (dvs. en slik plassering vil kreve uhensiktsmessig mye tid, krefter og trafikk til transport av personell og
 1413 utstyr). For å være funksjonell bør feltstasjonen være sentralt og nært plassert i forhold til alle
 1414 målepunktene som beskrevet i overvåkningsmodulene i kapittel 3 (se figur 3). For øvrig skal
 1415 feltstasjonene i COAT ha følgende primære funksjoner:

- 1416 - *Overnatting og opphold* for COAT-personell (opptil 6 personer i 2-3 ukers feltperioder).
- 1417 - *Arbeidsplass* for bearbeiding av biologiske prøver, datalogging og klargjøring av instrumenter
- 1418 - *Lagerplass* for HMS-utstyr, vitenskapelig utstyr og instrumenter, proviant og drivstoff.

1419 Hubehytta har fungert som en base for COATs forløperprosjekter siden 2005. Den er sentralt plassert
 1420 i forhold til lokaliseringen av målepunktene i Komagdalen/Sandfjorddalen. Hubehytta er imidlertid
 1421 uegnet som feltstasjon for COAT av flere grunner. Den er generelt for liten og er uhensiktsmessig
 1422 innredet; særlig med mangel på nok romareal for oppholds-, sove-, arbeids - og spiseplass. Slik
 1423 Hubehytta er nå, dekker den ikke selv grunnleggende HMS-krav for personell i arbeid. Lagerplassen er
 1424 også for liten for COATs fremtidige behov. Et annet grunnleggende problem er at Hubehytta eies av en
 1425 annen institusjon (Varanger Kraft). Dette gjør at COAT kun kan bruke hytta på lånebasis, noe som
 1426 begrenser tidspunkt og varighet for bruk. Varanger Kraft ønsker heller ikke noen utvidet, langsiktig
 1427 leieavtale. En større ombygning/utviding/oppgradering av Hubehytta kunne kanskje tilfredsstillende
 1428 COATs behov, men dette er ikke et aktuelt alternativ så lenge hytta har en annen eier.

1429 Den planlagte feltstasjonen i VNP skal kun brukes til COAT-relatert feltarbeid slik beskrevet i Kap. 3, og
 1430 av offentlige myndigheter som har forvaltnings- og tilsynsoppgaver i nasjonalparken, slik som SNO og
 1431 nasjonalparkforvaltningen (forvalter og styre). Utover dette ønskes det at en del av feltstasjonen skal
 1432 ha en nødbu-funksjon for reindrifta. Feltstasjonen skal eies av UiT- Norges Arktiske Universitet og
 1433 eieren er den formelt ansvarlige for etablering, bruk, vedlikehold og eventuell avvikling.
 1434 Reinbeitedistrikt 6 har i møtene med COAT-ledelsen ytret et ønske om å overta feltstasjonen om den
 1435 skulle avvikles som en feltstasjon for COAT. En slik overdragelse til annen eier må selvfølgelig
 1436 godkjennes av relevante myndigheter.

1437

1438 4.2 Beskrivelse av feltstasjonen (Hubestasjonen)

1439 4.2.1 Bygninger

1440 Beregnet arealbehov for feltstasjonen tilsvarer en liten hytte (45-50m²) og et mindre uthus (10-12 m²).
 1441 Hovedbygget skal være en lav modulhytte i treverk, med farge og ytre arkitektur mest mulig likt
 1442 linjehyttene i nasjonalpark. Uthuset skal være i samme stil som hovedbygget. Begge bygg skal kunne
 1443 settes på påler i bakken og forankres med vaier. Modulkonstruksjonen gjør det lett både å få

1444 feltstasjonen satt på plass og eventuelt fjernet igjen med helikopter. Strømforsyning skal være basert
 1445 på solcellepanel. Til sammen vil hytte og uthus fylle formål og funksjoner nevnt i kap. 4.1 med rom for
 1446 overnatting, oppholds- og arbeidsplass, spiseplass/kjøkken, sanitærom og lagerplass for
 1447 instrumenter, samt proviant. Uthuset skal ha lagerplass større utstyrsenheter, ved, drivstoff, samt
 1448 utedo. Med større utstyrsenheter mener vi for instrumentering som for eksempel lyttebokser og
 1449 stenger til disse; måleutstyr for bl.a. snøprofilobservasjoner og punktfrekvensanalyse; reservedeler
 1450 og utstyr til å vedlikeholde bl.a. innhegninger, værstasjoner, kamerafeller mm.; samt generell feltutstyr
 1451 som aggregat, snømålingsutstyr, verktøykasse osv. Fordi årlig transportsyklus med motorisert
 1452 transport bare kan skje om vinteren (alt av tungtransport, bl.a. drivstoff og ved til hytta og oppsamlet
 1453 søppel fra hytta) er det behov for å lagre en del utstyr på hytta. Behov om et uthus som separat
 1454 lagerbygg er begrunnet ved HMS-krav i forhold til brannsikkerhet ved lagring av bensin og gass.

1455 4.2.2 Lokalisering

1456 Feltstasjonen foreslås satt opp i nær tilknytning til Hubehytta. Denne plasseringen har flere fordeler.
 1457 Den er funksjonell med hensyn til COATs behov om en sentral beliggenhet i forhold til
 1458 overvåkningslokalitetene i Komagdalen/Sandfjorddalen. Her er det tilgang til drikkevann
 1459 («Hubebekken») og erfaring tilsier at lokalitetens plassering i terrenget gir lite snøakkumulering. Når
 1460 det gjelder miljøkonsekvenser, er vegetasjonen i umiddelbart nærhet av Hubehytta allerede noe
 1461 preget av menneskelig ferdsel og en ny hytte vil ikke bidra nevneverdig til ytterligere
 1462 vegetasjonsendringer. Det at det allerede står en hytte på lokaliteten gjør at feltstasjonen i minst mulig
 1463 grad representere ny bebyggelse av VNP. Lokaliteten plassering i terrenget gjør at den er lite synlig
 1464 over lengre avstander fra alle kanter.

1465 4.2.3 Etablering

1466 «Hubestasjonen» skal etableres så fremt og snart tillatelser blir gitt; forhåpentligvis sommeren 2018.
 1467 Etablering kommer til å kreve helikoptertransport av hyttemoduler og øvrig materiell som skal til for å
 1468 få satt feltstasjonen på plass. Det vil velges løsninger som minimerer antallet helikopterløft og
 1469 arbeidstid for anleggspersonell. Normalt skal en slik stasjon kunne etableres i løpet av 1-2 uker. Det vil
 1470 velges et tidspunkt på sommeren som gir minst forstyrrelser for reindrifta (sensommer).

1471 4.2.4 Drift

1472 I drift skal Hubestasjonen kun være bemannet i de perioder det skjer feltarbeid. Transport av proviant
 1473 og annet forbruksmateriell skjer om vinteren med snøscooter, mest mulig koordinert med feltarbeid
 1474 som skjer i mars/april. Vitenskapelig utstyr skal i størst mulig grad være lagret på stasjonen slik
 1475 transport inn og ut av nasjonalparken minimeres. Transport om sommeren skal kun gjelde personell
 1476 og skjer til fots der personlig (privat) utstyr bæres i ryggsekk. Søppel sorteres, komprimeres, lagres i
 1477 uthus og kjøres ned med snøskuter på vinteren.

1478 4.2.5 Eventuell avvikling

1479 I likhet med all øvrig infrastruktur og aktivitet i COAT, skal feltstasjonen være langsiktig. Det er derfor
 1480 ikke tidfestet noen avvikling av stasjonen. Imidlertid gjør stasjonens modulløsning at det skal være
 1481 minst like enkelt å avvikle feltstasjonen (dvs. demontere og transportere ut) som det er i etablere den.
 1482 Slik sett er feltstasjonen, som alt annet COAT-infrastruktur, ikke å anse som permanente installasjoner.

1483 4.3 Vurdering av miljøkonsekvenser

1484 Feltstasjoner for naturvitenskaplige og forvaltningsmessige formål i uveisomme natursystemer finnes
 1485 i mange størrelser og varianter. Enkelte feltstasjoner i Arktisk/Antarktis har stor bygningsmasse
 1486 (grunnflate på mange hundre m²), permanent bemanning og hundrevis av overnattingsdøgn per år. I
 1487 denne sammenheng er COATs planlagte feltstasjoner svært små. I følge COATs prinsipp om å minimere
 1488 avtrykket på miljøet (se lms m. fl. 2013; side 24) er det valgt minimumsløsninger. Dette betyr at
 1489 stasjonenes primære funksjonskrav skal dekkes med minst mulig bygningsmasse. For den planlagte

Hubestasjonen er følgende andre tiltak gjort for å minimere miljøkonsekvensene. Det er valgt en plassering i terrenget som gir liten synlighet for andre brukere av nasjonalparken. Tilknytningen til en eksisterende hytte (Hubehytta) vil gjøre at stasjonen ikke vil representere bebyggelse på et nytt sted i VNP. Hubestasjonens ytre utseende (arkitektur, farge) vil ligne linjehyttene i VNP slik at stasjonen i minst mulig grad representerer et stilbrudd med de andre hyttene i VNP. Det blir imidlertid ikke til å unngå at folk som passerer nært stasjonen faktisk vil se feltstasjonen. Hubestasjonen skal være merkes med et skilt som gir god informasjon til forbigående om hvilken funksjon den har; dvs. en base for overvåkning av klimaendringenes effekter på naturen i Varangerhalvøya nasjonalpark.

Hubestasjonen - som fysisk struktur - forventes ikke å ha noen effekter på økosystemet (dyreliv eller flora). I drift vil ikke stasjonen medføre noe vesentlig mer ferdsel og trafikk enn det som COATs forløperprosjekter har hatt de siste årene. Hubestasjonen har funksjoner (bl.a. lagringsplass) som gjør at det faktisk kan bli mindre trafikk av COAT-personell og utstyr inn og ut av VNP. Det blir heller ikke behov for å sette opp lavvo for utstyr og personell i nærheten slik det har vært nødvendig i COATs forløperprosjekter, når Hubehyttas kapasitet ble sprengt eller at andre brukere la beslag på den. I etablerings/byggefase vil det naturligvis bli mer materialtransport med helikopter og aktivitet av personell på stedet enn i driftsfase. Denne etableringsfasen er imidlertid kort (1-2 uker).

Legges det til grunn at det integrerte overvåkningssystemet for klima og økosystem skal implementeres i VNP - slik beskrevet i kapittel 3 - er vår vurdering at det ikke finnes gode alternativer til den her beskrevne Hubestasjonen.

5. HELHETSVURDERING AV COAT I VARANGERHALVØYA NASJONALPARK

5.1 Begrunnelse og formål

5.1.1. Klimaendringene

På grunn av de menneskeskapte klimaendringene forventes det at nordområdene i løpet av det inneværende århundre vil bli utsatt for de største og raskeste miljøendringene på flere hundre tusen år (ABA 2013). Store deler av Arktis vil sannsynligvis ha et klima som tilsvarende det som nå finnes på tempererte breddgrader (Xu m. fl. 2013). På det norske fastlandet er Varangerhalvøya og Finnmarksvidda de områdene som vil bli mest utsatt for klimaoppvarming. Prognoser fra norsk klimaservice-senter (<https://klimaservicesenter.no/>) forteller at årsgjennomsnittlig temperatur på Varangerhalvøya kan forventes å bli på 5-7 grader høyere i løpet 60-80 år. Dette betyr at vintrene for det meste vil være snøfrie i lavereliggende strøk på halvøya, vekstsesongen for planter vil være opptil 3 måneder lengre, og mengden nedbør kan øke med opptil 20%. Dermed kan klimaet på Varangerhalvøya om 80 år ligne dagens klima på Sør-Vestlandet.

5.1.2 Økosystemeffektene

Klimaendringer i det omfanget som forventes på Varangerhalvøya, vil ha både dramatiske og uoversiktlige effekter på økosystemet. Fra et klima som inntil nylig har gitt betingelser for arktisk tundra, kan klimaet om 80 år (under likevektbetingelser) gi vekstforhold for temperert lauvskog med treslag som hassel, eik og bøk. Det er imidlertid usannsynlig at temperert lauvskog vil være etablert i Varangerhalvøya allerede i 2100. Generelt tar det lang tid for landbaserte økosystemer å komme i likevekt med klima og andre miljøforhold. Det mest sannsynlige er at økosystemet på Varangerhalvøya i de kommende desenniene vil preges av betydelig grad av ulikevekt og klimastress, dvs. såkalt transiente (midlertidige) tilstander med ukjente egenskaper. En ny type natur med ukjent innhold vil være i fremvekst, mens det arktisk pregede landskapet, faunaen og floraen – de vesentligste grunnene for opprettelsen VNP – vil raskt være på vikende front. Selv om klimaendringene på Varangerhalvøya hittil har vært relativt moderate (ca. 1 grad fra klimamålingenes start i Vardø; Hanssen-Bauer & Tveito

1535 2014) har COAT forløperprosjekter allerede dokumentert omfattende klimarelaterte
 1536 økosystemendringer (Jepsen m. fl. 2013; Fig. 5.1).

1537

1538 5.1.3 Hvorfor bør COAT etableres i Varangerhalvøya nasjonalpark?

1539 Fordi naturen på Varangerhalvøya forventes å bli sterkere rammet av klimaendringene enn det øvrige
 1540 norske fastlandet, har COAT valgt nettopp denne regionen som ett av sine to fokusområder.
 1541 Varangerhalvøya forventes å bli *særlig eksponert* for klimaendringene, samtidig som halvøya har en
 1542 arktisk natur som vil være *særlig følsom* for påvirkningen fra et varmere klima (Ims m. fl. 2014). Den
 1543 mest arktisk pregede naturen på Varangerhalvøya - med fauna og flora som bare finnes i arktisk
 1544 (Karlsen 2014, Strann & Ims 2014) - er lokalisert i VNP. Dette skyldes at nasjonalparken huser viktige
 1545 habitater som overlapper med de kaldeste delene av klimagradiene på Varangerhalvøya (Hanssen-
 1546 Bauer & Tveito 2014). Etter hvert som klimaet varmes opp kan det forventes at slike «cold spots» i VNP
 1547 vil huse de siste klimarefugiene for arktiske arter på det norske fastlandet. Dette er den viktigste
 1548 grunnen til at COAT ønsker å inkludere VNP i sitt overvåkningsprogram. Uten den planlagte
 1549 overvåkningsaktiviteten i VNP vil COAT tape mye av sin verdi, både vitenskapelig og forvaltningsmessig.

1550

1551 5.1.4. COATs økosystem-, klima- og forvaltningsperspektiv

1552 COAT er både økosystembasert og klimarelatert. Dette innebærer at de mest sentrale artene og
 1553 prosessene i økosystemet, inkludert deres relasjoner til klimasystemet, skal overvåkes presist og
 1554 integrert med høy oppløsning i rom og tid. Det omfattende overvåkningsopplegget beskrevet i kapittel
 1555 3 i denne utredningen, er av uavhengige eksperter vurdert som nødvendig for å gi solid vitenskapelig
 1556 dokumentasjon av årsakssammenhenger bak endringene i økosystemet. Solid dokumentasjon av
 1557 årsak-virkningsforhold er nødvendig for å vise myndigheter og allmenhet hvilke konsekvenser
 1558 klimaendringene, og ultimat - vårt forbruk av fossil energi har. Sikker kunnskap om
 1559 årsakssammenhenger er også viktig for å identifisere mulige forvaltningstiltak. COAT har lagt stor vekt
 1560 på forvaltningsperspektivet ved å fokusere på biologisk mangfold (f. eks. truede arter) og
 1561 økosystemtjenester (f. eks. høstbare arter) som anses som viktige lokalt, nasjonalt og internasjonalt.
 1562 COAT ville ikke ha fått førsteklasses ekspertevalueringer eller mottatt store offentlige bevilgninger
 1563 uten at disse viktige perspektivene var godt ivaretatt både i planen og søknader. Det er også verdt å
 1564 merke seg at disse tidligere evalueringene har funnet at miljøaspektet til COAT-infrastrukturen er
 1565 tilfredsstillende ivaretatt. COATs fremste egenskap er at programmet er *helhetlig* med en
 1566 gjennomtenkt *integrasjon* av klimamålinger, økosystemovervåkning og forvaltningsrelevante
 1567 perspektiver.

1568

1569 COATs virksomhet i VNP vil kunne gi nasjonalparkstyret viktig kunnskap om tilstand, framtidsutsikter
 1570 og forvaltningsråd om biologisk mangfold og økosystemer som er direkte knyttet til formålet med
 1571 vernet av VNP.

1572

1573 5.2 Miljøkonsekvenser

1574 5.2.1. Infrastruktur

1575 COAT har tre såkalte intensivlokaliteter på Varangerhalvøya og Komagdalen/Sandfjorddalen i VNP er
 1576 en av dem. På disse lokalitetene skal det gjøres målinger av et stort antall økologiske og klimatiske
 1577 tilstandsvariable. Denne overvåkningsaktiviteten vil kreve en base for personell og utstyr i form av en
 1578 relativt liten feltstasjon. I VNP foreslås det at denne feltstasjonen (bestående av en hytte med uthus)
 1579 settes opp i tilknytning til den eksisterende Hubehytta.

1580 Selve overvåkningssystemene for økosystem og klima vil kreve et godt integrert nettverk av
 1581 vitenskapelig infrastruktur i ulike habitater og klimagradianter. Flere av disse instrumentene
 1582 representerer ny automatisk sensorteknologi innen økologisk overvåkning som erstatter det som
 1583 tidligere var manuelt feltarbeid. Disse automatiske sensorene medfører derfor mindre ferdsel av
 1584 personell enn tidligere. Det er grunn til å forvente mer av denne type utvikling overvåkningsteknologi
 1585 i framtiden, og COAT vil være en aktivt part i denne utviklingen.

1586 Den planlagte COAT-infrastrukturen beskrevet i denne utredningen (kap. 3), forventes ikke å ha
 1587 nevneverdige effekter på økosystem (dvs. innvirkning på populasjoner av dyr eller planter) eller
 1588 registrerte kulturminner. Alle installasjonen okkuperer små og spredte punkter i terrenget som ikke
 1589 skal berøre/forstyrre habitater for sårbare arter eller kjente kulturminner. Ingen av COAT-
 1590 installasjonene er å betrakte som permanente. De vil kunne raskt fjernes når de ikke lenger fyller sin
 1591 funksjon, og dette uten at de etterlater seg nevneverdige varige merker i terrenget. UiT-Norges
 1592 Arktiske Universitet vil være ansvarlig for all infrastruktur, og derfor også for at infrastruktur som fases
 1593 ut av COAT vil bli fjernet.

1594 Menneskers synsinntrykket vil utgjøre den største miljøkonsekvensen av COAT-infrastrukturene i VNP.
 1595 De største enhetene for logistikk (1 feltstasjon), måleinstrumenter (3-4 værstasjoner) og
 1596 forvaltningstiltak (et varierende antall fôrautomater og kunstige hi for fjellrev) vil være godt synlige for
 1597 mennesker som passerer forholdsvis nært, og dette til tross for at det er lagt vekt på å plassere slike
 1598 installasjoner i terrenget med hensyn til at synligheten blir minst mulig. Det er også lagt vekt på å holde
 1599 antallet av store infrastrukturenheter på en minimum. Instrumenter og installasjoner som er mest
 1600 tallrike i COAT overvåkningsmoduler (f. eks. lyttestasjoner og viltkamera), er små og lite synlige - selv
 1601 på kloss hold.
 1602

1603 5.2.2. Aktivitet av personell

1604 UiT har siden 2004 hatt betydelige forsknings – og overvåkningsaktiviteter i VNP (kap. 1). Mye av COAT
 1605 overvåkningsaktiviteter i VNP representerer en fortsettelse, fornyelse eller utvidelse av denne godt
 1606 etablerte aktiviteten. Fornyelse på grunnlag av nyutviklet teknologi i flere av COAT-modulene vil
 1607 resultere i mindre aktivitet av personell. Totalt sett vil midlertid COAT i full drift (fra og med 2021) bety
 1608 en viss økning av aktivitet av overvåkningspersonell i VNP. Dog, som det framgår av COATs årshjul
 1609 (Tabell 1C), vil antall personer med base i Hubestasjonen ikke overstige 6 personer i noen perioder,
 1610 noe som tilsvarende aktivitetstopper i COAT forløperprosjekter. Videre vil feltstasjonen ikke være
 1611 bemannet i mer enn totalt ca. 1,5 mnd. pr. år. Fordi den økosystembaserte overvåkingen i COAT er
 1612 nøye integrert/koordinert (ved at personell i felt utfører flere oppgaver på samme tid og sted) oppnås
 1613 betydelig besparelser i logistikk og mannskap - og dermed også redusert fotavtrykk på miljøet.

1614 Det har blitt lagt vekt på at det ikke skal være aktivitet av COAT-personell i sesonger som er spesielt
 1615 sensitive for reindrifta; særlig tidsperioden før og etter kalving (slutten av april til slutten av juni). I
 1616 etableringen av noen tyngre utstyrs- og logistikkenheter (f. eks. feltstasjon og klimastasjoner) vil det
 1617 være noen topper for transport- og anleggsaktivitet i VNP. Disse aktivitetstoppene er lagt til
 1618 tidspunkter som i minst grad berører reindrift. Det er også verdt å merke seg at personell som arbeider
 1619 i COAT er biologer med mye kunnskap om dyreliv og vegetasjon på Varangerhalvøya. Det er en stor
 1620 bevissthet hos disse feltarbeiderne at COAT skal medføre minst mulig forstyrrelser.

1621 Selv om COAT gjennom sin posisjon på «det nasjonale veikartet for prioritert forskningsinfrastruktur»
 1622 i prinsippet skal kunne brukes av andre relevante FoU-miljøer i Norge, er det COATs faglige ledelse som
 1623 styrer bruken av feltinfrastrukturen. COAT-ledelsen har ingen planer om å øke feltaktiviteten knyttet
 1624 til COAT i VNP utover de rammene som er beskrevet i den herværende konsekvensutredningen. Andre
 1625 aktuelle brukere vil eventuelt kanaliseres til COATs intensiv – og ekstensivlokaliteter utenfor VNP.

1626 Testing av infrastruktur og kalibreringsstudier, som krever mer aktivitet enn det som er beskrevet i
1627 kapittel 3 og tabell 1A-C, skal også skje utenfor VNP.

1628 COAT skal drives etter prinsipper for såkalt *adaptiv overvåkning* (Lindemayer & Likens 2010). Dette
1629 betyr at overvåkningsprogrammet kan ha behov for å skifte retning/innhold, enten hvis endringene i
1630 økosystemet eller forvaltningens behov tilsier at nye objekter (arter) eller lokaliteter (habitater eller
1631 gradienter) bør fases inn i overvåkingen. Effektene av de omfattende klimaendringene vil helt sikkert
1632 være befestet med mange overraskelser som både overvåkning og forvaltning må forholde seg til.
1633 COAT skal også være adaptiv i forhold til utviklingen av mer effektiv overvåkningsteknologi. Som nevnt
1634 ovenfor, gir som regel ny teknologi både gevinster i form av mer presise målinger og mindre aktivitet
1635 av personell i felt. Hvis framtida gir COAT behov for få fase inn ny teknologi, objekter eller lokaliteter,
1636 som medfører et endret infrastruktur eller aktivitet i VNP, vil slike endringer ikke implementeres uten
1637 søknader og tillatelser.

1638

1639 5.3 Gevinster for forvaltning, samfunn og allmennhet

1640 COAT er til for å øke kunnskapen og bevisstheten om klimaendringenes effekter på sårbare arktiske
1641 økosystemer i en tidsepoke hvor disse økosystemene vil utsettes for store tilstandsendringer med fare
1642 for massivt tap av naturverdier i form av biologisk mangfold, intakt natur og økosystemtjenester. Ved
1643 å gjøre økosystembasert overvåkning i Norges to mest eksponerte regioner for klimaendringene
1644 (Svalbard og Varangerhalvøya), og med deltagelse av noen av landets fremste fagfolk, har COAT
1645 ambisjoner om ha en *fyrtårnrolle* i å belyse klimaendringenes konsekvenser. COAT er i god
1646 overenstemmelse med den nye Stortingsmeldingen «Natur for livet» (Medl. St. 14 (2015-2016)).
1647 Denne meldingen påpeker behovet for å ha en *treffsikker naturforvaltning* som er *kunnskapsbasert* og
1648 *klimatilpasset* på bakgrunn av god *økosystemovervåkning*. Videre sier denne meldingen «*at*
1649 *regjeringen vil påse at verdiene i verneområder skal opprettholdes gjennom god forvaltning og*
1650 *skjøtsel*». Et nasjonalt «Fagsystem for vurdering av økologisk tilstand» i Arktisk er nå under
1651 utarbeidelse i regi av Klima og Miljødepartementet (Nybø m. fl. 2017), der COAT vil danne
1652 hovedgrunnlaget for tilstandsvurderinger av arktiske og sub-arktiske økosystemer. Gjennom COAT vil
1653 VNP kunne bli den nasjonalparken i Norge som har det beste kunnskapsgrunnlaget for en
1654 klimatilpasset forvaltning av naturverdiene.

1655 Ifølge COATs fagplan (Ims m. fl. 2013) skal overvåkningsprogrammet, når det har kommet i full drift,
1656 ha en løpende dialog med forvaltningsmyndigheter, rettighetshavere og den interesserte allmenhet.
1657 Slike dialog vil dreie seg om det som faktisk skjer i naturen på Varangerhalvøya, hva som er prognoser
1658 for framtida, og hva pågående og fremtidige klimaendringene betyr for bruk og forvaltningen av
1659 naturverdiene. Forskere i COAT har allerede god erfaring med slik dialoger, særlig gjennom prosjektene
1660 «Fjellrev i Finnmark» og «After-the-Pest». Reindrifta (distriktene 6 og 7) har gjennom dialogmøter med
1661 COAT gitt viktige innspill til hvor de mener det er mest hensiktsmessig å lokalisere værstasjoner og
1662 feltstasjoner. Reindrifta er trolig den næringa som vil være mest eksponert og følsom for
1663 klimaendringer i Varangerregionen. I denne sammenhengen vil COAT vil være en viktig
1664 kunnskapspartner vedrørende utviklingen av snøforhold på vinterbeitene, beitegrunnlag (kvantitet og
1665 kvalitet av beiteplanter), konkurranseforhold til andre plante-eter og samspillet med rovdyr. Andre
1666 viktige samarbeidspartnere er offentlige myndigheter (Fylkesmannen og mer lokale
1667 forvaltningsorganer) og rettighetshavere på ulike nivåer (lokalsamfunn og FEFO). COAT vil f.eks. kunne
1668 gi kunnskapsbaserte råd om klimatilpassete strategier i forvaltning og høsting av naturressurser.

1669 COAT skal ha en stor og god formidlingsaktivitet. Normalt skal formidlingen fra COAT være
1670 kvalitetssikret gjennom forutgående fagfellelvurderinger og tradisjonell vitenskapelig publisering.
1671 Trender og variasjoner i overvåkningsobjekter som har en umiddelbar verdi for forvaltning og
1672 næringer, vil allikevel rapporteres hyppigere på COATs nettsider uten forutgående vitenskapelig

1673 publikasjon. COAT-data skal være såkalt «open access» som skal deles med alle som har interesser og
 1674 behov for informasjonen om økosystem og klima som generes fra overvåkningssystemene. Data fra
 1675 klimaobservasjonssystemets referansestasjoner vil høstes i sann tid for å gi grunnlag for værvarsler og
 1676 rapportering av vind, temperatur og nedbør gjennom bl.a. *yr.no*. Popularisert formidling rettet mot
 1677 allmennheten vil bruke ulike plattformer avhengig format; fra ganske omfattende, tverrfaglige
 1678 synteser (f. eks. Jensvoll 2014) eller til kortere nyhetsinnslag på nettetsider. COAT legger vekt på å
 1679 finne formidlingskanaler som gjør at kunnskapen fra overvåkningsprogrammet i størst mulig grad når
 1680 de lokalsamfunn og næringer som vil bli berørt av et nytt klima i nordområdene. COAT har allerede
 1681 tatt et særlig ansvar for formidling til unge mennesker gjennom det pågående Tundra Schoolnet (Ims
 1682 m. fl. 2014).

1683 Alle installasjoner i VNP kan i seg selv bidra til formidlingen fra COAT ved at de vil ha
 1684 skilting/merkelapper med tekst som informer av hva slags installasjon dette er og hvilken funksjon den
 1685 har i COAT. For eksempel: En forbipasserende som oppdager en i innhegning i tilknytning til et
 1686 intensivkvadrat Komagdalen vil kunne lese «COAT – Klimaøkologisk Observasjonssystem for Arktisk
 1687 Tundra overvåker effektene av de pågående klimaendringene på naturen på Varangerhalvøya
 1688 nasjonalpark. I denne enga følges utviklingen av plantesamfunnet med og uten (i innhegningene)
 1689 beiting reinsdyr og smågnagere. Med mindre beiting forventer vi at enga i et varmere klima gror
 1690 raskere igjen – først med vierkratt og senere bjørkeskog».

1691

1692 5.4 Konklusjon

1693 Økosystembasert overvåkning som har til hensikt å gi samfunnet kunnskap om trusselen mot
 1694 naturverdiene i verneområder vil nødvendigvis medføre et visst omfang av vitenskapelig infrastruktur
 1695 og personell innenfor verneområdet. Det er imidlertid viktig at denne infrastrukturen og aktiviteten i
 1696 minst mulig grad kommer i konflikt med formålet for vern. Planleggingen av COAT har i stor grad tatt
 1697 hensyn til dette aspektet. Det er valgt løsninger som i størst mulig grad balanserer COATs faglige
 1698 målsetninger mot restriksjonene som er nedfelt i nasjonalparkens verneforskrifter. Ut fra et naturfaglig
 1699 perspektiv kan det med stor sikkerhet hevdes at COAT ikke vil ha negative økologiske konsekvenser i
 1700 VNP. Tvert imot vil COAT kunne bidra til at naturverdier kan bevares gjennom kunnskapsbasert
 1701 økosystemforvaltning. Imidlertid er det ikke til å unngå COAT-infrastrukturen vil ha en visse synlighet
 1702 for passerende mennesker. For noen vil denne synligheten kanskje redusere et inntrykk av «uforstyrret
 1703 natur». For andre vil COATs synlige nærvær i VNP kanskje gi et signal om at naturen er allerede i ferd
 1704 med å bli forstyrret av noe mye mer omfattende - nemlig klimaendringene, og at det faktisk eksisterer
 1705 et overvåkningssystem i parken som innhenter kunnskap om disse endringene. Dessverre ser det ut til
 1706 at klimaendringene vil medføre at økosystemet i Varangerhalvøya nasjonalpark innen dette århundre
 1707 vil transformeres fra dagens relativt intakte/stabile tilstand til et økosystem som blir svært
 1708 forstyrret/ustabilt. Dette er det realistiske perspektivet som COATs aktiviteter og infrastruktur i
 1709 Varanger nasjonalpark bør vurderes i henhold til.

1710

1711

1712

1713

TABELLENE

Tabell 1A. Eksisterende transport og overvåkingsaktiviteter i VNP

Det nåværende omfang av COATs aktiviteter i VNP. Aktiviteter som skal fases ut innen 2021 fordi ny måleteknologi innføres er merket med §. Modulobjektene er presentert samme rekkefølge som i hovedteksten. Arbeid gjennomført av SNO (overvåking av fjellrevhi, viltkamera på åte, uttak av rødreiv, kap. 3.7.4) og FEFO (linjetaksering av liryper, kap. 3.6.3) er ikke tabulert.

Tidspunkt	Modulobjekt	Aktivitet	Antall personer stasjonert i Hube-hytta	Omfang av motorisert ferdsel
Mars		Proviant-transport til Hubehytte		1-2 snøskuter, 3-5 turer
Midten av mars	Modulstasjoner i klimaobservasjonssystem (kap. 3.8.3)	Snøprofiler	2 personer, 1 uke	1-2 snøscooter, 1 uke
Første halvdel av juli	Enkeltarter og funksjonelle grupper (plantесamfunn i eng og hei, kap. 3.2.2 og kap. 3.3.2)	Biomassemåling av planter	2 personer, 4 dager	
	Fuglesamfunn (kap. 3.2.2) §	Fugletaksering§	4 personer, 2 uker	
	Smågnagersamfunn (kap. 3.3.3) §	Klappfellefangst§		
	Smågnagersamfunn (kap. 3.3.3)	Skittelling og bildetaking i snøleier		
	Småpattedyrsamfunn (kap. 3.3.4)	Viltkamera-bokser: Bytting av minnekort og batterier		
	Rovdyrsamfunn: fjelljo (kap. 3.3.3)	Registrering av tetthet		
	Rovdyrsamfunn: fjelljo (kap. 3.3.3)	Nettfangst/ringmerking		
	Rovdyrsamfunn: fjellvåk og snøugle (kap. 3.3.3)	Besøk på hekkeplassene		
	Lirype og fjellrype (kap. 3.6.3)	Skittelling i intensivkvadratene		
	Bakkehekkende fugl (kap. 3.6.3)	Reirpredasjon / kunstige reir		
	Spesialistpredatorer: jaktfalk (kap. 3.6.3)	Besøk på reirplass		
	Modulstasjoner (kap. 3.8.3)	Temperaturloggere		
Tidlig september	Enkeltarter og funksjonelle grupper (plantесamfunn i eng og hei, kap. 3.2.2 og kap. 3.3.2)	Biomassemåling av planter	5 personer, 4 dager	
	Enkeltarter og funksjonelle grupper (engplantесamfunn kap. 3.2.2)	Innsamling av planteprøver		
	Smågnagersamfunn (kap. 3.3.3)	Klappfellefangst		
	Lirype og fjellrype (kap. 3.6.3)	Skittelling i intensivkvadratene		

Tabell 1B. Aktivitetsplan for installasjon av ny infrastruktur

Infrastruktur/aktiviteter i forbindelse i ny tiltakspakke for fjellrevmodul (kap 3.7.5) er gitt i separate prosjektbeskrivelse/søknad til VNP-styret (installasjon av viltkameraer ved fjellrevhi, fórautomater og utsettetingar av fjellrev fra avlstasjon er ikke inkludert i tabell).

Modulobjekt	Aktivitet	Tidspunkt	Antall folk stasjonert Hubestasjon & antall døgn	Antall folk stasjonert andre lokaliteter, antall døgn	Omfang av motorisert ferdsel
Feltstasjon	Oppbygging av Hube- stasjon (kap. 4)	Vinter 2018 - sommer 2018	3-4 pers., 2 uker	-	2 snøskutere for transport av utstyr, mellom 5-10 turer Helikopterdropp av utstyr til stasjon, mellom 2-5 turer
Enkeltarter og funksjonelle grupper (plantесamfunn i eng, hei og snøleier, kap. 3.2.2 og kap. 3.3.2)	Innhegninger (kap. 3.2.4 og 3.3.4)	juli 2019	5 pers., 3 uker	5 personer, 1 uke i teltleir i Sandfjorddalen.	Transport av innhegningsmaterialer med 2 snøscootere, ca. 3-4 turer,
Småpattedyrsamfunn	Viltkamera-bokser (kap. 3.3.4)	Sommer 2018	2 pers., 1-2 uker	2 personer, 4-5 døgn i teltleir i Sandfjorddalen.	Helikopterdropp på 2 lokaliteter: Sandfjorddalen og Hubestasjon/Komagdalen
Referansestasjoner og basestasjoner	Referansestasjoner og basestasjoner (R1, B1, B3, kap. 3.8.4)	Vinter 2018 - sommer 2018	3-4 pers., 1-2 uker	3-4 personer noen natt i Bjørnskarhytta og noen natt i teltleir i Sandfjorddalen.	2 snøscootere, 3-4 turer. Helikopterdropp 3 lokaliteter; Hubestasjon/Komagdalen, Gargas og Sandfjorddalen.
Referansestasjoner og basestasjoner	Basestasjon B2 (kap. 3.8.4)	Sommer 2019/2020	3-4 pers., 4-5 dager		1 helikopterdropp på 1 lokalitet; Ryggefjellet

Tabell 1C. Årshjul for all aktivitet COAT i driftsfase

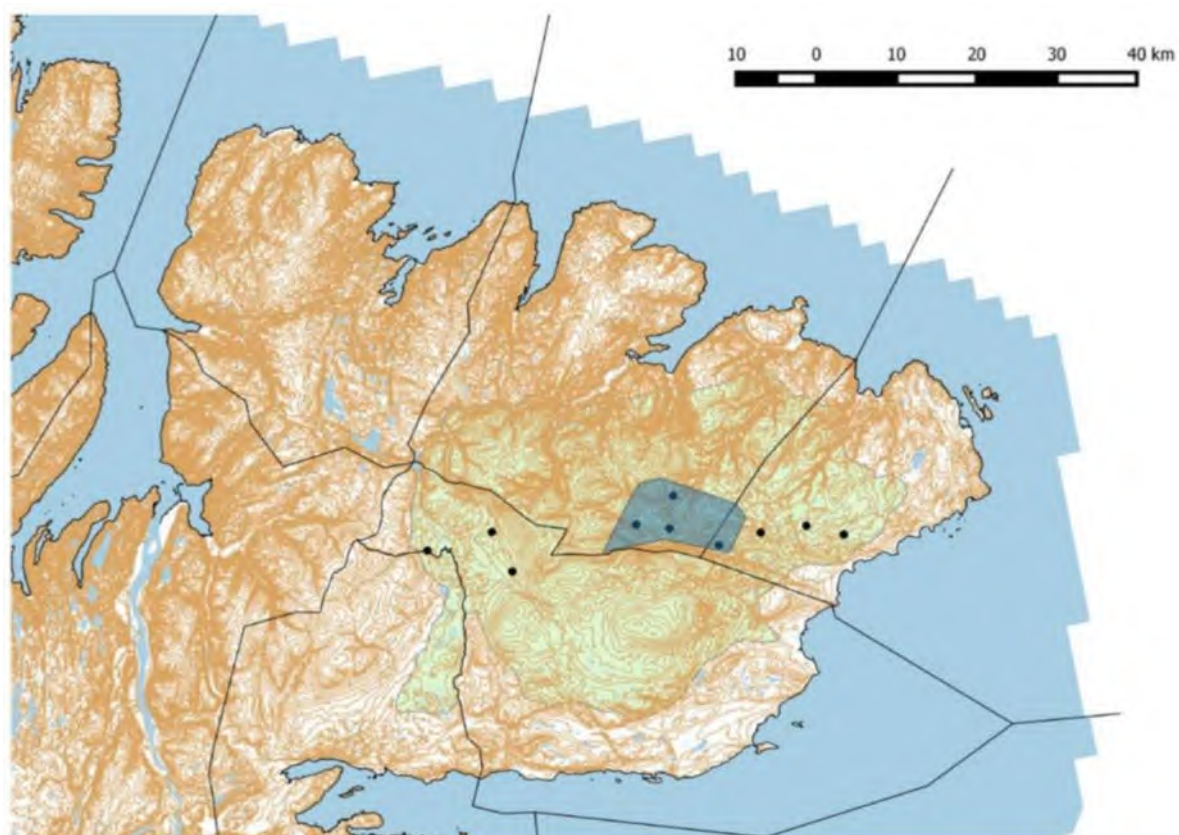
Aktiviteter fra COAT forløperprosjekter og som videreføres er merket med *. Alle nye aktiviteter skal være i full drift fra og med 2021, men noen av de kan fases inn tidligere (fra og med 2018) avhengig av finansiering. Arbeid gjennomført av SNO (overvåking av fjellrevhi, leiting etter fjellrevhi, viltkamera på åte, uttak av rødvrev, kap. 3.7.4) og FEFO (linjetaksering av liryper, kap. 3.6.3) er ikke inkludert i dette årshjulet.

Tidspunkt	Modulobjekt	Aktivitet	Antall folk stasjonert Hube-stasjon antall døgn	Omfang av motorisert ferdse
Mars	Alle	Transport av proviant for 1 års forbruk*		1-2 snøskuter, 3-5 turer
Mars	Modulstasjoner (kap. 3.8.3)	Snøprofiler *	2 pers., 2 uker	1-2 snøscooter, 2 uker
	Referanse og basestasjoner (kap. 3.8.4)	Vedlikehold	1-2 pers., 2-3 dager	1-2 snøskuter, 3-4 dager
April	Fuglesamfunn (kap. 3.2.4 og og 3.6.4) Rype	Utsetting av lyttestasjoner	2 pers., 4 dager	1-2 snøskuter, 3-4 dager
	Generalistpredatorer: kråkefugler (kap 3.6.3), beiteaktivitet av hjortedyr (kap 3.2.4)	Utsetting av viltkamera		
Juli	Enkeltarter og funksjonelle grupper (plantasamfunn i eng og hei, kap. 3.2.2 og kap. 3.3.2)	Biomassemåling av planter i intensivkvadrater *	3 pers., 1 uke	
	Enkeltarter og funksjonelle grupper (engplantasamfunn kap. 3.2.2)	Innsamling av planteprøver * og jordprøver		
	Fuglesamfunn (kap. 3.2.4 og og 3.6.4)	Innhenting av lyttestasjoner	3 pers., 2-3 uker	-
	Smågnagergnagersamfunn (kap. 3.3.3)	Bytting av minnekort og batterier i viltkamera-bokser*		
	Snøleievegetasjon (kap. 3.3.3)	Skittelling og planteregistrering i snøleier (innhegninger) *		
	Rovdyrsamfunn: fjelljo (kap. 3.3.3)	Estimering av tetthet *		
	Rovdyrsamfunn: fjelljo (kap. 3.3.3)	Nettfangst/ringmerking *		
	Rovdyrsamfunn: fjellvåk og snøugle (kap. 3.3.3)	Besøk på hekkeplassene *		
	Lirype, fjellrype, hare, rein (kap. 3.6.3)	Skittregistrering i intensivkvadratene *		

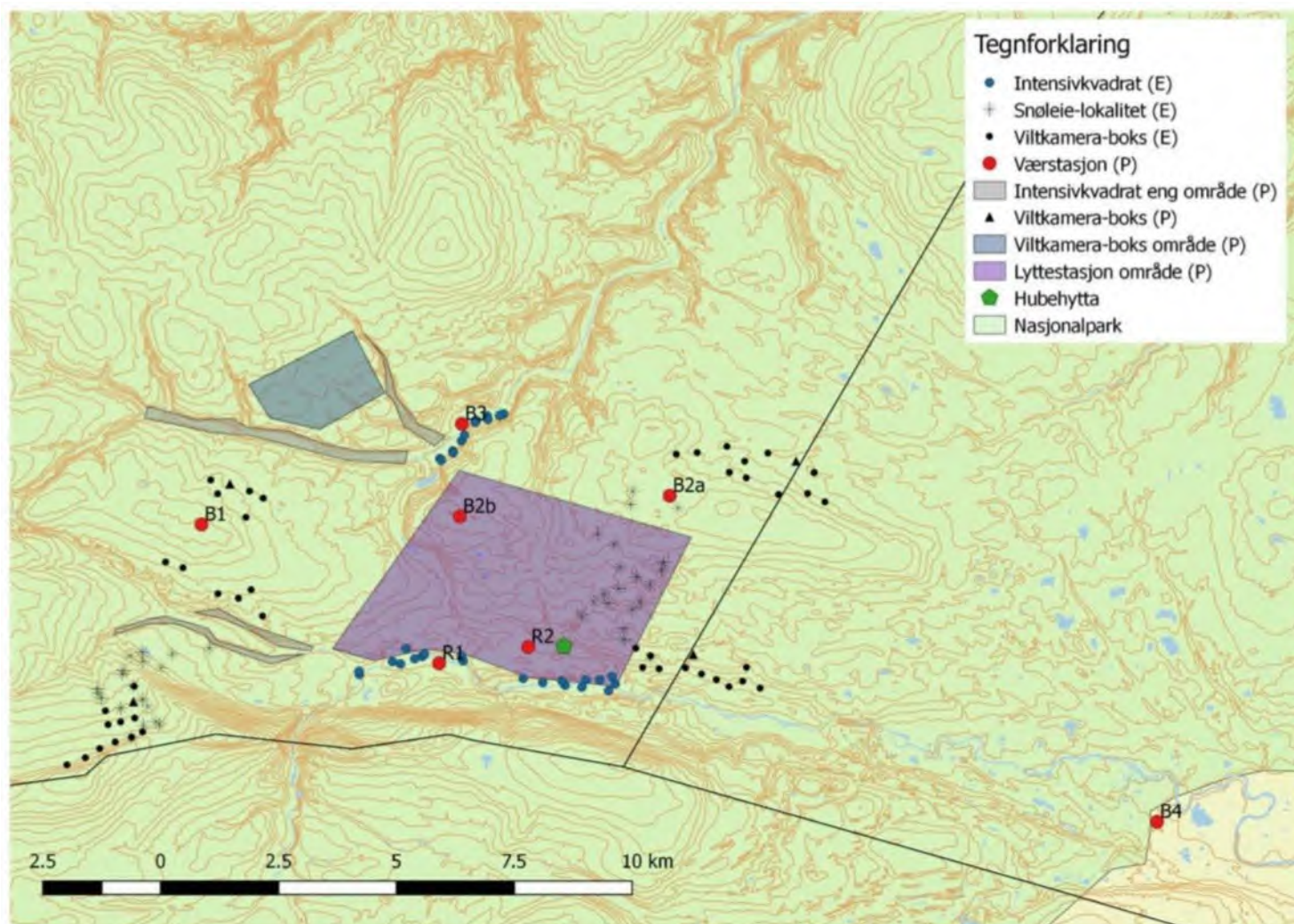
	Bakkehekkende fugl (kap. 3.6.3)	Reirpredasjon / kunstige reir *		
	Spesialistpredatorer: jaktfalk (kap. 3.6.3)	Observasjoner om bruk av reirplass *		
	Modulstasjoner (kap. 3.8.3)	Temperaturloggere *		
	Referanse og basestasjoner (kap. 3.8.3)	Tømming av nedbørmåler		
	Enkeltarter og funksjonelle grupper (plantесamfunn i eng og hei, kap. 3.2.2 og kap. 3.3.2)	Biomassemåling av planter på intensivkvadrater * og i innhegninger		
September	Enkeltarter og funksjonelle grupper (engplantесamfunn kap. 3.2.2)	Innsamling av planteprøver *	5 pers., 1 uke	
	Lirype, fjellrype, hare, rein (kap. 3.6.3)	Skittregisteringer i intensivkvadratene *		
	Generalistpredatorer: kråkefugler (kap 3.6.3), beiteaktivitet av hjortedyr (kap 3.2.4)	Innhenting av viltkamera		
Oktober	Referanse og basestasjoner	Tømming av nedbørmåler	1 pers, 3-4 dager	-

FIGURENE

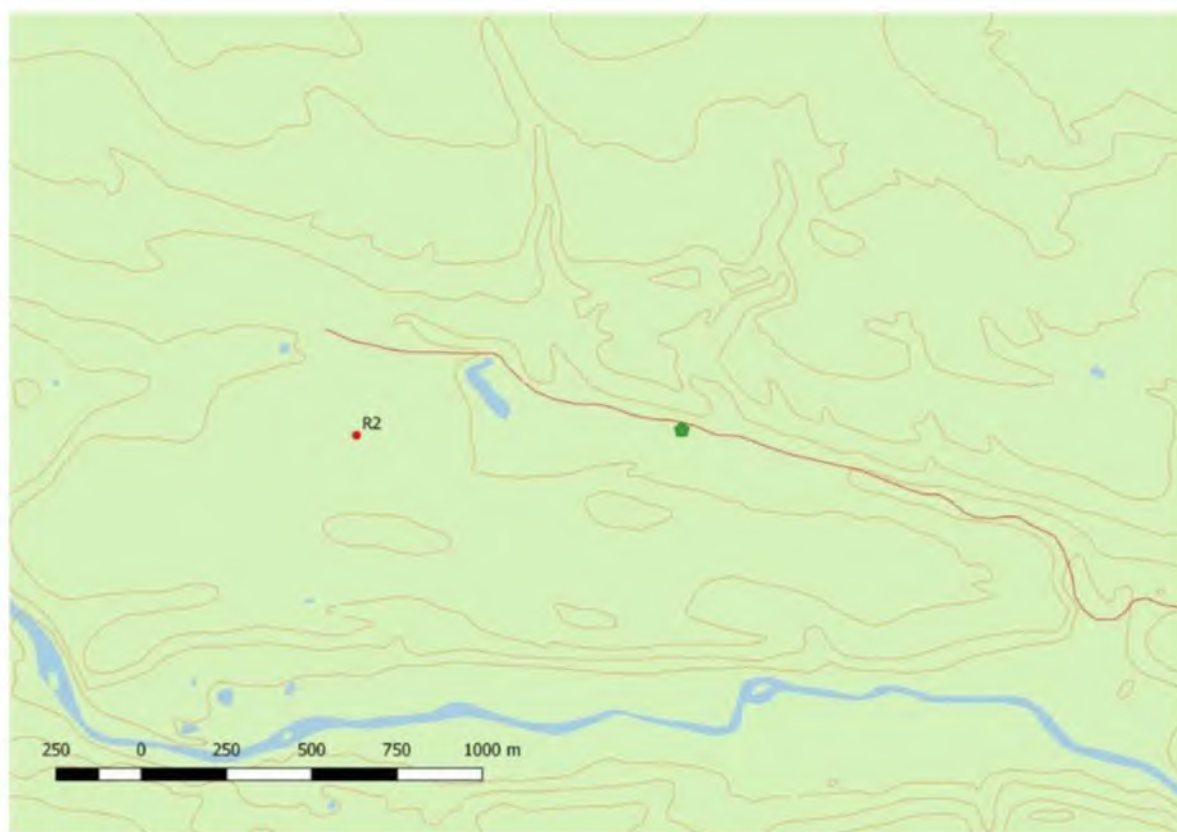
Nummerering av figurene referer til kapittel de er primært tilknyttet til.

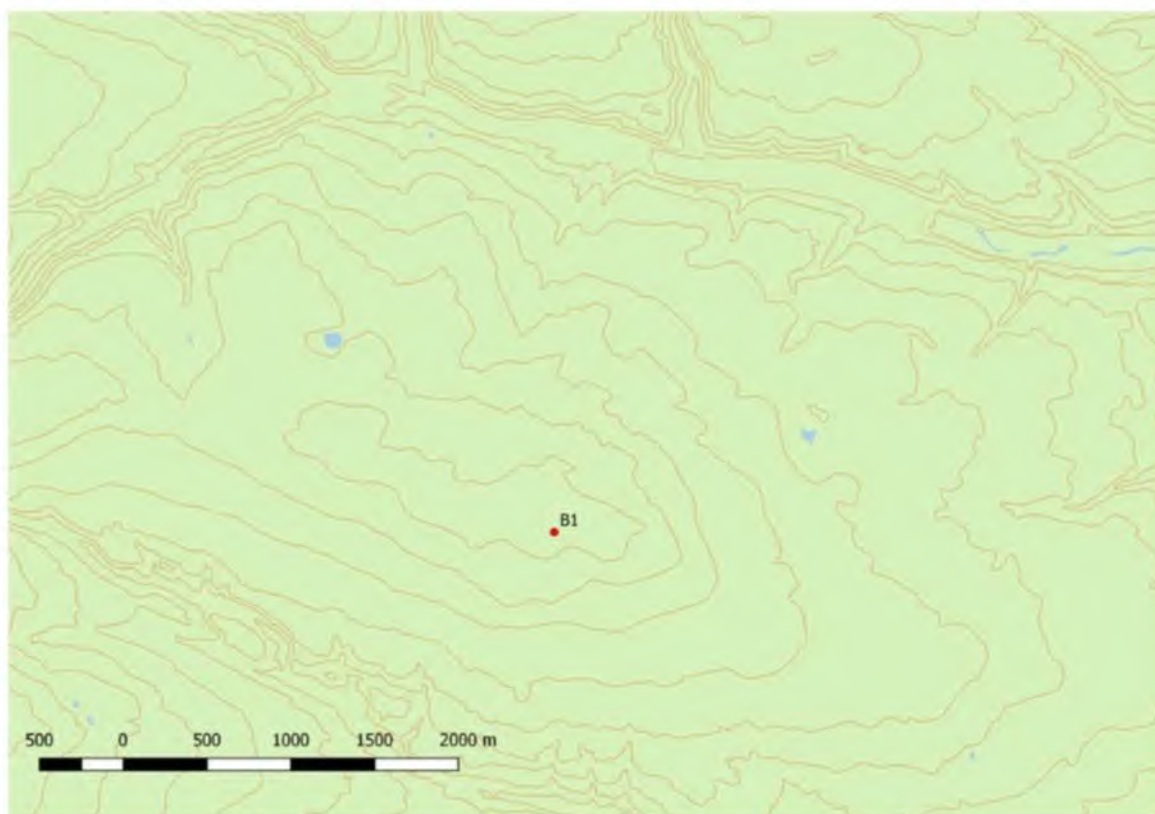
Figur 3 A). Oversiktskart av hele Varangerhalvøya der COATs intensivlokaliteter i VNP (grønt areal) (Komagdalen/Sandfjorddalen) er markert som et blått areal. Svarte punkter viser lokalitetene for åtestasjoner med viltkamera i VNP (kap. 3.7.4).

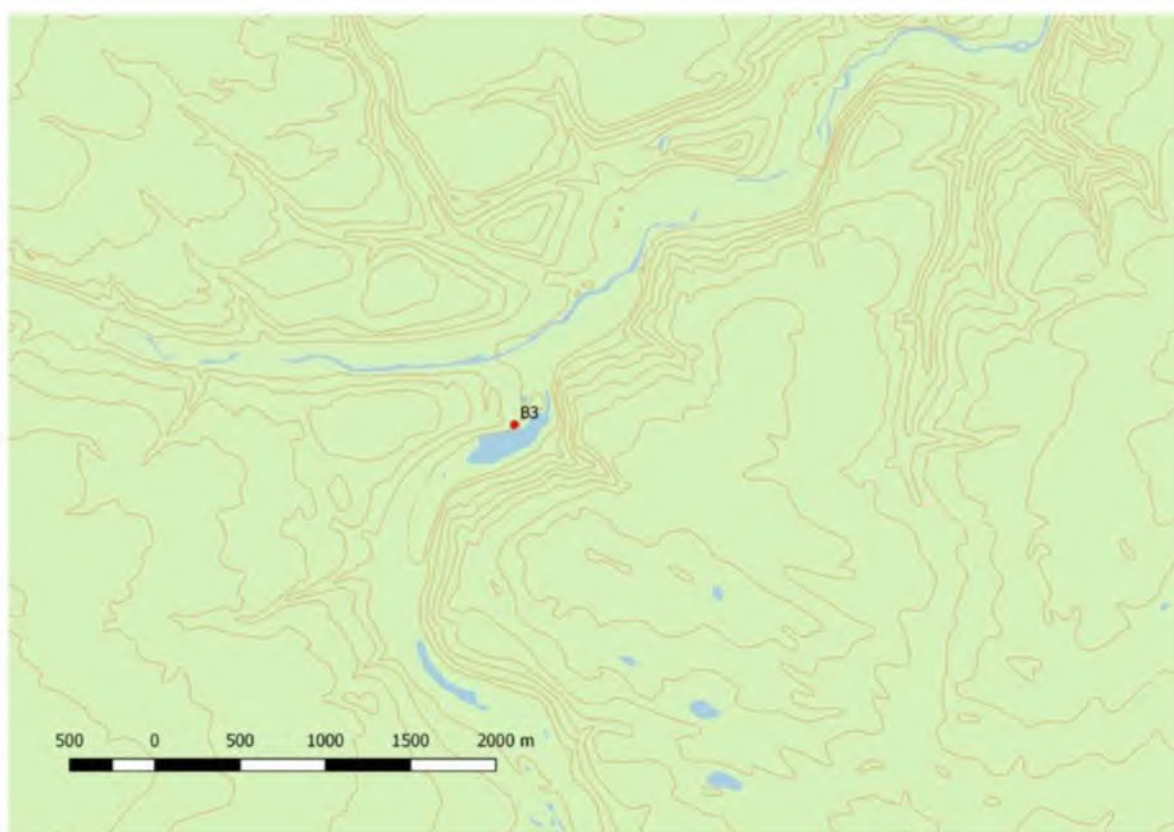
Figur 3 B). Kartsnitt av Komagdalen og Sandfjorddalen med lokaliteter for eksisterende (E) og planlagte lokaliteter for (P) COAT infrastruktur i VNP (grønt areal). Koordinatene for planlagte punkt-lokaliteter er ikke eksakte.

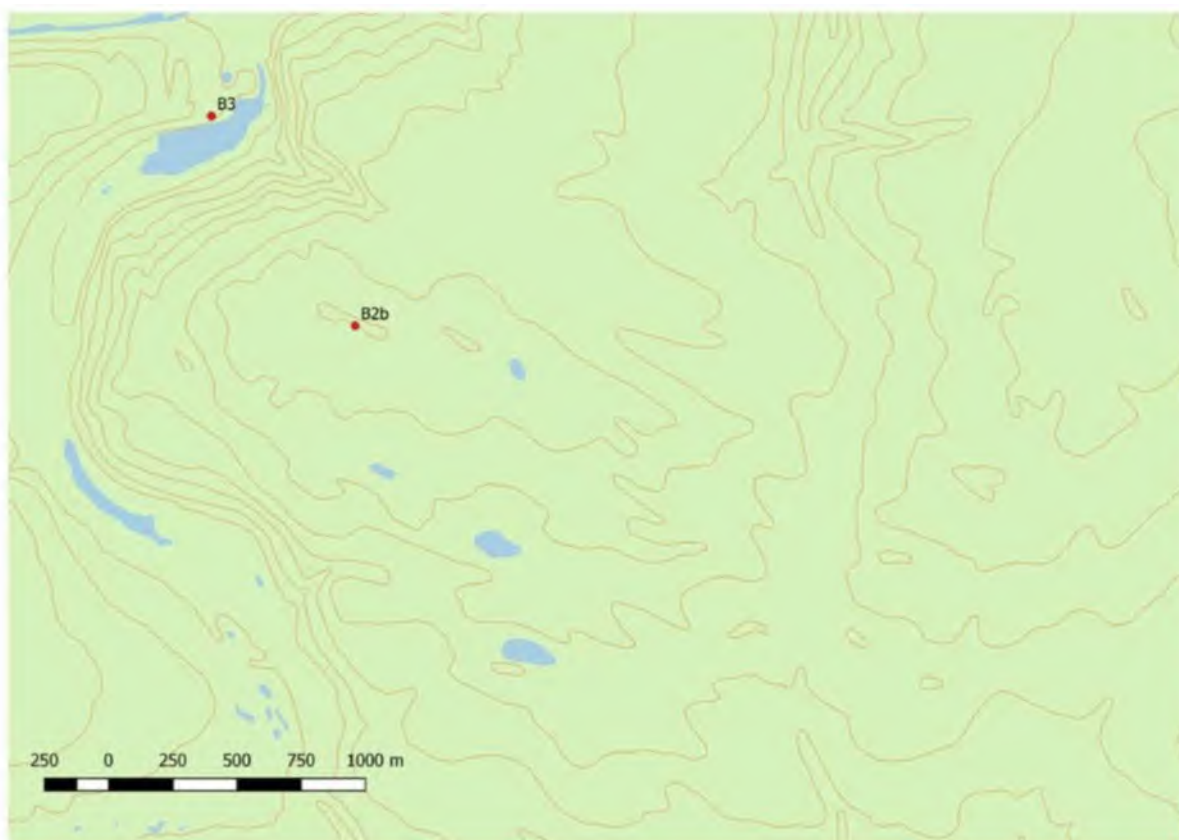
Figur 3.8.4 A) Foreslått lokalitet for værstasjon R2 (desimalgrader:30.039997E, 70.324516N, UTM 36 388809 øst, 7804768 nord).

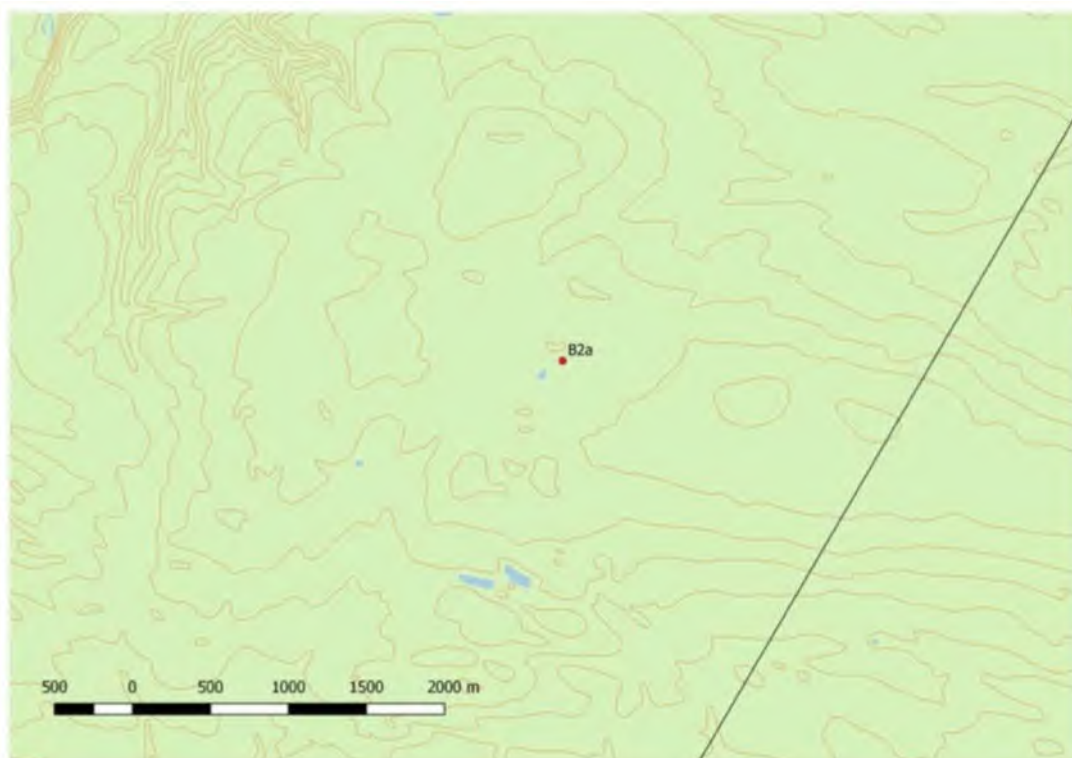
Figur 3.8.4 B) Foreslått lokalitet for værstasjon B1 på Gárgaš. Det pekes på forankring for bardunering. (desimalgrader: 29.892004E, 70.362295N, UTM 35 608437 øst, 7808854 nord).

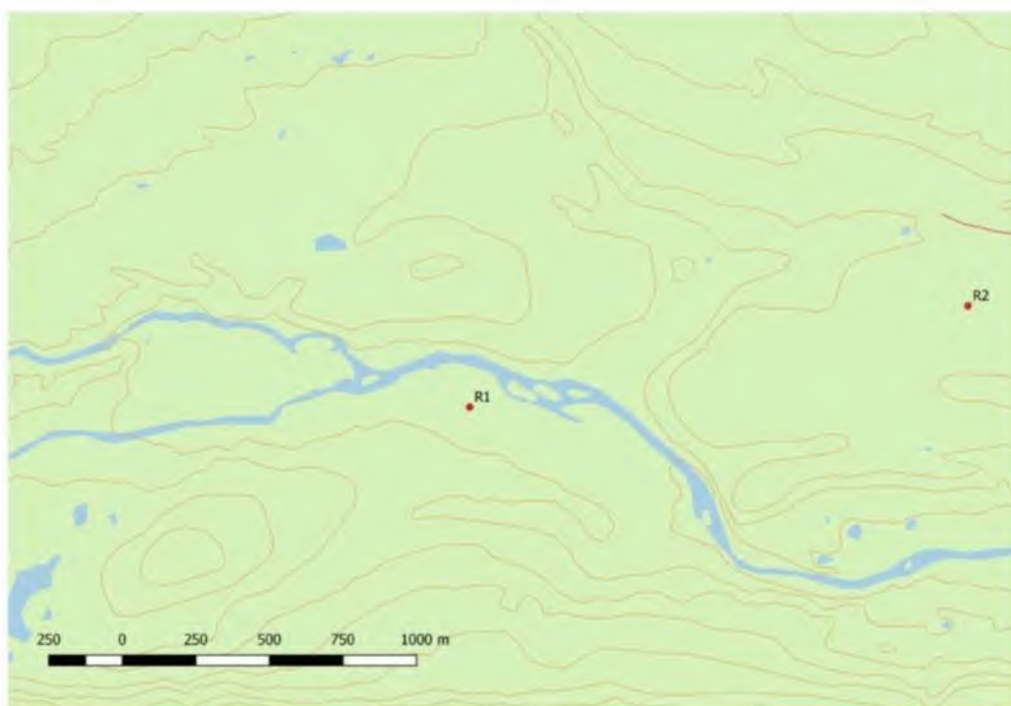
Figur 3.8.4 C) Foreslått lokalitet for værstasjon B3 i Sandfjorddalen, Njuvččagutjávrrit i bakgrunnen. (desimalgrader: 30.022366E, 70.361184N, UTM 36 388348 øst, 7808885 nord).

Figur 3.8.4 D) Foreslått lokalitet og steinblokk for fundamentering for værstasjon B2b på Njuvčagutjávrrit. (desimalgrader: 30.029579E, 70.352561N, UTM 36 388571 øst, 7807911 nord).

Figur 3.8.4 E) Foreslått lokalitet værstasjon B2a på Ryggfjellet (desimalgrader: 30.149E, 70.344N, UTM 36 393003 øst, 7806743 nord).

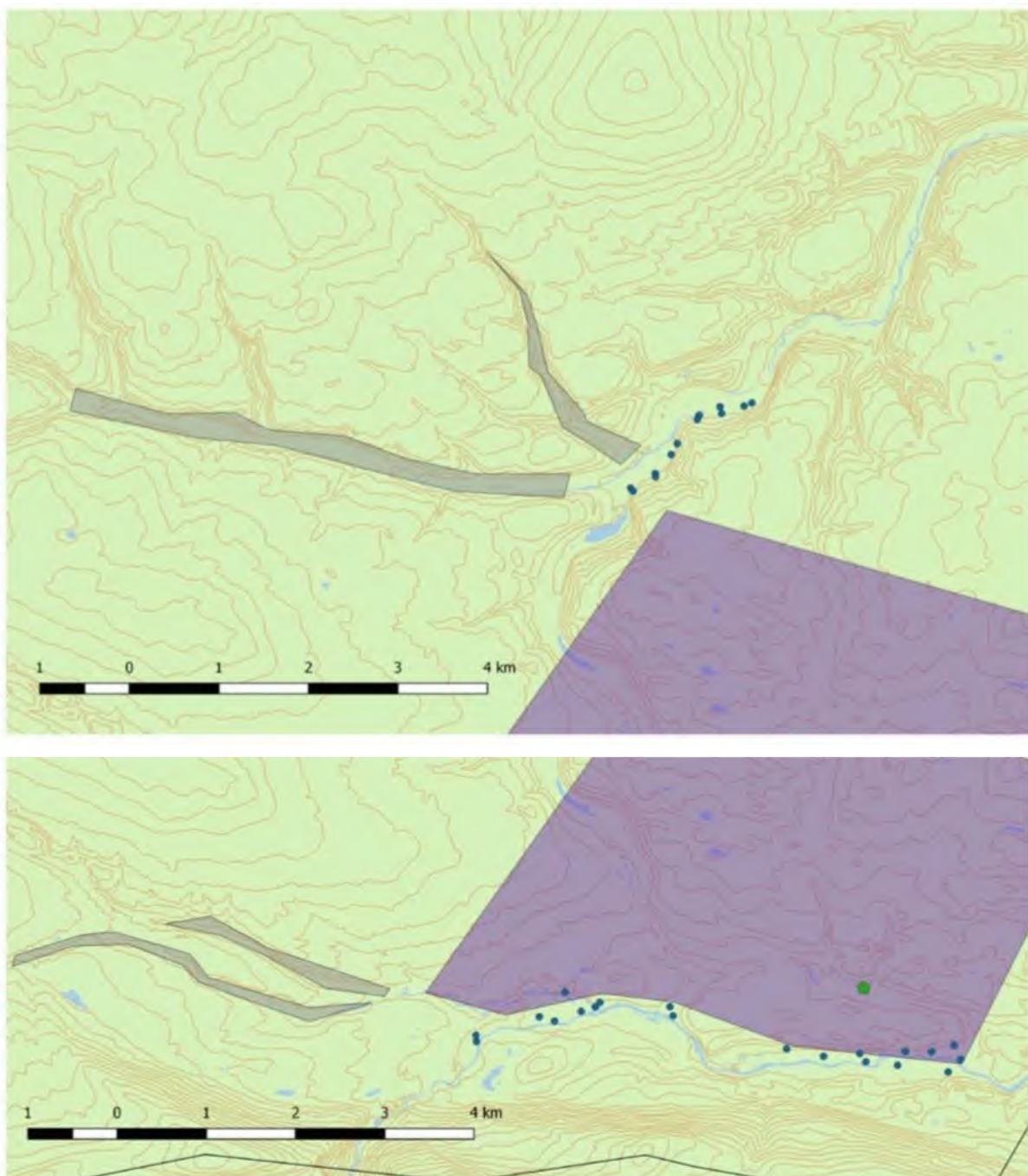

Figur 3.8.4 F) Foreslått lokalitet værstasjon R1 i Komagdalen (desimalgrader: 29.994E, 70.326N, UTM 35 612458 øst, 7804995 nord).

Figur 3.2.4 A) Innhegninger av to typer som planlegges satt opp i tilknytning til intensivkvadratene i VNP. **Øverst:** Bruk av innhegning for overvåkning av vegetasjonsutvikling uten påvirkning av store herbivorer, dvs. elg og rein. Bildet viser en 15mx15m innhengning i prosjektet "After-the-Pest" og COATs skog-tundra økoton modul utenfor VNP. Innhegningen som er planlagt i VNP i sammenheng med kratt-tundra modulen i COAT og skal ha samme gjerdemateriale (netting og stolper), men vil være vesentlig mindre - dvs. 5mx5m. Det skal heller ikke vær nødvendig bruke barduner som vist på bildet.

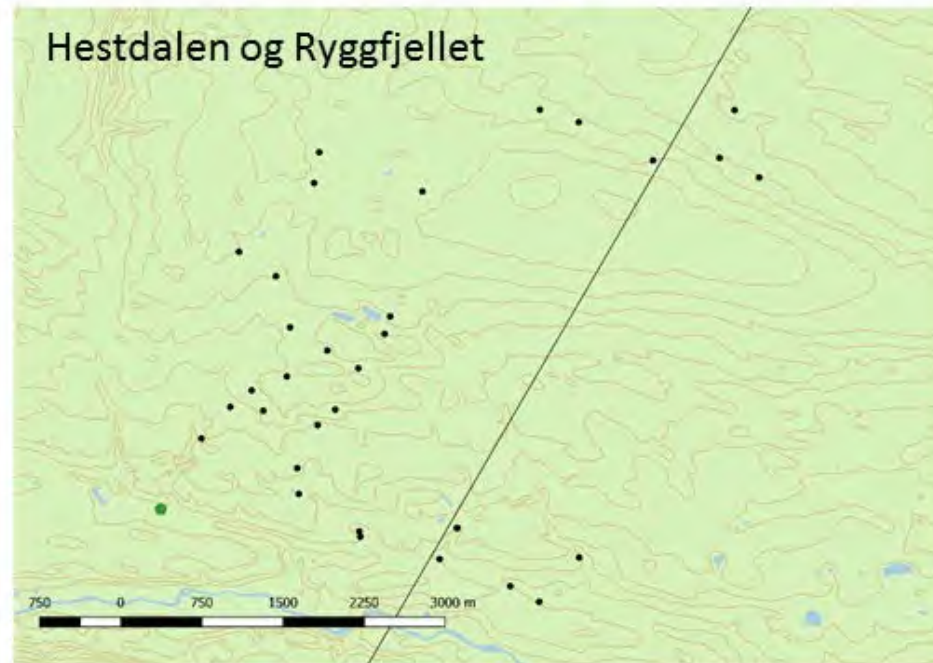
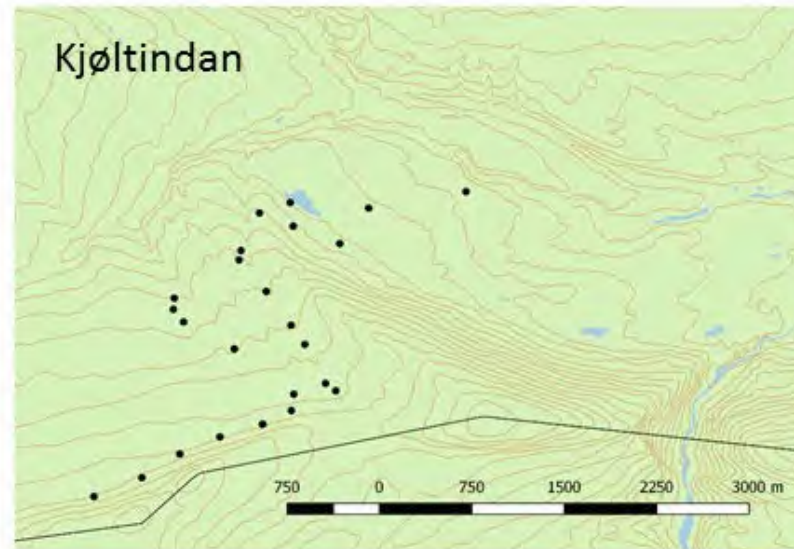
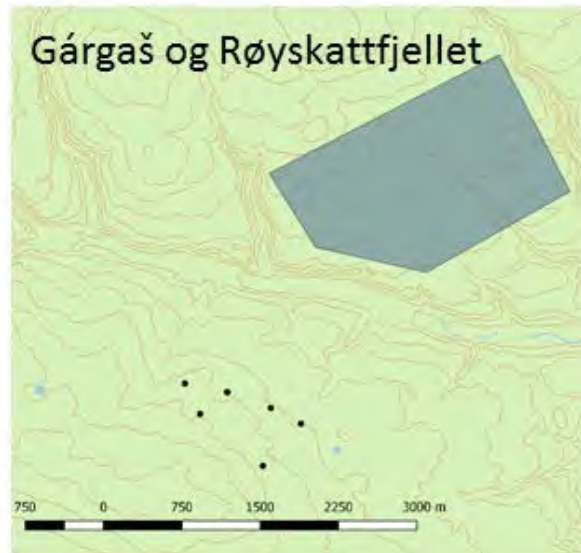
Nederst: 1m x 1m x 1m finmaskete innhengninger (med lokk) som skal holde smågnagere og mellomstore beitedyr ute. Tilsvarende innhegning (der nettingen er støttet med en indre metallramme) skal brukes i snøleier.

Figur 3.2.4 B) Planlagte lokaliteter for innhegninger som planlegges å settes opp i sammenheng med intensivkvadrater (i.e. oppsett med en større innhegning pluss to mindre bur). Øverst Sandfjorddalen, nederst Komagdalen. Eksisterende intensivkvadrater (16 eng og 16 hei) er merket med blå punkter. Områder der det planlegges totalt 4 nye engkvadrater (2 i Komagdalen og 2 i Sandfjorddalen) er merket med grått. Områder der det planlegges 16 nye heikvadrater er merket med lila. Det planlegges totalt 20 innhegninger i eng og 20 i hei, delvis ved eksisterende intensivkvadrater og delvis ved nye intensivkvadrater. Nøyaktige lokaliteter til nye intensivkvadrater er ikke rekognosert (rekognosering av engkvadrater var planlagt i sommer 2017, men pga. snøforhold var dette ikke mulig å gjennomføre).

Figur 3.3.3 A) Eksisterende infrastruktur knyttet til smånagermodul. A) merkepinner i snøleie, B) viltkamera-boks, C) viltkamera-boks plassert i felt.

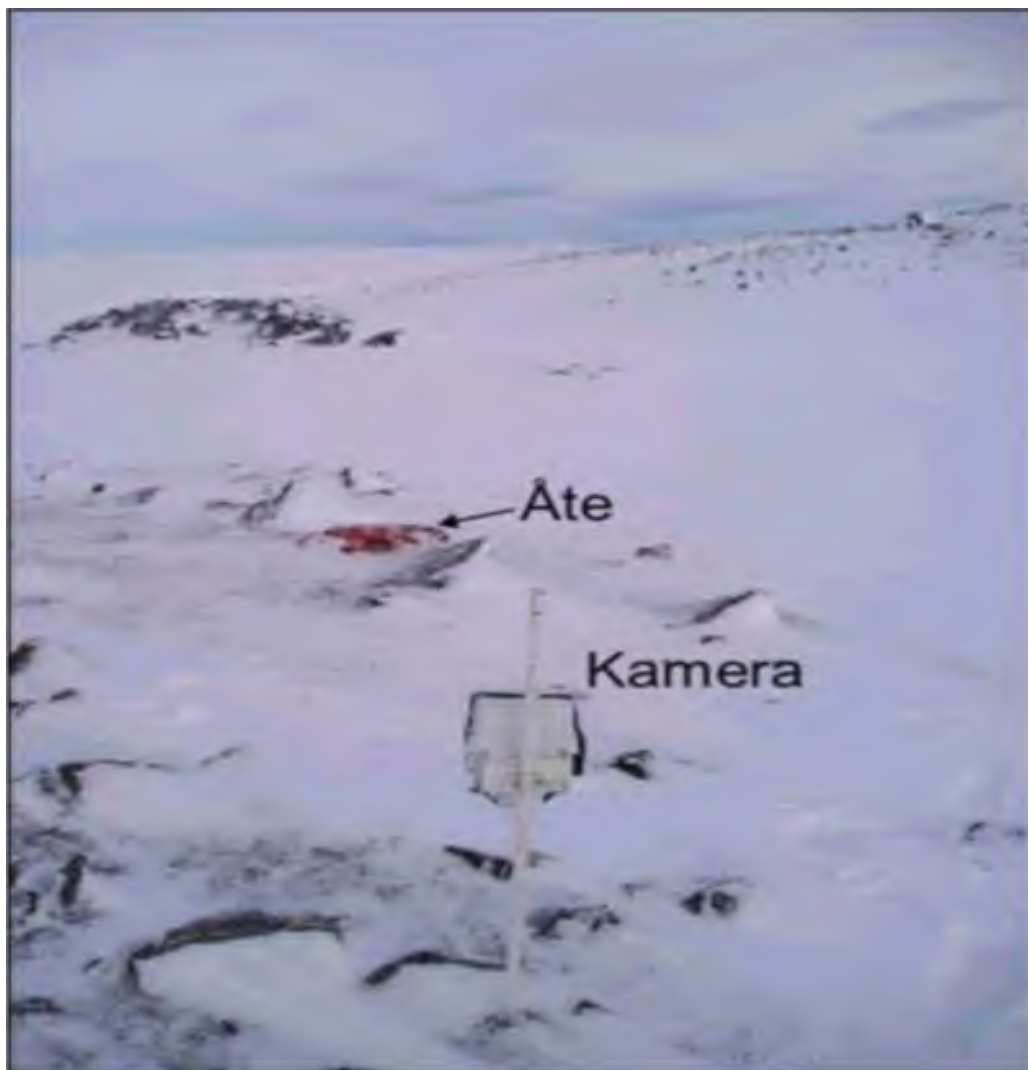
Figur 3.3.3 B) Planlagte lokaliteter for bur ved snøleier (i.e. oppsett med to mindre bur). Lokaliteter med overvåking av lemen med enten kamera eller skittelling er merket med svarte punkt. Grå område på Røyskattfjellet er planlagt å ha 6 nye snøleier for overvåking av lemen med kamerabokser. Totalt planlegges det bur i maksimalt 30 utvalgte snøleier.

Figur 3.3.3 A) Eksisterende infrastruktur knyttet til smånagermodul. A) merkepinner i snøleie, B) viltkamera-boks, C) viltkamera-boks plassert i felt.

Figur 3.6.4. Ny infrastruktur i rypemodul; lyttestasjon om sommeren (øverst) og om vinteren (nederst). Vinterbilden viser, i tillegg til selve lyttestasjonen et ekstern batteri (boksen i bakken) og en vindmåler. På grunn av klimaobservasjonssystemet vil det ikke være nødvendig å montere vindmålere montert på lyttestasjonen.

Figur 3.7.4. Eksisterende infrastruktur fjellrevmodul. Viltkamera med åteblokk vinterstid.

Figur 3.8.3. Eksisterende infrastruktur i klimaobservasjonssystem; en modulstasjon i form av en temperaturlogger montert på bakken.

Figur 3.8.4. Ny infrastruktur (base og referansestasjoner) i COATs klimaobservasjonssystem . A) Automatisk værstasjon med gittermast. B) Automatisk værstasjon med gittermast og Geonor nedbørmåler

Figur 5.1. “Forstyrret natur” i form av død heivegetasjon på Varangerhalvøya. Dette skyldes utbrudd av liten frostmåler (*Operophtera brumta*) – en insektart som i et varmere klima de har spredd seg fra sørvest til Varangerhalvøya de siste 20 årene (Jepsen m. fl. 2009b, 2013). De største vegetasjonsskadene skjer i skog-tundra økotonen. Men også i partier ganske langt inne på den åpne tundraen kan dvergbjørk og alle lyngplanter bli drept slikt som vist på bildet. I et stadig varmere klima er det grunn til å forvente flere av denne type forstyrrelser som skyldes invasjon av nye «pestarter» som raskt kan gi store skader på stedegen vegetasjon og dyreliv.

REFERANSER

- Angerbjorn, A., N. E. Eide, L. Dalen, B. Elmhagen, P. Hellstrom, R. A. Ims, S. Killengreen, A. Landa, T. Meijer, M. Mela, J. Niemimaa, K. Noren, M. Tannerfeldt, N. G. Yoccoz, and H. Henttonen. 2013. Carnivore conservation in practice: replicated management actions on a large spatial scale. *Journal of Applied Ecology* **50**:59-67.
- Berteaux, D., A.-M. Thierry, R. Alisauskas, A. Angerbjörn, E. Buchel, D. Ehrich, N. E. Eide, Ø. Flagstad, E. Fuglei, O. Gilg, M. Goltsman, H. Henttonen, R. A. Ims, S. T. Killengreen, A. Kondratyev, H. Kruckenberg, O. Kulikova, A. Landa, J. Lang, I. Menyushina, J. Mikhnevich, K. Norén, T. Ollila, N. Ovsyanikov, L. Pokrovskaya, I. Pokrovsky, A. Rodnikova, J. Roth, B. Sabard, G. Samelius, N. M. Schmidt, B. Sittler, A. A. Sokolov, N. A. Sokolova, A. Stickney, E. R. Unnsteinsdóttir, and P. White. 2017. Harmonizing circumpolar monitoring of Arctic fox: benefits, opportunities, challenges, recommendations. *Polar Research* **in press**.
- Bråthen, K., R. Ims, N. Yoccoz, P. Fauchald, T. Tveraa, and V. Hausner. 2007. Induced shift in ecosystem productivity? Extensive scale effects of abundant large herbivores. *Ecosystems* **10**:773-789.
- Bråthen, K. A., and O. Hagberg. 2004. More efficient estimation of plant biomass. *Journal of Vegetation Science* **15**:653 - 660.
- Bråthen, K. A., and J. Oksanen. 2001. Reindeer Reduce Biomass of Preferred Plant Species. *Journal of Vegetation Science* **12**:473-480.
- Bråthen, K. A., and V. T. Ravolainen. 2015. Niche construction by growth forms is as strong a predictor of species diversity as environmental gradients. *Journal of Ecology* **103**:701-713.
- CAFF. 2013. Arctic Biodiversity Assessment. Status and trends in Arctic biodiversity. Conservation of Arctic Flora and Fauna, Akureyri.
- Christensen, T., J. Payne, M. Doyle, G. Ibaraguchi, J. Taylor, N. M. Schmidt, M. Gill, M. Svoboda, M. Aronsson, C. Behe, C. Buddle, C. Cuyler, A. M. Fosaa, A. D. Fox, S. Heiðmarsson, P. H. Krogh, J. Madsen, D. McLennan, J. Nymand, C. Rosa, J. Salmela, R. Shuchman, M. Soloviev, and M. Wedege. 2013. The Arctic Terrestrial Biodiversity Monitoring Plan, CAFF Monitoring Series Report Nr. 7. . CAFF International Secretariat, Akureyri, Iceland.
- Delaye, A., and M. A. Strømeng. 2016. An assessment of survey methods to estimate spring density of two ptarmigan species in arctic Norway. MSc. UiT - The Arctic University of Norway, Tromsø.
- Det Kongelige Norske Klima og Miljødepartement. Meld. St. 14 2015-2016. Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold.
- Ehrich, D., J. A. Henden, R. A. Ims, L. O. Doronina, S. T. Killengren, N. Lecomte, I. G. Pokrovsky, G. Skogstad, A. A. Sokolov, V. A. Sokolov, and N. G. Yoccoz. 2012. The importance of willow thickets for ptarmigan and hares in shrub tundra: The more the better? *Oecologia* **168**:141-151.
- Ehrich, D., and R. A. Ims. 2017. Fjellrev i Finnmark: Årsrapport for 2016. UiT.
- Ehrich, D., R. A. Ims, N. G. Yoccoz, N. Lecomte, S. T. Killengreen, E. Fuglei, A. Y. Rodnikova, B. S. Ebbinge, I. E. Menyushina, B. A. Nolet, I. G. Pokrovsky, I. Y. Popov, N. M. Schmidt, A. A. Sokolov, N. A. Sokolova, and V. A. Sokolov. 2015. What Can Stable Isotope Analysis of Top Predator Tissues Contribute to Monitoring of Tundra Ecosystems? *Ecosystems* **18**:404-416.
- Hamel, S., S. T. Killengreen, J. A. Henden, N. G. Yoccoz, and R. A. Ims. 2013. Disentangling the importance of interspecific competition, food availability, and habitat in species occupancy: Recolonization of the endangered Fennoscandian arctic fox. *Biological Conservation* **160**:114-120.
- Hansen, B. B., V. Grotan, R. Aanes, B. E. Saether, A. Stien, E. Fuglei, R. A. Ims, N. G. Yoccoz, and A. O. Pedersen. 2013. Climate events synchronize the dynamics of a resident vertebrate community in the High Arctic. *Science* **339**:313-315.

- Hanssen-Bauer, I., and O. E. Tveito. 2014. Klima og klimaendringer. *Ottar* **302**:31-36.
- Henden, J.-A., R. Ims, N. Yoccoz, R. Sørensen, and S. Killengreen. 2011a. Population dynamics of tundra voles in relation to configuration of willow thickets in southern arctic tundra. *Polar Biology* **34**:533-540.
- Henden, J. A., R. A. Ims, E. Fuglei, and Å. Ø. Pedersen. 2017. Changed Arctic-alpine food web interactions under rapid climate warming: Implication for Ptarmigan Research. *Wildlife Biology* **in press**.
- Henden, J. A., R. A. Ims, and N. G. Yoccoz. 2009a. Nonstationary spatio-temporal small rodent dynamics: evidence from long-term Norwegian fox bounty data. *Journal of Animal Ecology* **78**:636-645.
- Henden, J. A., R. A. Ims, N. G. Yoccoz, P. Hellstrom, and A. Angerbjorn. 2010. Strength of asymmetric competition between predators in food webs ruled by fluctuating prey: the case of foxes in tundra. *Oikos* **119**:27-34.
- Henden, J. A., R. A. Ims, N. G. Yoccoz, and S. T. Killengreen. 2011b. Declining willow ptarmigan populations: The role of habitat structure and community dynamics. *Basic and Applied Ecology* **12**:413-422.
- Henden, J. A., A. Stien, B. J. Bardsen, N. G. Yoccoz, and R. A. Ims. 2014. Community-wide mesocarnivore response to partial ungulate migration. *Journal of Applied Ecology* **51**:1525-1533.
- Henden, J. A., N. G. Yoccoz, R. A. Ims, B. J. Bardsen, and A. Angerbjorn. 2009b. Phase-dependent effect of conservation efforts in cyclically fluctuating populations of arctic fox (*Vulpes lagopus*). *Biological Conservation* **142**:2586-2592.
- Henden, J. A., N. G. Yoccoz, R. A. Ims, and K. Langeland. 2013. How Spatial Variation in Areal Extent and Configuration of Labile Vegetation States Affect the Riparian Bird Community in Arctic Tundra. *PLoS ONE* **8**.
- Ims, R. A., and J. A. Henden. 2012. Collapse of an arctic bird community resulting from ungulate-induced loss of erect shrubs. *Biological Conservation* **149**:2-5.
- Ims, R. A., J. A. Henden, and I. Jensvoll. 2014. Varangerhalvøya i klimaendringenes tidsalder. *Ottar* **302**:87-95.
- Ims, R. A., B. M. Jenssen, M. Ohlson, and Å. Ø. Pedersen. 2010. Evaluering av 'Program for terrestrisk naturovervåking' (TOV 2000-2009). Norwegian Directorate for Nature Management.
- Ims, R. A., J. U. Jepsen, A. Stien, and N. G. Yoccoz. 2013. Science plan for COAT: Climate Ecological Observatory for Arctic Tundra. Fram Centre, Norway.
- Ims, R. A., S. T. Killengreen, D. Ehrich, Ø. Flagstad, S. Hamel, J.-A. Henden, I. Jensvoll, and N. G. Yoccoz. 2017. Ecosystem drivers of an arctic fox population at the western fringe of the Eurasian Arctic. *Polar Research* **in press**.
- Ims, R. A., N. G. Yoccoz, K. A. Brathen, P. Fauchald, T. Tveraa, and V. Hausner. 2007. Can reindeer overabundance cause a trophic cascade? *Ecosystems* **10**:607-622.
- Ims, R. A., N. G. Yoccoz, and S. T. Killengreen. 2011. Determinants of lemming outbreaks. *PNAS* **108**:1970-1974.
- Jensvoll, I. r. 2014. Varangerhalvøya – et stykke Arktis. *Ottar* **3012**:2-95.
- Jepsen, J. U., M. Biuw, R. A. Ims, L. Kapari, T. Schott, O. P. L. Vindstad, and S. B. Hagen. 2013. Ecosystem impacts of a range expanding forest defoliator at the forest-tundra ecotone. *Ecosystems* **16**:561-575.
- Jepsen, J. U., S. B. Hagen, K. A. Hogda, R. A. Ims, S. R. Karlsen, H. Tommervik, and N. G. Yoccoz. 2009a. Monitoring the spatio-temporal dynamics of geometrid moth outbreaks in birch forest using MODIS-NDVI data. *Remote Sensing of Environment* **113**:1939-1947.
- Jepsen, J. U., S. B. Hagen, S. R. Karlsen, and R. A. Ims. 2009b. Phase-dependent outbreak dynamics of geometrid moth linked to host plant phenology. *Proceedings of the Royal Society B-Biological Sciences* **276**:4119-4128.
- Karlsen, S. R. 2014. En artsrik flora. *Ottar* **302**:52-59.

- Karlsen, S. R., J. U. Jepsen, A. Odland, R. A. Ims, and A. Elvebakk. 2013. Outbreaks by canopy-feeding geometrid moth cause state-dependent shifts in understorey plant communities. *Oecologia* **173**:859-870.
- Killengreen, S. T., and R. A. Ims. 2015. Fjellrev i Finnmark: Årsrapport for 2015. UiT.
- Killengreen, S. T., R. A. Ims, N. G. Yoccoz, K. A. Brathen, J. A. Henden, and T. Schott. 2007. Structural characteristics of a low Arctic tundra ecosystem and the retreat of the Arctic fox. *Biological Conservation* **135**:459-472.
- Killengreen, S. T., N. Lecomte, D. Ehrlich, T. Schott, N. G. Yoccoz, and R. A. Ims. 2011. The importance of marine vs. human-induced subsidies in the maintenance of an expanding mesocarnivore in the arctic tundra. *Journal of Animal Ecology* **80**:1049-1060.
- Killengreen, S. T., E. Stomseng, N. G. Yoccoz, and R. A. Ims. 2012. How ecological neighbourhoods influence the structure of the scavenger guild in low arctic tundra. *Diversity and Distributions* **18**:563-574.
- Kleiven, E. F., J. A. Henden, R. A. Ims, and N. G. Yoccoz. 2017. Temporal transferability of spatial state-space models: Predicting lemming outbreak abundances. Innsendt manuskript.
- Landa, A., Ø. Flagstad, V. Areskoug, J. D. C. Linnell, O. Strand, R. U. Ulvund, A.-M. Thierry, L. Rød-Eriksen, and N. E. Eide. 2017. The endangered arctic fox populations in Norway – the failure and success of captive breeding and reintroduction. *Polar Research i trykken*.
- Lindenmayer, D. B., and G. E. Likens. 2010. Effective ecological monitoring. CSIRO Publishing, Collingwood, Vic., Australia.
- Mattisson, J., J. Persson, H. Andren, and P. Segerstrom. 2011. Temporal and spatial interactions between an obligate predator, the Eurasian lynx (*Lynx lynx*), and a facultative scavenger, the wolverine (*Gulo gulo*). *Canadian Journal of Zoology* **89**:79-89.
- McKinnon, L., P. A. Smith, E. Nol, J. L. Martin, F. I. Doyle, K. F. Abraham, H. G. Gilchrist, R. I. G. Morrison, and J. Bety. 2010. Lower Predation Risk for Migratory Birds at High Latitudes. *Science* **327**:326-327.
- Myllymäki, A., A. Paasikallio, E. Pankakoski, and V. Kanevo. 1971. Removal experiments on small quadrats as a means of rapid assessment of the abundance of small mammals. *Annales Zoologici Fennici* **8**:177-185.
- Nordic Council of Ministers. 2009. Signs of Climate Change in Nordic Nature. Copenhagen.
- Nybø, S. & Evju, M. 2017. Fagsystem for fastsetting av god økologisk tilstand. Eskpertrådet for økologisk tilstand, 247 sider, <https://www.regjeringen.no/no/dokument/rapportar-og-planar/id438817/>.
- Olofsson, J., H. Tommervik, and T. V. Callaghan. 2012. Vole and lemming activity observed from space. *Nature Climate Change* **2**:880-883.
- Pedersen, A. O., B. J. Bardsen, N. G. Yoccoz, N. Lecomte, and E. Fuglei. 2012. Monitoring Svalbard rock ptarmigan: Distance sampling and occupancy modeling. *Journal of Wildlife Management* **76**:308-316.
- Ravolainen, V. T., K. A. Brathen, R. A. Ims, N. G. Yoccoz, J. A. Henden, and S. T. Killengreen. 2011. Rapid, landscape scale responses in riparian tundra vegetation to exclusion of small and large mammalian herbivores. *Basic and Applied Ecology* **12**:643-653.
- Ravolainen, V. T., K. A. Brathen, R. A. Ims, N. G. Yoccoz, and E. M. Soininen. 2013. Shrub patch configuration at the landscape scale is related to diversity of adjacent herbaceous vegetation. *Plant Ecology and Diversity* **6**:257-268.
- Ravolainen, V. T., K. A. Brathen, N. G. Yoccoz, J. K. Nguyen, and R. A. Ims. 2014. Complementary impacts of small rodents and semi-domesticated ungulates limit tall shrub expansion in the tundra. *Journal of Applied Ecology* **51**:234-241.
- Ravolainen, V. T., N. G. Yoccoz, K. A. Brathen, R. A. Ims, M. Iversen, and V. T. Gonzalez. 2010. Additive Partitioning of Diversity Reveals No Scale-dependent Impacts of Large Ungulates on the Structure of Tundra Plant Communities. *Ecosystems* **13**:157-170.

- Richardson, T. W., T. Gardali, and S. H. Jenkins. 2009. Review and Meta-Analysis of Camera Effects on Avian Nest Success. *Journal of Wildlife Management* **73**:287-293.
- Soininen, E. M., K. A. Bråthen, J. G. H. Jusdado, S. Reidinger, and S. E. Hartley. 2013. More than herbivory: induction of silica-based defences in grasses varies with plant species, genotype and location. *Oikos* **122**:30-41.
- Soininen, E. M., I. Jensvoll, S. Killengreen, and R. A. Ims. 2015. Under the snow: a new camera trap opens the wite box of subnivean ecology. *Remote Sensing in Ecology and Conservation*.
- Stenseth, N. C., and R. A. Ims. 1993. The biology of lemmings. The Linnean Society of London by Academic Press, London.
- Stien, A., R. A. Ims, S. D. Albon, E. Fuglei, R. J. Irvine, E. Ropstad, O. Halvorsen, R. Langvatn, L. E. Loe, V. Veiberg, and N. G. Yoccoz. 2012. Congruent responses to weather variability in high arctic herbivores. *Biology Letters* **8**:1002-1005.
- Stien, J., and R. A. Ims. 2016. Absence from the nest due to human disturbance induces higher nest predation risk than natural recesses in Common Eiders *Somateria mollissima*. *Ibis* **158**:249-260.
- Strann, K. B., and R. A. Ims. 2014. Det særegne dyrelivet. *Ottar* **302**:60-67.
- Tveraa, T., A. Stien, B. J. Bardsen, and P. Fauchald. 2013. Population Densities, Vegetation Green-Up, and Plant Productivity: Impacts on Reproductive Success and Juvenile Body Mass in Reindeer. *PLoS ONE* **8**.
- Tveraa, T., A. Stien, H. Broseth, and N. G. Yoccoz. 2014. The role of predation and food limitation on claims for compensation, reindeer demography and population dynamics. *Journal of Applied Ecology* **51**:1264-1272.
- Ulvund, K., Ø. Flagstad, O. Kleven, A. Landa, and N. E. Eide. 2016. Resultater fra det nasjonale overvåkningsprogrammet for fjellrev.
- Vindstad, O. P. L., J. U. Jepsen, and R. A. Ims. 2015. Resistance of a sub-arctic bird community to severe forest damage caused by geometrid moth outbreaks. *European Journal of Forest Research* **134**:725-736.
- Vindstad, O. P. L., S. Schultze, J. U. Jepsen, M. Biuw, L. Kapari, A. Sverdrup-Thygeson, and R. A. Ims. 2014. Numerical responses of saproxylic beetles to rapid increases in dead wood availability following geometrid moth outbreaks in sub-arctic mountain birch forest. *PLoS ONE* doi **10.1371/journal.pone.0099624**.
- Virtanen, R. 2000. Effects of grazing on above-ground biomass on a mountain snowbed, NW Finland. *Oikos* **90**:295-300.
- Walton, Z., J. Mattisson, J. D. Linnell, A. Stien, and J. Odden. 2016. The cost of migratory prey: seasonal changes in semi - domestic reindeer distribution influences breeding success of Eurasian lynx in northern Norway. *Oikos*.
- Wookey, P. A., R. Aerts, R. D. Bardgett, F. Baptist, K. A. Brathen, J. H. C. Cornelissen, L. Gough, I. P. Hartley, D. W. Hopkins, S. Lavorel, and G. R. Shaver. 2009. Ecosystem feedbacks and cascade processes: understanding their role in the responses of Arctic and alpine ecosystems to environmental change. *Global Change Biology* **15**:1153-1172.
- Xu, L., R. B. Myneni, F. S. Chapin, T. V. Callaghan, J. E. Pinzon, C. J. Tucker, Z. Zhu, J. Bi, P. Ciais, H. Tommervik, E. S. Euskirchen, B. C. Forbes, S. L. Piao, B. T. Anderson, S. Ganguly, R. R. Nemani, S. J. Goetz, P. S. A. Beck, A. G. Bunn, C. Cao, and J. C. Stroeve. 2013. Temperature and vegetation seasonality diminishment over northern lands. *Nature Climate Change* **3**:581-586.

COAT v/Rolf Ims UIT
Postboks 6050 Langnes
9037 TROMSØ

Trondheim, 07.09.2018

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2018/6034

Saksbehandler:
Marit Doseth

Avgjørelse av klagesak - klage på avslag på etablering av klimaobservasjonssystem for arktisk tundra i Varangerhalvøya nasjonalpark

Miljødirektoratet tar ikke klagen til følge. Det er lagt vekt på at innretningene, alene eller sammen med annen omsøkt infrastruktur er så omfattende, både i størrelse og antall, at de vil være i strid med verneformålet, jfr. naturmangfoldloven § 48 første ledd. Siden forskning på klima krever innhenting av data over lange tidsepoker, er det også lagt til grunn at infrastrukturen må betraktes som varig.

Det vises til klage på vedtak fattet av Varangerhalvøya nasjonalparkstyre den 1. mars 2018 hvor søknad om etablering av COAT - et klimaobservasjonssystem for arktisk tundra, ble avslått på flere punkter. Søknaden omfatter oppføring og etablering av mange ulike innretninger og tiltak innenfor nasjonalparkgrensen. Miljødirektoratet behandler de tiltak og innretninger som er endelig avslått av nasjonalparkstyret.

Bakgrunn for saken

COAT søkte den 19. september 2017 om tillatelse til å etablere et klimaobservatorium for arktisk tundra i Varangerhalvøya Nasjonalpark. Det ble søkt om tillatelse til å etablere alt fra mindre instrumenter til større installasjoner.

For fullstendig beskrivelse av COATs planlagte aktiviteter, etablering av installasjoner og instrumenter i Varangerhalvøya nasjonalpark vises det til søknaden, vedlagte konsekvensutredning og fullstendig prosjektbeskrivelse. Det vises også til nasjonalparkstyrets saksfremlegg og forberedende klagebehandling for nærmere redegjørelse for saken.

COAT er et samarbeid mellom UiT Norges Arktiske Universitet, Norsk institutt for naturforskning, Meteorologisk institutt, Norsk Polarinstitutt og Universitetet på Svalbard. COAT er et langsiktig overvåkingsprogram som skal forsøke å gi svar på hvilke konsekvenser klimaendringer vil få for samfunnet i framtiden. Søknaden gjelder i første omgang for perioden 2018 til 2025.

Bakgrunnen for hvorfor Varangerhalvøya nasjonalpark er en del av COATs foretrukne fokusområde opplyses å være at området forventes å være særlig eksponert for klimaendringer, samtidig som den arktiske naturen vil være følsom for påvirkningen av et varmere klima. Andre grunner opplyses å være at dette området er det mest arktiske området på norsk fastland, området har spesielt sårbare og truede arter og at det er en fordel for forskningen at nasjonalparken har liten aktivitet og forstyrrelser. Det eksisterer forskning fra området som er 10-15 år, som COAT har tilgang til og vil kunne ha nytte av.

Alle installasjoner opplyses å være midlertidige og kan fjernes uten at de setter varige og synlige spor. COAT hevder å etterstrebe å benytte metoder som minst mulig setter varige spor.

Ved å etablere et langsiktig, økosystembasert overvåkningsprogram for norsk landjord-Arktis ønsker COAT å:

- Dokumentere effektene av klimaendringene på økosystemene.
- Være forvaltningsrelevant ved å fokusere på sårbart biologisk mangfold, samt viktige funksjoner i økosystemene som forventes å være følsomme for klimaendringer.
- Være i dialog med forvaltningsmyndigheter og rettighetshavere om tiltak som kan iverksettes for å avbøte uønskede effekter av klimaendringene og gjøre forskning som evaluerer effekten av slike tiltak og strategier.
- Øke kompetansen i samfunnet om effekten av klimaendringer gjennom aktiv formidling av kvalitetssikret kunnskap.

COAT planlegger tre intensivlokaliteter, hvorav det søkes om etablering av en i nasjonalparken. Ved intensivlokaliteter skjer feltbaserte målinger/datainnsamlinger hvert år og i noen tilfeller i flere årstider. Hvert av intensivområdene har behov for en forskningsstasjon som beskrevet i søknaden. Prosjektet i nasjonalparken omfatter modulene Skog-tundra økotonen, Kratt-tundra, Smågnagere, Hjortedyr, Ryper, Fjellrev og Klimaobservasjonssystem. Modulen Tundraskog økotonen og Hjortedyr vil ikke ha direkte aktivitet eller infrastruktur innenfor nasjonalparken, men er beskrevet i søknaden da de er nært tilknyttet aktiviteten i de andre modulene. Infrastruktur tilknyttet de enkelte modulene er oppgitt i tabell. Også eksisterende transport, overvåkningsaktiviteter og aktivitetsplan er beskrevet i egne tabeller.

I forbindelse med Kratt-tundra og smågangermodulen søkes det om 40 store innhegninger, 140 bur fordelt på 70 lokaliteter. For rype, smånager og kratt-tundra søkes det om 30 lyttestasjoner, 40 frittstående viltkamera uten åte for rype, kratt-tundra, smånager og fjellrev, 77 nye og 44 eksisterende viltkamerabokser for smågnager, fjellrev, rype, Hjortedyr og Kratt-tundra, 20 nye intensivkvadrater med merkepinner for kratt-tundra, smågnagere, rype, 11 viltkameraer med åte for fjellrev, smånager og rype samt 2 værstasjoner, ca. 100 temperaturloggere og 1 felthytte som er nødvendig for alle modulene. Ett frittstående viltkamera uten åte er ikke inkludert, da det er søkt separat om dette. Det fremgår av transport og aktivitetsplan at det må forventes et visst omfang av motorferdsel (snøscooter og helikopter) i forbindelse med nødvendig aktivitet som er skissert i aktivitetsplanen.

Nasjonalparkstyrets behandling av søknaden

Søknaden ble behandlet av nasjonalparkstyret i møte den 16. februar 2018. Nasjonalparkstyret mente det omsøkte forskningsprosjekt ikke falt inn under alternativet "vesentlig samfunnsinteresse"

i naturmangfoldloven § 48 første ledd, tredje alternativ og de enkelte installasjonene/tiltakene ble behandlet etter første alternativ i bestemmelsen, hvor det kan gis tillatelse til tiltak som ikke er i strid med verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig.

Det opplyses at søknaden er det mest omfattende forskningstiltaket som er omsøkt i nasjonalparken, trolig det største uansett nasjonalpark.

Før styret behandlet søknaden ble det avholdt fire møter med COAT. Det har også vært gjennomført befarings med helikopter hvor forvalter og fire styremedlemmer deltok.

Prosjektets bakgrunn, omfang og enkeltmoduler med omsøkt infrastruktur ble vurdert før vedtak ble fattet. COAT gjennomgikk søknaden i forkant av styrebehandlingen og utarbeidet kart hvor den aktuelle infrastrukturen ble synliggjort, mens eksakt plassering var tenkt avklart i felt etter en eventuell tillatelse.

COATs søknad om å ta planteprøver av en planteart per intensivkvadrat ble oversett da styret behandlet hovedsøknaden og ble behandlet på et senere møte.

Varangerhalvøya Nasjonalparkstyre behandlet de enkelte omsøkte tiltakene modulvis. De tillatelsene som ble gitt, ble gjort gjeldende i perioden 2018-2021. Flere tiltak ble avslått.

Modul kratt-tundraen

Det ble i medhold av naturmangfoldloven § 48 gitt tillatelse til:

- (1) Biomassemålinger i eksisterende og nye omsøkte intensivkvadrater kan videreføres/gjennomføres inn i COAT prosjektet og utvides til nye intensivkvadrat som omsøkt.
- (2) Innsamling av planteprøver av silikatholdig gress på elveslettene - fortsettelse på eksisterende lokaliteter og utvidelse til nye intensivkvadrater innvilges. Dette omfatter også tillatelse til å ta jordprøver.
Vilkår: prøvestedene må være diskret merket og kulturminneområder må om nødvendig unngås i samråd med kulturminnemyndighet og Varangerhalvøya nasjonalparkstyre.

Følgende ble avslått:

- Innhegninger
Både små og store innhegninger vil i et overvåkningsperspektiv med uavklart utfasningstidspunkt stride sterkt mot verneformålet og svekke verneverdiene for Nasjonalparken som skal ivareta et "vesentlig urørt naturområde" tilnærmet fritt for tekniske inngrep. Innhegningene som er relativt store i et relativt stort antall spredt i landskapet vil også i noen områder medføre at opplevelsen av kulturminnemiljø i urørt natur forringes. Naturlig utvikling av vegetasjon manipuleres ved beitebegrensning og forsøket vil ha uheldig presedens i omfang av infrastruktur i «overvåkningssammenheng». Tiltaket vil også bidra til at den samlede belastningen jfr. naturmangfoldloven § 10 blir for stor i denne delen av verneområdet og samlet da installasjonene er godt synlige og relativt store.

- Eksperimenter
Forsøket omfatter manipulasjon med naturlig forekommende vegetasjon, med flytting av frø og dyrking. Dette vil stride mot verneformålet og ha uheldig presedens. Nasjonalparkens helhetlige natur er vernet og det vil være uheldig å åpne for manipulerende eksperimenter på vegetasjon innenfor Nasjonalparken.
- Frittstående viltkamera uten åte ved intensivkvadrater - beitedyrs ferdsel og beiteaktivitet.
Dette vil stride med verneformålet med spredt og synlig infrastruktur i et relativt stort omfang i overvåkningssammenheng og vil påvirke omfanget av infrastruktur i området, som er i strid med formålet for vernet. Tiltaket vil også bidra til at den samlede belastningen jfr. naturmangfoldloven § 10 blir for stort i denne delen av verneområdet og samlet.
- Søknad om oppsett av lyttestasjoner for overvåkning av fugler i eng, hei og kratt
Jfr. naturmangfoldlovens §§ 10 og 48.
Manuell lytting vurderes som beste miljøforsvarlige metodikk, da den ikke krever ny infrastruktur eller bidrar til økt samlet belastning jamfør naturmangfoldlovens §§ 10 og 12.

Modul Smågnagere

Det ble gitt tillatelse til følgende i medhold av naturmangfoldloven § 48:

- Videreføring av klappfellefangst til og med 2020 i de samme områder som før, overvåkninga av smågnagere og smårovdyr med eksisterende 44 viltkamerabokser og inntil 72 nye i omsøkte områder.

Det ble satt følgende vilkår:

- Klappfellefangsten skal avvikles, jamfør søknad, innen 2021, og tillatelse til viltkamerabokser skal da erstatte disse og ikke komme i tillegg etter 2021.

- Arkeolog eller person avklart med nasjonalparkstyret bør være med på første utplassering av boksene for å unngå noen som helst påvirkning av kulturminner. Allerede etablerte 44 kamerabokser skal også befares for å tilse at man ikke har berørt kulturminnene i etableringen av boksene som allerede fins i området. Om kulturminner er berørt skal dette tilbakeføres/repareres i samråd med kulturminnemyndigheten.

- Det skal flyttes minst mulig på stein da det er unike samiske kulturminner i omsøkte områder og vi regner ikke med at alle områder er 100% kartlagte. Søker må påregne endringer av område etter nærmere avklaringer etter vernemyndighetens avklaring med kulturmyndighetene. Områder uten kulturminner i nærheten skal vurderes som alternativ. Det legges vekt på å unngå komplette kulturminnemiljøer eller områder med spesielt omfang av et enkelttyper av kulturminner. Disse områdene skal være mest mulig uberørte.

- Boksene bør kamufleres bedre ved farge til terrenget for å unngå refleksjon i terrenget. Man skal begrense flytting på stein i omegn for å sikre eller kamuflere/steine ned boksene. Stein skal kun brukes for å øke egenvekten. Egenkamufleringen av boksene bør i utgangspunktet være kamuflasje

nok, evt. at tynn steinfarget kamuflasjeduk benyttes over fella for kamuflasje og for å unngå blank reflekterende overflate.

Det ble også gitt tillatelse til:

- overvåkning av snøleier for foto og skitregistrering (2).
- videreføring av måling av platebiomasse i "heivegetasjon" (4) med utvidelse av flere områder i høyereliggende deler av "hei" som omsøkt.
- overvåkning av smågnagerpredatorer (6) ved besøk på hekkeplassene for fjelljo og andre rovfugler.
- ringmerke fjelljo i to 2kmx2km kvadrater jamfør praksis siden 2015 og ringmerke fjellvåk i utvalgte tilgjengelige reir jamfør praksis siden 2014.
- plukke gulpeboller og mytefjær fra reir av snøugle og fjellvåk. Vilkår er at Miljødirektoratet har gitt tillatelse til ringmerking av fjellvåk og fjelljo. Eventuell overvåkning av Kongeørn skal først avklares med Statens Naturoppsyn mht. deres rolle i nasjonal bestandsovervåkning. Kunnskap om hekkeplasser eller hot-spot områder for rovfugler innen nasjonalparken eller utenfor skal ikke formidles til flere enn de som behøver det i prosjektet. Det skal ikke gis informasjon utad fra prosjektansatte om områder for hekking av rovfugl, for å unngå uønsket aktivitet av utenforstående ved reir generelt eller reir kartlagt i prosjektet.

Følgende tiltak ble avslått, jf. verneforskriften § 2 jf. naturmangfoldloven 10 jf. § 48:

- Søknad om etablering av innhegninger i hei og snøleivegetasjon, i tillegg til de som er planlagt i Kratt-tundramodulen. I heivegetasjon ønsker man å bruke 5mx5mx1m, mens i snøleivegetasjon vil man bruke 1mx1mx1m innhegninger i 30 snøleier der lemen overvåkes.

Begrunnelsen er at både små og store innhegninger vil i et overvåkningsperspektiv med uavklart utfasingstidspunkt stride sterkt mot verneformålet for nasjonalparken og svekke verneverdiene for Nasjonalparken som skal ivareta et «vesentlig urørt naturområde» og tilnærmet fritt for tekniske inngrep. Innhegningene vil stå fast ute i terrenget som er åpent og dette er uheldig og vil gi uheldig presedens i «overvåkningssammenheng», som skiller seg fra midlertidig prosjekter med avklart avviklingstidspunkt.

- Innhegningene som er i et relativt stort antall vil også stedvis medføre at opplevelsen av kulturminnemiljø i urørt natur forringes, der forskningsfelt ligger i område med kulturminner. Naturlig utvikling av vegetasjon manipuleres med å begrense naturlig beiting av lemen/hjortedyr etc. og forsøket vil ha uheldig presedens i «overvåkningssammenheng». Tiltaket vil påvirke friluftslivet og opplevelsen av et tilnærmet urørt område. Tiltaket vil også bidra til at den samlede belastningen jfr. naturmangfoldloven § 10 blir for stort i denne delen av verneområdet og samlet.

Rypemodulen

Det ble i medhold av naturmangfoldloven § 48 gitt tillatelse til følgende:

- Skittregisteringer av rype i eksisterende og evt. nye omsøkte intensivlokaliteter. Linjetransekter for rype i regi av Finnmarkseiendommen i Komagdalen er til revidering og ved lokalisering av ny trase innen Nasjonalparken må Finnmarkseiendommen innhente tillatelse fra hundeloven fra kommune og Nasjonalparkstyret.
- Videreføring av overvåkning av reirpredasjon av bakkehekkende fugl med utlegg av to vaktelegg i kratt-tundra og hei.
- Registrering av hekkesuksess hos spesialistpredatorer som jaktfalk og kongeørn videreføres og utvides til de lokaliteter COAT finner kapasitetsmessig passende. Ved eventuell bruk av infrastruktur må dette omsøkes særskilt og antall lokaliteter vurderes. Angående kongeørn skal dette primært gjennomføres av Statens Naturoppsyn som ledd i deres faste overvåkningsoppgaver av Kongeørn. Sjekk av jaktfalklokaliteter bør om mulig gjennomføres i samarbeide med Statens Naturoppsyn, og om mulig gjennomføres i forbindelse med jerveregistreringen for å begrense motorferdselen.

Følgende tiltak ble avslått, jf. verneforskriften § 3.1.1, jfr. og naturmangfoldloven §§ 10 og 48:

- Viltkameraer for overvåkning av reirpredatorer på kunstige reir ble avslått som del av en fast årlig overvåkningsaktivitet. Søknad for en kortvarig og avklart periode, med en viss gjentakelseshyppighet i et tiår for å avdekke tilstedeværende predatorarter kan eventuelt vurderes. Bruk av plastelinaegg hvor evt. spor i egget forteller om predator art skal være vurdert i en søknad.

Begrunnelsen var at dette vil stride med verneformålet med fast, spredt og synlig infrastruktur i et relativt stort omfang i overvåkningssammenheng og vil påvirke omfanget av infrastruktur i området, kameraene kan bidra til å gi et infrastrukturpreget område, som er i strid med formålet for vernet og påvirke verneverdiene vesentlig. Tiltaket vil også bidra til at den samlede belastningen med infrastruktur jfr. naturmangfoldloven § 10 blir for stort i denne delen av verneområdet og samlet i nasjonalparken.

- Søknad om oppsett av lyttestasjoner. Avslaget ble begrunnet med at installasjonene vil stå permanent i området i samme periode hvert år og være ny infrastruktur som bidrar til økt belastning på verneområdet.

Fjellrevmodulen

Det vises til tillatelse gitt jamfør Naturmangfoldlovens § 48 for 2017-2021 gitt 2.3.2017 i sak 2017/268, til Norsk Institutt for Naturforskning til utsetting av fjellrev jamfør Miljødirektoratets retningslinjer, 6 kunstige fjellrev hi til bruk på 8 utvalgte lokaliteter og 16 foringsautomater med hensiktsmessig antall forlagertønner.

Det ble gitt tillatelse til:

- Oppsett av chiplesersystem på 8 hi med solcellepanel og viltkamera i tilknytning til forautomater og hi overvåkning på 8 utvalgte naturlige hi. Prosjektet evalueres i samarbeide med COAT, jfr. tillatelse gitt 02.03 2017 nevnt ovenfor.

- Overvåkning av fjellrevhi med viltkamera innvilges som omsøkt. Forøvrig skal Statens Naturoppsyn som ansvarlig for hi overvåkingen avgjøre hvor man bør benytte kamera og ikke, for en mest mulig presis yngleovervåking. Kun et utvalg skal ha kamera. Om helst bør kamerapinne fjernes fra hiområdet år til år, og kamera med pinne på hi kamufleres i den tid den står ute. Ved valg av hi skal det tas hensyn til som det er ferdsel forbi og at hiet kan identifiseres i den sammenheng. Hi med ferdsel forbi skal man unngå å bruke viltkamera på om man kan.

Nasjonalparkstyret gir sin tilslutning til at stimuli overfor lokale jegere fortsetter mht. jakt på rødrev og at Statens naturoppsyn gjør uttak av rødrev innenfor Nasjonalparken som tiltak for å ivareta fjellrevbestanden. Dyreliv og friluftsliv må forstyrres i minst mulig grad ved uttak av rødrev.

- Videreføring av utlegg av åte og overvåkning av generalistpredatorer med viltkamera på 10 faste lokaliteter og til leting av fjellrevhi på barmark i nordlige deler av nasjonalparken.

Klimaobservasjonssystem

Det ble i medhold av naturmangfoldloven § 48 gitt tillatelse til:

- Adgang til å benytte temperaturloggere i plasthylse a 5 cm festet med ståltråd til bakken på omsøkte lokaliteter. Disse bør kamufleres med farge som passer med underlaget sommerstid.

Følgende tiltak ble avslått jfr. verneforskriften § 3, jfr. naturmangfoldloven §§ 10,12 og 48:

- Søknad om utplassering av B1 Gargas og R2 Hubedale jfr. verneforskriften § 2, da plasseringen vil stride mot verneformålet og vil påvirke verneverdiene nevneverdig.

Plassering ved etablert infrastruktur ved Bjørnskardhytta eller Ragnarokkhytta, og Hubehytta kan vurderes som alternativ.

Etablering av forskningsstasjon

Følgende tiltak avslås, jfr. verneforskriften § 3, naturmangfoldloven §§ 10, 12 og 48:

- Etablering av forskningsstasjon da etablering av nye bygg i nasjonalparken strider mot verneformålet, og en hytte med uthus med langsiktig perspektiv vil påvirke verneverdiene vesentlig ved å påvirke «vesentlig urørt naturområde» tilnærmet fritt for tekniske inngrep.

Nasjonalparkstyret ser og forstår behovet for en feltstasjon i området. Nasjonalparkstyret vil undersøke forpaktningsforholdene på Hubehytta.

Påbygg på Hubehytta kan vurderes basert på søknad, eller alternativt årlig teltbasert feltstasjon som står ved Hubehytta i den mest intensive feltperioden. Uthus til Hubehytta kan også vurderes som lagerlokalitet.

Det ble gitt følgende generelle vilkår for tillatelsene:

- Tillatelsen gjelder for 2018 - 2021, om ikke annet bestemmes i forvaltningsplanen som er under utarbeidelse.
- Feltaktiviteten knyttet til COAT i nasjonalparken skal ikke utvides utover de rammene som er gitt i tillatelse og omfang av delaktiviteter definert i konsekvensutredningen.
- Prosjektet skal ikke bidra til økt belastning eller press på verneområdet fra forskningsaktiviteter ved at det inviteres til ytterligere forskningsprosjekter i nasjonalparken eller i landskapsvernområdet i omegn av nasjonalparken, begrunnet med at COAT allerede er etablert i «området». Disse skal evt. legges utenfor verneområdene.
- Varangerhalvøya Nasjonalparkstyre er forvaltningsmyndighet for området med politisk oppnevnte medlemmer via kommune-, sameting- og fylkestingsvalg. Styret kan kun gi tillatelser for en styreperiode a 4- år om gangen, og prosjektet må søke om fornyet tillatelse hvert fjerde år. Dette er en risiko som COAT aksepterer ved etablering av et langsiktig overvåkningsprogram innenfor verneområdet.
- Prosjektet skal opprettholde dialogen med Reinbeitedistrikt 6 for å unngå unødige forstyrrelser av reindriften. Det skal kunne drives reindrift innenfor Nasjonalparken

Klagen

Vedtaket ble påklaget av COAT den 21. mars 2018. Vedlagt klagen fulgte en uttalelse fra Meteorologisk institutt vedrørende plasseringer av omsøkte værstasjoner inne i nasjonalparken.

Det vises i klagen til at nasjonalparkstyret bare delvis har innvilget søknaden og at de fleste tiltakene som har fått avslag er av avgjørende betydning for at COAT skal kunne levere kunnskap i henhold til formålet, som er helhetlig kunnskap om økosystemeffekter av klimaendringene.

Siden Varangerhalvøya nasjonalpark dekker det viktigste området med lav-arktisk tundra i Norge, er det ifølge COAT viktig å implementere området innenfor nasjonalparkens grenser. Samtidig er det avgjørende for COAT at man kan gjennomføre tilsvarende overvåkningsaktiviteter også utenfor vernede områder, blant annet for å dekke viktige geografiske klimagrader.

Avslaget om å gjøre eksperimenter med stedegne frø innen innhegninger i kratt-tundra modulen påklages ikke da COAT ser at dette er uforenelig med nasjonalparkens formålsparagraf og vernebestemmelsene i verneforskriftens § 3. COAT vurderer dette tiltaket som ikke viktig nok til å påklage.

Begrunnelsen for klagen

COAT mener vedtaksteksten gjennomgående er kortfattet begrunnet med henvisning til verneforskriften §§ 2 og 3 og naturmangfoldloven §§ 10,12 og 48, mens saksfremlegget har mer detaljerte/omfattende vurderinger av de omsøkte tiltakene både enkeltvis og samlet. Det gis tillatelse i medhold av naturmangfoldloven § 48 uten nærmere forklaring, mens når det gis avslag blir det fokusert på potensielt negative sider ved COAT. Det vises til Miljødirektoratets «Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter» hvor det heter at det vitenskapelige motivet bak vernet kan begrunne en mer liberal dispensasjonspraksis når det ikke er tale om etablering av faste anlegg eller terrenginngrep i verneområdene, og at det som regel bør gis dispensasjon for tiltak som bidrar til å fremme verneformålet.

COAT mener en mer balansert fremstilling av saken, med fokus også på COATs nytte for verneverdiene, ville gitt tillatelse til flere av de avslåtte tiltak. Det vises igjen til rundskrivet hvor det heter at det «I vurderingen av om dispensasjon skal gis må nytten av et forskningsprosjekt vurderes opp mot omfanget av eventuelle inngrep eller tiltak og de ulemper forskningen ellers medfører.» Videre står det at «Dispensasjonsbestemmelsen er i utgangspunktet ment for uforutsette tilfeller eller spesielle/særlige tilfeller som ikke ble vurdert ved opprettelsen av verneområdet ...». COAT mener at klimaendringer og effekter av disse på verneverdiene ikke ble vurdert på vernetidspunktet og at forskningsprosjektet representerer et slikt uforutsett tilfelle.

COAT mener videre at samfunnsinteressen er vesentlig og har vært nedvurdert i behandlingen av søknaden, jf. naturmangfoldloven § 48 første ledd, tredje alternativ. Det vises til Regjeringens uttalelse "Vi trenger kunnskap om mangfoldet av natur, hvor det er, hvordan det utvikler seg over tid og hvordan vi skal klare å ta vare på det for framtida. Slik kunnskap får vi fra kartlegging, overvåking og forskning. Vi må sørge for at vi har god nok kunnskap og at kunnskapen blir brukt" (<https://www.regjeringen.no/no/tema/klimate-og-miljo/id925/>). Det vises også til ny eksportrådsrapport i regi av Klima- og miljødepartementet (<https://www.regjeringen.no/no/no/dokumenter/fagsystem-for-fastsetting-av-god-okologisk-tilstand/id2558481>) som konkluderer tilsvarende.

Det vises også til at COAT i de siste årene har fått betydelige midler fra Regjeringen, Norges Forskningsråd og private forskningsfond (til sammen 60 mill.). Miljødirektoratet har også gitt etablerings- og driftsmidler til to av overvåkningsmodulene. Værstasjonene vil forøvrig også utvide værstasjonsnettverket til Meteorologisk Institutt i en region av landet med svært lav tetthet av værstasjoner. Dette vil bidra til bedre forståelse av klimaet i Øst-Finnmark og bidra til forbedret værmelding. Dette viser ifølge COAT at overvåkningsprogrammet er av vesentlig samfunnsinteresse.

Fremme verneformålet

COAT mener nasjonalparkstyret ikke tilstrekkelig har vurdert den positive effekten COAT vil ha for formålet med vernet. Omsøkte tiltak vil ifølge COAT bli av avgjørende betydning for at de økologiske verneverdiene i nasjonalparken kan forvaltes rasjonelt under påvirkning av de radikale klimaendringene som forventes i Arktis. Klimaendringene er den klart største trusselen mot de økologiske naturverdiene i nordområdene mener COAT.

Den forvaltningsrelevante kunnskapen som COAT vil generere gjennom overvåkningstiltakene, og COATs bidrag til å utvikle effektive og evaluere forvaltningstiltak, tilsier at programmet vil være av stor betydning i arbeidet med å sikre verneverdiene i nasjonalparken. Dette må i større grad tas hensyn til i vurderingen av omsøkte tiltak mener COAT.

Videre mener COAT at nasjonalparkstyret har overvurdert effekten av tiltakene på nasjonalparken med tanke på at den forblir et «i det vesentlige urørt naturområde, tilnærmet fritt for tekniske inngrep».

Lytteestasjoner, viltkamera og innhegninger

Lyttestasjoner og viltkamera er ifølge COAT små og lite i øyenfallende instrumenter som vil stå spredt i terrenget og derfor bare vil kunne ses på nært hold. Og aldri mer enn en av gangen (innbyrdes avstand på 1 km). Noen skal bare være utplassert i en begrenset periode av året.

Innhegningene er gjort så små som mulig, men vil være mer synlige enn lyttestasjonene og kameraene. Likevel vil de bare være synlige innen relativt begrensede avstander. Tiltaket er særlig relevant i forvaltningssammenheng da det vil kunne vise effekter av klimaendringer og endret påvirkning av ulike beitedyrarter hevder COAT.

COAT mener disse tiltakene ikke vil påvirke nasjonalparkens status som vesentlig urørt naturområde. Tiltakene kan lett fjernes.

Klimaobservasjonssystem

Værstasjonene vil være synlig på lengre avstand enn de andre omsøkte tiltakene, men antallet er redusert til et minimum, og det er tatt hensyn til å minimere synlighet i valget av plassering. Plasseringen må imidlertid tilfredsstille værstasjonenes funksjon i COATs

klimaobservasjonssystem og internasjonale meteorologiske standarder. Værstasjonene utgjør kjernen av COAT klimaobservasjonssystem og er således essensielle for at COAT skal kunne operere i henhold til formålet. COAT mener derfor at hensynet til samfunnsmessig betydning, inkludert rollen de har i forvaltningen av de økologiske verneverdiene i nasjonalparken og bidrag til bedret værmelding, bør veie tyngre enn den påvirkning disse tiltakene har på nasjonalparkens formål om å være et «i det vesentlige urørt naturområde, tilnærmet fritt for tekniske inngrep».

COAT påklager også vilkåret som er at de små temperaturloggerne skal være malt med en mørkere farge. En slik fargeforandring påvirker ifølge COAT loggernes funksjon da mørke farger vil absorbere varme fra sollys og gi høyere temperatur inne i hylsa enn i omgivelsene.

Samlet belastning

Det vises i klagen til at så godt som alle avslag er begrunnet med at de vil bidra til å påføre nasjonalparken en større samlet belastning. Viltkameraer, lyttestasjoner for fugl og uthegninger vil alle være reversible inngrep. I tillegg vil COAT tilstrebe å plassere de i landskapet på best mulig måte.

Kulturminner

Det stilt som vilkår at man ikke skal bruke mer stein enn det som trengs for øke egenvekten av boksene og at steinene ikke skal ha andre funksjoner ved etablering av kamerabokser for smågnagere og smårovdyr. COAT mener dette vilkåret strider mot tidligere vedtak gjort av nasjonalparkstyret. Det nye vilkåret er begrunnet med at man ikke skal berøre kulturminner ved flytting av stein. I tillegg skal ikke «opplevelsen av kulturminnemiljø i urørt natur forringes». COAT påklager disse vilkårene da forringelse kan forhindres ved å inkludere ekspertise på kulturminner under implementeringen av alle nye tiltak.

Økologiske effekter av tiltak

Uthegningene vil medføre vegetasjonsendringer på svært små flekker og effekten vil være reversible. COAT påklager derfor at tiltakene vil ha økologiske effekter.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

COAT mener at manuelle takseringsmetoder er en metodisk dårligere enn lyttestasjonene. COAT har betydelig erfaring med manuelle takseringsmetoder og mener derfor å ha grunnlag for å kunne hevde at manuell lytting/taksering er uegnet for enkelte arter, deriblant hekkebestanden av rype. I tillegg vil manuell taksering av rype komme i konflikt med tidspunkt for kalving hos rein og øke aktiviteten i området generelt da man må ha mer personell ute i terrenget.

Nasjonalparkstyret forslag om en årlig teltbasert feltstasjon ved Hubehytta er ikke en løsning som COAT kan leve med. Når det gjelder Hubehytta, så har COAT undersøkt muligheten for overtakelse/kjøp uten å lykkes. Under enhver omstendighet må Hubehytta ombygges/utbygges og suppleres med et uthus for å fylle sitt formål for COAT.

Presedens

COAT har vanskelig for å se hva slags presedens de omsøkt tiltakene kan skape. COAT kan ikke se at det kan være andre fagmiljøer som vil søke om tilvarende aktiviteter/tiltak i nasjonalparken. Når det gjelder mulig presedens med hensyn til etablering av tilsvarende overvåkningsprogrammer i andre nasjonalparker, så er COAT så spisset mot arktiske strøk at det vanskelig vil kunne gi presedens annet steds.

Omsøkt prosjektperiode

COAT viser til at det ligger i overvåkningsprosjekters natur at de skal fremskaffe lange dataserier som kan gjøre det mulig å skille effekter av naturlig variasjon i økosystemene fra effekter av menneskeskapte miljøendringer og at det kan være et dilemma mellom miljøovervåkningens behov for langsiktighet og aspekter relatert til permanens/irreversibilitet inngrep jfr. verneforskriften §§ 2 og 3. COAT vil behovsprøve alle aktiviteter, tiltak og installasjoner jevnlig og avslutte aktivitet eller infrastruktur dersom tiltaket eller installasjonen ikke lenger er formålstjenlig. COAT godtar derfor at tillatelsene omsøkes for en 4-årsperiode.

Avslutningsvis mener COAT nasjonalparkstyret ikke har vektlagt COATs nytteverdi tilstrekkelig. De eventuelle negative konsekvenser av overvåkningssystemet kan ha for verneverdiene er overdrevet.

Uttalelse fra Meteorologisk institutt

Vedlagt klagen var også en uttalelse fra Meteorologisk institutt datert 21. mars 2018. Meteorologisk institutt viser til som rolle som værmelder og klimaovervåker.

Det opplyses at i Øst-Finnmark bare finnes værstasjoner langs en smal stripe ytterst på kysten og at det derfor eksisterer liten eller ingen kvantitativ informasjon om værforholdene i indre og høyereliggende strøk. Nye stasjoner i dette området vil derfor ha stor nasjonal verdi.

Det er utfordrende å gi riktige vind- og temperaturvarsler i fjellområdene, stasjoner i forskjellig høyde vil ifølge Meteorologisk institutt gi bedre dokumentasjon. Klimautviklingen i fjellområdene er mindre kjent enn i lavområdet, blant annet fordi bare et fåtall fjellstasjoner har lange klimaserier. Internasjonale studier har vist at klimautviklingen i fjellområder kan

være forskjellig fra lavereliggende områder. Meteorologisk institutt vil følge internasjonale anbefalinger fra WMO for plasseringer av sensorer.

De omsøkte lokalitetene er de best egnede for økt klimaforståelse og mer presise værvarsler ifølge Meteorologisk Institutt. Lokasjoner ved Bjørnskardshytta, Ragnarokk og Hubehytta anses som mindre gunstig enn Gárgaš som oppfyller de internasjonale anbefalinger for værstasjonsoppstilling. Værstasjoner på eller tett inntil bygninger og store terrenghindringer anbefales ikke av Meteorologisk Institutt da det vil gi data som ikke er representative for det vi ønsker å måle i prosjektet (COAT) og heller ikke for værvarslings- og klimaovervåkingsformål.

Meteorologisk Institutt gir også en visuell beskrivelse av den foreslåtte værstasjonen.

Uttalelse fra Sametinget

Sametinget uttalte seg i brev datert 23. februar 2018 til COATs søknad.

Til værstasjonene merket B2 og R1 hadde Sametinget ingen spesielle merknader, det er ikke registrert kulturminner som vil bli berørt av disse tiltakene. Sametinget minnet likevel om aktsomhetsplikten etter kulturminneloven.

Områdene Gárgaš, Ryggfjellet og Komagdalen er i svært liten grad undersøkt for kulturminner. Her er tiltenkt en rekke tiltak og Sametinget syns det kan være hensiktsmessig at det gjennomføres en kulturminnekartlegging i forkant av en eventuell etablering.

Uttak av planteprøver

I epost datert 9. april 2018 etterlyser COAT behandling av par punkter i søknaden som de mener styret ikke har behandlet.

Det ene er søknad om tillatelse til biomassemålinger i eksisterende og nye omsøkte intensivkvadrater. Det synes imidlertid å fremgå av nasjonalparkstyret sitt vedtak datert 1. mars 2018 at det i medhold av naturmangfoldloven § 48 er gitt tillatelse til dette under overskriften Modul kratt-tundra punkt 1.

Det andre er søknad om tillatelse til uttak av planteprøver av et blad pr. intensivkvadrat/art av de vanligste gress og urter. I brev datert 25. mai 2018 gis COAT tillatelse til uttak av slike planteprøver, jfr. naturmangfoldloven § 48.

Forberedende klagebehandling

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre behandlet klagen i møte den 23. mai 2018.

Nasjonalparkstyret opprettholdt sitt opprinnelige vedtak hvor det ble gitt tillatelse til en delvis etablering av Klimaobservasjonssystem i nasjonalparken. Styret mente det ikke var kommet nye opplysninger i saken.

Enkelte forhold fant imidlertid styret grunn til å endre jfr. naturmangfoldloven § 48:

Modul - Kratt tundra

- Vilkår angående krav til kamuflering av temperaturloggere tas ut - tiltak 9, tabell 1,

Klimaobservasjonssystem.

- Ved implementering av nye tiltak skal man inkludere ekspertise på kulturminner for å unngå at de berøres når kamerabokser skal dekkes til med stein. Det skal ikke benyttes mer stein enn nødvendig.
- Tiltakene skal imidlertid plasseres i god avstand til kulturminner i området, for å unngå at disse berøres. Med tanke på utplassering av viltkamera-bokser, bør det heller ikke etterlates steinstrukturer i landskapet, som vil forstyrre kulturmiljøet som består av mange kulturminner bygd i stein.
- Vilkår om at det ikke skal brukes mer stein enn det som trengs for øke egenvekten av boksene og at steinene ikke skal ha andre funksjoner -oppheves.
- Bruk av lyttestasjoner for fugl i eng/hei/kratt og viltkamera på kunstige reir kan vurderes enkeltår på gitte vilkår.

Når det gjelder korte vedtakstekster så vises det til begrunnelsene for vedtakene som finnes i saksframlegget. Protokoll fra saksbehandlingen i styremøtet med begrunnelsen for vedtakene fulgte vedlagt. Klager har sålede hatt tilgang til begrunnelsen og vurderingen for vedtakene.

Videre nevnes det i klagen at begrunnelse ikke er nevnt i tilfeller det er gitt tillatelse, jfr. naturmangfoldloven § 48. Styret viser at det er foretatt en interesseavveining slik rutinen er ved behandling etter naturmangfoldloven § 48. Siden saken er så omfattende og mange av avslagene er begrunnet med til at totalbelastningen på verneområdet blir for stor, så nevnes begrunnelsen helhetlig i konklusjonen i vurderingen. Økt kunnskap avveies mot ulempene ved tiltakene. Slik forvalter vurderer det vil ulempen være større for de tiltakene som er avslått, enn fordelene.

Styret antar også at en del av tiltakene kan endres i design. Forvalter kommer til at flere av tiltakene (værstasjoner, vegetasjonsbur, forskningsstasjon og summen av all små-infrastruktur) vil stride mot verneformålet og påvirke verneformålet nevneverdig alene og også i sum, og alle tiltakene kan ikke gjennomføres slik de er omsøkt. Flere av de større tiltakene kan gjennomføres med en annen plassering. Det presiseres at man har vist til naturmangfoldloven § 10, og omfanget av installasjoner som er omsøkt i regi av ulike tiltak tilsier at belastningen med infrastruktur blir for stor på verneområdet og dette er også årsak til at man ikke gir tillatelse til en rekke av tiltakene.

Styret kjenner seg ikke igjen i at fremstillingen med hensyn til COATs nytteverdi kunne vært mer balansert. Søknaden fra COAT hvor fordelene med de enkelte modulene og tiltakene fremgår, var innlemmet i saksfremstillingen.

COAT hevder at klimapåvirkninger og klimaendringer ikke ble vurdert på vernetidspunktet og derfor er spesielle/særlige tilfeller som verneforskriften ikke tar stilling til og som det dermed kan gis dispensasjon til etter naturmangfoldloven § 48. Forvalter viser til at det er gitt dispensasjon etter denne bestemmelsen for enkelte deler av søknaden til COAT. Det første alternativet i bestemmelsen kommer bare til anvendelse i de tilfeller hvor tiltak ikke er i strid med verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig. I foreliggende tilfelle vil imidlertid summen av alle installasjoner være i strid med verneformålet og påvirke verneverdiene nevneverdig og medføre at naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ ikke kommer til anvendelse.

Når det gjelder klagers henvisning til rundskriv om forvaltning av verneforskrifter der det står at «Det vitenskapelige motivet bak vernet vil kunne begrunne en mer liberal dispensasjonspraksis når det ikke er tale om etablering av faste anlegg (ny infrastruktur) eller terrenginngrep i verneområdene. Som regel bør det gis dispensasjon for tiltak som bidrar til å fremme verneformålet.» så mener styret dette er tatt med i vurderingen, men at langsiktigheten i prosjektet medførte at det ikke kunne gis dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ.

Vesentlige samfunnsinteresser

Klager mener at samfunnsinteressen knyttet til COAT er vesentlig og har vært undervurdert i behandlingen av søknaden, noe styret mener er gjort både modulvis og som helhetlig prosjekt. Det vises til at søknaden har vært behandlet etter første alternativ, ikke tredje alternativ i § 48 første ledd. COAT har definert tre studieområder på Varangerhalvøya og har hittil fått finansiering for to, hvorav man har valgt ut Nasjonalparken på grunn av best egnethet. Styret mener derfor at COAT i tillegg har en annen lokalitet tilgjengelig utenfor nasjonalparken og at nødvendighetskriteriet ikke er oppfylt. Styret mener at COATs virksomhet er regionalt viktig.

Dersom Meteorologisk Institutt har behov for værstasjoner må dette vurderes på selvstendig grunnlag og ut fra det alternativ som har den mest miljøforsvarlige plasseringen. Praksisen er i slike tilfeller å velge en plassering i nærhet av allerede etablert infrastruktur, ikke som omsøkte tilfelle hvor plasseringen er det området som er aller mest uberørt.

Verneformålet

COAT mener nasjonalparkstyret ikke tilstrekkelig har vurdert den positive effekten forskningen vil ha for verneformålet. Styret mener klimaendringene vil være den største trusselen mot verneverdiene og at resultatet av forskningen vil gi økt kunnskap til hjelp i forvaltningen, men mener at forskning utenfor parken vil gi kunnskap som har overføringsverdi til nasjonalparken. All infrastruktur som COATs forskning krever, er ikke forenlig med vernet.

Urørt naturområde tilnærmet fritt for tekniske inngrep

COAT mener nasjonalparkstyret har overdrevet de negative effektene med tanke på områdets urørthet ved etablering av infrastruktur. Forvalter viser til at COAT har omsøkt 40 store innhegninger (5x5m), 140 bur, 30 lyttestasjoner for ryp, 40 viltstående viltkamera uten åte, 72 viltkamerabokser for smågagere (samt 44 eksisterende), 2 værstasjoner, 100 små temperaturloggere og 1 felthytte.

Styret hevder at selv om installasjonene står spredt og over store områder, vil området med alle disse installasjonene utplassert fremstå som det fjellområdet som er mest preget av infrastruktur i Finnmark. Dette er ikke forenlig med områdets nasjonalparkstatus. Nasjonalparkstyret innvilget tillatelse til utsetting av temperaturloggerne og viltkameraboksene for smågagere da styret mener dette er små og bagatellmessige inngrep. De to værstasjonene vil prege områdets urørthet og styret mener naturmangfoldloven § 48 ikke hjemler oppføring av disse.

Når det gjelder værstasjonene som hevdes være essensielle for COATs forskning, så mener styret at naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ ikke hjemler oppføring av disse som omsøkt. En slik oppføring vil medføre at område blir mindre urørt, noe som er i strid med verneformålet. For

å minske påvirkningen på verneformålet burde stasjonene vært plassert i tilknytning til allerede eksisterende infrastruktur, ikke hvor det er optimalt for COATs forskning.

Samlet belastning

Selv om ikke alle installasjonene skal være utplassert hele året, er det menneskelig etableringer som har påvirkning på områdets urørthet. Ingen av installasjonene er usynlige og den samlede virkningen er at området blir preget av infrastruktur. En feltstasjon ved Hubehytta vil endre områdets karakter noe, dette området er ellers lite preget av inngrep. Nasjonalparkstyret mener det ikke foreligger hjemmel til å gi tillatelse til nye bygninger i nasjonalparken og ber Miljødirektoratet særskilt vurdere dette tiltaket.

Kulturminner

Når det gjaldt det påklagede vilkåret som var satt i smånagermodulen om at "det ikke skal bruke mer stein enn det som trengs for å øke egenvekten av boksene og at steinene ikke skal ha andre funksjoner" ble klagen tatt til følge på dette punkt og vilkåret ble sløyfet. Styret satte imidlertid et nytt vilkår etter innspill fra Sametinget. Følgende nye vilkår ble satt; "ved valg av plassering av bokser skal disse plasseres på avstand for kulturminner slik at opplevelsen av disse ikke forringes."

Forvalter mener at utplassering av en rekke installasjoner i området hvor det er kulturminner vil kunne forringe opplevelsen av kulturminnene i området, da området fremstår som urørt. Særlig vil dette være tilfelle ved utplassering av vegetasjonsbur.

Økologiske effekter av tiltak

COAT hevder at de økologiske effektene av tiltakene vil være små og reversible. Det er særlig vegetasjonsburenes økologiske effekter det tenkes på. Styret mener at så lenge det ikke er oppgitt når burene vil bli fjernet, vil det være vanskelig å vurdere effekten for beitedyrene som får begrenset beitetilgang på grunn av burene. Den vesentligste grunnen til at innhegningen ble avslått er imidlertid deres påvirkning på områdets urørthet.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

COAT bestrider at manuell lytting/taksering kan benyttes istedenfor lyttestasjoner jfr. naturmangfoldloven § 12. Særlig uegnet er det for enkelte arter, deriblant hekkebestanden for ryer.

Styret legger til grunn at bruk av manuell lyttemetodikk i juni/juli er bedre teknikk for verneområdet enn installasjoner, for rype kan det enkelte år vurderes lyttestasjoner. Dette gjelder selv om COAT mener de har dokumentert at det er betydelige faglige, miljømessige og logistiske ulemper med manuelle takseringsmetoder både fra Varangerhalvøya (rype og spurvefugl) og Svalbard (fjellrype).

COAT mener videre at styrets forslag til en årlig feltstasjon som feltstasjon ikke er en akseptabel løsning. Mulighet for overdragelse av eiendomsretten av Hubehytta til COAT opplyses ikke å foreligge.

Styret mener det ikke foreligger hjemmel til å tillate nye bygninger i nasjonalparken og at det derfor ikke kan tillates, jfr. naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ.

Presedens

COAT hevder at en tillatelse neppe vil kunne skape presedens da det vanskelig kan tenkes at andre fagmiljø vil søke om det samme. Når det gjelder mulige etableringer i andre nasjonalparker så mener COAT at de er så spisset mot arktiske økosystemer at det vanskelig kan tenkes at det som det gis tillatelse til i regi av COAT skal kunne gi presedens noe annet sted.

Styret viser til at en tillatelse vil kunne skape en uheldig presedens hovedsakelig i andre nasjonalparker, jfr. naturmangfoldloven § 10. Klimaendringer skjer i hele Norge og det kan tenkes være aktuelt å forske på det samme i andre klimasoner i andre nasjonalparker. Den infrastruktur og de tiltakene som COAT søker om tillatelse til å etablere, finnes ikke i andre nasjonalparker hevder styret. Styret mener at det kan være aktuelt å forske på klimaendringer i andre klimasoner i Norge og at en tillatelse kan medføre en uheldig presedens.

Prosjektperiode

COAT er et prosjekt med lange tidsrammer. Det legger til grunn at alle aktiviteter, tiltak og installasjoner skal behøvsprøves jevnlig og infrastruktur skal fjernes dersom hvis disse ikke lengre tjener formålet og er hensiktsmessige. COAT aksepterer derfor at tiltak må søkes på nytt hvert fjerde år.

Styret mener at det ligger i sakens natur at installasjonene og tiltakene er langvarige og at dersom det først gis tillatelse så skal det mye til å avslå etablert infrastruktur som fortsatt tjener sitt formål ved senere søknader. Deler av infrastruktur vil muligens kunne utfases, men hovedstrukturen vil mest trolig bestå.

Avslutningsvis mener styret at det foreligger to alternative områder som kan benyttes som COATs forskningsområde og at kunnskapen fra disse områdene vil kunne ha overføringsverdi til forvaltning av nasjonalparken selv om disse områdene ligger nærmere kyst eller på grensen til lav arktisk sone. Styret er tvilende til at tung infrastruktur som omsøkt trengs for å få den kunnskapen som er nødvendig for en forsvarlig forvaltning av området. Styret mener det i hovedsak ikke kommer nye opplysninger i klagen som tilsier at klagen bør tas til følge, utover justering av noen vilkår. Saken oversendes til Miljødirektoratet for vurdering og avgjørelse, særlig bør mulighetene for etablering av forskningsstasjon vurderes.

Miljødirektoratets vurderinger

Klageinstansen kan prøve alle sider av en sak, jfr. forvaltningsloven § 34. Klageinstansen kan treffe nytt vedtak i saken eller oppheve vedtaket og sende saken tilbake til underinstansen for helt eller delvis ny behandling.

COAT klager på de avslag som er gitt av Varangerhalvøya nasjonalparkstyre i vedtak datert 1. mars 2018 på deler av søknad om oppføring av klimaobservasjonssystem for arktisk tundra i Varangerhalvøya nasjonalpark.

Nasjonalparkstyrets avslag på søknaden om manipulasjon med naturlig forekommende vegetasjon, ved flytting av frø og dyrking, ble ikke påklaget da COAT mente dette eksperimentet ikke var

forenlig med verneformålet og vernebestemmelsene i verneforskriften § 3 og at dette heller ikke er av vesentlig betydning for COATs forskning.

COAT påklager også noen av de vilkår som er satt.

Til slutt etterlyses svar på enkelte punkter i søknaden som COAT mener styret ikke har behandlet.

Klagen behandles etter verneforskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark og naturmangfoldloven.

Formålet med vernet av Varangerhalvøya nasjonalpark er:

å bevare et stort i det vesentlige urørt naturområde, tilnærmet fritt for teknisk inngrep, som sikrer biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander. I dette inngår blant annet å bevare det mest arktisk pregete del av fastlands-Norge med spesielle landformer og avsetninger etter istida, et plante- og dyreliv med østlige og arktiske innslag, et kjerneområde for fjellrev og unike samiske kulturminner.

I sone A er det avgrenset et særlig viktig myr- og våtmarksområde med stor vitenskapelig betydning som referanseområde og med en egenart i form av mange småvann og myrdammer. Området gir leveområder for en rik og variert fauna av våtmarksfugl, også trua arter. Området er svært viktig for sædgås og dverggås.

Allmenheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med litengrad av teknisk tilrettelegging. Ivaretakelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal brukes til reindrift.

I følge verneforskriften § 3 pkt. 1.1 er området vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger, andre varige eller midlertidige innretninger mm. Opplistingen i bestemmelsen er ikke uttømmende.

Verneforskriften har åpnet for at enkelte tiltak og inngrep som ellers ville vært forbudt etter denne bestemmelsen likevel vil kunne finne sted ved at det er gitt unntaks- eller dispensasjonsbestemmelser. Dersom verneforskriften ikke har særskilte unntaks- eller dispensasjonsbestemmelser, kan forvaltningsmyndigheten gi dispensasjon til enkelte tiltak etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48 første ledd. Er vilkårene for å gi dispensasjon etter denne bestemmelsen oppfylt, er det opp til forvaltningens skjønn om dispensasjon skal gis, ingen har krav på dispensasjon etter denne bestemmelsen.

COAT klager både på den generelle saksbehandlingen og på de enkelte avslagene som er gitt. Miljødirektoratet vil først kommentere de generelle anførselene i klagen, deretter avslagene på de ulike innretningene som nasjonalparkstyret har gitt.

COAT klager over at vedtakene er korte, stort sett med henvisning til hjemmel. Selve begrunnelsen for vedtakene finnes i saksfremstillingen til forvalter.

Miljødirektoratet bemerker at det er vanlig at begrunnelsen fremgår av innstillingen eller saksforberedelsen, men den regnes som en del av vedtaket. Forvaltningsloven §§ 24 og 25 har bestemmelser for når enkeltvedtak skal begrunnes og hva begrunnelsen skal inneholde. I begrunnelsen skal vises til de regler vedtaket bygger på, med mindre parten kjenner reglene. I den utstrekning det er nødvendig for å sette parten i stand til å forstå vedtaket, skal begrunnelsen også gjengi innholdet av reglene eller den problemstilling vedtaket bygger på.

I begrunnelsen skal dessuten nevnes de faktiske forhold som vedtaket bygger på. Er de faktiske forhold beskrevet av parten selv eller i et dokument som er gjort kjent for parten, er en henvisning til den tidligere framstilling tilstrekkelig. Miljødirektoratet mener de faktiske forhold er tilstrekkelig beskrevet i COAT sin søknad og vedlagte konsekvensutredning. Vedtakene viser til reglene vedtakene bygger på og det legges til grunn at COAT er en stor og profesjonell aktør som har ressurser til å sette seg inn i og forstå gjeldende regelverk.

I tillegg stiller naturmangfoldloven § 48 fjerde ledd særskilte krav til begrunnelse. Det fremgår her at en dispensasjon etter første ledd i denne bestemmelsen skal vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene og hvilken vekt det er lagt på dette. Nasjonalparkstyret mener mange av de omsøkte tiltak har negativ virkning på verneverdiene og begrunnelsen for avslag etter naturmangfoldloven § 48 første ledd kan dermed fremstå som negativ for klager.

Det fremgår av naturmangfoldloven § 14 at tiltak etter loven skal avveies mot andre viktige samfunnshensyn. Bestemmelsen kommer bare til anvendelse dersom vilkårene for å gi dispensasjon foreligger og sier ikke noe mer enn det som uten videre gjelder når forvaltningen skal treffe avgjørelser etter et fritt skjønn. COAT redegjør i søknaden og klagen for de positive sidene ved sin forskning og de enkelte installasjoner sin betydning, slik at det kan finne sted en interesseveiing i de enkelte tilfellene.

COAT viser til Miljødirektoratet sine retningslinjer "Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter" hvor det heter at det vitenskapelige motivet bak vernet vil kunne begrunne en mer lempelig eller kurant dispensasjonspraksis til vitenskapelige formål i de tilfeller hvor det ikke er tale om etablering av faste anlegg eller terrenginngrep og at det som regel bør gis dispensasjon dersom dette fremmer verneformålet.

Miljødirektoratet bemerker at forskning på klima må finne sted over lange tidsepoker for fastslå eventuelle varige endringer i motsetning til naturlige variasjoner. Den tekniske utviklingen vil muligens medføre at annen infrastruktur er aktuell i fremtiden som ikke er synlig eller belastende for omgivelsene, men pr i dag vil mange av installasjonene måtte forventes å ha en levetid som gjør det naturlig å betrakte dem som permanente eller varige. Den mer liberale forvaltningspraksisen som rundskrivet viser til er bare aktuell hvor det ikke kreves faste innretninger eller terrenginngrep, hvilket altså ikke er tilfellet i det omsøkte tilfellet.

Klager mener også at det omsøkte tiltaket er ett særlig tilfelle som ikke ble vurdert ved opprettelsen av verneområdet. Miljødirektoratet vil bemerke at selv om det er tilfellet at klimaforskning ikke ble vurdert på vernetidspunktet, så medfører det ikke at det automatisk skal gis dispensasjon etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen, jfr. naturmangfoldloven § 48

første ledd. Dispensasjon for tiltak som ikke har blitt vurdert under verneplanprosessen er mest aktuelt for tiltak som er små, reversible og av stor betydning for den enkelte eller samfunnet og som ikke kan medføre en utvikling som på sikt skader verneformål eller verneverdier. I foreliggende tilfelle er mange av installasjonene alene eller samlet av et slik omfang at det ikke er hjemmel til å gi dispensasjon etter første alternativ i naturmangfoldloven § 48 første ledd.

Videre mener COAT at det omsøkte prosjekt har vesentlig samfunnsinteresse og at dette ikke har vært tilstrekkelig vektlagt i behandlingen av søknaden. Det vises i denne sammenhengen til politiske signaler gitt fra Regjeringen og Klima- og Miljødepartementet som fastslår viktigheten av kunnskap som skaffes gjennom kartlegging, overvåkning og forskning. Det vises også til statlige bevillinger de siste år som gjenspeiler samfunnets oppfatning av betydningen det har å ha kunnskap og forskning på dette feltet.

Direktoratet legger til grunn at COAT mener at deres søknad burde blitt vurdert etter naturmangfoldloven § 48 første ledd, tredje alternativ. Etter denne bestemmelsen kan det gis dispensasjon til tiltak dersom hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Med vesentlig samfunnsinteresse menes tungtveiende hensyn av nasjonal betydning. Saker som har stor lokal interesse eller regional betydning er ikke tilstrekkelig som grunnlag for dispensasjon etter denne bestemmelsen. Det er et vilkår at tiltaket er nødvendig. Dersom det finnes alternative løsninger, for eksempel plasseringer utenfor verneområdet, er nødvendighetskriteriet ikke oppfylt.

Det blir opplyst at COAT opprinnelig hadde tre aktuelle intensivlokaliteter, ett innenfor nasjonalparken, to utenfor. Det ble imidlertid bare skaffet finansiering til to prosjekter og COAT ønsket da det ene prosjektet innenfor nasjonalparkgrensen. COAT viser i sin søknad til fordelene med å ha prosjektet innenfor nasjonalparken, blant annet at det er lite aktivitet og forstyrrelser, og likedan at det finnes spesielt sårbare og truede arter. Videre er området det mest arktiske på det norske fastlandet og at det allerede finnes data fra forskning som har pågått i 10-15 år.

Miljødirektoratet legger til grunn at det i regionen finnes områder utenfor nasjonalparken som også er relevant for forskningen, områder som har arktisk natur som er særlig eksponert for klimaendringer. Selv om nasjonalparken muligens er det mest optimale området, er det ikke opplyst at områdene utenfor er uegnede. Dette illustreres også ved at COAT opprinnelig hadde tre aktuelle fokusområder og at to av dem var utenfor vernegrensen. Miljødirektoratet mener derfor at det ikke er nødvendig at forskningen finner sted innenfor nasjonalparken og nødvendighetskriteriet i naturmangfoldloven § 48 første ledd, tredje alternativ er ikke oppfylt.

Videre vises det til forarbeidene til naturmangfoldloven § 48 (Ot.prp. nr. 52, 2008- 2009) hvor dispensasjon til vitenskapelige formål omtales under første alternativet (vår understrekning) i naturmangfoldloven § 48 første ledd og ikke under det tredje alternativet som omhandler tiltak som har vesentlig samfunnsinteresse. Etter denne bestemmelsen kan tiltak iverksettes i verneområder selv om de strider mot verneformålet og er negativt for verneverdiene. Direktoratet viser til at det er mange godt begrunnede samfunnshensyn, som for eksempel helse, sysselsetting, forskning, næringsinteresser osv., som nødvendiggjør at areal beslaglegges og at det foretas terrenggrep. Nasjonalparkvernet skal imidlertid gi beskyttelse mot slike inngrep. Det er bare tiltak hvor det foreligger helt spesielle og særlig tungtveiende, nasjonale interesser og hvor tiltaket ikke kan gjennomføres annet sted, som kan gjennomføres i medhold av § 48 første ledd, tredje alternativ.

COAT hevder videre i klagen at nasjonalparkstyret ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til at tiltaket vil fremme verneformålet, at kunnskapen fra forskningen vil ha stor betydning i arbeidet med å sikre verneverdiene i nasjonalparken.

Miljødirektoratet er enig med COAT i at fremtidige klimaendringer vil kunne ha stor betydning for forvaltning av verneverdiene og kunnskap om disse derfor er av betydning for forvaltningen. Miljødirektoratet mener likevel at kunnskapen ikke må fremskaffes i nasjonalparken for å ha stor nytteverdi. Forskning fra områdene utenfor parken vil kunne ha betydelig overføringsverdi. Dersom forskningen nødvendiggjør installasjoner eller aktivitet som strider mot verneformålet eller skader verneverdiene, vil forskning ikke kunne finne sted i verneområdet.

COAT mener at nasjonalparkstyret ikke har vurdert den positive effekten forskningen har på verneformålet og at nasjonalparkstyret har overdrevet de negative effektene med tanke på områdets urørthet ved etablering av infrastruktur.

Miljødirektoratet bemerker at vernet har flere formål, blant annet å bevare et stort i det vesentlige urørt naturområde, tilnærmet fritt for tekniske inngrep. Men vernet skal også ivareta den mest arktisk pregete del av fastland-Norge med spesielle landformer og avsetninger etter istida. Vernet skal også bevare et plante- og dyreliv med østlige og arktiske innslag, et kjerneområde for fjellrev og unike samiske kulturminner. I sone A skal vernet fungere som et referanseområde for et myr- og våtmarksområde som også har rik og variert fauna som er viktig for blant annet sædgås og dverggås. Også muligheten til å utøve et enkelt friluftsliv og muligheten til å drive reindrift omfattes av vernet.

Miljødirektoratet er enig med COAT i at kunnskap om klimaendringers eventuelle effekt på dette området, også som leveområde for en rekke arter, vil kunne være svært nyttig for forvaltningen. Samtidig vil størrelsen på enkelte av de omsøkte installasjonene, alene eller sammen med det store antallet innretninger, jfr. naturmangfoldloven § 10, være til hinder for etablering i nasjonalparken da det vil være i strid med formålet med vernet om å holde området fritt for tekniske inngrep. I følge styret vil området med alle installasjonene fremstå som det fjellområdet i Finnmark med mest infrastruktur og ikke være forenelig med områdets vern som nasjonalpark. Det fremgår av naturmangfoldloven § 35 at som nasjonalpark kan vernes større naturområder som er uten tyngre inngrep.

Videre hevder COAT at innhegningens økologiske effekter ikke kan begrunne avslag. Det hevdes at visse økologiske effekter vil forekomme, men arealene er små og innhegningene er reversible. Styret viser til at innhegningenes funksjonstid er uvisst og at det kan være vanskelig å vurdere effekten for beitedyrene. Styret presiserer imidlertid at innhegningenes mulige økologiske effekter ikke har vært hovedårsaken til at det ikke ble gitt tillatelse til disse. Miljødirektoratet er enig med styret i at det ikke er den eventuelle økologiske effekten som er hovedårsaken til at innhegningene ikke tillates, men at det er størrelsen, omfanget og varigheten og den negative virkning de har på verneformålet.

COAT er også uenig med nasjonalparkstyret i at en tillatelse vil kunne gi uheldig presedens. Hvorvidt det er aktuelt for andre å drive samme typen forskningen innenfor Varangerhalvøya nasjonalpark

eller andre nasjonalparker har Miljødirektoratet ikke kunnskap om, men det kan tenkes at også andre ønsker å etablere infrastruktur i forbindelse med samfunn- og forvaltningsnyttig forskning både innenfor Varangerhalvøya nasjonalpark og andre nasjonalparker eller verneområder. Forvaltningen vil da kunne oppleve at det er vanskelig å få forståelse for eventuelle avslag på mulige tidsbegrensede og/eller mindre omfattende innretninger, når et så stort forskningsprosjekt tillates i Varangerhalvøya nasjonalpark.

Miljødirektoratet er i tvil om hvor formålstjenlig det er å vurdere de enkelte inngrep eller installasjoner isolert, uten å se søknaden som et hele hvor alle installasjoner er nødvendig for at COAT skal kunne utføre den forskningen som de finner forsvarlig og nødvendig. Alle inngrep og installasjoner må under enhver omstendighet tas med i en samlet belastning vurdering etter naturmangfoldloven § 10. Enkelte av de omsøkte installasjoner vil det nok kunne dispenseres for innenfor nasjonalparken, alt avhengig av antall og lokalisering. Direktoratet er imidlertid enig med nasjonalparkstyret i at samlet sett vil summen av all omsøkt infrastruktur medføre at den samlede belastningen i nasjonalparken blir for stor, jfr. naturmangfoldloven § 10.

Når det gjelder varigheten av den omsøkte infrastrukturen så er det lagt til grunn at denne type forskning har langsiktige overvåkningsprogram, slik at installasjonene i det vesentlige må betraktes som permanente. Nasjonalparkstyret sier i sitt vedtak at det bare kan gis dispensasjon for 4-års perioder. Direktoratet vil bemerke at det ikke foreligger noen formelle hinder som begrenser styrenes adgang til å gi dispensasjoner som har lengre varighet, men at Miljødirektoratet har anbefalt styrene å gi dispensasjoner med en slik lengde at de til enhver tid sittende styrene kan utøve en reel innflytelse og påvirkning på forvaltningen av verneområdet gjennom sin dispensasjonspraksis. Styrerepresentantene blir utnevnt for fireårsperioder.

De enkelte tiltakene

Innhegninger og vegetasjonsbur

COAT søkte om tillatelse til oppføring av 40 store innhegninger (grovmasket og på 5m x 5m x 2m) med usikker funksjonstid. Innhegningene skal skille beiting fra andre faktorer som påvirker vegetasjonen og målet er å overvåke i hvilken grad beitedyr kan forhindre forbusking av tundraen i et endret klima eller i hvilken grad beitedyrene driver fram eller modifierer endringer i plantesamfunnene. Det skal også utplasseres 140 vegetasjonsbur, (finmasket type på 1m x1m x 1m) to og to pr plass.

Både antall og størrelse på innhegningene, samt det faktum at innhegningene ikke skal være samlet på ett område, men spredt i landskapet, vil medføre at området ikke lenger vil fremstå som et urørt naturområde jfr. verneforskriften § 2. Dette vil være i strid med verneformålet og det er ikke hjemmel til å gi dispensasjon til tiltaket etter naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ. Når det gjelder vegetasjonsburene så er det først og fremst det store antallet, 140 bur plassert på 70 steder, som er problematisk for verneformålet.

Frittstående viltkameraer uten åte ved intensivkvadrater

Nasjonalparkstyret avsto også søknaden om oppføring av frittstående viltkamera uten åte ved intensivkvadrater. COAT ønsker å sette ut tilsammen 40 slike kameraer som skal stå ute maksimalt 5 måneder per år og plasseres slik i terrenget at de gjøres minst mulig synlige. Utsetting skal skje ved

bruk av snøskuter, mens innhenting skjer til fots. Utplassering/henting skal koordineres med annen aktivitet. Viltkameraene er omsøkt under kratt-tundra modulen.

Miljødirektoratet mener i likhet med Nasjonalparkstyret at antall kameraer er betydelig og selv om disse plasseres spredt og minst mulig synlig, og ikke skal stå ute hele året, vil de sammen med annen omsøkt infrastruktur medføre at området mister preg av å være urørt, jf. verneforskriften § 2 jfr. naturmangfoldloven § 10. Dette vil stride mot verneformålet og det er ikke hjemmel til å gi dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ.

Lyttestasjoner for overvåkning av fugler

COAT søkte også om oppføring av lyttestasjoner for lirype, fjellrype og annen fugl i kratt, eng og hei. Stasjonene skal settes ut i begynnelsen av april og tas inn i begynnelsen av juli. Det hevdes at det ikke finnes noen data for bestandsutviklingen av fjellrype i Nord-Norge, bortsett fra jaktstatistikk. Nasjonalparkstyret avsto søknaden fordi styret mente dette kunne gjøres ved manuell lytting/taksering. For rype mente imidlertid styret at det vil kunne være aktuelt med lyttestasjoner enkelte år jfr. naturmangfoldloven § 12 og at dette må kunne omsøkes.

Det er aktuelt med ca. 30 lyttestasjoner som skal plasseres med ca. 1 km. avstand mellom hver boks. Boksene skal stå på samme plass hvert år. Lyttestasjonene skal monteres på jernstenger og likner viltkamera av størrelse og utseendet. Personer skal passere tett på installasjonene i oppfølgingsperioden, men lyttestasjonene vil ifølge COAT generere mindre trafikk enn de manuelle takseringene. Utsetting vil bli koordinert med annet feltarbeid i begynnelsen av april.

Selv om lyttestasjonene er relativt beskjedne av størrelse og ikke er permanente i den forstand at de ikke skal være utplassert hele året, så skal de stå på samme sted hvert år, godt synlige for COATs medarbeidere. Det er et betydelig antall lyttestasjoner som skal utplasseres og sammen med andre omsøkte installasjoner vil ikke nasjonalparken lengre fremstå som urørt. Om lyttestasjonene isolert vil være i strid med verneformålet og påvirke verneverdiene nevneverdig er usikkert, men sammen med øvrige omsøkte installasjoner vil omfanget infrastruktur bli så betydelig at området ikke lengre vil være tilnærmet inngrepsfritt noe vernet skal sikre.

Når det gjelder lyttestasjoner år om annen for lytting/taksering av rype så er direktoratet enig med styret i at dette er akseptabelt, jfr. naturmangfoldloven § 12. Lyttestasjonene vil dermed ikke være permanente og man unngår økt aktiviteten i området med mer personell ute i terrenget på et tidspunkt hvor det er kalving hos rein. De midlertidige innretninger som lyttestasjonene da vil være, vil kunne ivareta verneverdier og verneformålet bedre med en slik løsning.

COAT har også søkt om oppføring av 2 frittstående værstasjoner, en på høydedraget Gárgaš (noe ved siden av toppen for å reduseres synligheten) og en i Hubedalen. Værstasjonene utgjør kjernen av COAT klimaobservatoriesystem og opplyses å være essensiell for at COAT skal kunne gjennomføre forskning i henhold til formålet. En tredje stasjon er tenkt utenfor nasjonalparken. Dette er stasjoner som skal observere alle elementer som inngår i energibalansen og som derved kan brukes til å knytte sammenheng mellom klima, vannbalanse og biologiske variabler. Stasjonene har behov for jevnlig tilsyn og vedlikehold, samt normalt en større inspeksjon årlig. Oppgaver ved tilsyn vil være å rense sensorer og tømme nedbørmåler. Det søkes om en referansestasjon og en basestasjon. Referanse- og basestasjonene vil være konstruksjonsmessig like, hovedelementet vil være en 10

meter høy gittermast hvor sensorer monteres. Værstasjoner skal plasseres så fritt eksponert som mulig og skal være i samsvar med internasjonale meteorologiske standarder. Energikilden vil være solenergi der solcellepanelene er montert på masta, mens batteripakken og styringsenheten er montert i loggerskapet. Dersom energibehovet ikke kan dekkes av solenergi alene må det monteres en brenselcelle som ekstra energikilde. Da vil kabinett for denne og brenselstank komme i tillegg. Drivstoffet for brenselcella vil være metanol.

Nasjonalparkstyret avsto søknaden om oppføring av disse to værstasjonene da styret mente en slik oppføring vil være i strid med verneformålet og vil påvirke verneverdiene nevneverdig, jfr. naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ. Styret foreslo alternative plasseringer ved Bjørnskardhytta, Ragnarokkhytta eller Hubehytta, jfr. naturmangfoldloven § 12. Styret mente at omsøkte plassering var relatert til COATs behov og ikke et ønske om en bedre værvarsling på Varangerhalvøya og at værstasjoner tidligere har blitt etablert nær eksisterende infrastruktur eller utenfor verneområdene.

Meteorologisk institutt uttaler i brev datert 21. mai 2018 at det i Øst-Finnmark er et begrenset antall værstasjoner som alle ligger langs en stripe ytterst på kysten. Informasjonen om værforholdene i indre og høyereliggende strøk er derfor begrenset. Nye stasjoner vil kunne gi denne regionen mer presise værvarsler samt økt kunnskap om vær og klimavariasjoner. En lokasjon ved Bjørnskardhytta regner Meteorologiske institutt som lite egnet fordi den ligger i skrånende terreng, og dermed ikke oppfyller kravet til fri eksponering. Heller ikke en plassering ved Ragnarokk og Hubehytta vil være egnet.

Miljødirektoratet bemerker at værstasjonene er relativt store og synlige installasjoner som alene vil kunne prege et landskap. Særlig vil dette være tilfellet hvis stasjonene plasseres på åpne plasser, høyder eller andre steder som ligger eksponert til. Dersom det ikke eksisterer bygninger eller andre inngrep på aktuelle etableringssteder vil påvirkningen på landskapet oppleves å være større. Miljødirektoratet forstår COAT slik at værstasjonene i foreliggende sak må plasseres slik at de er fritt eksponert, styrets forslag til plassering ved eksisterende hytter vil ikke fungere. Den visuelle effekten av installasjonene vil etter Miljødirektoratet sin vurdering være at landskapets mister sin karakter av å være urørt. Det vil stride mot verneformålet, jfr. naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ. Selv om værstasjonene får en plassering slik at de alene ikke endrer landskapet, vil stasjonene sammen med all annen omsøkt infrastruktur være i strid med verneformålet.

Nasjonalparkstyret avsto også COATs søknad om tillatelse til å oppføre en forskningsstasjon i nasjonalparken. Forskningsstasjonen skal benyttes til overnatting og opphold for COAT-personell (opptil 6 personer i 2-3-ukers feltperioder), samt også være arbeids- og lagringsplass.

Hubehytta som COAT benytter i dag, er sentralt plassert men uegnet som feltstasjon da COAT mener det er for liten og uhensiktsmessig innredet. Større investeringer for å få hytta i hensiktsmessig stand er uaktuelt så lenge COAT ikke eier hytta. En eventuell ny hytte vil også kunne benyttes av offentlige myndigheter i forbindelse med forvaltnings- og tilsynsoppgaver og reindrifta vil kunne bruke den som nødbu.

COAT søker om tillatelse til å oppføre ei hytte på 45-50 m² og et mindre uthus på 10-12 m². Bygningene skal settes på påler på bakken som gjør dem enkle å oppføre og eventuelt fjerne.

Ønsket plassering er i nærheten av Hubehytta hvor det er tilgang på drikkevann og hvor terrenget allerede har en viss slitasje.

Nasjonalparkstyret avslo søknaden da de mente at etablering av nybygg i nasjonalparken vil stride mot verneformålet. Imidlertid ville et påbygg på Hubehytta kunne vurderes etter søknad. Styret mente også at en telbasert feltstasjon kunne vurderes.

Verneforskriften har i § 3 pkt.1.1 forbud mot inngrep av enhver art i nasjonalparken, også bygninger. Forskriften har ikke noen dispensasjonsbestemmelse som åpner for oppføring av hus eller hytter av noen art, slik at feltstasjon må vurderes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ.

Vilkåret for å kunne gi dispensasjon etter denne bestemmelsen er som nevnt at tiltaket/bygningen ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig. At området skal bevares i det vesentlige urørt fremgår av formålsbestemmelsen i verneforskriften § 2. Eventuelle tiltak kan heller ikke påvirke verneverdiene mer enn nevneverdig noe som innebærer at det bare kan gis dispensasjon for tiltak som er ubetydelige og at dispensasjonsadgangen er snever. Det betyr at det generelt ikke skal kunne tillates for eksempel ny kraftutbygging eller oppføring av private fritidshytter etter denne bestemmelsen.

Direktoratet mener at oppføring av en hytte på ca. 50 m² med et uthus på 10-12 m² vil som den klare hovedregel ikke kunne hjemles i naturmangfoldloven § 48 ledd, første alternativ i nasjonalparken. Oppføring av bygninger er ikke bagatellmessige inngrep, men irreversible inngrep som ikke er forenlige med vernekategorien "nasjonalpark" som nettopp skal beskytte det aktuelle området mot utbygninger og andre irreversible inngrep slik at området bevares mest mulig inngrepsfritt, jfr. naturmangfoldloven § 35 annet ledd. Uansett er det samlede antall inngrep og installasjoner i foreliggende sak av et slikt omfang at det ikke kan hjemles i naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ da det er i strid med verneverdiene og påvirker verneverdiene nevneverdig.

Avslutningsvis vises det til at nasjonalparkstyret åpner for å kunne tillate flere av de omsøkte tiltakene dersom de endres og/eller modereres, får en annen lokalisering eller at det foretas andre endringer som medfører at de ikke strider mot verneformålet eller påvirker verneverdiene nevneverdig. Miljødirektoratet oppfordrer COAT til å gå i dialog med styret om de tiltakene som nødvendigvis må finne sted innenfor vernegrensen og som er av vesentlig betydning for forskningen, slik at det kan oppnås løsninger hvor verneformålet og verneverdiene blir forsvarlig ivaretatt.

På bakgrunn av ovennevnte fatter Miljødirektoratet følgende

Vedtak:

Klagen fra COAT tas ikke til følge. Varangerhalvøya nasjonalparkstyre sitt vedtak datert 1.mars 2018 blir i det alt vesentlige stadfestet, med unntak av de vilkår som ble satt og som styret selv omgjorde ved den forberedende klagebehandlingen. Miljødirektoratet sitt vedtak er endelig og kan ikke påklages.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Olav Nord-Varhaug
seksjonsleder

Marit Doseth
seniorrådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på 8.

Kopi til:

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre
Fylkesmannen i Finnmark / Finnmarkku
Fylkkamánni
Meteorologisk institutt

Statens hus	9815	Vadsø
Statens hus	9815	Vadsø
Postboks 6314	9293	TROMSØ

Arkivsaksnr: 2026/1956-1

Saksbehandler: Geir Østereng

Dato: 15.02.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Varangerhalvøya nasjonalparkstyre/Várnjárgga álbmotmeahccestivra	9/26	20.02.2026

Arbeid med forvaltningsplaner Varangerhalvøya nasjonalpark m.fl. motorferdsel

Forvalters innstilling

Ettersendes

Saksopplysninger

Vurdering

STATSFORVALTEREN I TROMS OG FINNMARK
Postboks 700
9815 VADSØ

Dok.nr: 26/00317-2
Deres ref: 2026/566-2 432.3
Avdeling: Strategi og forvaltning
Saksbehandler: Sivert Severin Gansmo
Dato: 03.02.2026

Svar på søknad om etablering av veiskilt - Syltefjorden landskapsvernområde - Fylkesveg 8100 - Båtsfjord kommune

Viser til søknad om etablering av «navneskilt» langs fylkesveg 8100 i Båtsfjord kommune.

Innretninger som omsøkt her faller inn under «reklameparagrafen» i veglova. Av trafiksikkerhetsmessige årsaker fører Finnmark fylkeskommune en restriktiv linje i forhold til utstrakt bruk av reklame langs fylkesvegene, og vi behandler søknader etter veglovens §33 «Reklameparagrafen» som omhandler reklame rettet mot de vegfarende uansett hvor langt fra vegen reklamen er plassert. Finnmark fylkeskommune har vurdert den omsøkte reklamen opp mot dette, og etter vår vurdering er den ikke trafikkfarlig.

Med hjemmel i vegloven § 33, annet ledd, gir vi tillatelse til å sette opp reklame ved fylkesveg 8100 K S3D1 m16592 i Båtsfjord kommune. Reklamens utforming og plassering skal være i overensstemmelse med søknad, og vedlagt bilde.

Tillatelsen gis på følgende vilkår:

- Belysning skal ikke virke blendende for trafikanter langs fylkesvegen.
- Opplyst eller lysende reklame skal ikke ha et lysnivå som er høyere enn det generelle lysnivået i omgivelsene.
- Dersom reklamen er belyst eller lysende, skal lyset ikke tennes eller slukkes mens det er mørkt.
- Reklamen må plasseres utenfor vegens sikkerhetssone iht. Statens Vegvesens vegnormal N101 – dvs. minimum 5 m fra vegkanten på denne strekningen.
- Flater på reklamekonstruksjonen som ikke inneholder reklame, men er eksponert mot vegtrafikken, skal ha nøytral farge, som for eksempel grå, mørk grønn eller mørk brun.
- Reklamen skal være forsvarlig festet og forankret.
- Reklamen må vedlikeholdes. Vedlikeholdet skal gjelde så vel konstruktive deler som reklameflatene. Eksponerte reklameflater skal ikke forfalle slik at for eksempel tekst og budskap blir utvisket og vanskelig å oppfatte.
- Finnmark fylkeskommune skal til enhver tid kjenne reklameeierens identitet. Dersom løyvehaver senere overdrar løyvet til andre, for eksempel i forbindelse med salg av firma, skal fylkeskommunen underrettes, slik at de til enhver tid vet hvem som er ansvarlig for at løyvevilkårene etterleves.
- Reklamekonstruksjonen skal inneholde reklameeierens navn slik at vegeier skal kunne identifisere eieren.
- Reklamen skal fjernes av eieren så snart innholdet mister sin aktualitet.

- Tillatelsen innebærer at det senere ikke kan gjøres gjeldende erstatningskrav for skader og ulemper som eventuelt blir påført innretningen på grunn av nærheten til Fylkesvegen ved eksempelvis snørydding/kantklipping.

Tillatelsen gjelder inntil videre, og kan tilbakekalles etter skriftlig varsel når forholdene som ligger til grunn for tillatelsen endres. Dette kan være forhold på stedet som trafikkmengde, trafikktype, ulykkesfrekvens, fartsgrense eller vegens utforming. Tillatelsen kan tilbakekalles på samme måte dersom myndighetene endrer regler eller retningslinjer for reklame langs offentlig veg.

Dersom reklamen endres, flyttes eller vilkårene for tillatelsen ikke etterleves, vil vi med hjemmel i vegloven § 33, fjerde ledd, kunne treffe vedtak om fjerning uten at ytterligere forhåndsvarsel gis. Vi gjør oppmerksom på at vi bare kan gi tillatelse etter vegloven. Vi har derfor ikke vurdert om reklamen er i strid med andre bestemmelser. Slike bestemmelser finnes bl.a. i plan- og bygningsloven. Dere må derfor også henvende dere til kommunen, og en tillatelse fra grunneier må dere innhente selv.

Etter lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) av 10. februar 1967 § 28, første ledd, kan det klages på dette vedtaket både med hensyn til avgjørelsen, og vilkår knyttet til avgjørelsen. Eventuell klage sendes til Finnmark fylkeskommune, postboks 701 9815 Vadsø innen tre uker fra mottakelsen av dette skrivet.

Med hilsen

Henrik Pietilæ
Seksjonsleder

Sivert Severin Gansmo
Vegforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur

Fra: Dorothee Ehrich[dorothee.ehrich@uit.no]

Sendt: 16.01.2026 15:27:11

Til: Tomas Holmern;Kari Bjørneraas;Christer Michaelsen;Hans Ivar Hortman;Bjørn Hugo Kristoffersen;Helene Tapio Berg;Arne Petter Sarre;Alfred Ørjebu;Østereng, Geir;Christina Bjørkli;Asbjørnsen Einar;NJFF Finnmark;Craig Jackson;Kristine Roaldsnes Ulvund;Einarsen, Gøril;frankingesivertsen@gmail.com[tomas.holmern@miljodir.no;kari.bjorneraas@miljodir.no;Christer.Michaelsen@miljodir.no;hans.ivar.hortman@miljodir.no;bjorn.hugo.kristoffersen@miljodir.no;helene.tapio.berg@miljodir.no;sarrearnepetter@gmail.com;alfred.orjebu@gmail.com;geir.ostereng@statsforvalteren.no;cbj@fefo.no;eja@fefo.no;finnmark@njff.no;Craig.Jackson@nina.no;Kristine.Ulvund@nina.no;goril.einarsen@statsforvalteren.no;frankingesivertsen@gmail.com]

Kopi: : Øystein

Flagstad[oystein.flagstad@nina.no];nina.eide@nina.no[nina.eide@nina.no];Eva Fuglei[eva.fuglei@npolar.no];Jan Erik Knutsen[jan.e.knutsen@uit.no];Berit Tønsberg Gaski[berit.t.gaski@uit.no];Sissel Kaino[sissel.kaino@uit.no];Leif Einar Støvern[leif.e.stovern@uit.no];Nigel Yoccoz[nigel.yoccoz@uit.no];Stijn Hofhuis[stijn.p.hofhuis@uit.no];Siw Killengreen[siw.killengreen@uit.no];Ingrid Jensvoll[ingrid.jensvoll@uit.no];Rolf Anker Ims[rolf.ims@uit.no];

Tittel: RE: Referat fra referansemøte om Fjellrevmodulen i COAT Varanger 11.12.2025

Hei,

Her er den endelige versjonen av referatet fra referansegruppemøte for COAT Finnmark fjellrevmodulen.

Vennlig hilsen og god helg!

Dorothee

From: Dorothee Ehrich

Sent: tirsdag 23. desember 2025 09:31

To: Tomas Holmern <tomas.holmern@miljodir.no>; Kari Bjørneraas <kari.bjorneraas@miljodir.no>; Christer Michaelsen <Christer.Michaelsen@miljodir.no>; Hans Ivar Hortman <hans.ivar.hortman@miljodir.no>; Bjørn Hugo Kristoffersen <bjorn.hugo.kristoffersen@miljodir.no>; Helene Tapio Berg <helene.tapio.berg@miljodir.no>; Arne Petter Sarre <sarrearnepetter@gmail.com>; Alfred Ørjebu <alfred.orjebu@gmail.com>; Østereng, Geir <geir.ostereng@statsforvalteren.no>; Christina Bjørkli <cbj@fefo.no>; Asbjørnsen Einar <eja@fefo.no>; NJFF Finnmark <finnmark@njff.no>; Craig Jackson <Craig.Jackson@nina.no>; Kristine Roaldsnes Ulvund <Kristine.Ulvund@nina.no>; Einarsen, Gøril <goril.einarsen@statsforvalteren.no>; frankingesivertsen@gmail.com

Cc: : Øystein Flagstad <oystein.flagstad@nina.no>; nina.eide@nina.no; Eva Fuglei <eva.fuglei@npolar.no>; Jan Erik Knutsen <jan.e.knutsen@uit.no>; Berit Tønsberg Gaski <berit.t.gaski@uit.no>; Sissel Kaino <sissel.kaino@uit.no>; Leif Einar Støvern <leif.e.stovern@uit.no>; Nigel Yoccoz <nigel.yoccoz@uit.no>; Stijn Hofhuis <stijn.p.hofhuis@uit.no>; Siw Killengreen <siw.killengreen@uit.no>; Ingrid Jensvoll <ingrid.jensvoll@uit.no>; Rolf Anker Ims <rolf.ims@uit.no>

Subject: Referat fra referansemøte om Fjellrevmodulen i COAT Varanger 11.12.2025

Hei,

Her er referatet fra referansegruppemøte for COAT Finnmark fjellrevmodulen.

Se gjerne gjennom, og kommenter eller utdype kommentarer eller poenger som kanskje ikke kom klart frem på møtet, helst frem til 10 januar.

Men først,

Riktig god Jul til alle dere og takk for et godt og interessant samarbeid i år.

Dorothee og Rolf

MØTEREFERAT 2025: REFERANSEGRUPPA FOR COAT FINNMARK FJELLREVMODUL

Møte:	Referansegruppa for COAT Finnmark fjellrevmodul
Møtedato:	11. desember 2025
Møteledere/referenter:	Rolf A. Ims og Dorothee Ehrich
Tilstede:	Tomas Holmern (MilDir), Kari Bjørneraas (SNO), Linda Hølvold (Njff), Nina Eide (NINA), Craig Jackson (NINA), Kristine Ulvund (NINA), Eva Fuglei (NP), Henrik Eira (SNO), Rebecca Davidson (VI), Jan-Erik Knutsen (UiT), Sissel Kaino (UiT), Leif Støvern (UiT), Nigel Yoccoz (UiT), Stijn Hofhuis (UiT), Siw Killengreen (UiT), Ingrid Jensvoll (UiT)
På teams	Christer Michaelsen (SNO), Hans Ivar Hortman (SNO), Bjørn-Hugo Kristoffersen (SNO), Helene Tapio Berg (SNO), Alfred Ørjebu (SNO, pensjonist), Geir Østereng (nasjonalparkforvalter VNP), John-Arne Kristiansen, Emilie Sandbråten (MilDir), Christina Bjørkli (FeFo), Einar Asbjørnsen (FeFo)
Forfall:	Frank Inge Sivertsen (Rbd. 6), Gøril Einarson (Statsforvalteren)

PROGRAM:

- 11:00 Status «COAT Finnmark fjellrevmodul». - *Rolf A. Ims* (COAT/UiT)
11:45 Rødrev på Varangerhalvøya: Tiltak og ny kunnskap. – *Stijn Hofhuis* og *Dorothee Ehrich* (COAT/UiT)
12:30 *Lunsj*
13:15 Nasjonal status for fjellrev 2024 og slektskap og DNA-identifikasjon av Varangerrev. – *Nina Eide* (NINA)
14:15 Pelslus og nyheter fra felt. – *Christer Michaelsen* (SNO)
14:30 *Kaffe*
14:45 Veien videre, generell diskusjon og innspill fra referansegruppa

Status «COAT Finnmark fjellrevmodul»Modulens målsetninger

Rolf Ims redegjorde for modulens hovedmålsetninger og utvikling siden starten i 2004. Den ene hovedmålsetningen er å belyse to drivere i økosystemet som er antatt å virke mest negativt på fjellrevbestanden: 1) Fraværende lementopper på grunn av varmere og mer ustabile vintre; og 2) Konkurransen fra en stor bestand av rødrev som støttes blant annet av tilgang på reinkadavre på vinteren.

Den andre hovedmålsetningen er å evaluere effektene av tiltak for å få vekst i fjellrevbestanden: 1) Uttak av rødvov på Varangerhalvøya som startet i 2005, og 2) En tiltakspakke med utsettinger (2018-2020) og støttefôring (2017->) av fjellrev.

COAT Finnmark's fjellrevmodul gjennomføres hovedsakelig som et oppdragsprosjekt med finansiell støtte fra Miljødirektoratet. Modulens referansegruppe har en rådgivende funksjon for modulens utvikling. Siden 2017 har modulen fått finansiering/oppdrag fra Miljødirektoratet i 3-årsbolker (dvs. for tidsperiodene 2017-2019, 2020-2022, 2022-2025). Det holdes årlige referansegruppemøter og det skrives årsrapporter. Årsrapporten i enden av hver 3-årsbolke er mer syntesepreget enn de øvrige årsrapportene og alternative veier for den videre utviklingen av modulen skisseres i rapporten. Det legges også opp til at den videre utviklingen av modulen diskuteres i referansegruppemøtet i enden av hver 3-årsperiode (slik som i 2025).

Modulens generelle og spesielle relevans

Både økosystemdriverne og tiltakene er relevante for hele metapopulasjonen av fjellrev i Fennoskandia. Men Rolf poengterte at økosystemkonteksten er annerledes for fjellreven i Øst-Finnmark enn ellers i Fennoskandia. Kysthalvøyene i Øst-Finnmark er lav-arktiske, noe som innebærer at fjellnaturen (og dermed potensielle fjellrevhabitater) går helt ned til sjøen, mens fjellrevpopulasjoner lengre vest og sør i Fennoskandia er omkranset av skog. Fjellreven i tiltaksområdet på Varangerhalvøya kan dermed ha tilgang på marine ressurser – slik den har mange andre steder i Arktis. En rekke gamle fjellrevhi nær kysten på Varangerhalvøya og noen publikasjoner vitner om at dette har vært tilfelle tidligere. Tilgang på marine ressurser kan kompensere for sviktende terrestriske ressurser (dvs. bortfall av lemenår).

Modulens design: Observasjonsserier og tiltak

Rolf redegjorde for modulens design som består av ett tiltaksområde – Varangerhalvøya – der alle tiltakene gjennomføres, og ett referanseområde (uten tiltak) lengre vest på Ifjordfjellet og i Gaissene.

COATs fjellrevmodul inngår som en av flere moduler i et langsiktig økosystembasert, overvåkningsprogram (et «klima-økologisk observasjonssystem») som genererer observasjonsserier på viktige økosystem- og klimavariabler i et integrert design. Disse observasjonsseriene gir grunnlag for å analysere mange aspekter ved økosystemet tilstand – inkludert effekter av klimaendringer og forvaltningstiltak på sårbare arktiske arter – slik som fjellrev.

Smågnagernes populasjonsdynamikk og effekten på predatorsamfunnet

Endret smågnagerdynamikk er antatt å være en av hovedårsakene til fjellrevens rødlistestatus i Fennoskandia. COAT har derfor et spesielt søkelys på disse viktige byttedyrene for fjellrev og flere andre predatorer i fjell- og tundraøkosystemer. Smågnagerdynamikken har blitt overvåket ved hjelp av klappfellefangst i tiltaks- og kontrollområdet siden 2004. De over 20 år lange

overvåkningsseriene - som omfatter fem 4-årssykluser – gir nå et godt statistisk grunnlag for å vurdere de ulike smågnagerartenes viktighet for fjellrev, samt for tre andre smågnageravhengige predatorer (snøugle, fjelljo og fjellvåk) som COAT overvåker. For fjellrev og snøugle – de to rødlista artene i dette predatorsamfunnet (henholdsvis sterkt og kritisk truet) – viser både diettanalyser og overvåkning av reproduksjon at de er utpregede lemenspesialister. Snøugla – som har en diett på Varangerhalvøya bestående av 80-90% lemen både vinter og sommer har kun hekket i COAT overvåkingsområdene i 2011 (det var et mislykket hekkeforsøk nærmere Vardø i 2015). Dette året er det eneste i overvåkningsseriene med høye tettheter av lemen vår og forsommer. Før føringstiltaket startet på Varangerhalvøya responderte fjellreven reproduktivt (antall kull og kullstørrelse) på tettheten av lemen – men ikke på gråsidemus som har mer regelmessige populasjonssykluser enn lemen. Fjellvåk og fjelljo derimot responderer tydelig med høy hekkefrekvens på tettheten av gråsidemus og fjellmarkmus.

2025 har vært et utpreget bunnår for smågnagere i Finnmark. Fjellmarkmus og gråsidemus har hatt en såpass regelmessig 4-årssuklus at vi kan ha en ganske sikker forventning om en oppgang i bestandene i 2026 og et toppår i 2027. Det er derimot ikke mulig å gi en prognose for lemen fordi dynamikken til denne arten er avhengig av gunstige snøforhold i vinteren før toppåret.

Klappfellefangsten vår og høst fases nå ut og erstattes med kamerafeller som genererer data hele året og for hele samfunnet av småpattedyr. Lemmen, som fanges dårligere i klappfeller enn de andre smågnagerartene, registreres generelt mye bedre med kamerafeller også på tider av året som er viktig for særlig fjellrev og snøugle.

Status fjellrev i Øst-Finnmark

1) Aktivitet og yngling

Det var 6 fjellrevynglinger på Varangerhalvøya i 2025 med 19 valper totalt, og det var aktivitet av fjellrev på de fleste av hiene som sjekkes av SNO. Det ble registrert fjellrev på alle de 17 hiene med viltkamera-overvåkning. Det var ingen yngling i referanseområdet og fjellrev ble bare registrert på ett hi i Gaissene. Den 25 år lange tidsserien (2001-2025) basert på hiovervåkning viser at det er en klar tendens til at mellomårsvariasjonen i frekvensen av fjellrevynglinger på Varangerhalvøya er synkronisert med smågnagersyklusene. Et unntak er økningen i antall fjellrevynglinger over årene 2019-2021 samtidig som det var krasj og lavfase i smågnagersyklus. Dette skyldtes sannsynligvis en kombinasjon av støttefôring og de gjentatte utsettingene av rev i god kondisjon i denne perioden. Tidsserien av kullstørrelser viser at disse varierer fra år til år helt i takt med lemendynamikken.

2) Effekt av føringstiltaket

Tidsseriene fra overvåkingen av fjellrevhi, smågnagerdynamikk og føringstiltaket har nå blitt såpass lange at de kan gi grunnlag for statistiske analyser av tiltakets effekt. Slike analyser viser at sannsynligheten for fjellrevyngling er betydelig høyere i hi *med* enn *uten* støttefôring og at den øker med lementettheten for både hi med og uten førautomater. Støttefôring fører til større kull, men først og fremst når det er lite gnagere. Effektestimatene er fremdeles forholdsvis usikre, men forventes å få større presisjon med enda lengre tidsserier.

3) Yngling i kystnære hi

En målsetning for COAT Finnmark fjellrevmodul (og forløperprosjektet «Fjellrev i Finnmark») har helt fra starten vært at tiltakene skal føre til etablering av fjellrev på ynglehi nær kysten av Varangerhalvøya. En lineær regresjon viser en trend mot at gjennomsnittlig avstand av ynglehi til nærmeste kyst har minnet over tid. Det nærmeste ynglehiet i 2025 ligger bare 1.3 km fra sjøen.

4) Forstyrrelser av naturlige fiender

I tillegg til sikker dokumentasjon av yngling og et bedre estimat på kullstørrelse dokumenterer viltkameraene forstyrrelser på hiet i form av besøk av - og interaksjoner med - andre arter, samt predasjonshendelser. I år hadde alle 6 hi med kamera i referanseområde (Gaissene/Ifjordfjellet) besøk av rødrev. På Varangerhalvøya ble det registrert rødrevbesøk på 6 hi (av totalt 17 med kamera), hvorav to hadde yngling av fjellrev. Over de 11 årene fjellrevhiene har vært overvåket med viltkamera i Øst-Finnmark har frekvensen av rødrevbesøk på hiene i tiltaksområdet (Varangerhalvøya) vært bare en tredjedel av besøksfrekvensen i referanseområdet (Ifjordfjellet – Gaissene). Analyser av trender i besøksfrekvens av rødrev i tiltaksområdet og referanseområdet ble presentert av Dorothee Ehrich senere i møtet (se nedenfor). Kongeørn ble registrert på tre hi og havørn på et hi 2025.

Overvåkning av rovdysamfunnet på åtestasjoner

På senvinteren har åtestasjonene med viltkamera blitt brukt årlig siden 2005 for å overvåke hele rovdysamfunnet som utnytter åtsler på denne årstiden. Tilstedeværelse av fjellrev på åtestasjonene har økt betydelig de siste årene. En statistisk modell (N-mixture modell) viser en jevn stigning i antall fjellrev på åtestasjonene etter igangsetting av tiltakspakken med støttefôring og utsetninger på Varangerhalvøya. Det har ikke vært en tilsvarende øking referanseområde. Jerv ble ikke blitt registrert på Varangerhalvøya i 2025, og det var relativt lite kongeørn.

Rolf oppsummerte sin presentasjon som følger:

- Tiltakspakken med utsetninger og støttefôring har ført til en formidabel økning i fjellrevpopulasjonen på Varangerhalvøya - fra 2 kjente individer i 2017 til et estimat på 48 individer i 2025 ifølge NINAs årsrapport.
- Støttefôring kompenserer til en viss grad for manglende lemen, men fortsatt er dynamikken til dette viktige byttedyret svært styrende for fjellrevs reproduksjon.
- Utbredelsen til fjellrev har utvidet seg til ynglehi i kystsonen på Varangerhalvøya. Fjellrev observeres nå regelmessig langs kysten på den sørøstlige delen av halvøya.
- Øket tilgang på kysthabitatet – og de marine ressursene der - gjør at fjellrevpopulasjonen på Varangerhalvøya kan bli mindre sårbar (mer resilient) for bortfall av lemenår i et stadig varmere klima.
- Rolf minnet om at arktiske øyer (f.eks. Bjørnøya og Jan Mayen) uten lemen (og rødrev), og med langt mindre areal (og kystsone) enn Varangerhalvøya, kan huse levedyktige, isolerte fjellrevpopulasjoner.

Rødrev: Tiltak og ny kunnskap

Stijn Hofhuis presenterte resultater fra sin doktorgradsavhandling som setter søkelys på rødrev i fjell- og tundraøkosystemer. Avhandlingen vil bestå av to artikler (som ble publisert i år) på henholdsvis modellering av populasjonsdynamikk og analyser av bevegelser og arealbruk, samt en tredje artikkel (som er under arbeid) på rødrevens bruk av fjellrevhi.

Modellering av rødrevens populasjonsdynamikk og effekter av uttak

Rødrev er fjellrevens viktigste konkurrent i fjelløkosystemene i Fennoskandia, og generelt i lav-Arktis. Men til tross for dette har vi hatt liten kunnskap om driverne av rødrevens populasjonsdynamikk i slike økosystemer, og hvor motstandsdyktige (resiliente) arktiske/alpine rødrevpopulasjoner er med hensyn på uttak (jakt). Derfor ble det laget en integrert populasjonsmodell (IPM) i samarbeid med Chloé Nater fra NINA. Modellen kombinerer ulike datasett og estimerer bestandsstørrelse (antall tisper), demografiske rater og hvordan de henger sammen med smånagerdynamikken. Sistnevnte er den viktigste driveren til sykliske endringer i rødrevpopulasjonen fra år til år.

Modellen viser at naturlig dødelighet og innvandring er de to demografiske parameterne som er mest ansvarlige for endringene i bestanden. Dødelighet på grunn av jakt har bidratt lite til populasjonsdynamikken, og dette mest fordi jakttrykket har vært ganske konstant over tid. Modellen kan også brukes til å simulere framtidig utvikling under forskjellige tiltaks-scenarier. Simuleringer viser at populasjonen hadde økt uten jakt. Men øking i jaktintensiteten fra dagens nivå ville likevel ikke ha stor effekt. Dette skyldes at modellen tar hensyn til tetthetsavhengige effekter som kompenserer for jakten. Øket jakt gir lavere tettheter, og dermed lavere naturlig mortalitet og økende innvandring. Et scenario der man hadde stoppet innvandring ble også testet - til tross for at det er ikke særlig realistisk. Dette hadde ført til en tydelig nedgang i bestanden.

Rødrevens arealbruk og bevegelser

De fleste rødrev tas ut av vanlige jegere langs kysten, mens kjerneområdene for fjellrev fremdeles er i innlandet. For å finne ut om revene ved kysten og i innlandet er to forskjellige deler av rødrevpopulasjonen, og for å lære mer om areal og ressursbruk hos rødrev, har 16 rødrevere blitt sporet med GPS-halsbånd de siste 5 årene. Dette har vist at rødrevene beveger seg mer på vinteren enn på sommeren. De har større leveområder i innlandet, og mindre leveområder der det er mer menneskelig infrastruktur. Innenfor leveområdene foretrekker de fleste revene også å oppholde seg nær kysten og menneskelig infrastruktur.

Sporingsstudiet - sammen med IPM-analysene - viser at revene beveger seg mye og at innvandring til Varangerhalvøya er viktig for å opprettholde bestanden. Dermed er uttak av rødrev på en stor geografisk skala viktig for å motvirke vekst av populasjonen. Uttak på sommeren kan brukes for en kortvarig lokal effekt, da revene beveger seg mindre på denne tiden. Menneskelige ressurser er viktige, og en begrensning av tilgang på det kan føre til lavere overlevelse ved mangel av andre ressurser.

Rødrev på fjellrevhi

Vi vet fra tidligere studier at kadavre av tamrein har en subsidierende effekt på rødrevpopulasjoner i Finnmark. I sin avhandling viser Stijn at økende gjennomsnittstetthet av rein på beitedistriktsnivå i hele Norge fører til øket tilstedeværelse av rødrev på fjellrevhi slik det registreres i *Rovbase*. I denne analysen ble det også tatt hensyn til at høyere vegetasjonsproduktivitet og mindre avstand til hus og hytter øker sannsynligheten for tilstedeværelse av rødrev. Det finns dessverre ikke pålitelige tall på antall reinsdyr til stede på vinteren eller på tap av reinsdyr som dekker hele Norge. En bedre forståelse av tap av reinsdyr og fordelingen av kadaver er nødvendig for å få mer presis kunnskap om hvordan reindriftspraksis påvirker rødrevpopulasjoner og effekter på fjellrev i fjell- og tundraøkosystemer.

Rødrevpopulasjonen i tiltaks- og referanseområdet: Nåværende status

Dorothee Ehrich viste at det ble skutt relativt lite rev på Varangerhalvøya i 2024-2025, og mindre totalt over den siste smånagersyklusen sammenliknet med den forrige. Dette skyldes sannsynligvis at det er relativt lite rødrev på halvøya. Innsatsen av jegerne målt som den totale tiden rapportert brukt til jakt har også gått ned de siste årene. Etter en økning av «skrottpengene» til kr. 1200 etter 1. februar 2025 har jegerne brukt mer tid per felte rev, noe tyder på en øket motivasjon.

Tiltakets effekter kan nå evalueres statistisk gjennom flere lange dataserier. Dorothee viste at tilstedeværelse av rødrev på åtestasjonene har økt i referanseområdet (Gaissene/Ifjordfjellet), mens den er stabil i tiltaksområdet (Varangerhalvøya). Tilstedeværelse av rødrev på fjellrevhi basert på kameradata har i gjennomsnitt vært høyere i referanseområdet enn i tiltaksområdet. Tidstrendene i rødrevbesøkene er også signifikant forskjellige ved at den har en tendens til å være økende i referanseområdet og synkende i tiltaksområdet. Tidsseriene basert på kamera på fjellrevhi er forholdsvis korte (12 år) og presisjonen på disse trend-estimatene forventes å bli sikrere og tydeligere med fortsatt kamera-basert hiovervåkning.

Dorothee konkluderte med at rødrevforskningen i COAT nå viser flere tydelige indikasjoner på at uttaket av rødrev på Varangerhalvøya begrenser den negative effekten rødrev har på fjellrev og at dette sannsynligvis har bidratt til øket utbredelsen av fjellrev ned til kystsonen.

Skabb og pelslus

Dorothee avsluttet rødrevdelen av møtet med noen resultater om utbredelsen av skabb. I jaktseongen 2024-2025 økte andelen rødrev med skabb betydelig sammenliknet med de foregående årene. Over hele tidsserien (2005-2025) er det en negativ sammenheng mellom andelen rev med skabb og antall rev skutt. Dette kan skyldes at revene er svekket i år med lite ressurser, og/eller at de da beveger seg mer og dermed blir lettere smittet. I 2024-2025 har rødrev med skabb blitt skutt i den sørlige delen av halvøya fra Vardø til Skiippagurra.

På grunn av mistanke om pelslus hos fjellrev (se referatet av presentasjonen til Christer Michaelsen, nedenfor), ble også ca 130 rødrev undersøkt for pelslus. Ingen lus ble funnet hos de undersøkte revene.

Nasjonal status for fjellrev 2025

Bestandsutvikling og tiltak

Nina Eide oppsummerte hovedpunktene i statusrapporten (2025) for det nasjonale fjellrevprogrammet som vil snart bli publisert i en NINA-rapport. Det gjøres nå en stor innsats i form av støttefôring i hele Fennoskandia med 148 fôrautomater i Norge og ca 327 fôrautomater i hele Fennoskandia. På Varangerhalvøya har det vært støttefôring siden 2017 - med 20 fôrautomater tilknyttet 10 hi i de siste 4 år. De nærmeste fjellrevområdene med støttefôring i Norge er Reisa nord (5 automater), Reisa sør (4) og indre Troms (6). Utsetting av fjellrev har re-etablert bestander sør for Trondheim og styrket bestander lengre nord. Utsettingen i Reisa sør førte ikke til etablering der, men førte til yngling i Finland. Bestandsestimatet for Norge er nå 316 rever (95% konfidensintervall 290-350; 3-års gjennomsnitt 2023-2025) mot 303 (277-336) i den forrige 3-årsperioden. Bestanden øker, men vekstkurven har blitt flatere de siste årene. I 2025 ble det registrert 38 ynglinger i Norge med totalt 137 valper. Kullene er spredt ganske jevnt over landets fjellrevregioner, men kullstørrelsene var gjennomgående lave. I Fennoskandia var det totalt 97 ynglinger og bestandsestimatet for de siste 3 år var på 471 (395-547). Det var 3 ynglinger i Finland, dermed var det yngling der det fjerde året på rad.

På Varangerhalvøya øker bestanden og 13 nye individer ble registrert med DNA i 2025. Den effektive bestandsstørrelsen (tilsvarer antall ubeslektede rev som deltar i reproduksjon) er derimot ganske lavt. I grenseområdet Reisa sør-Rosto-Käsivärsi var det 8 ynglinger og 2 ynglinger i Reisa nord. Reisa nord kan muligens bli til en ny vadestein mellom Øst-Finnmark og regionene lengre vest. I Midt-Norge øker bestandene og den effektive bestandsstørrelsen øker også. På Hardangervidda har bestanden økt betydelig etter flere utsettinger, men har så stabilisert seg de siste 5 år. Her er den effektive populasjonsstørrelsen relativt liten og viser en tendens til nedgang.

Status genetikk for den Fennoskandiske metapopulasjonen

NINA har publisert en ny rapport på «genetisk variasjon og innavl i den Fennoskandiske fjellrevbestanden». Dette arbeidet har blitt ledet av Øystein Flagstad som dessverre ikke kunne delta på dette referansegruppemøtet i år. Nina oppsummerte de viktigste resultatene i denne rapporten. Det er ikke store endringer i den Fennoskandiske metapopulasjonen («samlingen av alle enkeltpopulasjonene» i hele regionen) av fjellrev totalt sett. Men den genetiske variasjonen går ned og innavlskoeffisienten går opp i mange av enkeltpopulasjonene. Dette gjelder også populasjonen på Varangerhalvøya. Lavere genetisk variasjon og høyere innavlskoeffisienter er relatert til lavere overlevelse blant voksne fjellrev. Den Fennoskandiske metapopulasjonen har dermed betydelige genetiske utfordringer. Avlsprogrammet skal jobbe systematisk for å forbedre den genetiske statusen både for enkeltpopulasjoner og hele metapopulasjonen. Utsettingsstrategier skal optimaliseres ved bruk av modellsimuleringer.

Slektskap og effektiv bestandsstørrelse for fjellrev på Varangerhalvøya

Et stamtre for fjellrevene på Varangerhalvøya viser at den kjente delen av bestanden ble grunnlagt av 15 rever fra avlsstasjonen og 3 viltfødte rever. Den effektive bestandsstørrelsen er nå på kun 11 individer. De 13 nye fjellrevene som ble indentifisert basert på DNA i 2025 er sannsynligvis etterkommer etter lokale rev. De fleste fjellrevene på Varangerhalvøya har foreldre som ble satt ut fra avlsstasjonen.

Planlagt utsetting av fjellrev i 2025

Nina opplyste at avlsstasjonen på Oppdal har 28 rever som er klare for utsetting i år. Etter planen skal 6-8 individer settes ut på Varangerhalvøya for å øke den genetiske diversiteten og dermed den effektive bestandsstørrelsen. Resten av revene skal settes ut i Reisa nord. Fem av disse blir instrumentert med GPS sendere. Nye studier av spredning til fjellrev viser at fjellrevene har en tendens til å etablere seg i hiområder hvor det allerede er fjellrever til stede. Sannsynligheten for utvandring øker når det er lite rev der de er født eller satt ut og når det er flere rever i en bestand i nærheten.

Craig Jackson viste resultater fra GPS-sporing av 5 rever som ble satt ut i Sylane i februar 2025. To av halsbåndene sluttet å virke de første dagene. En tisper oppholdt seg ganske lokalt, mens to hanner vandret mer, hvorav den ene gikk hele veien tilbake til området rundt avlsstasjonen. Sporene viste at revene er flinke til å finne fôrautomater, men de viste også regelmessig bruk av plasser uten kjente hi eller fôrautomater, noe som kan tyde på ukjente hi. Begge de sporede hannene ble drept av kongeørn. Dette viser at GPS-sendere er også en god kilde til informasjon om dødsårsaker.

Forsøk med våtfôr

De siste årene har det blitt eksperimentert med effekten av våtfôr på vinteren på yngling. På avlsstasjonen brukes våtfôr. Tørrfôr har svært lavt vanninnhold, og dette kan skape fysiologiske problemer for dyr som har lite tilgang på vann - slik som fjellrev på vinteren. Det syntes å være god effekt av ferskfôr på yngling på Saltfjellet og i Blåfjellet i 2024, men ikke like mye i 2025. Noe av denne variasjonen kan skyldes ukjente fluktuasjoner i naturlige næringsressurser (f. eks. lemedynamikk). I 2024 ble det derfor besluttet å teste effekten av våtfôr mer kontrollert/eksperimentelt på Varangerhalvøya. Dette ble det startet i 2025 ved å tilføre ferskfôr i 10 automater ved 5 hi, mens vanlig tørrfôr ble fortsatt brukt ved 5 hi som har de andre 10 automatene på halvøya. Det ble tre ynglinger i hiene som hadde automat med ferskfôr mot en yngling i hiene med vanlig fôr. Kullstørrelse var 4 i hiet med vanlig fôr og 4.3 i gjennomsnittet i hiene med ferskfôr. I og med at det er små tall, er det vanskelig å konkludere at det virkelig er en positiv effekt, men tallene kan tyde på det. Eksperimentet skal fortsettes i 2026 ved å bytte hiene med fersk- og med tørrfôr.

Status andre fjellrevprosjekter

Nina orienterte om at i Interreg Aurora prosjektet «Felles fjellrev III» skal det utvikles nye metoder for å screene for sykdommer. Det ble gjennomført et pilotprosjekt med screening ved bruk av miljø-DNA på avlsstasjonen, som viste lovende resultater. Det viser seg at det er også mulig å oppdage virus fra skitprøver, dermed kunne man bruke prøvene fra den genetiske overvåkingen for en screening.

Nina orienterte også kort om Biodiversa-prosjektet «Arctic fox Europe». Dette prosjektet utvikler en metapopulasjonsmodell som skal utforske effekten av pågående og fremtidige tiltak på fjellreven på Fennoskandisk skala. Modellen begynner å fungere, og det forventes at resultater kan rapporteres neste år.

Innspill og spørsmål fra referansegruppa:

Alfred Ørjebu: Det er mulig at det finns flere ukjente hi også på Varangerhalvøya, særlig i den nordligste halvdel hvor det ikke finns kjente fjellrevhi nå. Rolf kommenterte at dette er sannsynlig og at GPS-sendere på fjellrev kan bidra til å finne slike jmf. erfaringene fra de GPS-merkede revene som ble satt ut i Sylane i år.

Geir Østereng og Stijn Hofhuis: Det kunne være interessant å bruke GPS-sendere på flere fjellrever, også på Varangerhalvøya, for eksempel for å utforske bevegelsene til fjellrevene som nå er i kystsonen. Er det mulig å finne midler til det? Og hvordan kommer Miljødirektoratet å stille seg til dette?

Håndtering av mistanke om pelslus på Varangerhalvøya

Christer Michaelsen fortalte om arbeidet som ble gjort på Varangerhalvøya etter at det ble oppdaget en fjellrev på et hi i 2024 med atypisk pelsskifte som kunne indikere infisering av pelslus. På Varangerhalvøya har Christer fulgt dette opp ved å sjekke mer systematisk bilder fra fôrautomatene og flere hi. I begynnelsen av mai i 2025 ble det oppdaget fjellrev med atypisk pelsskifte på to hi. Miljødirektoratet ble varslet og et møte med relevante eksperter ble arrangert. Hårfeller ble montert i fôrautomatene på 10 lokaliteter. De samlet mye pels som ble sendt til veterinærinstituttet for undersøkelse, men pelslus ble ikke påvist. Det ble likevel bestemt at revene skulle behandles medikamentelt med Bravecto distribuert i VOM kjøttboller både i fôrautomater og i terrenget nær hiene. Alle hi med aktivitet på vinteren ble behandlet og alle fôrautomatene ble vasket og desinfisert. En fôrautomat per lokalitet har nå også hårfelle. En fjellrev som hadde atypisk pelstap ynglet (kun en valp) ved et hi ved kysten i 2025. På et annet hi der det var en rev med atypisk pelstap ble det også yngling (men hvor en valp døde).

I det videre skal det være tettere oppfølging med sjekk av bilder på fôrautomatene ved å bytte nedisede (dysfunksjonelle) kamera når SNO røkter automatene. Pelsprøver skal samles inn og analyseres hvis det blir mistanke om pelslus fra bilder.

Innspill og spørsmål:

Stijn Hofhuis og Craig Jackson: Kanskje pelstapet på nakken skyldes slitasje fra å gå inn og ut av fôrautomatene? Rever på avlsstasjonen kan se liknende ut.

Rebecca Davidson og Eva Fuglei: På Island er det nå også påvist pelslus, men det har ikke blitt bestemt enda hvilken art det er. På Svalbard var forekomsten av lus lav de første to år etter oppdagelsen av lus i 2019, så økte forekomsten eksplosivt til mer enn 70% av revene i 2022, og etter det har forekomsten gått ned og stabilisert seg på rundt 40%. Det er ingenting som tyder på at pelslus påvirker ynglingen. Rev som hadde dårlig kondisjon og lav vekst hadde de høyeste forekomstene av lus, mens ingen av revene med den beste kondisjonen hadde lus. En rapport om dette har nå blitt publisert av Polarinstituttet i samarbeid med Veterinærinstituttet.

Rolf Ims: Hvis pelslus allerede finnes i bestanden er det trolig lite sannsynlig at vi vil klare å utrydde dem. Det er kanskje ikke så viktig heller, i og med at de ikke ser ut til å ha en sterk påvirkning på revene. Å bruke store ressurser på dette kan gå på bekostning av andre og mer viktige tiltak.

Diskusjon og veien videre:

Rolf Ims innledede diskusjonen med å minne om at det har nå gått 8 år siden igangsettelse av tiltakene med utsetting og støttelefôring av fjellrev på Varangerhalvøya, og at dette tilsvarer bare 2 smånagersykluser som er den viktigste «takten» i utviklingen i bestanden. Tiltakene må gjennomføres konsistent og langvarig nok til at vi kan få en sikker konklusjon på tiltakenes effekt. Der er vi ikke ennå. Fjellrevbestanden har hatt en stor vekst, men den effektive bestandsstørrelsen er fortsatt liten. Vi prøver nå å øke den effektive bestandsstørrelsen gjennom den nye utsetningen av rever i 2026. Videre må man få et sikrere svar på om bestandens vekst bare skyldes støttelefôringen. Hvis dette er tilfelle vil dette ikke være bærekraftig på lengre sikt fordi støttelefôring ikke er ment å være en varig kompensasjon for en kanskje stadig mer dempet og uregelmessig lemedynamikk i et varmere klima. Et mulig bærekraftig alternativ for fjellreven på Varangerhalvøya, som ikke finnes ellers i Fennoskandia, er ressursene i kystsonen. Fjellreven på Varangerhalvøya er allerede utbredt helt ned til kysten - trolig fordi rødrevjakten har blitt intensivert her. Det gjenstår å se om det er mulig å vedlikeholde dette tiltaket i den grad at en relativt isolert fjellrevbestand på Varangerhalvøya kan være levedyktig på sikt uten støttelefôring. Klimaet forandrer seg så raskt at tilstanden i dag (og kunnskapen om den) ikke trenger å være relevant lengre om få tiår. Overvåkning og tiltak bør derfor være adaptive som de har vært til nå i COAT – veien blir til mens vi går. For den neste perioden av COAT Finnmark fjellrevmodulen foreslår vi derfor å fortsette tiltakene for å få sikrere resultater, å undersøke viktigheten av marine ressurser gjennom stabile isotoper, kanskje også GPS-sporing, og utforske rollen til kystrevne i bestanden på Varangerhalvøya.

Tomas Holmern: Det er nyttig for forvaltningen å få økosystembasert kunnskap fra COAT, særlig gjennom de lange tidsseriene som COAT genererer. Det har stor verdi å fortsette med disse tidsseriene og med tiltakspakken. COAT har muligheten å utvikle kunnskap og metodikk som kan brukes i fjellrevarbeid i resten av landet. Det er også viktig å jobbe mer for å redusere tilgangen av rødrev til ressurser fra menneskelig aktivitet, og spesielt aktiv fôring av rødrev som tydeligvis skjer på Varangerhalvøya.

Nina Eide: Støtter at tiltakene bør fortsettes, spesielt etter erfaringen fra Snøhetta hvor fôringstiltaket ble redusert for tidlig, noe som resulterte i en nedgang i bestanden. Den effektive populasjonsstørrelsen burde være >50 individer før man kan avslutte tiltakene. Fint hvis Miljødirektoratet kan vurdere mer bruk av GPS-merking av fjellrev, noe som kunne gi mye nyttig informasjon.

Siw Killengreen: COAT har også en utdanningsdel («COAT Skole»). Det er interessant at mating av rødrev viser seg å være viktig. Gjennom skolene kunne man nå ut til folk med informasjon om hvorfor man burde ikke gjøre det.

Geir Østereng: Var enig med de forøvriges innspill i diskusjonsbiten. Mye veldig bra arbeid er lagt ned av alle aktører. Styret for Varangerhalvøya Nasjonalpark håper at man kan i fremtiden øke kunnskap og fokus på fjellrevne som benytter seg av marine ressurser, noe som kan belyse viktige momenter for å finne forvaltningsstrategier for den langsiktige bevaringen av fjellreven i regionen. Styret har spilt inn dette i et eget brev til Miljødirektoratet (innspill var; viktig å sikre en vellykket reetablering av fjellrev i nabofjellområdet Gaissane, foring også her vil tilsi yngling med mer utveksling av gener mellom fjellområdene i Finnmark. Behov for økt fokus på del av fjellrevbestand som utnytter marin nisje takket være effektiv avskyting av rødrev i Vardø av jegere, gps merking

av sjønære fjellrever for økt kunnskap, effekten av tilstedeværelse av jerv i økosystemet for fjellreven bør forskes mer på om mulig i nytt planlagt jervprosjekt sørpå)

Tomas Holmern: COAT har i dag to intensivområder der mye av overvåkingen foregår. Men kanskje skulle man også overvåke områder nært kysten? Rolf og Dorothee kommenterte at smånagere nederst i Komagdalen overvåkes nå ved hjelp av kamerafeller, men at man kan vurdere å overvåke andre økosystemkomponenter i dette området. Skittellinger kunne for eksempel brukes til overvåking av hare der også.

Tomas Holmern: Hvor lenge skal vi ta ut rødrev? Dorothee og Rolf svarte at så lenge rødrevpopulasjonen har en så stor vekstrate, blant annet ved at den subsidieres av menneskelig aktivitet (avfall, aktiv mating og kadavre av tamrein) - bør uttaket fortsettes. IPM-analysen for rødrev kan brukes for en løpende evaluering av tiltaket. Vi bør også gjøre tiltak for at informasjonsmaterial om de uheldige effektene av tilsiktet rødrevmating og utilsiktet ressurssubsidiering brukes og spres.

John-Arne Kristiansen: På 1960 og 1970 tallet ble det jaktet mye rødrev, da var pelsprisene ganske høye. I denne tiden ble bestanden holdt lav med intens jakt, bl.a. ved hjelp av snøskuter, og det var enda fjellrev langs kysten mellom Domen og Skallelv på 1980-tallet.

.

VARANGERHALVØYA NASJONALPARKSTYRE
c/o Statsforvalteren T og Finnmark Postboks 700
9815 VADSØ

Trondheim, 08.02.2026

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2026/1795

Saksbehandler:
Hege Langeland

Klargjøring av unntak i verneforskrifter for militær operativ virksomhet

Vedlagt oversendes brev fra Klima- og miljødepartementet 16.01.2026 med klargjøring av unntaket om militær operativ virksomhet i verneforskrifter.

(Dette brevet sendes til statsforvalteren, nasjonalpark- og verneområdestyrer og kommuner med forvaltningsmyndighet for verneområder.)

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Terje Qvam
seksjonsleder

Hege Langeland
seniorrådgiver

Vedlegg

- 1 Klargjøring av unntak i verneforskrifter for militær operative virksomhet
- 2 Orientering til forvaltningsmyndighetene om definisjonen av militær operative virksomhet

Fra: Østereng, Geir[geir.ostereng@statsforvalteren.no]
Sendt: 11.02.2026 10:16:14
Til: Postmottak SFTF[sftfpost@statsforvalteren.no]
Tittel: Klargjøring av unntak i verneforskrifter for militær operativ virksomhet

Til journalføring

Med vennlig hilsen / Dearvuodaiguin/ Ystävällissii tervheissii

Geir Østereng
Nasjonalparkforvalter/ álbmotmeahccehálddašeaddji/ Kansalistarhaan valvooja
Tlf. 78 95 03 89/ mobil 41470437
www.nasjonalparkstyre.no/Varangerhalvoya
<https://varangerhalvoya.no/>
<https://www.facebook.com/NasjonalparkVarangerhalvoya>

Persfjorden-Syltefjorden landskapsvernområde / Biezavuona-Oardduvuona suodjemeahcci
Syltefjorddalen naturreservat / Oarddu luondumeahcci
Ytre syltevik naturreservat
Sandfjordneset Naturreservat

Varangerhalvøya
nasjonalpark

Várnjárgga
álbmotmeahcci

Varenkinniemen
kansalistaras

Ny melding tilgjengelig i Altinn for VARANGERHALVØYA NASJONALPARKSTYRE

NR

no-reply@altinn.no

Til

Østereng, Geir

VARANGERHALVØYA NASJONALPARKSTYRE: Du har mottatt en melding fra MILJØDIREKTORATET.

↩

Svar

↩

Svar til alle

➡

Videresend

⋮

tir. 10.02.2026 08:30

Adressater ifølge liste

Deres ref
2015/442-0

Vår ref
18/700-5

Dato
3. april 2019

Spørsmål om definisjon av Forsvarets operative virksomhet

Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet får enkelte henvendelser vedrørende Forsvarets virksomhet i verneområdene. Det gjelder både ferdsel og motorferdsel på bakken og lavtflyging, bl.a. med helikopter. Henvendelsene har synliggjort et behov for å klargjøre hvordan verneforskriftene skal tolkes når det gjelder militær virksomhet, særlig på bakgrunn av at Forsvaret har endret sin definisjon av hvilke aktiviteter som regnes som "militær operativ virksomhet".

Verneforskriftene for det enkelte verneområde er avgjørende for hvilke aktiviteter som er tillatt i verneområdene. Forskriftene og forarbeidene, dvs. foredraget til kongelig resolusjon, er noe ulikt utformet for ulike verneområder når det gjelder Forsvarets aktivitet. Dette skyldes ulike verneformål, ulikt behov for Forsvaret til å benytte de ulike verneområdene, endringer i Forsvarets behov over tid, og at verneområdene er opprettet over en lang tidsperiode hvor det er skjedd en utvikling i utforming av forskriftene og foredraget til kongelig resolusjon. Som en følge av utfordringene Forsvaret står overfor, har også Forsvarets egne definisjoner og begrepsbruk for ulike aktiviteter endret seg, og vil fortsatt kunne komme til å endre seg, over tid. Som følge av dette, kan det oppstå uklarheter om hvordan Forsvarets aktiviteter skal kunne foregå innenfor verneområdene.

I verneområdene vil Forsvarets aktivitet primært kunne innebære ferdsel til fots, motorferdsel og lavtflyging med jagerfly og med helikopter. Hvordan dette skal håndteres innenfor det enkelte verneområde avhenger av hvordan verneforskriften er utformet, om det er en planlagt aktivitet, eller om det er en aktivitet som skjer som følge av akutte behov i gitte situasjoner.

Forsvarets aktivitet skjer i form av operasjoner, øving og trening. Forsvaret legger til grunn at begrepet operativ virksomhet omfatter operasjoner og øving. Det vises til at operativ virksomhet planlegges, ledes og gjennomføres i fred, krise og væpnet konflikt i og utenfor Norge, alene eller i allianse. Trening gjennomføres for å kunne oppnå operativ status, og defineres ikke som del av den operative virksomheten.

Klima- og miljødepartementet og Forsvarsdepartementet har drøftet de ulike problemstillingene. Forsvarsdepartementet presiserer at det ikke har vært deres intensjon å endre Forsvarets aktivitet innenfor verneområdene som følge av endret begrepsbruk eller endrede definisjoner på ulike aktiviteter. Det skal fortsatt være en god balanse mellom forvaltning av verneområdene slik at verneverdiene opprettholdes, og Forsvarets nødvendige aktivitet som i noen tilfelle også vil berøre verneområdene.

I praksis er det særlig verneforskriftenes regulering av motorferdsel på bakken og i luften som har praktisk betydning for Forsvarets virksomhet. Noen forskrifter har også regulering av organisert ferdsel, som vil kunne omfatte forsvarets ferdsel til fots og ulike former for opphold i disse verneområdene. Reguleringene innebærer at de nevnte aktivitetene gjennomgående er søknadspliktige i store verneområder.

Verneforskriftene har som hovedregel et unntak for "militær operativ virksomhet". Dette innebærer at den del av Forsvarets virksomhet som anses som "operativ virksomhet" etter verneforskriftene er unntatt fra søknadsplikt til myndigheten som forvalter verneområdene. Hvordan dette begrepet har blitt tolket i forbindelse med vedtakelse av verneforskrifter, fremgår av ulike dokumenter.

I *St.meld. nr. 62 (1991 -92) Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge* er begrepet definert i pkt. 5.6 militære interesser. Det fremgår av denne at «*militær operativ virksomhet omfatter i fredstid all militær virksomhet som er nødvendig for å planlegge, forberede og gjennomføre:*

- *Overvåkning av land-, sjø- og luftterritoriet*
- *Forsvarsplaner herunder feltbefestninger, anlegg for installasjoner og stridsmidler*
- *Beredskapstiltak herunder utrykningsøvelser med militære styrker*
- *Rene militære operasjoner i spesielle situasjoner herunder søk og redningstjeneste.»*

Det fremgår videre at vanlige øvelser ikke omfattes av unntaket, men det forutsettes at der sivil virksomhet eller trafikk er tillatt, kan tilsvarende militær virksomhet uten videre finne sted.

Dette er lagt til grunn i brev av 07.01.1997 fra Forsvarets overkommando, som anses å ha vært gjeldende retningslinje også ved utarbeidelse av nye verneforskrifter. Det er i dette brevet understreket at programmerte øvelser samt trening som ikke tar i bruk faste stridsanlegg, i denne sammenheng er å regne som vanlige øvelser.

I NOU 2001:15 "Forsvarets områder for lavflyging" er operativ flyging definert som flyging iverksatt som følge av en reell hendelse, i motsetning til trening og øvelser (kap. 5.5.6.1 Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder).

Når det gjelder tolkning av begrepet "Militær operativ virksomhet" i verneforskrifter, og spørsmål om hvilke tiltak som er søknadspliktige, er det fortsatt denne forståelsen som skal legges til grunn. Dette innebærer at det kun er "utrykningsøvelser med militære styrker" som er unntatt fra søknadsplikt. Øvrige øvelser er etter verneforskriftene ikke å anse som "militær operativ virksomhet".

Forsvarets operative hovedkvarters bruk av begrepet operativ virksomhet har imidlertid på grunn av utviklingen i samfunnet, endret seg. Det kan derfor ha oppstått uklarheter om hvilke aktiviteter som er søknadspliktig innenfor verneområder. Klima- og miljødepartementet vil presisere at det som regnes som operativ virksomhet etter verneforskriftene ikke endres som følge av Forsvarets interne endring av dette begrepet. Klima- og miljødepartementet legger til grunn at forvaltningsmyndigheten og Forsvaret oppretter dialog om all planlagt aktivitet som vil kunne berøre verneområder. Forvaltningsmyndighetene skal vurdere om det er behov for å søke tillatelse eller ikke avhengig av hvordan den enkelte verneforskrift er utformet. I noen verneforskrifter er det tatt inn særskilte unntaksbestemmelser knyttet til spesielle behov i bestemte områder.

Aktiviteter i regi av Forsvaret som ikke faller inn under søknadsbestemmelser i forskriftene, vil det kunne søkes dispensasjon for etter naturmangfoldloven § 48. Dersom det er aktuelt å søke dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48, må det i det enkelte tilfelle vurderes om hvilket av vilkårene i bestemmelsen aktiviteten skal vurderes etter. Unntak for vesentlig samfunnsinteresse omfatter tungtveiende hensyn av nasjonal betydning. I andre tilfeller vil Forsvarets virksomhet normalt være å anse som et viktig samfunnshensyn som skal tilleggs vekt i vurderingen av om dispensasjon skal gis, dersom vilkårene i § 48 er oppfylt, og dersom det er nødvendig at aktiviteten eller tiltaket skjer innenfor verneområdet. I nødvendighetsvurderingen må det bla. vurderes mulighet for alternativ lokalisering. Det vises for øvrig til Miljødirektoratets veiledning om skjønnsutøvelse ved dispensasjon pkt 8:

<http://www.miljodirektoratet.no/Documents/publikasjoner/M106/M106.pdf>

Forsvarets lavtflyging med jagerfly er regulert i de verneområdene det er aktuelt. Det vil si at det er gitt helt eller delvis unntak fra forskriftenes forbud mot lavtflyging. Slike reguleringer er mest utbredt for nasjonalparker, og forbyr flyving under 300 meter over bakken. Unntak for lavtflyging med jagerfly varierer mellom områdene ut fra både forsvarets behov og ut fra de konkrete verneverdiene.

Lavtflyging med helikopter er oftest ikke gitt tilsvarende unntak. Dette skyldes primært at det ikke har vært en relevant problemstilling når vernevedtaket er blitt fattet, og at behovet for unntak derfor ikke har blitt vurdert. I enkelte områder kan imidlertid dette ha endret seg over tid. I nyere verneområder som bla. i Raet nasjonalpark og i utvidelsen av de Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark er bestemmelser om dette innarbeidet i verneforskriftene. I nyere skogvernforskrifter er det tatt inn generelt unntak for landing og start med Forsvarets luftfartøy. I verneområder hvor dette ikke er spesifikt omtalt og regulert, forutsettes som omtalt over, at det er en dialog mellom forvaltningsmyndigheten og Forsvaret om planlagt helikopterflyging og hvordan dette mest hensiktsmessig bør behandles gjennom eventuelt søknad om tillatelse/dispensasjon. Ved ikke-forhåndsplanlagt lavtflyging knyttet til f.eks. krisesituasjoner og vanskelige værforhold o.l. vil det være å anse som en nødrettssituasjon

som vil kunne gjennomføres. Flyving som ledd i militær operativ virksomhet i forbindelse med akutte hendelser er gjennomgående unntatt søknadsplikt etter forskriftene.

Klima- og miljødepartementet vil for øvrig vurdere om det er behov for en ytterligere presisering i verneforskriftene knyttet til Forsvarets nødvendige aktivitet, spesielt innenfor nasjonalparkene. Dette vil skje i forbindelse med andre planlagte endringer av nasjonalparkforskriftene.

Dette brevet er utarbeidet i et samarbeid mellom Klima- og miljødepartementet og Forsvarsdepartementet.

Vi ber fylkesmennene distribuere dette brevet videre til de kommunene som har forvaltningsansvaret for mindre verneområder.

Med hilsen

Øivind Dannevig (e.f.)
avdelingsdirektør

Ingunn Iversen
fagdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Adressater: Nasjonalpark- og verneområdestyrer
Fylkesmennene

Kopi: Forsvarsdepartementet
Miljødirektoratet

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Torgarden
7485 TRONDHEIM

Deres ref

Vår ref
25/4573-

Dato
16. januar 2026

Klargjøring av unntak i verneforskrifter for militær operative virksomhet

Vi viser til vedlagte brev 3. april 2019 der Klima- og miljødepartementet gjør rede for hvilke av Forsvarets aktiviteter som er omfattet av unntaket for «militær operative virksomhet» i verneforskrifter.

I første avsnitt side 3 klargjør departementet (med vår understreking her) at det «*kun er "utrykningsøvelser med militære styrker" som er unntatt fra søknadsplikt. Øvrige øvelser er etter verneforskriftene ikke å anse som "militær operativ virksomhet".*»

Departementet viser til at dette bare er ment som en presisering av hvilke typer *øvelser* i forbindelse med lavtflyging som er omfattet av unntaket for militær operativ virksomhet.

At presiseringen ikke skal forstås videre, fremgår etter vår vurdering klart av siste setning i sitatet, som innledes med nettopp «Øvrige øvelser». Formuleringene er ikke ment å innskrenke andre deler av definisjonen av militær operativ virksomhet som er gjengitt i St. meld. nr. 62 (1991-1992) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge*. Denne må anses som fortsatt gjeldende.

Dette betyr blant annet at militær operativ virksomhet omfatter i fredstid all virksomhet som er nødvendig for å planlegge, forberede og gjennomføre overvåkning av land-, sjø- og luftterritoriet.

Vi ber Miljødirektoratet orientere forvaltningsmyndighetene om ovennevnte.

Med hilsen

Øivind Dannevig (e.f.)
avdelingsdirektør

Ernst Inge Espeland
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Vedlegg:

Brev 3. april 2019 til forvaltningsmyndighetene om definisjonen av militær operativ virksomhet

Kopi

Forsvarsdepartementet